Oprawił zakład introligatorski Robert Jahoda w r. 1934.

16

Ad M. DEI G. V. S. L. C M Honord.

TRACTATUS Imus
De Pòèsi Ligata

N. Inv. 6780

CAPUT Imum
De Pòèsi in genere

ARTICULUS Img
De natura Origine materia, forma & causis Pòéseos.

Q Imo Unde Pòèsis suam ducit Originem. R Eusebius Pòéseos originem ducit dab Hebreis. Alij Authorem Pòéseos volunt Apollinem, alii Calliopen alii Orpheum; me elig in hanc Sciam a Deo infusam docet Ovid fast: 6to

Est Deg in nobis agitante calescimus illo
Impetg hui Sacrd Semina mentis habet

Plato vo lib 2do de Rep. Pòètas Deorum plios vocat et alibi Pòètas aspent Deor interpres. Unig am Sanctos appellat Pòètas qp quasi aliquo Deorum dono ac munere sint nobis commendati.

Q 2do Unde dicig Pòèsis? R Sicut Pòètd a fingendo v faciendo ita Pòèsis ex gręco Idiomate a factione v fictione dicit. Hinc fictionem credas animam ee Pòéseos qua si careat cadaver ęque merito cum Patre Masseuio eam appellaveris, qua propter paulo post fictione tractabimus

Q Tio Unde desinig Pòèsis? R e ars qmog maam cum verisimili fictione oratione metrica tractandi Dixi Imo quamcung materiam qa d Solid humand actiones sed quicung res possunt a Pòètis tractari. Dixi 2do cum fictione quia sicut Corpus sine anima n est hmnie hoc ita qui n fingit nec hmnie Poeta animam nmpe Pòéseos esse fictionem docuit Arist: et Hora: Hinc Arist: cap. 1 Pòè: Empedoclem carmine res naturales complexum Philologum potius qm Pòètam vocat Dixi Tio cum vera sed ficta fictione qa qmvis impossibia credibilia tn eligit Poeta. Dixi 4to oratione metrica cum Heliodoro Apuleius Hyog Ele à Poetar tribg emovent qd licet fabulas cinp scrint versu tn eas n alligaverint. Hinc intellig hmnie Pòètd opg esse solum Pòèma: 5 versum cujęcung qmvis syllabis & pedibg mensuratu liquet etia periodos hmnem Epistolas n esse opg hmnem Pòéseos nec spectare ad Pòèsim nisi tntu reductive, ingentium & carmina periodis astans et ipsa olim Epistola carmine describebant imo etia modo scribi possent si usus non votaret.

Q. 4to Quid̃ materia Poëseos? R. Res actores hmõi illustres cum eventibz alijs tristibz miscis, deinde ea tam divina q̃m humana & in his tam nad q̃m artis opera.

Q. 5to quid̃ forma Poëseos? R. ẽ lyg⁹ argumenti ad verisimilitudinẽ expositio in carmine

Q. 6to Quid̃ cã efficiens Poëseos? R. ẽ intellect⁹ humanꝰ arte instructꝰ.

Q. 7mo Quid̃ ea finalis Poëseos? R. ẽ utilitas cum delectatione honesta et jucunda, juxta illud et prodesse volunt et delectare Poëtæ.

ARTICULUS 2dꝰ

De Genere Specie & Partibus Poëseos

Q. 1mo q̃ sunt genera Poëseos. R. 3. 1mo demonstrativũ seu encomiasticũ id in quo aliq̃s laudat v vituperatur. 2do Deliberativũ seu Ethicũ in quo aliq̃s suadet v dissuadet q̃ 3tio Judicialiũ seu Apologeticum in quo Poëta conquerens contra aliquem illud quidem incusat se vero v alterum defendit. 4to Execrativum seu dyrd in quo Poëta aliq̃m diris devovet maledicens ei quo gñre Poëtis Christianis minime ẽ utendum, nisi diras in personas publice infames. vg Judam Neronem q̃. 5to Compositũ ẽ in quo mistum reperit laudes, vituperia Orationes, dirã q̃

Q. 2do q̃ sunt Spẽes Poëseos? R. Principal sũt 6. Epopdia 5 Poëtis Heroica 2do Elegia. 3tio Epigrãma. 4to Bucolicum 5to Dramma sũt & alia spẽes, uti tragedia, Satyra & quæ ad hæc reduci 6q suo modo referunt

Q. 3tio q̃ sũt Partes Poëseos? R. 3. Inventio dispositio & Elocutio. Inventio ẽ excogitatio argumenti v veri v verisimilis. dispositio ẽ rei inventæ Poëtica methodus 3 perfectionem coordinatio Elocutio ẽ rei 3 mãd jam inventæ & dispositæ cultꝰ carmine expositio.

Q. 4to Quotplex ẽ Poëseos? R. 4mo Triplex naãlis quæ ẽ nostra artis Poëticæ abipsa nãa acquisita sine adjumento Ceptor & Artificialis q̃ ẽ Cepta praxim, et lectionem authorũ augmẽ. R. 2do Poëseos artificialis ẽ fere 6duplex. 1mo Heroica 3 Ethica. 2do Elegia 3tio Epigrammatica 4to Lyrica 5to Dramãtica 6to Satyrica

Q. 5to Quid̃ ẽ Poëma? R. ẽ id⁹ ex q̃ carmen a Poëta in quoq̃ gñre 3 Specie factum.

Q. 6to quo differt Poëseos a Poematis. R. q̃ Poëseos ẽ ea Poematis seu Poëseos ẽ ea et fictio Poëmatis formatio et fictio

ARTICULꝰ 3tius.

De Fictione Poëtica.

Q. 1mo quotplex ẽ fictio? R. 2plex aliquando in fingit̃ ita historia vocatꝰ hãc ficta fabula aliquando vo verã historiã aliqũ affingit.

Q. 2do q̃ modis affingi aliqũ p̃t? R. ad veram historiam? R. pluribz 1mo affingit aliqua circumstantia vg erroris in Persona, erroris in via, erroris in intentione. Item affingit aliqũ metaphorice cum aut allegorice vg expressurꝰ q̃ reinvi libidinosos feroces Sordidosq̃ efficiat, fingo vitem a Poëtis plantatã, vinea: cãgyne hirci deonis, porci, & Item expressurꝰ crudelem fingo Jovem Jacte et consortio enutritum humano pectore tigres et ursinio delectatũ Pasiphãen fatuisse concubuisse tauro nivei dilectũ. 2do Emblemata hieroglifica, Symbola affingi p̃sunt ut vg Asinũ tibi mutatum Poëta ait asinio insidentem cum sacras prosis olfacientem, hederam pro plumis pileo affingentem & 3tio affingi p̃sunt Comica picturæ & ergo rẽs futuras colligant: sic Nabuchedonosori in statua per somnium visa malum portendebat. 4to affingi p̃sunt Contraria, ut expositis difficultibz aut facilitibz res meliꝰ percipiãtq̃ dii vg repingunt victum militẽ fingo equis adversarium

adversariu[m] suispe p[ro]cautu medicaloru[m] cuiq[ue] armis et viribq[ue] q[uo] 3to affingi q[uo] actio & loco[rum] rebus in: animatis v[e]l mortuis intendu[m] Poeta ipse secu[m] loq[ui] 6to est p[ro] verborum fictio vt hic ppositio vere novo arandum é. à Virg: Imo Georg. Lii é expressa

Vere novo gelidus canis cum montibus humor
liquitur, et Zephyro putris se gleba resolvit
Depresso incipiat iam tum mihi taurus aratro
ingemere, et sulco attritus splendescere vomer

Ubi inde fictionem rationem q[uo] d Imp liquescunt vere novo nives d Imp ât Zephyri, d Imp vomer splendescit dat taurq gemere dicit.

Q[uo] 3tio Quis Caput q[uo] fictionis Poëtæ fonis? R. Ut q[uo] amoenam q[uo] variam rem faciat exhibebat etiam varam et admirative dignam ob repentinos eventq et mutationes. Hinc Virgi: et Hom: ne tempestatem quidem quo varior admirabiliorq tu nata tum oppressa dicit sine intervento deorum consilio.

Q[uo] 4to quo tuplex é fabula Poëtica? R. Triplex alia naturalis quæ tantas ætinet expressionis solum intellectu instruentes ad vitæ ad mores ætinentes Livius dum fingit Saturnq devorasse filios, intellectq instruit q[uo] tempq ôia sumat, etiã annos, menses, dies, horas, & quæ ât quasi prodes esse. Alia moralis est quæ ætinet expressionem moris instauratorem vt q[uo] Æneas Patrem humeris extulerit pietas in Parentes commendat. Lii etiã Ixionis rota Regis Lapithi Saxu damnatoru[m] in Inferno pœnas denotat.

Q[uo] 5to quæ possitu[m] observandu[m] circa fictiones? R. Fictio dl é illustris vt é in mãa illustri vt vis circa materiam humilem et objectã. 2do debet éé amœna tam quo ad verborum & sententiarum cultu et ornatu q[uo] quo ad ipsas res intellectui vtili scitu q[uo] arridentes ex verum tempq aliud expectare forte ât res amœna si vt ipsa amœnitas é in ipsa earu[m] descriptione 3tio fictio dl é varior h[oc] é ratione vtq eventibq permista q[uo] debet éé varia variis sententiis pensis pmixta deorq vtq in nimiu[m] ne sit Poema obscurq.

ARTICULq 4tq

Definit dividit et denominat carmen per respectu[m] ad varia carminum Genera.

Q[uo] 1mo Quid é metrum? R. metrum ipsé q[uo] duo pedes quiscunq in versu positi ita ut quodo dr carmen dr metrum ât pedes 4 quodo trimetrum dl pedes 6. Ut solo Hexametro & pentametro ly metrum p uno pede numerat.

Q[uo] 2do quid é pes? R. Pes est certa quodo é pars versus ætans certo nro syllabar certa quãtd determinatu[m].

Q[uo] 3tio Quid é carmen? R. é oratio certo genere, nro et ordine pedum alligata.

Q[uo] 4to Unde dicit carmen? R. Carmen dicit a Canendo qa dum Poëtæ opa canebant, versus averrunco, mortuum à metiendo.

Q[uo] 5to quodo dividit carmen? R. duplex carminu[m] partim spectat ad speciem Poëseos aliud vt é carmen heroicu[m] aliud Elegiacu[m] q partim ad variam carminu[m] denominand aliud depellitam, Aliud vt carmen é horatianu[m], aliud Spondaicu[m] hãc denominatione variã sit quivis et quis

Primo Bucolicum alias Ethologa q[uo] tractat rem pastoritiam Georgicu[m] explicat rem agrariã 3 rusticã Poëmena é Carmen gratulationis reparatæ salutis fortunæ, Honoris evasionis experimentis, laudandi, vituperandi Heroicu[m] q[uo] heroes Exametris canit. Epithalamiu[m] 3 nuptiale q[uo] in gratiã Sponsor Canit in nuptijs aliter dicunq Sympl nei Thalassii. Genethliacu[m] q[uo] die Natali Canit Epinition q[uo] canit victoribq in nuptijs phatoribq martyribq. Comicu[m] q[uo] res lætas tractat. Tragicu[m] é contra. Elegiacu[m] é lamentatio supra aliquo Carmine hexastichio & pentametro in alternata Threnodia 3 Threni 3 lamentatio é lugubris & mœsti argenty quo funera olim deplorant. Epicedium é carmen funebre q[uo] d[i]u sepulto mortuo antea canebat. Nenia é Carmen triste q[uo] canebq ad rogu[m] ubi corpora mortuor cremabant. Epitaphium Sepulchris Largo phagis

lapidibq

lapidibꝰ Parœtiaꝰ qđ in funere solemni dicunt Panegyricꝰ ɔ encomiasticꝰ qđ laudes ɔtinet in
fregntia populi. Eucharisticon ɔtinet gratiar aones. Hymnꝰ ɔtinet dei et diuor laudes. Pare ne-
ticꝰ quo ꝓcepta sapiđ dant. Scholion qđ scriptas breues fiunt dilatat. Celeusma ē carmen nauigan:
tiuꝫ. Prosphoneticon ē carmen quo ꝓsequimur abeuntem. Apoclaetion quo in viam abeuntes domestiis vale:
dicunt. Myrologia seu Crymnes ɔtinent im precaones. Satyra quo actiones humanꝫ malas carpi solent ut Corri:
gant. Erotycon quo affatu amicitiꝫ capiuntꝫ

2do Carmina denominant ab authoribꝰ ut Horatianꝫ ab Horatio Lapidꝫ à Lapho qꝫ Stio denomi
nant Carmina à pedibꝰ ut dactylicꝫ à dactylo Spondaicꝫ à Spondeo qꝫ 3tio à numero versuum ut Heptachꝫ
don Heptcat qđ versꝰ undecim dicit Tetrasticꝫ đ semi duo versꝰ ꝙ. 5to à numero syllabar ut Dis:
syllabum ꝙ 6to Carmina denominant à diuersa specie versuum ut Monocolon à solis Hexametris
Dycolon ab hexametro et pentametro Item Carmen Horatianꝫ dicit diuersos tricolos. Tetrastrophos qꝫ
Uno ab instrumentis ut Lyricꝫ à lyra

ARTIC ULUS 3tꝰ

Demonstrat practicam doctrinam componendi carminibꝰ.

Hmꝰ modꝰ ɔstruendꝰ carminis ē duꝫ Poēta inuentam māđ disponit per reflexionē diuitas particulas: quis, qđ, ubi, quibꝰ auxilijs, cur quomodo, quando, in versꝰ dolutos obseruanda constructione et
flexione unigꝫ cū alio. Porro faciem Lumpeto mutāndꝫ soluti versꝰ in ligatuꝫ ut in soluto orquo:
libet ponantꝫ duo Solantia cum uno verbo hoc ꝓpto curet Typo elocutionem suam māđ fare per
ampliſicationem additionem Epitheton mutāndꝫ unigꝫ dictionis in aliꝫ positionem aut locationis in pos:
sum qđ denique integrum ɔpleat versuꝫ Immo si libet velles mi typo exhac dictione versum condere
reflectere te deberes supra in vitas particulas Imo qđ placet et occurret tibi Nubes Lyncus astra v parten
v toto sumendo ab ista particula quis hyades Pleades Orion qꝫ et hæc verba ɔstans illius nascens occi:
dens rigant astra stillant, hyades vaporant, Pleades lacrymant Orion Sudat.

2do reflecte te ad particulam quid? qđ ē pluere ꝛ quis pluit? et occurret tibi, qđ nubes pluuiant, nym
bum, nympham demittunt qꝫ. v reflecte te ad materiam ex qua fit pluuia scilt exhalatione fontibꝰ q
Hinc dicens tropice loco ipsius dictionis flumen nili Typhonis Vitula qꝫ fluit. 3tio reflecte te ad
particulam quando, et inuenies p modum labentis decurrentis effluentis qꝫ dicens labi currit mouꝫ
Astra Studens Epitheta apta tuæ materiæ efformari Imo a causa efficiente qđ efficit pluuia, quæ et
Ly qđ madefacit frigefacit glaciat formalis adjectiua frigida gelida humida rigida 2do a causa formali
quæ dam qđ ē illius forma extrinseca, qđ pluuiæ fra qđ figura, qui sphæra qꝫ et per respectum ad Colorem di:
cas cerulea, alba, gemmea, per respectum ad figuram dicas rotunda, per respectum ad modum dicas
volans currens, vel abunda crepo, et quia cadendo quasi vocis sonum dat, dicas garulla loquax
tremula: 3tio a causa materiali quæ qđ fiat expluuia et inuenies Nubes, nix, ros, iris qꝫ hinc
dicas: hiuca, nubila, roriga glaciales qꝫ. Ista a causa finali in quem finem fiat pluuia et occurret
pluere propter fertilitatem v propter agri putritatem, hinc forma adjectiua secunda fertilis qđ vtꝫ
habilis ex hac dictione fluit ppes Sequentes formare versꝰ

Vitrea cerulea demittunt flumina Nubes
Callica demissam ꝓfundunt aquosa terram
Et madido Sicci fonte rigantur Agri
Regia jam plorant tumultus tecta Laconis
Vitreus ē celsa ruptus ab arce ruit.

Tridus Modus ē construendi carminis duꝫ adjectiuꝫ in themate suo ex gradu positivo vertiꝫ in

Comparatiuꝫ

3parativum ꝟ Superlativum Siue hyem ẽ ingida ꝑ gradum 3parativũ ponis esserre

Grandis hyems fuerat qua nunquam grandior ulla

2do Epitheton pone in 3parativo neutrali additis 3gnatibꝫ Prõis Nil ẽ unqm, nil usquã, nil olim nil ante, id ãm ꝟ maxime usurpandũ de rebꝫ in animatis ꝛg

Tortor atrox cordis quo nil atrocius unquam

Mons excelsus Atlas quo nil excelsius unquam

3tio Adjectiuum deste in 3parativum Iuslng thema ꝑter omnibꝫ alijs adjungendo 3gnantia non alter, nemo alter, vix ullꝫ, nemo unqm, nullꝫ unqm hoc valet in animatis ꝛg.

Arcus erat vigilans quo non vigilantior alter

Chare vale Pylades quo non fidi chari or ulles

4to Ipsis versꝫ per repetitionem ejusꝫ dictionis quã ꝑ thema assumpsisti additis tñ aliqũ dictis: rebꝫ alijs ꝛg. Si thema Patria Troia Ruit Sii Carmine efferres.

Patria Troia tantam fecere ruinam

Discordes animis Patria Troja ruit

5tiꝫ modꝫ ẽ cũ mutatione numeri ꝛg Singularis in pluralem ꝑter plures Syllabas ꝛg loci corpꝫ Corpora, loco pectus pectoraꝫ. ꝛg. Pectora sunt nobis candidiora nive.

6tꝫ modꝫ a cultioribꝫ moderni dicitis observandũ versꝫ seinaꝫ libros in ꝑpio duo adjectiua in medio verbum & in fine duo Substantiua ꝛg. Arquam privatos nescit fortuna Penates.

7tꝫ modꝫ ꝑstruendi carminis ẽ assidua et diligens lectio Poetarum annotatõ singularis phrasis animadversio quattis & latinitatis Poetica sterile in arabit lystꝫ, nisi qui ex illis haurit et fonte venam apollineam, inter in ꝑter Supradictos modos plura inserrient Septa sequentis articuli ad dilatandum carmen, ubi agam secundis modis & ornatu carminis

ARTICULUS 6tꝫ

Tradit modos de ornatu carminis.

1mo cultius fit carmen quodꝫ genꝫ ponis ꝑ speciem et dea ꝛg loco Flores lilium viola rosa vel per Lyneas duchem quodꝫ pars posita ꝑ toto ꝛg loco navis prora, puppis, calina. vel Signum ꝑ re Signata: ta ꝛg ꝑ Roma aquilas, Typenum pro Gallia lilium Sepoana ꝑ Anglia rosam ꝑ Scotia Leonem, ꝑ aqua Neptunum Thethidem, nereid, Glaucum Tritonem Amphitritem & aut Lyno: nimia Liquor fretum Pelagus, Oceanꝫ, Gurges, Aqua Neptuni, Item pro inferno Erebꝫ Cocithꝫ Lethe, Stijx & Item pro Cœlo olymphꝫ, phœbꝫ, hortus elisij Lyderium Patria, astra, Polꝫ & Edo exornaꝫ cultiꝫ carmen pulchris adjectiuis Suo Substantivo appositis quia sit trophica hẽ metapho: rica, Metonimica, Sii martialis hunc sonum ita pisces capiunt et feras exornavit adhibitis trans: latis adjectiis

Sic avidis fallax indulget piscibus hamus

Calida sii stultas decipit esca feras.

7tio Exornaꝫ carmen ad ipsa ꝑsona in aliqua re clara ponis ꝑ Metonimiã ut: Apelles Zeuxis pro pictura, ꝑ robore Achilles, Hercules, ꝑ justo Aristides astrea. 8vo cum ponunꝫ adjectiua cum verbis jam actiuis jam passiuis infinitiui modi ꝛg doctus ꝑ tallere, cereꝫ Fleti lubricus volui nescius fari fortuna frangi vitrea, lucere fatuꝫ, extingui momentaneiꝫ, ꝛg. 9no exornaꝫ car: men adhibendo nna ꝑpria & appellationis & eruditiones inferendo pro simplici Sicu ita Claud: lib: 1mo & ꝑ isto sensu ẽ pacis turbator segnes eruditiones poguit

Talem progenies hominum de prisca tulisset
Pirithous Hylleus erat Theseus, offensus oresten
Deserere Pilades adisset pastora Pollux

Item pro mely pro parvo Cupid Lazitè pro amore impuro, Lidonia apicula pro felicitate: his Item ab alijs circumstantijs dei pro agilitate mellifera turba pro piscibus squammiferum pecus. 6to exornat carmen per descriptionem rei per hypotyposeos sed distributiones adjuncta 5ta synonimos ita Virg: Cupitem Tyrrhenâ discessu describit lib 4.

Tum vero Æneas subitis exterritus umbris
Corripit è somno corpus locusq; fatigat.
Præcipites vigilate viri et sedite remis
Solvite vela citi &c &c

1mo exornat carmen dum adjectivum neutraliter ponit et substitutum in genitivo casu vi 5 opaca Sylvarum dicta locorum vasta regnorum 2do loco adjectivo substantivo unum addere aliud vi dominum servo adornat poplite de servili victum gladio & victoriosa

3ro adjectivum erudite ponere pro appellativo vi Dodalæum opus pro fabrile Item clivia campana

4to tectum abat musca phalerato asino grave vellus auro Neptunia vada &c.

5to Substantivo addere dominorum ejusq; vi luxq; palatorum. Item rosa velis aurora apes aves Stygnetti, Virginea volucres

6to rebus inanimatis tribuere actiones et munus personarum vi temperantia facile negavit via chalybis asperati Item tibi ritentes gloria redit nec esse curas Item torno pede falta Seneca medicit

7mo Metaphora audax et liberior de qua jam dictum Lupis vi per singulas equitant undas Item bibit auro mensas argolicamas de frondes compositas &

8vo per hyperbolem soles nigriores pulmine rehementiori saxa clamore perrumpit.

9no Periphrasis 5 longior circumlocutio posita pro brevioni et sit 1mo cum & sui breviatum

phrasis temporis exprimens circumstantiam vi loco nox

Tempus erat quo cuncta silent interq; triones
Flexerat obliquo claustrum Themone Bootes &c.

Secundo sit Periphrasis per adjuncta vi describendo locum describe simul adjacentia illi vi qd fiunt in illo loco vi septentrio ubi reluctantis Bootæ claustra regit Cynosura. 3tio sit per similitudinem vi loco canities capitis hyemis, comæ pruinæ. 4to per allegoriam vi ferum silexhausit hernum ardebit foco dicti.

10mo ad elegantiam carminum pertinent incertæ sententiæ in quo excellit Seneca Tragicus.

11mo Omnes et amplificatus stylo Poëtico ab enumeratione impossibilium vi terra ferat stellas collidat sinus abatro unda dabit flammas et dabit ignis aquas.

12mo Licentia ipsa Poëtica mediocriter adhibita ad modicum ornatum

13tio Maximo supplemento ornatui sunt copiæ verborum quam antequam ex assidua Authorum lectione acquires tamen pigmentabula, Copiam nominum inde utrentem Oculis habeto quæ tibi in separatas charta exponam ne aliorum nostrum Poëticum opus moderni ayis curtius vi grandiora videas exercere silvam vi

14to ad ornatum stylo Poëtici multum valet frequens imitatio Authorum quamplurimum

Articulus 2mus

ARTICULUS 2mg

De Imitatione.

2g Imo quotup/ex ē Imitāo? ly 2plex alia actionis ꝫ pronuntiationis cujꝰ methodꝰ exaꝑ labit alia oratnis qđ gręci Parodia dicuꝫ

2g 2do Quid ē Imitāo oāonis? ly ab Athenęo lib 14 dicit ēe cantiēm v carmen ad alterꝫ similitudinem ꝑpositū dixi similitudinem nam dicta aut magna inventionis ꝫ elocutnis accipiaꝫ puncta in imitāo ē

2g 3tio vbi vidis ꝑt ēe Imitāo oratnis? ly plurimꝫ Imo quđo Poēta observat alicujꝰ authoris inventionem similemq ei efformat 2do quđo author advertit dispositionem et juxta eam suam disponit mātm 3tio quđo ea ad libet dilucidatiā in elocutione ut pauly phrasibꝰ epithetis ornans eloqui studeat assē quđo Idioma Polonicum vertit in latinum v carmina latina transferuntur in Polonica quntū ꝑtinet ꝑ quam de verbo ad verbum ꝫ exemplo pono fragmenta Odę 4ę Sarbievii libꝫ.

Mayestaty Gales Lechicad obstrzegło
Gales Domowi pola woloskiego
Szyrzak barcie tuki wyrzyna
Sprawuiąc grontį gdy nie mal Gorzewa
Lud z dich kosci tam owdzie nie nasiata
A słońce tęgi ku morzu schylało
Ciągnęły od pracy Zaczęły nieżurzytymi
Wieczerami dumne przed wolą swymi.

Item illa Sarbievij

Niechay ci cierstwe nie uwodzą lata
Le dwini: strzęsna teraz alternata
Dni uciekaią obtoż Tryptolemie
Jako po ledzie
Ty chcesz wytoły kawot ciężnione złoty
Drogą miękkie perło pas bogaty
Chociaż ci mydła Tyryjską szczęta
Weźne obwiia
Wiedzy które teraz pomagaią chluby
Z natury maią: że się chwieią cudzy
Jeona darzku swoim dziś rozmiało
Złoto z bledniało
Szczęśliwy w siedmy los grodzienie padnie
Lecz nieszczęśliwi drugą go wyskodnie
Jako uwodzi żarto bliwe matki
Zwykły swe dziatki

Divès Gallęę fertilis arola
Galesę tristi dum lua Dacis
Patigat in campis aratra
Et Galeas clypeosq passim ac
Magnorum acervos eruit opium
Virgente serum sole sub Hesperum
Ferus resedisse et solutos
Non solito meminisse cantu.

Ejusdem Odarum 3tia ter6 jun enios.

Vive jucundi prętervens juventę
Crispe levini: fugiunt avarę
Mensium lunę Riminumq voluri
Libricus æther
Tu licet modo radiatę auro
Gemmeâ vestem moderare Zona
Et Lupę collo tyrias amicet
Tibula lanas
Juve Thenisus vaga penna cristis
Stare laboranti dubitat galero
Juve, quo fulges tumidum rejecti
Palluit aurum
Quod tibi larga dedit hora dextra
Hora furaci rapiet sinistra
More fallentis teneorum jocose
Matris alumnum

Ruchawe wzrakze y wzpluwe dzieci
Pod swe poddaty bato wiek cztowiaty
Pilny Zas swoiey bogyeni impety
Wiek Sugla skety

Takze Leniwiey po sliskim krzyztale
Pehng Adryackie Zartki skrzst fale
Gdy Zitne Col niepodziany Zayfle
Wastrzi hayle.

Wszystkie abowiem wszystkie rzeca swiata
Wolne gdzkil pisma nasze lata
Czesć Zas, nim wzrostnie swiecey ta cayda
Trzymaią gnieyda.

Mobiles rerum dubijq casus
Regna mortalis tenuere nitid
Sedulus metd proprat fugauis
Impletus dei

Pardeuis ponto volat adriano
Quam ratem mersi pepulere remi
Et repetinis arbinosa trudunt
Carbasa ventis

Omnibus mundi dominator orbis
Aptas urgendas viane pennas
Pars adhuc nido latet et futuros
Cresit in annos

Sto gdo prosa wertij in Carmen Lire Soluta oratio in lijatam haud e contra
Sto fit imitao dejatiue gdo Lorg Poetd Leuciey Lorgioriby pmesiby dilatag sie abordio dilatas
illud carmen Vrzjlij Prima ceres ferro mortales vertere terras. Instituesq.

Prima Ceres unco glebas domouit aratro
Prima dedit fruges alimentaq mitia terris
Prima Leges dedit Cererisq

Sno fit Imitao detractine dum sg longior alicuius authoris breuij expnimq lii legetem deseri.
ptionem noctis breuij expressit Ouidius

Nox erat et placidum Carpebant fessa soporem
Corpora per terras Sylvaeq et Saeua quiescant
Equora cum medio volvens Sydera Lapsu
Cum tacet omnis ager pecudes pictaeq volucres
Quaq lacu fluuioq lacus gdq aspera dumis
Iuxta tenent Lemne postq Saturne quietae
Lenibant curas et Corda oblita laborum
Nox erat et tacitas animalia fessa per omnes
Altitudq pecudumq genq sopor alta habebat

ARSPC Udg Dzg

Proponit modum quo modo Carmen complen debeat.

Per finem & complementd carminis intellige id quo carmen splq: Solent in incipientes Sylla unam Syllabam multud habere in Carmine et ob defectd illig formem carminis in optis illis partibus con: ducunt jam, nunc, tunc gp uti erites seruientes tuncdo modo tamo complebis sw per substitutionem re: cis Synonimicd loco illig dictionis qua Carmen splen negeid Lii hunc vg versum

Fulminat intrepidq rigida bella mars

complebis di loco hujq dictionis bella pouritscertamen loco mars ynparem mauors et erit versus. Fulminat vltr epidus rigida certamine mauors. Sto di loco vocis compositte ponas simplicem et contra. Sto Li una vocem in plures resolues vg loco studere pricipi in vrjl arbitrio. Sto Li plures voces posueris Synonimicas vg loco prudens gdq sapiens solers Lagax circum spectus, pentus.

Articulg qng

ARTICULUS qnus

Docet quid sunt vitanda circa carmen Hexametrum et Pentametrum.

1mo Cavendum ne versus claudat monosyllabis
Ung homo nobis con dando restituit rem
2do Vitandum ne sint plures elisiones nisi qui illas studio adhibere velit sicut in illo Dystycho
Tua ille idem es quem ego amo intimo amore
At te ego anhelo ideo hdi sunt metra hiulca adeo
3tio cavendum ne tales spondaici versus qui integer monosyllabis constet ghis est hic
Nix nox fax, pax dux, fex, lux, crux frux quoq; luxfrux.
4to Vitandq ē litera varius nisi id gravitas multa exposcat et ut in illo versiculo
O fortunatam natam me consule Romam
5to sicut pentameter unus carmen elegantem claudatur dissyllaba ut in illo versiculo
Dulce mihi ficent te modulante movi
Ita male claudiq 3tia syllaba. utiq. Tam mala tempora sunt.
Et in audebo dicere si quia via est.

CAPUT 2dum

De Epigrammate

ARTICULUS 1mq

De Definitione Divisione & partibus Epigrammatis

Epigramma ex grēco iq significat qd inscriptio eo qd olim in laudem deor aut imperator v quor3q illustrium virorū templis sepulchris statuis colossis aut aris inscribebant. Sic in Hospo Augusti D. Laris inscriptum erat Augusto Patri D nomine stricte accipis pro inscriptione metrica sue pro brevi et acuto discursu. Definiq vo sic ē opq breve Poēticū metro certo genere carminis factū cum inopinata conclusione scripti v affecti Epigrammatis optimē illo disticho exprimunt. Omne Epigramma sit instar apis sit aculeg illi
Sint sua mella, sit & corporis exigui
Sicut oratio in tra gra sic etiam epigramma dividiq in genq exornativū deliberativū et judiciale seu apologeticū. Exornativum Epigramma dicq omne id qd tinet laudem v vituperiū alicuiq ejusmodi est Inscriptio de B.V. supra illa verba Cal: 2apto quari sedq exaltata sum in Libano
Si bona sollicitus conscripsit carmina Vates
Divina perennati dicimus esse Petro
Ite procul pedri: Petro si digna locuto
Metra ferat Virgo tu mihi Petrus eris
Genq Epigrammatis deliberativi et apologetici omitto studio cum vix sub artem cadat
Epigramma dividiq simo in simplex seu ordinariū et in compositū v artificiosum. Simplex est qd totat propositae simplici compositū ē qd totat narrationē et acumine de quo infenq. Sic in Mixtū dividiq quo aliqd simul dicit et laudat tale ē illud Ovidi quo ille quidam Marcum militem lusum perstringit et simul laudat
Ex oculis Lupercst, unus tibi Marce duobq
Perpetuo faciem qui tibi rore rigat

Cur tibi qui superest mœstus lachrimag ocellg
In bello fratrem prodidit ille Suum

Partis Epigrammatis sit duæ Expositio & clausula Expositio ē matriā exprpsio et descriptio talis ut ex illa commodē inferri possit ingeniosa clausula 3 acumen.

Nota epigramma quo brevig esset eo majorem et gratiam et cultum habet.

ARTIFICIUM 2dg

De Acumine

Acumen alii definiunt qd sit dicti v facti concors discordia v discors concordia alij ē rāo inexpectata materiā in expositione et in expectata materiā in expositione exponūt. Fit ām 2plr modo per verba et tale acumen efficiunt Anagramata Ludg in verbis, notāo nominis q 2do fit per sensum quodo in ipso ingeniosō scriptu elucet rāo Tale ē acumen 2plr ē Oratorium Petans solidis et grauioribg scriptis et Poeticum petans rebus leuioribg facetijs et cāq dijs

Ung Fons acuminis antithesis v oppositio aut repugnantia, hoc ē dicendo de se ipso affirmeq etneq tale ē illud Fidermanni libro 2do Epistola 6g

Mutarunt elementa fidem pnq ignis calebant
Omnia nunc ipse prius ab igne venit

Sic etiā quidam in templum Calvini fuscit qd ventg crucem dejecit

Legnaig się Kalwini iáł krzyż postráć dáli
Boo krzyż maiąc na siebie krzyża ani złamali

Item illud de Deo. Omnia cum videat nulli DEus ipse videtur
Solus ubiq patet solus ubiq latet

Item illud. Quod volo nō possum, possum qd nolo nō possim
Tota Hominis vita est nil nisi nolo volo

Item illud. Ulceribus Galene valet quantum medico nostris
Stultitia nostra Justiniane tuis

Item illud de morte Mortag ut vivas vivas moriaris oportet
Ergo prius discas qm moriare mori

2dg fons acuminis ē allegoris et figuris plurimis a metaphora, allegoria, Catachresi, Metonymia, Ammonitione q Tale ē illud Jnscriptio in Lucos versus.

Wybaczą tym drzewiązom ktorzy ie chwalą
Wiedząc że głowne nyspy w wierzchach niebywaią
Kto chce głowych Koncepłow nie namiat liczy wodzie
Nie w wierzchach ich leż w nich szukaj nie w korzeniu

Simile ejusdem contra Romulum.

A ták niech wiedzą ktorzy wierzchu me chwalą
Bez płotek albo płotek wierzchu nie chwalą

Item illud de Juvene malā valetudine à figura Suppensionis

Pogrzeb złą babę wpolu dobrze ią mu złicie
Drudzy gdy źną z Łyskuią ten krzyż ma gdy licie

Item illud ab eadem figura in malevalentem ex obnoxiate

Monsiur

Mowisz zledzy mam dobrzien tocto mity Poraie
Przyczyny Ztego że ty dobrzien dobrze maie

Item illud ab Annominatione.
Ostreis in Vita Laurentius ergo Levita
Dźci deq tibu vis reor esse levi

Item illud a Responsione vi expectata
Radził stos przyiaciela zgoiadoui dwornu
Odwieku lat w bezzenstwie czysto życzenu
On wtos swy stosuige tatq zaznie mowę
Prozno mi inną radzisz mam biato głowę

Tertius fons è fabule Paradoxum, Paremia, Historia omnisq; antiquitas. Ex his formalis acumen
ino per rejectionem hoc est ostendendo contrariu ipsse significatu, & aliquod paradoxum v Pa-
remia q Tale è illud Inepti in gnidam Pontiliana è Trabe Lupensum.
Omnia sunt hominum tenui pendentia filo
Ex cipio guttur Pontiliane tuum

Item illud. Una Jovis cerebro tibi cum sit grande cerebrum
Ex illo nasci bina Minerva potest.

Item illud Ovvni in Neutralistas
Pompejanus ero, si vicerit omnia, magnus,
Omnia si Cesar Cesarianus ero

Quarty fons acuminis fit per definitionem rei inquirendo qui sit hic res definitio hic pretenda
ab allegoria hic per subjectu alterij rei vt Rosa è Regina florum, oculus herbarū, stellæ rosa vocant
exequiales dicti paces, incrati sobis fratri, nocturni vestis gemmula suspensi in tolo firmamenti
foci aurei solis fontes, lingua dei vivaces q
Sii illud de rosa. Aut rubet aut albet commonis Rex rosa florum
Candor in virgineo munice sceptra decet.

Item illud de tempore. Patrz na rożne człowieczże czasow wymierzenie
Patrz na tolo wżegarach w kompasach na cierpie
Patrz wkleps dzwony gdzie mała trzopla trzople roni
Idzie dobry spadaiące prosecki prosecki goni
Wszyscy tedy tole żegary, tlepiący kompasy
Era czy: że tołko woda, proch cien nasze czasy

Quinty fons acuminis a descriptione rei, am pl ficri duobq modis clare & involute clare exponq
res paulo longioribq epigrammatibq qm in quibq pluribq qm unovalterq distichis exquo cō
constat involute epigramma uno distichō eadem et acumen et expositio è ferenda exempli
Parvus in extremā mammes descendit arenam
Squallebant tenui pallida membra fame
Horruit hanc predam venantum turba ferarum
Et potuit se se vincere longa fames

Unde protervorum jejunia victa Leonum
Lii martyr docuit sic didicere fera

Exemplum introducit expositionis sit Ovidii in Salium
Arboribus redeunt crines et gramina campis
At capiti frondes nil redibere tuo

Item illud delicia mea domo.
Piękny masz piec w drzewiany m budowaniu Panie
Coż złego ś wpiec dom włożyć kiedy drew niestanie

Sexty fons acuminis per notabile & ejecta, hoc per omnes literas, qui circa nomen & verbis literas & significationem fieri possunt Tale est illud de Convivio
Co banki dl, potrzna mara. Coto dq puhary
Puhary złoto wina miary a czary dq czary

Item illud de mortuo Professore Grammatices.
Grammaticam didici, multos docui per annos
Declinare tamen ad postremum nequivi

Item illud de auro. Cur aurum stabili dedit nomen ab auro
Fluxa nimirum fluens est utilitasq fides

Item illud de debito. Cźemu to co kto winien długiem nazywaią
Bo długu pospolicie długo nieoddaią

Item in rosam deliciosam. Roża piękny to kwiatek gdy się wpolu wiie
Roża nie piękny kwiatek kiedy ciało gnije

Septimus fons aperitur enumeratione tale ś illud de rumo Polonico
Pogonia z iedney strony na grosza charcie
Na drugiey pustoszony ost et wylatuie
Coby to kyto, ? Sadle nawrot zgadng dzieci
Gdzie 23. tapa niedokiedy tam ostat dolezi

Item illud in Joannem fugientem ex bello
Pierzchły masz dowcip moy Jachmistu drogi
Pierzchły masz pamięć kay bierzchrzyste nogi

Item illud martialis de eden tula lib. 8mo Epi: 20
Li memini fuerant tibi quatuor eli adentes
Nil tibi quod tollat tertia tussis habet

Octavus fons acuminis per alienata, quod dicitur alienas res aliqua v officiu v effectu v loco v tempo ab aliqua pena Tale ś illud in Judam dispensu
Christe tui Judas fuerat defensor orbis
Cum se suppondit sustulit ille lupum

Item illud de morte. Młodych starych smierc rouno podzi do mogiły
Bo lić nie dna na tuddiach oddy Jey my gnity

Nonus fons acuminis ś sparas, hoc ś quod res una sparas ad alia Est quii debet ei reflexio ad disjuncta, & pariter, circumstantias, quatalitates hujus rei qm exponere intendis ita comparatq ś hoc thum
Est hoc dicunt humilis supra se tollit ipsum
Monte superbit humo mente superbit homo

Item illud in Venetias et Divitias. Ut mare nil nisi aquam ut coelum nil nisi stellas
Sic et venetia nil nisi divitias

Item illud

Item illud in causidicos. Rzecz aby szła wiesz krzywdząc sprawa w Trybunale
Znawcy że zgce dobrze Jurzyston Michale

Deinq fons acuminis ex circumstantia stemmatis vq ad deanisa Podolia alludendo ad luna Thraciæ et solem Podolię. Jak na zegarze ostatnia godzina
Podolskie słońce zapada, dzień minia
Dobranoc Polska gwiazd xiężyc wysoko
Boday nie zaśnięm twardo y głęboko

Astrinq fons acuminis ē a dissimili et disdissimili a dissimilitudine ille unicq modq ē cum aperspectu et opinionem, ethasis cum apodosi contexta ⁊ infra tale ē illud de humoribus.

Rumor rumores errores parturit error
Ut nimis exijuus cessit cuncto globo
Alij in docto populus sub Principe dixit
Pro capitis tutelam sanctitate pedes

Item illud de Sorte. Sdp ē refers mea, qd in pauci carmina carpunt
Carpunt, nam flores, forsitan esse putant

Item illud ex dissimilitudine de Anserc Martyr:

Co marasz ma do gęsi, co gęś do marsina
Kto mię spyta, odpowiem: w oku iest przyczyna
Sama iedyna chytrość, ton dank społeczny maią
Pta zrzodem marzeń: gęś puchem swoim do Pierwiq

ARTICULUS 5tus

De Epigrammate artificiali

Epigramma artificiale qd ad variam structuram carmen sum ē multiplex hu tñ insignium tñ tñ et curiosiora quidam brevitatis gratia oppono

Carmen Anagrammaticum Qd ex immutato alicuius finis ordine et indistinctione alicuius syllabæ translatæ rerum effingat Qplexiõ ē anagramma purum et impurum Purum quidem litera nulla demiq ⁊ addiq ⁊ omnes ponuntur quidem grammate solo ordine literarum et significatione perturbata vq Eucharistia Anagr. Cyssha ara

Ex Ursula Laurus, Leopoldus Pello Claves q Impurum ⁊ quidem aliqua litera ⁊ addiq ⁊ demiq vq Ravens, Saxe vir, Edo Carmen symplecticum ⁊ ē serpentinum inquo hexametri initium & finis pentametri ē unq idemq vq Thospore redde diem quid gaudia nostra moranis
Cæsare venturo Phospore redde diem

3tio Epondon qd voces ita sitnes hit ut finis illarum cuiq carmini aptē applicari possit vq

Wszak żmat trwo [illegible] iest żgubie
Krzyż Pod li Bga trwa wy przysty na żbawie ria

4to Parelegion quidem vox duplicium carminis cum vocibus inferiorib⁹ sexpod aliqua efficiunt ita de Stemmate Alexand: Pontificis Maximi

Montem tres stellas et quercum habentis
Mons, Lydus, quercus, maximine dumine gLande
Urbem, orbem, proceres protegit, ornat alit

Et illud prætorio aquis gravensi inscriptum

Hic Locus Dirt, amat, punit, conservat, honorat
Nequitiam, pacem, crimina, jura, bonos.

6to Carmen Ethicum cui vox reiisa in dictione finali sñm splet vg
Ad diuam pacem Cupus conuertitur Echo itur
Ut miser effugiat Mise clamq Echo omus

6to Paramon cui ab una litera carmina oia incipiunt ut illud Virgilii
Sii vos mi vobis vellera fertis oves
Sii vos mi vobis fertis abstra boves
Paronela etiam illa dicuntq carmina quor dinguld dictiones ab eadem litera incipiunt vg.
Plaudite porcelli porcorum pigra ppago

9mo Carmen Acrostichon quando hñ aliqd per singlas literas diuidq
Duo Carmen Acrostichon quado in carmine v a principio medio & fine v à ppio et fine tntu v alio
modo in alq versibq per singlas literas exponq vg
Inter cuncta micans Egregii Lydera Celi
Expellit tenebras Et toto Phebus ut orbe
Sic Coeas renouat Iesus caligis umbras
Vivificatq Vero precordia motu
Solem iustitiid Sprobat esse Beati

Item illud: Lumen albenti Celi rosa abdite mensa
Cujcuum Numen tectum velamine micla

Duo Carmen Quadratum qd utrobq parte legit certamq dictionum structionem facit tale cillud de
Mauritio Poeti artificiosa Pericheosi
Princeps Mauriti Doctor maxime tutor
Mauriti Judei protector strenue vere
Doctorum protector honor Mauritii
Maxime strenue fulgide suspiciende tenebris
Tutor vere Phebe celebris Religiosus

9no Carmen Caniciuum cin quo una dictio v plures v omnes v sngld literd retrograde lecte
idem Carmen cui eos v diuso sñm efficiunt vg
Worem Cleyerosei nic iest obtrudnikem
Torem cnot id die nic obtod ponikiem

Item illud Carmen de Catholico qd retrograde lectum seruiet Heretico
Patrum dicta probo nec sacris belligerabo

Item illud ad amicum. Stulte tibi metuas si non vis credere vertas
Item illud vulgare. Digna te digna teneri metangis et angis
Roma tibi subito motibus ibit amor

Nono Prothcus cin Carmen qd sñm et lege seruata multiplicater vertit et legi solet tale cillud P Bo:
versus de B: Virm: multicies tris et vltres mutabilem
Sol tibi sint Virgo dotes qd Cadmea Celi

Ultimo Leonicui Carmen cin quo media syllaba versus et ultima dictio eadem Tale cillud Ouidii
Nec viri finita per plurima volubera vita
Inuenit fatis aliquid restare putatis

Item illud: Stultitiare parum nec sit tibi charus
Crudi sit multum. reputabis id tibi stultum

Vltimo Carmen Pictoricui cin quo dictio v tta v media aliqm rem significs qd pingi pt vt scribi calamo
Sed pictore

Sed pictoriô effigiae penicillô ubi Nota si intra dictionem aliquid tale repiae qd pingi possit illud pingis caeterae am literae scribunt expressae vg si in versu occurrat Agnus non sentiae d pingis cum sua effigie si vo occurrat adjectivum magnus M scribis et statim illi oppingis Agnus et sic decetris

NB tio Aenigma e Allegoria obscura rem notam ultro qesitis abagibus stegens alt vocae gryphus Aenigma Eplex e aliud in ssu aliud in verbis Aenigma in ssu e Allegoria pura qndo ssus aliqs dictibus translatis observas: Tale est illud de Niva

Dic mihi qd fuerit Patri quae filia nupsit
Cujus erat Mater mascula nemo Pater

Aenigma in verbis sive literale e cu sn aliqd involvis qbusdam literarum circumlocutibus v dum detrahunt una v duae literae alicui dictui tale e illud ad amicum

Mitto tibi navem prorâ puppiq carentem

ARTICULus astus

De Epigrammte Chronostico Cabalistico et Labirintho

Chronosticon formae exliteris v nro Ecclesiastico, quo exprimis annus assumptus literae am sit hae

M	D	C	L	X	U	I	v sui	D	D	L	L
1000	500	100	50	10	5	1		10000		1000	

Nota in Carmine 1mo Chronostico curandum e ut in versu nlla sit dictio qd non contineat unam v plures literas ex nro Ecclesi: hae am literae Ecclesi: v servato ordine v immutato eos ad placitum ponunt 2do ut alterius nrus pmistis quomodosq alijs literis nrqm pdeat nisi is qui intendis. 3tio posse etiam fieri solute ad expressionem Anni d te Chronographicum Carmen vocabis.

Cabalisticon Carmen vocas per nnm arithmeticum singlis literis in tali versu dnt respondere numeri sequenti ordine positi

A	B	C	D	E	F	G	H	I	K	L	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	X	Y	Z
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	20		30	40	50	60	70	80	90	100	200	300	400	500

Labyrinthus ob suam perplexitatem nomen h obtinuit, e am versus Poeticus artificiosus cu varijs ingeniosis perplexitatibus scriptus.

CAPUT 3tium

De Poesi Lirica

ARTICULUS 1mo

De Odis

1mo Oda sive Od e opus Poeticum effectu constans v laude v doctrina v consilio, v joris aptu cantari ad modos musicos. 2do Genera Odarum duo 3t Exornativa, et Deliberativum. In exornativo stinet laus personar v rei v vituperiu alterig In deliberativo genere svadeq aliquid v dissadeq Utq tales Od plenq doctrinis, sententijs et vocang aliter Ethicæ. 3tio alia 3t simplices quæ sstant uno genere carminis et vocang monodia. Alia 3t composita quæ plura genera Carminum habent, ellei duo genera stinent, vocang dicolia, si tria tricolia q ssto Partes Odar 3t 3ma Pror: diu e brevi aucpg ad rem Exponitam qd e Explex. Familiare & Extaticu Familiare e qd are ipsa non ab Entusiasmo inhoat. Extaticu z Entusiasticu e quod in hoc singulari aliquo artificio ab entusiasmo, Extasi & fictione. 2da pars Expositio quæ e Exposita rei narratio 3 in illa tractat mta apta q Odis ad habito omni ornatu Propor figurarum, eruditionum, similitudinum q 4ta pars clausula 5t eppg ex oda sive finis qui solet peti ab adhortatne v ab applausu v ab appreatne v alio modo pro materiæ exigentia

ARTICULUS 2dus

De Generibus Carminum pro Odis Monocolis

1mum genus Anapæsticum dictum à pede sequenti anapæsto qd sstat ex pedibus

⏑ ⏑ – | ⏑ ⏑ – | – ⏑ ⏑ | – –
⏑ ⏑ – | ⏑ ⏑ – | ⏑ ⏑ – | ⏑ ⏑ –

Lugeat Æther magnusq Parens,

2dum genus Eliconicum Eli dictum ab monte ubi habet tres pedes

– – | – ⏑ ⏑ | – ⏑ ⏑

Quidquid capiti via

Certum deserit ordinem

3tium genus ascendendum aliter dictum Choriambicum, habet ssta or pedes et cæsuram in medio

– – | – ⏑ ⏑ | – | – ⏑ ⏑ | – ⏑ ⏑

Mecænas, atta vis edite Regibus

4tum genus Senarium purum constat sex pedibus jambis

⏑ – | ⏑ – | ⏑ – | ⏑ – | ⏑ – | ⏑ – |

Quid dedit Catulle quid moratus enoli,

5tum genus Saxum constat ijsdem pedibus 5to tamen loco habet jambum 6to spondeum

6tum Jambicum impurum constat his sex pedibus

– ⏑ – | ⏑ – – | ⏑ – ⏑ | ⏑ – | – ⏑ ⏑ | ⏑ –
– ⏑ ⏑ | ⏑ ⏑ ⏑ | – – – | ⏑ ⏑ ⏑ | ⏑ ⏑ – | ⏑ ⏑ ⏑
⏑ ⏑ – | ⏑ ⏑ ⏑ | ⏑ ⏑ – | | ⏑ ⏑ ⏑ |
⏑ ⏑ ⏑ | | ⏑ ⏑ ⏑ | | |

Compescemur murmur dris in fausti tuba

Genera Carminum Pro Odis dicolis seu Distrophis

1mum Genus Laphicum a Lapho dictum habet 5q pedes sequentes tres versus tales.

– ⏑ | – – | – ⏑ ⏑ | – ⏑ | – ⏑ – ⏑

Jam mirandi dei cecidere belli
Jam profanatis male pulsa terris
Et salus et pax nivei revixit

Ussq talis – ⏑ ⏑ | – ⏑ | Oppida vigis

2dum Genꝰ asclepiadeum. cum Glyconio cuius pedes ît sequentes

— ⏑⏑ | — ⏑⏑ | — ⏑⏑ | — ⏑⏑ |
Frustra Cereopi cô | dilecto nantia
Pulsa tumultuali dis pulpita dexteris
Frustra Lolliatô flumdalii rentia
Glyconicum. — ⏑⏑ | — ⏑⏑ | — ⏑⏑ |
Tanto fœnere quadring

3tium Genꝰ ostat Hexametro & elemenio ⏑ medio hexametri ostante q̃ pedibꝰ hexametri absimilis
4tum Genꝰ ostat Hexametro & Archilochio seu potenieri pentametri dimidio ⏑⏑⏑

Sic dum sexiduo solatur carmine tristes
Gaudia nostra placent

Genera carminum pro Odis Dicolis ⏑ Trisbophis

1mum genꝰ ê horatianum ostans his quatuor versibus

1mg & 2dg ⏑ —	⏑ —	—	— ⏑⏑	— ⏑⏑
3tius — —	⏑ —	⏑ —	— ⏑	⏑
4tus — ⏑⏑	— ⏑⏑	— ⏑	— —	

Sic Sarbiciꝰ ad Annam Radivilam Castellanam Trocensem lib 3. Od: 9

Quote Dearum Nomine Consecro
Vicina cani nympha Boristhenis
Thenisne an una gratiarum
De tribus excipiere dictis dextra die? q

Plura Odarum genera pequens Poëtarum lectio et animadversio pedum ⏑ ministrabit

ARTIFICIUM 3tius

Proponit modos vi cipiendi odas

1mg modꝰ inchoandi Odas ê per allocutionem illigi quem laudare intendit ut Sarb: lib 3. Od. 4g ad honor

Te clara Divûm progenies honor
Marte canemus carmine Libîa
Te meta volor & labor
Dulce durum, volucrij quid ritè
formosa merces.

2dg modꝰ ê cum Poëta nihil fingendo à compellatiõe inchoat cui ijs cõiũcta Oda Sarbiciꝰ ad Urba: nũ Diũ Pont: inchoat. Urbane Regum maxime maxime
Urbane Patrum, q̃ q.

3tius modꝰ ê Si Poëta laudes sparsat aliorũ cum laudibꝰ illigi quem laudare intendit et ejꝰ laudes prod.
Fert Sarbiciꝰ Horatij lib 1mo Oda 2da ad Martium Planeu

Laudabant alii claram Rhodon aut Mytilenen
Aut Ephesum bimarisve Corinthi
Moenia ⏑ Bacho Thebas? vel Apollinis Delphos
Insignes, aut Thessala tempe

4tus modus ê ab aliqua circumstantia loci, temporis ⏑ occurrentis alicujꝰ eventus Sarbiciꝰ ad Equites Polonos post victoriam de Turcis portam canit lib 1 Oda 18

Cedite? Jo cedite posteri
Fractos prudendo Personas impetu
Cepisse, et in fausta redemptam

Finitur

Funebribus percipisse pacem

Stg mdg ꝯ li Pöeta multa de se finxat dicendo raptu esperi aera ꝑ addibas sibi esse alas, ꝛ fingit loqui se eũ musis. Li Horatij lib. 3 Od: 4ta.

O fons blandusid splendidior vitro
Dulci digne mero ñ sine floribus
Cras donaboris hedo
Cui frons turgida cornibus.
Primis q q q

Stg mdg ꝯ a similitudine aliqua de illa ponig in prothasi et in apodosi laudes illig explicantur personã Ista Horatig. lib 4ste Od: 11a

Quatem Ministram tubminis altem
Cui Rex deorum, regnũ in avres vagas
Permisit, expertus fidelem
Jupiter in Ganimede flavo q

Img modg quãdo aliquig rei ꝛ personã laudes imittung musis, Apollini, Mercurio q decantandã Ista Horatig lib Od: 6ta. Mercuri? nam te cythara potentem
Viriq manes reparare cantu
Turba Scythi stupuere prestis
Stagna fluentis

Drg mdg quãdo admibong figurã rivationis uti ẽt apostrophe, Exclamãe, interrogãe q li Horat: lib 2 Od: 3ma.

Quid regna? ꝛ quid dissociabili
Serpta tellus Equore quid domg
Cunq q arctoi Bootã
Cesarẽ sublimem triumphi
Nescivit q,

Plures modos in docendi Rdas fregñs et assidua Pöetarũ lectio ẽministrabit li plurimos brevitatis gratiã studiõ omitto

CAPUT 4tum

De Pöesi Horrica.

ARTIC Udg Img

De Pöemate

Pöema dfiq smurit Li: ẽ imitãe ãonis alicuig, Horicã vero sibi exposita versu Hexametro ad amorẽ & desiderium virtutis excitandum diig Smo Vorãdimilis horẽ talis qđ lt saltem speciem veritatis Edo debet cẽ ãe Horicã ꝛ 3 ppr singularem excellentiã et quã totum viros magnos deceat Stio actio Horica dl epe una quo ad substantiã alida sñ ãones totum ornant Pöesin ꝛ sponunt ꝛ integrant 4ste dl 4ste in Carmine Hexametro hp mixẽ Horicã finitatem Edo Aristem vocant 5to finis Pöesees Horicã ẽ excitare ad amorẽ et desiderium virtutis.

Nota Smo maã Pöematis dl cẽ ãe aliqua illustri Historia aliquig virtuosi utrũ ãm hdc ãe felici an infelici exitu terminari debeat parium int esse

Nota Edo partes Pöematis 5t 3g Exordium, Invocãe, narratio, Digressio et clausula Hdu aliquãdo

omittit Exordiu stinet ppñum qd breuit et clarè mãm ppñis declaret dñnt aũ d ponũ in exordio
rũ illig qñ carnis q in genere laudaq ldros a uirtte aliqua Li Luang in Lua Phasalia Pompeiid et Cesa-
rem descripturg ossq ê.

Bella per Thessalicos plus qñ Ciuilia Campos
Iusta daq Scelerì canimq populumq potentem
In sua victricia uersum uiscera dextraq

Inuocato adjungit exordio & ppni per qñ inuocq Numen aliqd vg apollo musaq uti m Bsima Virgo
Genii Custodesq. Hãc pars breuit expedirì debet Li Virg

Musa mihi Causas memora quo Numine Lãso
Quidve dolens Regiã Deum tot uolvere Casus
Insignem pietate Virum tot adire Labores
Impulerit q.

Narrão quinta pars Poëmatis nisqua Legitia observem. Imo narrez Cãa quidam aõis ldr oridunt rãonẽ
sternaq uer ad narrãtem Edo ipsa narratio incipiat ab ultima uel media aliqua rẽ illustri excitãs aõnẽ q
si ejunct & cum actione illig ldris Ita Virgilij aõnis Aeneid ab incipit a Vastatione Troiæ & anauigatione
uersus Italiã. Sed in narrãtne tempor & differentiaq ab historia ista tta Cæsaris narrão varietatez no-
uelle, pulchritudinẽq, distingui debet

Digressio quidem ab historia descendig ad descriptiõnẽ aliquor locor pors omar Urbiũ q Li Virg:

Est in secessu longo locus insula portum q

Conclusio fieri potest ipsa cessatione nam artem q habet ibi terminãtur ubi desinit actio

CAPUT 5tum

De Elegia

ARTICULUS 1mus

De natura et diuisione Elegiæ

Nota 1mo nãd Elegiã cog rescendam esse ex quinq dñe libri Elegiã: è Poëma Hexametro ad Pentametrũ
versu apositũ longius Epigrammate funebreq tragicoq carq eleganti aures sermones exhibens
Nota 2do Stylq Elegiæ debet ei leuis lenis perspicuq effectiq qñ sententijs crebrior argutias qnq
et sensus argutos admittit, hinc m ab horret asperitatibq mollisq Elegiæ nassoniq

Nunc age pulcher honos et sub imagine somni
Lusisti tanto schemmate fauta refer

Nota 3tio Eplex è Elegia alia querulosa qd nãm luget ultrem et tristes querelas continet. Alia Epistu-
lavis qd mãs officiosas et alias quosq esse descriptiones bellor triumphor Urbiũ, hostiũ edituarq and:
rit atum Item nota, gratulationes, amores q splectiq

ARTICULUS 2da

De forma & partibus Elegiæ

Circa formam Elegiæ pauca Sit ds mandata quinq ê ut illa scribat Carmine Hexametro ad Pentametro
alternatim permistis, partes Elegiæ Sit 5q 1ma pars è Exordiu 2 inijs respq ad quæ Elegia scribiq ldr pars
pñ inuocatiõ v ab inuocatne Numinis aut Dei alicujq aut musarq apollinis q Li Virgo.

O qui Dyrceas ducis fortissime turmas
Qui cinxisti decies millia mille latq.

2da pars Epõo clara & apta ad ê necessaria q in ipso scriptionis decursu aliis partibq miniscq. Sta pars
expositio ẽq explicãõ mãd pro Elegia apta ad qñ tãm corpq Elegiæ aptat. splectiq narrationes, descripti-
nes effectus ista pars è Exordiõ 5 amplificãõ qd petiq ab eruditione exemplis varietate affectuum

Li Poëta

Lii Poëta jam insaeuiendi jam amoris odii, spei, desperationis affectu agité permiscat 5ta pars exclusis tot plerumq; per sententiã aut repetendo versu aquo cõpit Elegia v ipsa cessatione laudis v doloris.

ARTICULUS 3tius

De Modo Poëtico construendæ Elegiæ

Imo curandũ è Versu Hexametro & Pentametro structum. Edo Scripturo Elegiam factã reflexione supra mãd de qua nulli scribere et ego hic cupiebam ut sit loca Personæ, Locus, et eventus, siue tristes siue lãti sta: tuat apud se quisnam ex occasione sibi materiæ velut in Elegia explicare et hos annotet vg duos v plures. 2tio portam distruxit esse in elegia explicandos distinct modos quibus illi excitari possint quibus ijsdem exp̃ssionibus et qbl narrationes descriptiones illos præcedere debeant ostendant etiã qbl simili studiosis quid allocutiones rerũ quæ animatarũ et locorũ ædificiorũ montiũ urbiũ ornamentorum aliorũq; his similiũ etiã eorundem descriptiones adhiberi possint 3tio reflectebat se ad heli oia v saltem aliqua illorum subjectionibus, somnijs, fabulis, q pertinent Poëtæ. 4to hæc oia distincte tandem disponat per partes suæ Elegiæ de quibus supradictum est & paxi illam sui arrecto Elegiæ brevitatis gratia.

CAPUT 6tum

De Poëtica Dramatica

ARTICULUS Unicus

Expedit

Qd Imo quid è Dramma? Rñdeo è Imitatio actionis unius totius justæ magnitudinis verè v falsè verisimilis in: Lætus v vulgaris, felicis v infelicis quæ metro et harmonia ad narrandũ v augendũ v quadam animi affectionem excitat v citè privatæ exemplum exponit.

Qd Edo Quotuplex è Dramma? Rñdeo multiplex aliud è Tragicum ubi eventus et tota series tristis è aliud Comicum ubi oia læta. Aliud Tragicomicum ubi initium triste, eventus lætus, aliud Comico tragicum ubi læta excordia tristi eventu concludunt.

Qd 3tio quæ è pars Dramatis? Rñdeo è actio una tota magna vera v falsa v similis veri magnis v vulgaris felix v infelix.

Qd 4to quæ è species Dramatis? Rñdeo è fabula seu compositio actionis inqua sedulandæ 3t duæ partes. Partes et dispositio.

Qd 5to In quot partes Dramma dividi? Rñdeo tres in Prothasi quæ significat initium dramatis in qua exponit summa rei cum exitu declaratur. Edo in Epithasi è quæ ea pars quæ Prothasin sequitur et in qua turbæ excitantur variæ rei negotiatio magis ac magis involvit decrescit q latinis nodus erroris 3tio Catastasis è in qua status rerum perturbatio 4to Catastrophe è ea pars in qua totum negotium dissolvit cum autor primario è felicitate transit ad infelicitatem v contra

Qd 6to Quæ ãg Dramma dicitur habere? Rñdeo antiquiores 5q recensebant Imo argumentum exponebat. 2do rem exprimebat deducebat in ãm 3tio turbas ciebat 4to viam sternebat, qua res impeditæ dissolvebantur 5to impedita artificiosè expediebat. Nunc munitur tribus argumentum partibus vocat Prothasin quidem deliberatio peripetiarum et semen perplexionum revolutionum et eventuum. 2do vocat Catastasin in qua per varios protagonistas et antagonistas peripetias et collisiones falsa semina apparent verificatis. 3tio vocat Catastrophe in qua status cum oia Catastasi varia et tandem de vero eventu omnes perplexitates solvit unus et Idem ãg semina verificat.

Q 1mo ymio Dramma disponig. 2 ij 1mo Prologus ante oris ag Printty, qui debet ese adumbratio
thius dramatis ac eventuu principaliu & breui oiu auu Scena quasi per speciem in designat
tam ad mi Scenam representans 2do ag 1mg Scitedere debet cum suis Scenis Cg v plurib 3tio
Subsequ chorg 1mg qui debet ee repntatio thius ag 2di 4to ag 2dg ponig 5to chorg 2dg repn
sentat aiu 3tiu 6to ag 3tius Quaig cum 1mo v pratico eventu 1mo Epilogus ex ultimo eventu
dat aligd moralem doctrinam Ego vero nulla hui voluis (charissima Dei progenies Discipuli mei) con:
ponendi Drammatis tradere Regula eum vigore presentem vestrum statum minime exigere velle
solide ins veram doctrinam Interea dii vos di aliquos vestrum Romanis parem ad hoc munus et
officiu obeundum impulerint plenam et ipsam doctrinam tum componendi tum disponendi Dram
matis ex ipso illimi fonte Annaeo Senega haurientis cui assurgat venam Poetica Annuly Avren:
tiny Dziatini celebry Expressimi Tragedi.

CAPUT 1mum
De Poesi Vernacula
ARTICULUS 1mus
De observandis in versu Polonico a Poeta

Observa 1mo q dicat Latinum ita a Polonico carmen debet exornare metaphor Italy Propri Q
figurd eruditionis fictionis et alia ornamenta Polonica. 2do carmen Polonicum variu e et multi
plex constat plumby aut pauciory syllabis ad minimu quator ad summu 16g
3tio Vitanda e it in versu id nuquam pars dia e tota absolute minu syllabas uti e Iust Tex
albo, prky tym, boricem quod demonstrant pauli Authorem carere copia verbor.
4to Vitanda e it in versu cadentia trita vulgares Item mala rotunda qui utitur in Soluta ad hi
bens d tunc etiam cadit
5to Modi incipiendi odas Polonicas ipse tere e qui et Latini quos vide Supra eius.

ARTICULUS 2dus
Proponit genera carminum Penedis vernacula Mongolis.

1mum genus e versus 16 Syllabar in 8to et 8vo loco ponig cadentia similis in eog vero versu 16g loco
ponig cadentia dissimilis per secundum versum aspernanda. ng

Złoty Phebie co pośmiebie prozisz dig quadrygi
Dzyecy fatnie swiat barfi fatnie leg na hyacygi

2dum genus est versus 16 Syllabar seu heroicus in quo decima 1mo loco ponig quod Imp dictionem ter
minandam. ng

Cały mig świat Orfeus wyniosł mig dzij Bogi
Aby w Gorneyo Empiru nasłem wdzięczyć progi
Jedzie splendorow Olympyna po progi perło, złoto
Zawarta Lumi narze z Diamentu Lutso

3tium genus e 12 Syllabarum in quo decima non observat dii locha noriang

Morany Bore takoż ich wiele powstało
Jakoż ich Lica przeciw mnie zebrała
A tym Serca nayniecay dodaią sobie
Jako bym iuż ia prawie duszpit o sobie

4tum genus est 14 Syllabar in quo decima 8to loco ponig vg

Powiedzcie Lami w dorosnach Pantale
Jezeli was drogie nayczarg fale

5tus genus est de Syllabar in quo decima 8to loco ponig vg

Biały Sarmacky ptaku swobody
Jakoż z daystu w dzierzysie wody

Zwykł lamentować kiedy się nurzy
Zabędź nie spiewa y trenow w tey burzy

6tum genus est 9 Syllabarum cum cæsura 5to loco ponię vg
Nakłoń o Panie uszu twoich
A nie zarzucay modlitw twoich moich

7mum genus e 8 Syllabarum vg
Gdzie był przedtym Zamek Troi
Już tam z Pługiem oracz stoi

8vum genus Septem Syllabarum vg
Zegar słyszę wybiia
Ustąp Melancholia

9num genus est 6 Syllabarum. vg
Kto ma swego chleba
Ile mu potrzeba &

10mum Genus 5 Syllabarum vg
Kto wsławie godzi
Z niecnotą chodzi

ARTICULUS 3tius

Proponit Genera pro Odis Dicotis

1mum Genus est Saphicum tot Syllabas habens quot et latinum sunt 3 & 11 Syllabar tum ad onio. vg
1 Niech zabobony słonce adruie Porz
2 Perzy Boskiego coś unim upatruię
3 Że nieodmienney influxy manierze
Od niego bierze

2dum genus habet 2 versus priores posteriores vero duos 8 Syllabarum
Niegłowny miło architekt co wgłowie
Lub na powietrzu y na gołym słowie
Stawi Zamek dość nie stały
Kopie fossy sypie wały

3tium genus ht 4 & 4 Syllabarum quibus etiam addit
1 W nocne zorze 2 Płyn przez morze
3 Płyn szczesliwie 4 Pokrui zniwie
Jezusowey

ARTICULUS 4tus

Proponit genera pro Odis 3cotis

1mum genus ht duos versus 10 Syllabarum 2do 2os & 5 Syllabar 3tio unum versum 6 Syllabarum vg Znać że swoiego Pana swiat czeka
Drogę gotuie iako by zmleka
Sniegiem się bieli
Jak by zką pieli
Mleczne swiat wypłynął

2dum genus ht 1mo 4 versus 10 Syllabar 2do 2 versus 6 Syllabar 3tio 3um Syllabar
diversa cadentia vg
Jako dżdżu kania Orzeł pokoiu
Sarmacki czekam po krwawym boiu
Rychłoli do domu
Lecz zmarsa gromu
Zawita

3tium genus ht 1mo 4 12 Syllabar 2do 4 4 8 Syllabar 3tio unum versum 9 Syllabar vg
Nie nowa pod słoniem rzeczy alternata
Jsame odmienne biorą cerę lata
Raz będzie wiek Saturnowy
Ow wieczności Pokoiowy
A wnet insze kołowroty
Czas odkręcą nazad złoty
Nie nowe odmiany swiatowe

4tum genus ht 1mo 20s versus 10 Syllabar in quibus caesura 4to loco ponit 2do ht 4 versus
8 Syllabarum vg.
Dążą lata iako gdy z cięciwy
Lotną stratę kto wymiata krzywy
Godziny się wyciągaią
Dni się za kołnierz chwytaią
Tysiące swymi cyframi
Jako rączemy kołami
Wieżdżaią

Plura Genera Carminum pro Odis Vernaculis Suppeditabit frequens Lectio Authorum Polonicorum Bobis hoc breviter attigisse sufficiat

Ad
M. D. G. V. S. L. C.
MARIA
Cultum ac Venerationem

FLORES REGNI

Olim in Campestri Polonia

NATI

Post evictis Regum Principumq.

COLLECTI

Demum floridæ juventuti in Regio Athæneo Varsaviensi S. J.

Ad faciliorem memoriæ Captum

EXPLICATI

Anno Dñi 1742 in annum 1743

LECHUS

Primus hui⁹ Rp⁹ Sarmatiæ Patricius et Author exstitit qui testo Evangelio exsecrationis orimdo ad has partes ubi nunc è Polonia recessit et ad Vistulam anno 550 Sedem fixit. Germanos, Thuringos, Alpinum Rajobardos Ducem imo in Hungaria repressit inde expulit in Italiam in apertis Campis bella ferebat. Unde à Campestri Prælio Polonis ejus inditum è Lyseria, Prussiam, Pomeraniam Cod. chaciam Saxoniam & occupavit armis simul Regni Limites ab Oriente Sinum Gedanensem Vistulæ ostiis erexit ibiq. aquilam Candidam auspicato pro Gentilitio insigni Liki assumpsit et ut Polonia indivisa Nullius Regum tabulis è usq. solis adscriptis suis meritis jus dabat populos census & tributa illa subjecti imponit, Ideoq. à Solitis suis oblatis ultro spontè Rp⁹ sui alebaq. donec Gnesnæ natalis ibi defixit

VISIMERUS.

Princeps re & nomine Edg li var Dodamid Rege Hassaniæ invitat bellum in quo filium ejus Jarmericum inter victoriæ spolia cepit, qui è Polono servire liberatis Soldatorum jure adstrictus Poloniæ Reip. exit Vasallus deinde deinceps hui⁹ Rp⁹ reip. semper is Vicinorum mutato ac nove Urbem exstruxit. Gedanum quoq. Alias Dantiscum, ab insula Dania olim spectante nuncupatam ad Promontoria Prussiæ evexit et crevit ipse tandem depositis Regni fumis ultimum vitæ reposit.

12 Palatini.

Hi privata promovendæ studia bonæ negligerent publicum boni optatam Germania solita spartham, Supatos Lechides armis dictiones nemine resistente vindicant. Hos dum 20 fere annis tam libenter qui nuntiatur tollerasset ademit Palatinis

CRACUS.

Turbata discordi Palatinor Regimine disp. Cracus Lechi pronepos gubernanda cepit ad quam vix pridem adduci potuit hui cum Sarmatam Rempu. in eodem reduxisset novis finibus auxit Regibus Gallos Poloniæ limites Germanos ab Gnesnam invadentes arcuum inter pepulit Romano me petitis armis Bohemos ad victoriosa fama vidit tum domesticos quos pridem et omnis ad bonum pacis deflexit armis pressit et supplicio, pacata tandem Rp. Cracovia ab Duo Urbe nuncupata exstruxit palenq. in monte Wavello exadificant sub Cujus antro latitantem Draconem strategemmate interfecit, tandem et ipse in spolium mortis cessit Anno 700 Sepultus è in Monte Lysolino.

LECHUS 2dus

Ejus hic Paterna fortuna non vir tutis erat cupidus nam ut Patri in Regnum Successor et Patrem fraud natum majori dolore fuit in Venatione interemit qd scelus ut etiam erat dissimulatum atris publicavit Ad vulgato paucis est electione dicebat patricidii crimine, Regno privatus e, ac in exilium pulsus, hic vacu ortus Patriam moritur est.

VENDA.

Venda frater Pilæ in Regnum Successit qui deo hoc vivo à Polonis nuncupata qd admirabili ejus forma velut Nemo pisces ortum Principium Corde capiebant, hanc dum Ritigeri ad matrimoni alios inclinabat Thorum, illa demente Ritigero vicit animis ad sua vota inclinare volens tellu indixit sed his repetito omnis vicit virgo Ritigero à fœmina victo sanguine et vita se ipsa privavit ipse in cumbens animam. Venda vò ne veluti olim Helena in illis venerit sibi formæ alicujus pavidis faciem excitaret in Vistulam de Ponte sacrificuli se ultro præcipitavit, tumulata post hac virgo prop villam a suis mœnibus nomina nuncupata.

PREMISLAUS seu LESCO 3tius

Premislaus ipse sibi coronam fabricavit nam aurificina ad solium Regale evocatus. Hic pannonibus et Moscos in confinii Regni grassantibus cum paucis ipse ad eos decertaturus noctu arborum truncos pice & Resina illitos ita armis ornaverat ut innumeri armator militia esse viderentur Legiones quas dum sum mo mane hostis conspicatus est fugit ne mine persequente in Regali Majestatis sua solio illud armis fictis exornatum habuit fortunæ sua quisq; est faber quo Regnante sicut nemo ad plaudebat ita mortuo nemo plan gebat.

LESCO fraudulentus.

Lesco Vir dictus fraudulentus qd novam methodum in electione Principis in Comitijs Sa corvinibus excogitasset erat columna cum sceptro et diademate exposita ante fores viam ea lege ut qui eorum prior a prandio sibimet ad columnam venisset imperatoriæ dignitatem obtineret, hâc itaq; Lesco ut Imperator crearet a domâs datis lentatoq; ferro iter omne impedivit relicto sibi noto vid tramite dumsitaq; omnes ad metam properant equo et spe dejiciendi unusq; Lesco aucupant et coronam apprehendit, qd dum recondit in terra fraudu peterent in pœnam tanti astus jussus est ac equis in partes discerpi. Ita proh scelus stirpi git; qui fabricant malum cadit alieno fundus in proprium habit

LESCO Secundus.

Hic Princeps è servili stirpe natus facta Imperator hoc modo fuit; nam post quam Lescovis fraudulenti ad coronam surrentis dolos penitus et Polonis propalasset erui enti studium et nocturno reptijs concordi eorum voce adjudicatus: est nihil in sua fortuna habuit Beatis quam prodest egentibus obtectati divitos Summo persequebatur odio ipso temperatissimus Carolum magnum inter album et falsum arbitrio posuit, Ne vero Imperii fasces fastum dejicerent plebeia Sud originis vestis pretio pro scholiam hosti ubtentur.

LESCO 3tius

Lesco hic

Lescco hii 2di Lescons Filius succepit in Regimen qui iterato insurgente Carolo una cum Gallis Italis q ad Plurium Todra nuncupatum dimicavit, feliciq potitus est victoria ubi etiam adversi exercitq per Duis caput postquam Viterc dimensuit gla: dio, eliquatum infundere fecit aurum inquiens. aurum sitistis Romani aurum potate. Edomitis deq exterius hostibq Civiles composuit Seditiones Tandem extra Regnum mortuus est in Saxonia celatus est.

POPIELUS 1mus

Princeps hic inter pessimos felicissimus majorum Suorum felicitati protrum fecit nam fre: quentissimi Parentis ignavissima Proles vicinum hostem nec fovere potuit nec tollere, cum enim Hungarorum rumores in Polonia spargerentur Cracovian Gnesnâ Crusvician fugit ut libidem (cujq tota vita in ea Lita erat) expleret habuit se morem excurenti ut Scripsisse in his verba erumperit: utinam à muribq corroderet tandem ne nihil essec ridiculum egit animam.

POPIELUS 2dus

Avaro in capite & monte capillo Chirostele dictus est: hic Princeps necnus quidem pilum viri boni habens vitijs superavit annos nondum adultus, jam adulter Consortis sub consequentior fuit qui virtuti cujus odio morbum simulat advenens quasi fatum Patres suos convocat quibq completerantibq suam Salu: tem intodicato ab uxore poculo mortem propinat qui in sequenti nocte morte in loco sunt demersi Deo teste sibi proditum est Scelus nam brevi supervixit Popielq cum Uxore et liberis a muribq est peremptus qui ex inhumatis Pa: truorum cadaveribq prognati. Ita insontium necem vendicaverunt ut nec arx nec aqua ignisq eos propugnare voluisset Sti Patris Lupra allegatum votum in filio impletum.

PIASTUS.

Princeps hic à rotarum opificium Cognomine appellatus à secunibus ad Regios fasces est promotus, qui ob vitæ integritatem et liberalitatem Sanctorum Joan: nis & Pauli Martyrum prudentiâ est donatus, quos cum ille hospitio excepisset reci: peret ille eis omnem humanitatem exhibuit unde eorum precibq Polonis in Ele: ctoralibus Comitijs discordes Crusvitiâ trahentibq moras ad penuriam redactis nunqm deficientem annonam Luppeditabat Licq prater spem et vota omnium unanimi voce Princeps Poloniæ proclamatus est. Habuit Thori socian Ezechiardi etiam moribq et sorte nascendi similem. Nullos hostes habuit Post decessus hos filios quos sibi et Patriæ invidentes forti repressit manu obijt Crusvitiâ anno Etatis 120

post interregnum 60 annorum Imperium.

ZEMOVISIUS.

Piasti Filius hanc cum purpura animam assumpsit curam ut tam Leges quam militibus perscripserant, etiam ipse conservaret illum Moravos, Hungaros, Bohemanos, Prussos, Casubitas generoso prosterneret talyde eratam temporibus vltimis Lopich Polonis, Liciam Prussiam Pomeraniam & Casubiam ferò vindicaret, Prosperrimè erat in omnes liberalitatis Laudis Lomni peritissimus Liberalium amator justitiæ clausit diem anno ætatis 32 Regiminis quinto

LESCO Filius.

Hic Princeps in tenera ætate ad solium assumptus est magni bellatoris ut post Zemoviti Filius oled studiosior erat quam patrum ex aspernata ob id Principatûs exordia nactus Regia liberalitate male is pulsus claruit Conatus in suos vsus erat benevolentia et liberalitatis obijt in juvenili ætate maturis moribus.

ZIEMOMISLAUS

Princeps hic Patri similimus non olearn Laus antepositit. In hac Regni tranquillitate nihil dignum memoriâ egit nisi qd filium Micislaum Ldeum in lucem ediderit, qui post septennium a Natiuitate exactum oculorum perdepit usum ipse vero diem et oculos clausit Gnesnæ exactis Imperii Annis 29 ætatis

MIECISLAUS.

Primus in Polonia Christianus Princeps Lauro sonte cum non pauca primordia Regni adhuc curavit, circa annum 966 suscepta fide Dobrowka Boleslai Bohemorum Regis filiam in Thori Loriam adduxit hinc, quod adviait certo Coronata accepit inter hymenæi Thalamos Deos avaro Gentiles vero Numini consecrarit Micislaus et quia dies Dominicus hinc inde illustris incidebat in Sabbathum ante festum Dni Joannis Baptistæ Deo in Annuo hujus diei recursu pridie festivis ignes in memoriam extinctæ Idololatriæ quod annis ducentis observabantur Hinc Solaris vel Venus injecta commotio qd si pernicialis Dni Joannis Limites excitans, Hammoni qui a Polonis Lobolka appellat plurimas diffregit Basilicas, archi Episcopatu duos Gnesnensem et Cracoviensem Episcopatus 4 Pomeriensem, Vratislaviensem, Cracoviensem, Plocensem, Lubucensem & Camenensem ut vid Lebotam, se & suos pluribus movens induxit ut Poloni Equites strictis medijs tenus gladijs Evangelium audirent ille pugnum manipulum Dei tubæ ruinis Dei tubæ ruinis destituit, Brazan Pomeraniam occupavit et eam Lotam restituit Bohemiam, alterum victus Lachizi obijt Anno Dni Hispaniæ Regiminis sui 38.

BOLESLAUS Primus

Princeps hic filij Micislai cogn Dni Adalbertj a prunis ocisi auro redemit cujus reliquias venerantur olim Otij Imperator cui Gnesnæ venienti Boleslaus Regiæ obtinuit diadema a Gelduardo Archi Episcopo Gnesnensi aque etiam est Coronatus anno Hic in Poloniam illuentes hostium Ottonis copias stato pro 9 millia ria Gnesno honorauit atto vero victo Pannoniæ militaremdiu manuitq Chartam ad bella Dominis gerenda et unde de salute fere Stati eladis Boleslaus dedit qui in templo S. Vladislai cranio observat hujus Boleslai non modo

exhibuit dum eum tum aureo argenteoq atq semper novo ad mensam apparatu per stinuos tres dies excepit varijsq Regijs Comulavit Anarijs verum etiam Dni Adalberti Brahium eidem donavit qd in Basilica S.ti Bartholomei Romae Conditum e Consiliarios 12 ad latus suum servavit Stabilita Religione Boleslao 3tio Duci Bohemor palmam eripuit Saxoniam Moraviam Russiam Bohemiam Prussiam victorijs peragravit et ad annuum coegit tributum, dicere solebat malle se gallino vestentem salutem atq tranquillitatem suor tueri qm delicijs indulgentem pati, ut quispiam vexaretq aut opprimerq. Testaq Cadlubek qd Genius Coelestis Boleslao Mucronem coeltq attulerit quo in omni uterq necessitate tandem ipse cepit in spolium Libithinae Anno Dni 1014 aetatis 58 Regni 25 tumulatq Posnaniae

MIECISLAUS 2dus

Hic Princeps cum agnomen suum ita bellicos dei a patris Tuifaniam ignavia invocavit nam moraviam Saxoniam Bohemiam Pomeraniam pater

TRACTATUS 2dus
De Poési Soluta
CAPUT Imum.
De Periodis
ARTICULUS Imus
De Definitione, Divisione & Partibus Periodi

Q. Imo quid ē Periodg? R. Periodg de qua hic agimg ex grdio dicit̄ cans ambitu seu circuitum v̄ complexione verborū q̄s Aristotle dicit: Est oratio cuius ipsius & finis in aspectu sit et uno intuitu facile spectari pt. Dr oratio ga debet habere finem ipsum & finis. Porro Prothasis ē ima pars periodi: ita appellatur altera, ut sine illa ad finem perfectus reduci nequeat vg qui vitā et mores in rebus ḡnā ē & ethnicis respiciens ad apodosim hanc dilicit: hoc ipsum constanter quod et bellum in regnorum aliorum imperiorū statu dicit in conspectu ē et imo intuitu facile spectari pt. Quia utraq; hic ē pars simul Grecis dicebat, ut pg ipsarū intellectus ejus quod proferūt vg Quotiens strictg in hostem tuum fulgur: ravit Gradiv, nondum intellectis plenū finem donec audias subiectam apodosim, quod fere appellat, ubi vō alicubi, tūc exepto illi cum vita sole ad fatalem damnavit mortem. Quisq; respectus te ad Prothasim et sī de utraq; parte judices hemodo ppius effinis dicunt in monte tua et utraq; sī agnosces partes

Q. Edo Quomodo dr̄q periodg? R. minusve dr̄q in perfectam & in imperfectam ⁊ alibi in appie dictam et in impie dictam

Nota Periodg appie dicta ē ingua hic req. requisq; tmo ut hāt prothasin & apodosim. Edo ut membra non sint nimis ⁊ longa ⁊ brevia Ctiō ne periodg sit minor uno membro aut sit ortus membris. Periodg vero impie ē dicta ē in qua dee aliquae ex his conditiō.

Q. Ctiō ot st Partes Periodi? R. duo membra qd̄ grāte color dr. et vicissim qd̄ grāci comma vocant.

Q. Esto Quid ē membrum? R. ē pars Periodi stans q̄d imperfectum stimens, dr alia parte sploni cupiens. Dr pars periodi ga ex membris tm̄ exparibg oponit periodg dr̄ sum imperfectus stimens et splēm cupiens. ga membrū dr sit perfectus ut in illo qui erat intellectg & aliud expectat splementū orātis vg Si gratū in agro locisq; deserti audacia pt̄ ubi rides membrū esse nec tu habere sum splētū ga adhuc aliqd̄ desideraret.

Q. Esto Quid ē comma? R. ē pars orationis brevissima sive aliqm exhibens dr̄ pars orationis ga Periodum aliquādo dattem mediate oponit in gratū exillo membrum oportuit illa splere comma q̄d vō sing ga stepe membrū vno & periodg alig imate vg statutum ē omnibus hōb semel mori. Dr pars brevissima ga non dl apendere ultra decem syllabas pt cōm minui nec ad unam. Dr sum aliqm orationis ga qndo membrū q̄d actu oponit periodum dr̄ sum perfectus vg Sed ter dignitatem stinxit felicitas ſ. hic ut videres q̄d ē sg qndo actu q̄d habit) ea stultis male cōsulendi affert occasionē. Cum in hoc artículo dictum sit de Periodo & partibus ejus, restat duxi, dl informare simul eos in loco Tyrones meos de dictione Periodi: ea membratica & comatica sine.

Q. Esto Quid ē Periodicē dicere? R. ē ita orationem membris dicere certis qbusdā spatijs dicere ut divisiones hāt absolutas. Dñi Georg: Osolnyż ż iż cepił oratw gwārz autoram p̄ Cigillo minore. Nietāle nayle na bystro cupād aigey prohiten Abo nessny cinyna żrzecnia żāpadā powiedą nietāk nie cupatkowy żaraz ony pśrunem twardo obu mirna podrożny, Nietak nie gdyż ony opłaken ey powiedły nowina mōdło wtrapio ney Matki żale uaż serce iako język moy beżtey ięzyk na sam głos nowego Wtek Dobrod p̄ciętwa zdrętwiał y zdumieniał Ci.

Q. Imo

Q. Imo quid est membratim dicere? R. è orationem effere singulis velut membris
per modum dissolutionis vq finem. Primi ejus nãa finxit ad rei vsum
formavit ad decorem et dignitas instruxit ad ceptrum.
Q. Quid è amatim dicere? R. è brevis amatibz orationem distinguere vq Pueros negotia vl
alia si quid bullas captare lusu, otiosum terere, negris diem dedicare, Libitati serotos servare.

ARTICULUS 2dus

De Periodis Perfectis

Periodq è facta è applex. Imo monocolos è unimembris quid di differè oraõ uno tntu stans nem
et hinis in fine flexu et p hoc differt a simplici membro vq dicas Ridiculum è polono militi
marem pro integritè Patriæ appetere, erit periodq cpt flexu verbi in fine positi qui flexq vim
hoc habet cpt verbum appetere quasi interruptum interpositis commatibz redit ruptis ad opin
ionem cp o ex pronuntiatione cognosci pt di vo dicas ridiculum è militi Polono morem appetere pro
virtute Patriæ. erit simplex membrum qa nullum habet flexum qui claudat circa finem
Q. Quomodo periodq unimembris poni debeat? R. ad structionem periodi ut alios rebus lo taceam
modos ipsemet tibi metipso prædendes his te regulis et ad captum tuum utilibz tuæ instructis vebis
Et quidem ante constructionem periodi unimembris diligenter pere debes ut saltem hæc tria perspend
atis utrum oppositio tua seu nãa sit in genere laudis an vituperii. Edo quas habet circumstãas
3tio an è simplex an plures an tntum una dictio ampliffenda sibi seu oratio tua deceat et apone di
ligenter nãq opume nãa in sua periodi unimembris redigendam vq ista Scelesti ubiq pavent in qu
amina nã ubi est objectum et ubi prædicatum et invenies scelesti è subjectum qa è id de quo aliq dicis
jam vo pavent reperies cpe prædicatum quia è id qd de alio dicis quod alterutrum erit tibi amplifi
candum Sume itaq hoc adjectivum Scelesti et verte in substantivum scelus cui adde spetens Epitheton
vq iniquus hoc adjectivum iterum verte in substantivum vq iniquitas et his duobz subjectivis ja
habebis quotiescq Sceleris iniquitas modo utriq substantivo adde spetens adjectivum vq Quo substan
tivo sceleri adde epitheton abominandum Substantivo iniquitas adde adjectivum timenda die jam
habebis hunc sum timenda abominandi sceleris iniquitas ulteriq perpende qui deduci in appo
sita nãa reperiq et invenies hoc adverbium ubiq stating examinato qd hoc adverbium ubiq
ficet? et sola fronte occurret tibi quod vota dictio ubiq nil aliud sonat nisi hanc phrasin in qua
vis mundi parte v orbis plaga quam phrasin adjunge cum dictionibz præcedentibz videlicet: tim
da abominandi sceleris iniquitas in quavis orbis plaga restat adhuc amplificandum verbum pa
vent ex quo verbo fac substantivum vq pavor metus cui substantivo adde spetens epitheton vq Suppone
metus quia ex verbo pavendi pro substantivo jam tibi verbum pavent sustulisti adeoq aliud in locum
ejus substitue vq verbum stupendi quo habito transfer huc priores dictiones et cum illis pa rem sum
grammaticalem divisis in epitheta à suis substantivis vq si time da abominandi sceleris iniquitas in qua
vis orbis plaga suspenso stupendi metu habes itaq jam periodum unimembrem licebit & alias membras
in tram periodi 2 bimembris 3 trimembris &c. Simili modo reduere.

Edq nõq oponendæ periodi unimembris pars è divisus a priori qa quoad amplificationem ejusq mod
procedq utri prior quo ad prædicatum vo docet Rationes ut respectant se supra erudition em vbi ea adjuna
ex proposita materia erui queat vq oponenda è periodq supra nãa istam: Reges morigeri subjecti Regis
per tridua Lupiorem amplificad sic Invictissimi Regnor Imperatores, jam vo de prædicato ty mo
rigeri talis fiat amplificad ex hoc Silii est verbum morigeri formam substantivi vq mores hujus dictionis
quadrans Synonyma et invenies Ide fatus Dei ab eruditione vo Lysithoë Lachesis atropos et
quæ di una Dea mortis accipiaq cum suo ingressu simpe falce Quod illis omnibz attribuq Jpt talis

effoman

efformari periodus cum reflexione omnis riidi ad falcem. Invictissimi Regnor Imperatores sub aur:
trinam Lyb ellum ad falcem coronato inflectere cogunt vertices.
Ztius Modus ponendi periodi e ploribz dubiz parum difficilior qui omnis earz (qua superiores
modi) obtinet amplificationem, hoc tñ differt qd illi simplices / verum Metaphoricas seu translatas
tñm admittat dictiones: dñi vg eas materia legis in Patria sua moriung metaphorice dñi perio:
dus unimembris poscet esse: Serenissimi Regnor Lotes, tectis invocati umbris, in illustrissimo
Patrii Soli Lodicio fabalem ritd petiung eclypsin. Reliquos modos amplificandi periodi uni:
membris ztinua praxis et Scholastica in tabulis exercitatio plenius et fusius edocebit. Quia vero
hui tñg modg ponendi et amplificandi periodi sistit in permutatione adjectivor in substantiva
v e contra. ffem in additione adjectivor quidam adjectiva qñ substantiva ut plurimum v claudem
v ritupiud significare debebunt; ideo hui Syllabum saltem ditiorem adjectivor et substantivorum
subjicio. Adjecta ea libello cui titulg offerna Epitheton et ex gradu ad Parnassum discenda re:
ligno. Hic am pona adjectiva simul cum substantivis illis quibus adjectivor poni possunt vg
Li ex adjectivo admirabilis vis habere substantivum statim ponit et substantivum simpe subjicit
miraculum ergo adjectivum abice et hoc substantivum pone seu potig permuta.

Adjectiva & Substantiva laudis.

A. A. A.	
Admirabilis	Prodigium miraculum
Amabilis	Amor delicia
Aureus.	Aurum, pretium, valor
Augustus.	Majestas, splendor, Pompa
Ambrosius	Ambrosia, fagus mel
Animosus	Animus robur vigor audacia
Altus.	Fastigium, apex, culmen
Agilis	Agilitas volatus, promptitudo
Angelicus	Candor Virginitas
Abstemius.	Moderatio Parsimonia
Amplus	Amplitudo, latitudo
B. B. B.	
Beatus.	Beatitudo, Sors, Prosperitas
Byssinus.	Byssus candor nitor
Basilicus.	Regia Majestas
Bellicosus.	Fortitudo Animus
Beneficus.	Beneficium, liberalitas
C. C. C.	
Clarus	Claritas, splendor, gloria
Concors	Concordia, Concentus Harmonia
Coruscus.	Lydus, splendor lumen
Coronatus.	Corona diadema insigne Ornamentum
Celestis	Celum, Polus, Olympus, Astra
Constans	Constantia Fortitudo, immobilitas
Celebris	Fama, Nomen, Gloria

Carus	Pretium Æstimatio
Clemens	Clementia misericordia
D. D. D.	
Divinus	Divinitas, Eminentia, Sublimitas, Miraculum
Disertus.	Facundia, Eloquentia, Suada
Doctus	Eruditio Scientia, peritia, facultas
Dulcis	Dulcedo, Ambrosia, mel
Decorus	Deus ornamentum, Decor
Diligens	Diligentia, assiduitas, studium Sedulitas
Dignus	Dignitas Meritum honor
Docilis	Docibilitas, Flexibilitas Aptitudo
E. E. E.	
Elegans.	Elegantia Venustas
Eximius	Præstantia Excellentia
Excelsus	Sublimitas altitudo
Electus	Flos gemmaq omnium
Excitatus	Ardor animi agilitas ingenii
F. F. F.	
Fortis	Fortitudo, robur animus
Faustus.	Prosperitas, faustitas, felicitas
Fortunatus.	Fortuna, Sors opes
Facundus	Facundia, Eloquentia, Sermonis Majestas
Fertilis	Fertilitas, abundantia, Fecunditas, Ubertas
Floridus	Flos, Ver, Amœnitas
Felix	Vide fortunatus
Festivus	Festivitas, Lepos, Urbanitas
Ferax	Feracitas, abundantia, Copia,
Fructuosus	Lucrum, fructus emolumentum Commodum
G. G. G.	
Gratiosus	Gratia, Æstimatio, acceptatio
Grandævus	Canities, maturitas
Gemmeus	Gemma, Adamas, Unio
Gloriosus.	Honor, fama, Splendor.
Gnarus	Scientia, Lætitia, peritia
Gratus	Gratitudo Gratia
H. H. H.	
Honoratus.	Honor, ornamentum, Decus
Humilis	Humilitas, Submissio
Humanus	Humanitas Politics
Hilaris	Hilaritas, amœnitas lætitia
I. I. I.	
Justus	Justitia, Æquitas
Inclitus	Generis Splendor, amplitudo, claritas
Insignis	Præstantia, Excellentia
Illustris	Claritas, Honor, Splendor.
L. L. L.	
Lacteus	Candor, Byssus
Lætus	Lætitia, Gaudium, oblectamentum [illegible]

Liberalis

Liberalis	Liberalitas, munificentia munifica
Lucidus.	Lux fulgor, claritas, Lumen
Largus	Liberalitas, munificentia
Laboriosus.	Labor, Sudor, Conatus
M. M. M.	
Magnificus.	Majestas, Munificentia, Pompa.
Modestus	Modestia, Moderatio Verecundia
Maturus	Maturitas, Gravitas, perfectio.
Magnanimus.	Magnanimitas, Generositas
Mansvetus.	Mansvetudo, affabilitas Comitatas
Majestuosq.	Majestas gravitas Pompa
Melleus.	Suavitas, Gustus, ambrosia Hybla.
N. N. N.	
Nitidus.	Nitor elegantia
Nobilis	Nobilitas vide prelitus
Niveus	Vide Byssinus.
O. O. O.	
Officiosus	Officium, Humanitas.
Ornatus	Ornamentum ~~cultus~~ decor
Operosus	Labor studium
Opimus	Thesaurus Gaza opes fructus
Oculatq	Oculus pupilla
P. P. P.	
Praeclarus.	Praestantia Eminentia, celsitudo
Politus	Cultura Nitor polities
Pius	Pietas Sanctimonia
Pudicus.	Castitas pudicitia Angelica virtus
Pulcher	Pulchritudo Venustas decor Elegantia
Pretiosus	Pretium Aestimatio, Valor,
R. R. R.	
Rarus.	Raritas Singularitas
Regius	Majestas
Rectus	Rectitudo Aequitas ~~Singularitas~~ simplicitas
Regalis	Majestas, Regnum
Religiosq	Religio pietas Sanctimonia
Robustq	Robur fortitudo Vis
S. S. S.	
Sublimis.	Fastigium apex Culmen
Suavis	Dulcedo favus nectar Ambrosia
Sedulq	Conatus Diligentia assiduitas
Serenq	Serenitas Sudum Lux.
Solidus.	Soliditas Firmitas
T. T. T.	
Tranquillq	Tranquillitas, quies, malatia Pax
Temperatus.	Moderatio Discretio temperantia
Triumphalis	Triumphus Laurea Palma

Trabeatus — V. V. V. — Trabea, dibapha, laticlavium
Vigil — Vigilia, excubiae
Vocalis — Sonus, vox
Velox — Velocitas, Impetus, volatus.

Z. Z. Z.

Zelosus. — Zelus

Substantiva Laudis Separata.

Achates, Adamas, Astrum, Amoenitas, Agnus, Amphora
Apex., Ara, Asylum, Aurora, Aurum Auspicium. Auxilium
Balteus. Basys, Byssus
Calum, Cedrus, Columna, Consolatio, Corona, Cor, Crystallus.
Clypeus, Clementia
Decus, Delectamentum, Dignitas
Elogium, Ebur Exempla
Felicitas, Flos, Forma Fortuna
Gloria, Gratia, Gemma,
Hortus, Honestas, Honor,
Idea, Imago Integritas Justitia Ingenium Ins.
Lancea, Laurea, Laurus. Laus Libertas, Lux Lilium
Miraculum, Momentum Mansuetudo Majestas Magnanimitas Munificentia
Meta Melos Mare Mel
Nitor, Nobilitas.
Odor, Oraculum, Ornamentum, Oculus, Olymphus Oriens Occidens
Pietas Praemium Purpura Pax Planta Palma Porta
Palatium Plausus Paradisus
Radius. Regnum Rex Religio Rosa Regia
Salus. Sceptrum Serenitas Lydus Sol Splendor Stella
Solium Speculum Sublimitas.
Templum Thesaurus, Theatrum, Trophaeum, Triumphus, Tytulus Tranquillitas
Veritas Victoria Vita Valor Vis Via.

Adjectiva & Substantiva Synonimia Vituperii.

Arrogans Fastus ambitio Tumor Superbia Elatio
Avarus Avaritia Aurifames Insatiabilis
Amarus Vita amara mores amari amaritudo
Amens Amentia furor
Barbarus Barbaries rusticitas, feritas, crudelitas.
Astutus Astutia fraus Dolus
Atrox Crudelitas, atrocitas, feritas
Anxius Anxietas afflictio
Asper Asperitas Durities
Austerus. Austeritas, Rigor
Abominandus. Odium, Abominatio.

Bilingus

Bilingvis.	Fallacia astutia, insidiae, dolus
Caecus	Caecitas tenebrae
Caducus.	Inconstantia
Callidus.	Fraus, dolus, astutia insidiae
Contagiosus.	Contagio Lues pestis
Captivus	Captivitas Vincula mancipium
Damnosus.	Exitium pernities, jactura, damnum
Deformis	Turpitudo monstrum squallor
Demens	Dementia furor insania
Efferatus.	Ferocia
Effrenis.	Licentia libertas dissolutio
Effeminatus.	Corruptio imbecillitas Voluptas
Effrons.	Imprudentia Protervia
Fallax	Fallacia perfidia dolus astutia
Gravis	Onus molestia sarcina
Gelidus	Frigus gelu bruma
Horridus.	Horror formido, terror timor
Hostilis	Hostis odium Saevities
Infamis	Infamia Dedecus
Infaustus.	Infortunium, infelicitas, adversitas
Languidus	Languor deliquium debilitas
Lethalis.	Lethum, pernities exitium
Lacrymabilis	Lacrymae fletus dolor gemitus
Mutus	Silentium osmutum silentiarius
Mutabilis	Inconstantia Vertumnus levitas
Noxius	Noxa, pernities exitium
Nefarius.	Nefas Scelus crimen
Nocens.	Injuria oppressio pernities Exitium
Obscurus.	Obscuritas tenebrae Umbra
Odiosus	Odium inimicitia
Otiosus.	Desidia Tepor
Parcus.	Tenacitas parsimonia avaritia
Pavidus.	Metus pavor
Perversus.	Perversitas malitia
Pestilens.	Pestis, luens, exitium
Rebellis	Rebellio Sevitio
Rudis.	Ignorantia ruditas simplicitas
Sceleratus.	Scelus nefas
Sacrilegus.	Sacrilegium
Timidus.	Vide Pavidus.
Tenax	vide parcus
Venenatus	Venenum
Vecors	Vecordia
Vitiosus	Vitium.

Substantiva Vituperiis Separata

Aculeus bellua Calluvies Colluber Cadaver Carcer
Cerberus Charybdis Contagio Crimen Demon Decus
Damnum Dolor Fex fames fel fulmen furia flamma
Insidiæ morbus mors monstrum naufragium pectus
Protervi pestis procella Serpens sepulchrum Scopulus
Spinæ Stygis tenebræ tempestas tristitia tirannis turbo
virium oratorium insuavitate posita eum adjectivis vituperii

Ade Dicolos seu bimembris periodus è oratio duobus membris constans, in quor[um] uno prothasis in de
stinet apodosis ita ut unum sine altero intelligi nequeat Pro exemplo sit period[us] Ciceronis pro Mar.
cello sq supra mad[um]: Laus vera unius virtutis merces è tantus è splendor in laude vera, tanta vi ma
gnitudine animi et scilicet dignitas (si huius q[uam] alterius) ut hdi a virtute donata altera à fortuna omnia
facile vincant. Particulæ binæ eiusdem periodo servientes.

Adeo	ut,	non solum	verum etiam
Atq	ac,	aliter	Quam
Ante	prius quam,	Certe	Cum
Cum	Tum	Tum demum	Cum
Tum demq	Quando,	Etsi	Tamen
Hactenus	Quoad,	Haud dem	Quod
Hoc	Quo,	Hic	Illic
Tamdiu	Quamdiu	Jamdiu	Quod
Jam olim	Ad nunc,	Jam tum	Cum
Idcirco	Cum,	Ideo	Ut
Id actum	Cum,	Id temporis	Cum
Inde	Unde,	Ille	Qui
Ita	Ut ne,	Ita	Quasi
Iterum	Atq prius,	Licet	Tamen
Longe aliter	Atq,	Magis	Quam
Nisi rum	Utrum ne,	Nec	Cum
Nemo	Nisi,	Nemo	Nisi non
Nil aliud	nisi,	Nihil potius	Quam
Nichil	Quod nam,	Nihil tam	est
Nihil antiquius	est,		Quam
Non dicam	Sed,	Non plus	Quam
Non quod	Sed quia,	Nonnt	Sed ut
Olim	Cum,	Nullus	Prælter
Par est	Ut,	Pariter	Acsi
Parum abest	An,	Perinde	Acsi
Præcipue	Quam,	Præterquam	Quod
Nonplus	Quam,	Postea, o	Quam illico v extempto
Primum	Deinde,	Primum	Tum
Primum	Postremo,	Prope abest	Ut
Propefactus	Ut,	Præterea	Quod
Quia	Hac,	Quamdiu	Tamdiu
Quoniam	ergo,	Quantum	Tantum

Quanto pere,

Quantopere	Tantopere,	Quamuis	Tamen
Quatenus	Eatenus,	Quemadmodū	Ita
Quia eo	Ideireo,	Quoquoversus	Eodem
Secus	Atqué,	Sicut	Ut nequidem
Sicut	Quasi,	Sicut	Quemadmodum
Simul	Cum,	Sicut	Ut.
Tantum abest	Ut	Tum	Demum
Ubi	Ibi,	Ubi primum	Illico
Usqué adeo	Ut	Usq eo quo	At.
Usq eo	Ut ne	Quicquid	Illud
Usq eo	Ut ne,	Quid quid	Idcirco tum
Nihil est	Quod	Nemo	Qui non &c.
Operosum fore,	Si		

Tertio Tricolos seu phrodus trimembris ē ostans 3bus membris ita inſe orexis ut tri mo membro Sothasis in reliqs duobus Apodosis ꝫ vi 1mo & 2do Sothasis in 3tio reperiat Apodo: sis Exemplū ad 1mum Etenim si veritte amicitia, fide societas, piette coniunctas tollitur: (s: hac tong Sthasis necesse ē iste qui amicū, socium, affinem famā et fortunā spoliare conatus ē: 2dum membrū:) vanū ēt et pfidū dum et impiū ēi fateat (s: apodosis Exemplum ad 2dum nisi multor Preceptis multisq; litteris nihil hab ad Reverendū traxisse nihil ēi virtia magnopere expetendū nisi laudematy honestem (1mum) in ea ān persequendo omnes cruciaty corporis vīa pericula mortis atq exilii parvi esse ducenda (s: 2dum membrū) (s: Sothasis) nunqm me & salute vestra in tot ac tantis dimicationes atq vi hos ostiatoꝝ hūm quotidianos impetq depellerem (3tium) (s: Apodosis).

Particule Trimembri Periodo Pervenientes

Adeo	ut non solum	Sed etiam	Tak dalece	Że nietylko	ale ty
Ita nunc	Ut nec	Nec	Tak dalece kray	Że ani	ani
Nihil aliud is	Qui	nisi ut	Niconiż rzęzo	Iżony	tylko aby
Murus ille	Quam ille	Qui	Mnieyszen	mnyszy	Co
Talis semper	Ut et	Et.	Tadź	Że y	y
Non tantum	Cum	Sed etiam			
Bene ille	Qui	et et			
Equidem	Sed quoniam	Ideo	Wprawdzie	alexe	więc
Ad plenum	Ut qui	Ille	Ten xiążnie		
Is jure merito	Qui tum	Cum	Ten stusznie	Iżony rostropnie	Kiedy
Nihil est	Quod magis	Quam	Niemasz nic	Coby bardziey	rado
Semper equidem	Nihil enim	tum cum	Zaiste wprawdzie	Ieden nakze	raowszo kiedy
Eo usq	Ut quo magis	Eo minus			
Nihil pejus	Quando ami	Ubi			
Ad tutum	Quantum	Profecto	Gdyby tyle	ile Zaiste	

Quarto Tetracolos seu periodꝰ Quadrimembris ē ostans ꝯ membris ita inſe orexis ut 1mo ꝯ duobꝰ membris priorib; correspondeant duo membra posteriora 2do ꝯ uni priori tria posteriora 3tio ꝯ tribꝰ prioribꝰ 1mum po: stea reponderat membrū. Exemplū ad 1mum designato: Si in tuū apud me valent aucpti beneficii grata re: cordatio (s: 1mū membrū) quid apud me valuit tibi gratificandi studiosa voluntas (s: 2dum membrū) eandem

tibi

mihi benevolentiam testaturis adversante fortuna meis rebus (s. 2dum membrū:) qm olim vobis mihi ad
mutuam fruendā testaturis

Particulæ Quadrimembri Periodo Servientes

Non solum ille	Qui	verum etiam ille	Qui
Qui e Qui e	Tamen	Non adeo	Ut
Nemo	Quidam	Non magis	Quam
Nil Quidam aliud	Quam Si	Ut etsi	Tamen
Non tantum	Quantum	Sed etiam eo plus	Quis
Adeo	Ut qui	Is non modo	Verum etiam
Tantum ille	Qui	Quantum ille	Qui
Qui ita	Ut non solum	Sed etiam	Is
Qui	Nec nec	Is	Nec nec
Alius quam	Qui	Et	Et
Magis plus	Ille qui	quam ille	Qui
Ille quidem ideo	Qui		
Quamquam	Tamen tunc vero	Quando	Vel vel &c

Nota Lupoing me in nuisse de Periodis q̄ silicet illæ debeant habere Protasin in aliqbꝫ membris in aliis vero apodosin Qua propter.

Q. 1mo quomodo discernere quam in periodis q̄ membra sibi ꝓtasis q. vē apodosis vendicet? ad quod Q. attendendū esse quotiū ad 2dum periodi membrū q̄ si vinculo aut particula ꝓjuncta aliqua cum hoc membro inveniē tunc dico priora membra spectabunt ad Protasin Sin aliqō penitꝰ solutū sit tunc duo posteriora membra pertinebunt ad apodosin Quod ut plane perspectū habeas demonstrabo tibi patenter in explicatiōe Oratiōis Principis Cicerone.

Q. 2do Utrum dem plures Periodi quā supra enumeratas? R. quā periodos imperfectas paulo post recensendas dari adhuc Periodos rotundas quadratas pares volubiles denique.

Q. 3tio Quid ē Periodꝰ rotunda? R. ē periodꝰ q̄ ex numerosis valde membris constat vt Et si quivites vē mediocritudini finitæ dicendi vim dicere quadrecausa queam defendam (s. 1mum membrū) septima q̄ cui omnibꝫ cuibꝫ in ea periculis impetratis pristam mihi causam necessitudinis essedurā (s. 2dum membrū) tamen in hac oratione capitis fame fortunarum omnium C. Rabirii quoniam adhuc vidē ei offerii mei (s. 3tium membrū) septima q̄ quod justissima mihi causa ad quam defendum esse vita q̄ eadem vobis ad absolvendum debet videri (s. 4tum membrū)

Q. 4to. Quid ē periodꝰ dimidiata? R. quā constat ex membris adeo similibꝫ et ejusdem fere magnitudinis vt diquis vix illum expectet quas sim quinquies decursurꝰ videbor ipse secum, qui mihi nonnihil ex Perlini ejus potissimum declamandi sint vidulisset quid me sentire oveniat cum quid me sentire neque erit admiravit

Q. 5to Quid ē Periodꝰ fusa & volubilis? R. quā constat pluribꝫ membris & ornatibꝫ inter se connexis vt quā de multiplici virtutum fructu & dolescentes referam quos in maximam Romanique nunc generosa felicis partu ostendit, ubi sol: rit audivis qui in vobis germana pietas? ubi pueri audent divina flamma pavit dies? ubi castimonia fandi contempsit pudibundi, ubi verū illustrius cultꝰ audentior et in Lupercum Rumen Filicis major

Q. 6to Quid ē Periodꝰ dimensata? R. quā constat ex membris brevibꝫ sibi similimis vt si quanta in capuq̄ nandis Agrippa fortitudinem Alexander magnꝰ protulit tanta in privatæ vitæ moderationē animi ratione quisquis eam mihi Principibꝫ viris ad exemplum proponet quam ad imitandū proponi solet ejus fortitudo.

De Periodis Imperfectis

Nota Periodum Imperfectā dividi in Sex speciēs nempe in Schinathenem, Pneumā, Thasin, Periodum Percunctatā, absolutionem Periodicam & periodicam circumductionem.

Q. 1mo Quid ē Schinathēs s. latine extensio? R. ē unus longus & gracilis membrū pluribꝫ aliis membris inter se

Periodus

constans vg Ille d prig fasces diuina qm bellond faces d prig dolis splendorem qm clypei fulgorem, d prig tremula
tonare Italis duem qm trepidantis fatalis martis ynē hostium iuditq; triban

Q 2do Quid ē Pneuma latine spiritꝰ? Q ē oāo ossam multis membris cōtinq; extima quo usq; Spiritꝰ dicentis forte
possit. Nā periodꝰ duas habet partes Intentū ⁊ Quid et Epilogū ⁊ clausulam. Edā pars dr̄ē breuis qm sua lite:
simplū in laudem alterius irri sapientis & illustris. Vide tuam Nicienis deos veniꝰ qm in Phœbi annulo ex:
pressas miraris Apollinem d Deo Delphica cortina ⁊ Polone dolo tegentem, Mercuriū spolia eloquiū retinaculū Plutum
Demosthenem d Attico ⁊ Carmatiū qui d imq; Valerii ⁊ orbis Iudicio pacem ⁊ bellū linqua portat alterutro qd
voluerit effuturꝰ, Tullium d ē Rhetore consulem ⁊ ē consule Rhetorem. Hinc idem Patrid Rostra fulminandi Generalē
mella tegum promulsam Platonem ille Diuino Diuinorem saterum Sapientissimo Sapientiorem (si hactenꝰ intulit)
tot inter uno imagines Thaumaturgꝰ Penicillo depinxit gratia et natura

Q 3tio Quid ē Thesis? Q ē oāo excedens longitudinem Pneumatis, ita ut nullatenꝰ spiritu dicentis possit
pronunciari totum. differt Thesis a Pneumate sive longitudine. A tali periodo incepit Lua panegyrim Petrus
in Ludouico. Bēo dedicauit. altingisti glorie verticem Rex misericordie adepta ē victoriam clarmq; fortuna:
tissima Gallia tuæ partigiā dignitis Christiana Religio q d d d

Q 4to Quid ē Period⁹ Pneumatica? Q est illa quā stipatꝰ membris Schyphotomiis Live uno Live duobꝰ
duē pluribꝰ adeo tonꝰ extendit quorum pectus et latera ferre vocem possunt intra unū respirium. differt
a Pneumate p hoc qd illi d sit intentum et clausulam. Pro exemplo sit tibi period⁹ Pneumatica Phrenitis
Linqualare id alicubi undare pnileginq esto fluctibꝰ pariter gemmisq; intumescendo aurea picella int gemmeas
tempestates deponare d dū in stimulum gemmis dquē ⁊ Cyprid unionibꝰ ebriꝰ orbis parem noverat
olim purpurata hostili enare cymba gemmarid mater parit unionem

Q 5to Quid ē Catholicū period⁹? Q ē ille dicendi modꝰ ingue quis membrū ⁊ somma ⁊ pectus ē ab
alio undpendens nisiq; particula lyam sensq. Exemplū Cape ex P. Cariathiensis qui Rome mād
non ois pest ois bellꝰ per catholicum period⁹ dicendꝰ ē. sedꝰ assurgit dibanꝰ nilla Cretam
fera infestat, non timet fulmen in Ethiopiā terre motꝰ Gallicum d scalet lupos d nocit Anglia
Leones Italia, Annos. nigrū Pontꝰ crocodilū Spes Egypti Phœnicem astyria Tyros purpura Lucrinꝰ
Corynthꝰ ære optimo templis pyramidibꝰ Hymettꝰ ⁊ attica mell in Asiam ⁊ cult Odores arabia
Thuraq dos, Cistra leones Arcadia Hircania Tygrides, Indria elephantes, verum et fluminū gloria
divinum admittit Lactꝰ auro fluit, Hyderasper gemmeis fluctuatis intumescit mare gemmar ē Patria
Pons Calistꝰ Colores educat Colchis Thaidem Hydram Lerna Vitꝰ Socodilū parturit Strumen
Ignes Quid montes Etna ⁊ Vesuuꝰ flammas eiomit Erymanthꝰ Aprogꝰ alit Lauro Parnassꝰ exiruit
Ismolꝰ et Taurus montes vitꝰ Antycyra elleboro equis Thessalia ⁊ chenis pontꝰ abundat. Vbi in hmo
ingenijs et vitium aut virtutem amor Asiatici modes pectoris Syri cupidi alexandri d onisors sam:
pani Arrogantes Capadoces, spretores Cylices mendacijs, Grāi dolis ofecti, pdentes ⁊ stulti et fraudibꝰ
valent qm plurimū Thraces oratibꝰ partu ⁊ aucti atticed lingua Roma plus manu valuit.

Rex omne Latium prospicit Vrbibꝰ
Terra ne omnis parturit omnia
Tellꝰ et in magnis reluctet
Dis color ingentibꝰ vetustas

Q 6to Quid ē periodus Circumductio? Q ē pars oratis similitudinem obtinens periodi ipsius in Etymologia
d mere in rigore ob defectū alicuius editionis ⁊ pridem stili requisita. Et quidem dicto qd in Circumduc:
tione d oratione ois membra p̄ticulas Vbi qd Auditorem abunde fecit ad alia licet sine nexu ora:
tionis qd interunt hostes arma nos tuti domi sedemq; parant bellorꝰ fulmina, nos Senatus ducimq; dies,
stringunt in nos tela nos nudum clypeos arripimꝰ imminentꝰ nostrꝰ cervici barbarꝰ gladiū, nos lata
fronte obuij persequimur. Arma arma heroes arripite ne vobis vitam gentium ꝺdo expiet. Q 7mo Period⁹:
ca circumductio d regit Prothasin et Apodosin

Nota. d requirit omnino ut oāo spes Periodis ⁊ partis possent in ad libeni periodi inptatē tum maxime
cum res seu circumstantiā videnꝰ postulare.

Artis 4ti

ARTICULUS 4tus

De Venustate Periodi & arte quomodo liliceat membrum seu unas Pars Periodi cum alia connecti debeat

Primo Venustatem periodi in 3bus quoque rebus positam esse, nempe in nris verbis & clausulis
2o Imo Quid ē numerus? h. cum sit: ē ordo aptus partibus sonoris auribus gratus rebō & depulit fluen-
tibus Plini monet & Tullius in oratore ad Brutum nros Lgs neq numerosa esse ut Poëma neq certa nos
mirum ut Sermo vulgi est. debet oratio. Alterum nimis est vinctum ut de industria factum appareat, alterū
nimis dissolutum ut prodigatum et vulgare videaq
3o Quid spectandum in verbis? h. Primo verbi vel ēt gerendā virtutes Imo ns ut ea parcissime dicenis prone:
pro homine saeculo pro fine. 2do Majestas ut grammaticas locos pro magnitudine. 3tio Splendor ut
in mensa compositi delicatiores pro loco dictiō apte vehementia ut tempori accommodata pro calamitatibus 5to Epitheta & verba picta ad stomachum q ut quoque honor suus Patriæ dare tempestas Reipublicæ pestis
4o 3tio Quid observandum in clausulis? h. Imo ut periodq verbō potiq quā nīe claudaq 2do ut verba
clausulis inserviant cupiens habentia modos 3tio ē genus Prosodiæ aptum Cic: usitatis[s]imis q scutatus
sti nebil & 4to ē genus spondq ut infringendum 5tio Dactylici et spondq ut phibuerint
5o 4to Quoque scitu artificium Periodi? h. in usu & disputne particularū unde diis partes ei in
periodo qt ēt ni ædificijs introrsus prominentes et salientes lapides qui videq alios expectare qbq inseram
et qbq opus ad unū ordinem effectus et absolutus efficiat
6o 5to Quid ēt illud particulā? h. Ger particulas arbitq 2do necessitas hui tibi multiplicio generis brevi
brumero & quidem Imo duas alias ēe partes qd separatim instituunt q tutus quod, talis qualis eo sit quo,
quemadmodū dici, 2do aliud distributa ēt sententiæ enumeratio partium q Duæ aut vel neq bis aut ter
repetita Denique deinde postremo tum cū 3tio aliud vocant additiones q Si siquidem nisi 4to aliud argenti
q ni sedō n tamadeo ut, 5to aliud causales q quoniam quidquidem cum, 6to aliud pugnantes q etsi
quamis tamen aliud relatiū qui quicunque, is, ea, id, &c
7o 6to Quomodo istae particulae ope informari periodq possit? h. hoc gerendā ē tibi sententia aliqua seu
ut vocant mea accipienda qm extendas in periodū q nihil in ista amus utilis 2do q unum bijunges opposite
sententiæ q dilatatis tutus vocem illa utile hoc q alio modo nihil tam nam nāq aptum tam sermoni ad ibid
locupletem et structuram 3tio postponita particula causali ad ut despensq pq ē possit ita li membri periodū efficies
Nihil ē tā aptum nāq tam serviens ad ibid locupletem atq structuram qm amici benevolentiæ: Simul membri)
tum cōdatq hōi qō qs erit illam rebq cūq humanis antepono rationem judicabit: 2dum membri:)
Sin bijunges Statim opponit sibi Latine voluerit istam q qa amicq Secundas res Ultiores faciet adversas
leviores Sii periodū binimembri effornatis cum nihil ē ad secundas res Ultiores et adversas leviores faciendas
tam potens qm amici benevolentia nec verbatq hōi quis qō erit illum cūq rebq humanis facile antepomenda judicabit.
Jam de trimembri ut trimembri fuias dilatatis q thesim in duo membra et beneficiū partibus ut postreq num:
brum jungeres ad priorem hoc modo. Sum ea ē vi sincerq amici nāq ab indoles (3tium membri) ut res Secun:
das Ultiores adversas leviores efficiat (2dum membri) (Ethicus) quis ind tot inter ac tantas hujs istā varietas
Sine amici benevolentia vivere se posse arbitrq (3tium membri) (apodosis)
ē fiat quemadmodū dilatanda apodosis ē q particulas separatim tam ut q tutus quotus q Centre alios tam parvū
amicq Sii pn parvū aspidq tranquillitas & pacis ut tot inter ac tantas huys istā varietas sine amici benevo
lentia vivere se posse arbitrq ē quoto difficultatis ope videq qm in aduis rebq panitet ac bonis servare mentē
tanto dultior amicq et jucundior censendq ē

ARTICULUS 5tus

Tradit praecepta amplificandi periodos

Praeceptum Imum amplificatum fiodum corpus / membris oculos ante ante oia in tuā māq ac discat utrum illa
stans judicato & bjetto rea ne. Dein utrum reperis tā aptum qm bjm dilata q explicatas nāq rei) si ita māq tua dilatanda? Sibi uno verbo dem Ager habita definitionem ogerio. Sii quidam

amplificavit

amplificavit istam hanc dictionem Invidia p plurimas diffinōes: Invidia malū genitū à bono, cāsio ē à splendore organis à pulchritudine nata deformitas à risu lasyma fluentis ribas ē fellis, à fonte mellis effluens, ē planta honestis requitē fructu egens, ab alterna lætitia dolor, calamitas domestica ab externa gloria manens intestinū infortunium à fortuna creata desperatio, dignitudo voluntaria, cruciatus naturalis et perpetua vitæ hostis.

Præceptū 2dum docet amplexus quibus singulorum enumeratio non partitū hē ordo ejus rei assumptē seu distributē partes varie reuentes diffinitionē sui. Et cum p frontē hoc tantū habet dicēs. Ales diligens eorum ita vocem illa omnes dilatabat p enumerationē partitū. Quibus nostē quo animo fuere nemo potest, diligentes nam ordinet diligentis ordo tta civitas specta senio ē squallent municipia affluebant plaudit agit denig ipē ēd beneficiū cum salutarem tam mansuetū sui videndi erant.

Præceptū 3tiū amplificandi p ordinē ē p interpōnē sive synonimiā ejusdem tum id p semel uno verbo dictū ē ad alia verbis ejusdē affinis ē ead ipsi impedire diligenter. Secundū hīc in elegantia ut petrarcha voces augeant priorem ipsam dicēs: bene dictū: instar in me beneficia explere ad plenū potuerint interpōnē dilatandā. quid tanta existere ob vetustos ingenii, qd tanta dicendi copia, p tam diserti atq; incredibile gerg orationis quicq; quam potuit restat in nos ulla reverentia ad dicam placati cruciatū p percensere numerando.

Præceptum 4tum amplificandi periodi ē per auxesim s incrementū tam p gradū cretū periodū et ad sublimem pervenit dicēs: Scelera Verris p incrementū amplificat. Non in furem p exceptionem ad adulterū p expugnatorem pudicitiæ ad sacrilegū p hostem suorū Religionum ad sicarium p fratricidam Carnificem civium latronū in rectorē judicium ad dicendum.

Præceptum 5tum amplificandi periodi p dictum ab adjunctis sequenti versiculo exceptis quis, quid, ubi, quibus auxiliis cur quomodo quando Hic particula quis considera personam in qua speculandæ affectiones animi amorem fortunæ honestatem attendendæ ē figura corporis, deformitas pulchritudo bona externa nomen genus celebre. Bona fama et honores dividit. Cura diuersos animi cupiditates. Bona fama et honores laus à poetis seu ab oratoribus decantata ab historiis celebrata divinos ē in dicta persona tunc examinanda ē non facta et dedicati dicēs: ab adjunctis Personam appellatos nos sceleris arguit: Ac mihi quiritis cum illa ecce: Illustria cunctis visa argumenta atq; indicia sceleris tabellæ signa, manus, denig unus quisq; aspicio tumultu illa certiora color, oculi vultus taciturnitas intus dicēs in horrēbant dicēs ferram intuebant dicēs furibus ad jungam interdum aspicicebant ut ejusdam ab aliis judicari ipsi a se viderent. In particula Quid examinanda fama laudē et vituperio digna. Hic quibus utriusq; similes huic facto inveniri in historia studiosus. Item de persona ē indagat quid illa dicit papa quid superveniat dicēs res dicit, nam ipsis rei expetenda. Item quibus dicit ne res illa honesta, necessaria utilis aut jucunda et non utilitatem aut voluptatem afferat. Dicit ne excellens et magno in pretio habeat dicit ne difficilis multis expeta labor onus et periculis. Ultimo rara in usitata q; dicit definitis examinatis hoc. En jacet informe cadaver exanimis et truncis ingens, et avulsa humeris caput ora natat in sanguine. Frustra vindex iras spirant adhuc oculi et intorva frontē priorū audaci vestigia deprendas, fidet lingua decor in ore tmpq et lumina in dubiam norte claudunt. In particula Ubi videtur loci dicit ne clam aliquis facto an privatis, templis, an lauri, dicit ne origines an ordines an septentrio dicit dignō hiacel ē cujus impio ē cui mali ē primo dicit ne balistis an patibulum q dicit dicēs: Salve Ovidii qui incendebat curiam a tori sanctitate amplectat. Templa sanctis, amplitudinis, mentes stabilis publicis, caput urbis, Ara locorū postam civi gentium Idem universo populo Nero vari ordini excepta videmq; inflammari, exandiri spectari. Quibus auxiliis dicēs de quibus instrumentis Gladiis an gladio an alia qbus ministris, Auctoribus, adjutoribus res peracta dicit dicēs: descripsit apparatu quo actionis incedebat cum mima sua vectabat in cœno Tiburis Sabini littoris lauro ati antecedebant inter quos capta lectica mima portabat qm exoppidis municipalibus hinc honesti obviam ipsis procedebant illo et mimico more p volumina salutabant sequebat cohors cum comitis negotiosi q Curiam clamant sexat mixe efficiendi et finali ut quo civilis qua ipse quo motu q dicit dicēs: Hoc loco atq; ad Britonis definitionem: Latis ē quidem in illa tam audaci tam nefaria bellua dolere, magna ei cladi magna spes in Britonis morte oportuit magnas utilitates fuisse. Quomodo hic circi gestæ varii modi, ovi evandi sit ut dicit triumphi dicit Ludos dicit Carnificem narratu statim modo ipse et non procul ante oculos, plum divisa me triumphi diversi dicit instituti item dicit Ludos dicit ipse ipse et instam: matq; scelere et furore in forum venit, Ardebant oculi ille ex ore frondentes vindicabat, rapebat abantes omes quo tandem progressurus ē quid nam autem ejus ad cum repente hinc ipsi, atq; in foro medio nudari ac deligari ac virgas expediri jubet.

Quando capendij tpis, annus, dies, mensis, ver, estas, hyems, meridies, vesper, dij mensiu et dieꝝ. Istuly 5 Compromingo illig Pdicti Hom indagas vbiu hoc tpore pax an bellu? Serenitas an tempestas, casy felix an fortunty? Stigerat dij sic Popej Victoria 3 mundat accedentte tantum bellu? tam diuturnu? tam longe latq; dispersum quo bello omes Gentes ac nationes Gentiu Pompeij extrema hyeme apparauit iacente vsq; dum capit mediu estatis confect.

Pr Dceptum Istud docet tmis mire posse amplificari simplicia 5 scitu p spacionem quid ē diuat v pluriu? rer? nit? recollecte dij ppō Idē societas mala corrumpit ad deiectu pē amplexan ut à morbo formē elegantie ad aquilo ne horrori gentē ad aspersis macula purpurā decus a nebulari fauc Senecu Alli pauis ita impostor Istius angelica ad descendū vita Corrumpit nitent illi ypbe, florent estatis rubent verecundia fulgent virtute. Ad uli eos p verse loci ethi a flauerint lues deffluit species manet deus, pallet vultus ut nihil nisi vastitas, deformitas & horror supstet q

Nota spandu em ei Sphicum. Imo jouis id nosse Ide nosse id majoꝝ Istis pauis cum pari

Exemplū jouis id nosse. Tradit sic: dū disputans ja Scipio q̄d di ego hoc pter magnd nem? rer? an diffcultem assequi potuit qui in oī vita nil aliud egit qm longe tute abijs ocly abesse arbitrare quand nide antea d cognitate q̄ de nemo quicquid ad ipsos injuriosu? q̄d attinet sint suppicati pohis

Exemplū nois ad jg: Idem Pēs Oratorū sic ōne Ide in Verrem Lentens tradit: Quid ē q̄dro Metelle judiciū homiū? di hoc tp̄e tenes portum Siculos timidos imis et afflictos ad solū authrtte defendere? an Italiā metu et duris Bellis pohibte? Quid faciens q̄ mū Innocentē et propinquū cū pter hoīm pericula sine ullo ordine de officio ac dignte deiecerit. Exemplum pariū ad par. Demonstrat q̄ nej vō q̄ mihi videant intelligere possum. Dic q̄ cū defendo quem tu accusas cur tibi quoq; nō liceat? quicquid ego defendo inimicū inquis accusto meū et amicū ego defendo meū q̄ tu?

Prdceptū Tonum docet amplificandi p idē 5 scitu p similitudinem q̄d ē diuat v pluriu? rer? ni aliqua re convenientia talem similitudinem sic: q̄ Cicero adfert maris ad populū Rōm dū dicit ut mare q̄d diu ita tranquillū sit ventoꝝ vi agitari et turbari sic populū Rōm sua sponte placatū nimū seditiosoꝝ vocibꝫ et vi dantis nimis tempestatibꝫ iactari

Nota similitudinem à comparatione p hoc differre q̄ similitudo versat circa rem qualitēr ut vocans comparās vō circa qua: litem dū ni separans aut plg ut minus aut par ni ei adiuvi dicimus vq; quid Perquirimus tale q̄dā in numerabilia sed Antonij q̄ nihil aliud egerat nisi plura fuit Antonij quem Perquirimus in similitudine vō attendis tantū quale di illud de quo agis dicis? Philip q̄ vir tā Fortem ipse ut Imperatores instituta aue solent quam p̄ paratissimos milites ad Pugnandū vid eat ut eos tū ad hostes dū ego vos ad enses et exercitū ad Bellū Ad oratiōm re cupandū Cohortes. Illi videor nihil pauis, jouis aut nouis esse mentionem

Nota Ide Institutum plerumq; dividi in Parabolā inductum et exemplū. Parabola ē rer? alioꝝ diuersar? in unare v pluriu? convenientia Dicē ē narratio veri? similis ad mores informandos idonea q̄dam plena qm Cic ad ic qm p̄suadere Orator utile? convenientia Dicit: venisti grate rebus q̄ ego simul ac te aspexi plures qm loqui cepisti eum ante Siculi nutricula Pedicinosor? vitā direxit Senex atq; quietē repente in te tuam Expensa ē Fabulis oculis eminentius riplato Colle tumi vis veritatis intuisti. Inductio ē coacervatio multar? rer? similiu ad aliq? relucidandū ita pulchra? ē illa apud Horatiū ad q̄randā Corpor reparationē similitudo inductio: lux quotidie interfecta replendet et tenebris parabitur ce decedendo succedunt Lydera defuncta vicissim tempora vāi finiuntq; incipiunt pleraq; consumunt et succedunt cetera semina virtutis Corrupta et dejecta pleraq; surgunt ore pendo deterunt. Exemplū ē q̄dā alterius rei dicte v facte alteriꝰ confirmata q̄d Orantissima ē similitudinis vō et magnd authoritas ad persuadendū dū sic Hostis ait Metu Enim auctoritatē est Servitutis di illis temporibꝫ nata ceb cum ad aratra accesserant qui seules fuerant

Nota Pēs Idem posse te exponi ornate dicere de similitudine per qm exeat distimili collige? aliquid dissimile dū per dissimilitudinem Graeci hospites humanis ē excipiendos di ita dicere, Barbari se duos in hospites gerunt crudeliter, igit nos duel vi eos humanos ēe

Prdceptum Rerum docet amplificarum vi per oppta? 5 caria q̄d in eos hosto v ēe vpōt vādi in eos furunt nisi in se pugnant vq; virtus Scitiū calor & pigr q̄ Pontanā Orique Ninus Rex modēs. Imo vnde? verba vi: Sis oppanus vq; Agis ē egestas bond rōnis cum pdita mens Luna eum amentia bona Deng depos ed ōnē rer? desperatione eo pduit. Ille gradu membra membris opponunt dū sic: pro Lucio Cluentio q̄stant judices ut hi dissimilem, ut ille pōt Reginū occiderat, is ad qm morte dignitate ejs vivent Annis ad qm me dicer is qui aduersa aduersitia ferat infens vi Deus is qui imp ita Vivent ut q̄stu nesp et illum fructu autem ed solum qm labore peperisset q̄. Tho gradu pedissequi opponunt q̄ exemplo delege cic: Oratorem vō dd q̄ Lege Manili: de advertis

vō et relatis

vñ & relatis de pugnantiis & privatione & finis informalit tñ Rhetorica tñ ꝓhis ad qñ de jure hñ explicatio ptinet.

Preceptum qrtum demonstrat amplectendum Periodi sententiã pape instituj & explicandum hjtt & gdti in ꝓne ente dñi illud attalay pluvia terrã ubiq; & ymbrib; plaudendo & solutã in plianã nubes agros fœcundant exhilarant & sortes gratis amplectuntur fructibus luxurient arbustis gratã fruticumq; copiam reddunt et riterem emolj sortes grãe et in torridam zonam mutanj oia q̃ vbi calli ille aurores comprimet et effusis nubib; gelida terrã riscos humescent amena requiet esse tellj, ridente perpetim sole tunc primũ lamdnior & rutilo videri solita dum ethra in lacrymas solui in lachrimas se capit effundere, deniq; e diuine copie agricola dum agri sitiunt rei celitj inroranj.

Preceptum 4 ostendit modum amplectendi periodi sententiã per reflexionẽ ad objectiva et substantiva laudis & virtutis dñi vt laudando amenit dñs. in pñcẽ sapiã positã substantiva laudis & virtutis et experiens ista achates ada: mas & ex quor occasione fauris talem sum vt di gemmã virtutes dñt qbz perennaturã gloriã spiãq; diadema vere amoꝛ dñi Ihesu christi obtinã huic achati dilectionem appellauerim Adamantem eo pretiosior nempe soli dioq; adamas est qua solidã diuinã Primã adamas & ꝑ ab objectiva aurea talem posses effomare pñodum Virginitem laudans vt sanct inter metallum aurum hoc inter virtutes antecellit, ꝑm ab objectiva argentea hui esse: res Offung est Argenti nitor di hunc virginee candoꝛi spons adeo blande fuget pretiosẽ radiat, amabiliter ad blandiq; Preceptum 5tum docet ornandi et dilatandi periodum seu sñã allegoriam di impe loco vulgam locutionis ponag allegoria Porro allegoriã fontes & plurimi degij gentium Rhetorica tractationes exqualit et fere re ꝑ assumere allegoriam di oia ꝑpõas quã rem illã seruent

1mg fons a navigatione. & titulo navigationis stirem oia qbzq; ad mare spectant ut & naves, vela, nautæ venti flue spectant Exhortationes de mari et navig uti Politratis Ambrosij & ita in mare ut constantiam fortunæ & mare duæ Donatorum quod annis Annulum in mare ꝑiit ut fortunam maris sibi despondet. Huc refert Hymothei rete Antonii aurea hasta q̃ Actor fonte loco ita ꝑ singularis Petrj & felix: dicens allegoricè Petrj secundi navig at favorijs nec sepulcri dominj novit fortunã.

2dg fons acuminis alterius ad hunc fontem spectant q̃bz viam seruent vt cane supra posita mãd & hunc fontem dñi esseres Ꝑ fortunæ rotæ ad honoꝛ patrigiæ et expendit hominem & q̃ vrbis.

3tig fons rus agricultura ad hunc titulum spectant & tritus vomeres boves q̃ & in ones Celres Campi vt Elysij Emacij seu Pharsalij qa in Emacijs Campis Julij Cæsaris et Pompeij erat Pharsalia ꝑm virgilij fortunatæ celebres sunt ut pestani semina dñi nec non alionj in qbz Ver perenne fuit hinc Homeꝛ celeberrimi Olympj Carpathij Caucasij Lyrodendꝛ & fons hui & latifolius in quem plurima influunt eundem ligneum sum & hunc fontem dilatant Petro aurea fortunæ exunt nostil v Ꝑ durum infortunij exemplit jugum. &

4tig fons venatus ad qm ones Lybiæ oræ & alia genera ones venatibus alimentibꝫ retia casses ꝑm ones cruentes de venatione spectant. vt de hac actione à suis comitj decorato cochor fonte dictam mãd amplificans loco pñs sic dicendo Actor in cede et ei in casses fortunæ qm aureis irretitam laqueis captivam tenet &c.

5tig fons Medicina ad quam ꝑtinent qd qd ad apothecam spectat ꝑm historiæ eruditiones fabulæ de Medicis virium dilectus sanitas, Oda, & vt loco Patræ depingata & dicendi: Patræ ad solid rigorem pristinæ felicitatis & in ordem fortunæ spem amisit Cor regni palpitat, nervi belli stranty &

6tig fons & res equestris et militaris ad hunc spectant arma et quidq; ꝑt ad bellã requisita gladij acies trophæa Militum manipulæ auxiliares Cupid v loco Dorj acies vigorem ea quæ instructissima acie omem ignoranti depingit spectatum &.

7mg fons & Lux ad qm fontes referuntur qd qd audet & lucet sol ignis stellæ luna planetæ ignes fatui et sana rore tenebræ Cimmeriæ Egyptiæ Umbræ vt loco amat ignem fontem in pectore nec immortalitatis capere sepelicendum Divus fons ꝑsona laudanda v intuganda ad hunc fontem spectant oia ea qbz in historia & fabula de illa poterunt inveniri dñi illud de Alexandro Imo Anast Pont: qui a Religione voti qdam absolvit: Est domi contra hujus modi etiam nodos ac vincula gladij Alexandri

9mus Fons ab Acumine ad hunc fontem recurrunt ones acuminum fontes ex qbz d vulgaris & spiritæ materiæ

emergat amplificão. Sic illud de tantis splendidissa hdeveia ga infinite solis dyderia it d hdi splendidd mundi
alog fabulis de debilis Allo instituby luent q dehor Acumine fungi illigata Poëti tractating
Long Pons pulchrior et admirabilior ē gnia stimulata in illo regis metaphora ad hunc fontem spectant sparatus
tristide tam verd gn fabulā q dlorem simplicem metaphoice exornent sic quidem Pico hunc simplicem sum
Wladislaz Sythas scrit seu effigiarit ita Metaphoricē dixerit dubito sparatus a Stellis Occidentem rigorem
nam et Stellas post lunam Ethomaticam dixit in hyemphe nisi Divinity insignis malis Rutpanus Lythart
Regem q stellā sint quas aspectam vel homa temp exhorruit eam utramq solis domum tenere jam occidere
Cognq q ortumq; Arpit Wladislaz ga solem surgere nalq nisi aliquis his Stellis luxisset nec omnino quidem accidit gn Eurodā hujus mundi cum luna spinetio, q repens attentq
qui hunc Lodoicum versat dim periissent nisi luisset aliorq.

Præceptum Illud docet modum amplificandi sicut q sed aliqn per tropos et varias elegantes figuras quapplen
Styronibz in doctrina dicere cupientibz hoc inter incumbendum erit ut tam tropos qm figuras verbor Sententiarq
optimo quoq modo intelligere et imitandi summam ab ijs in spectandis pigeat facilitem experiendi intentā adhibere
hui exemplo fragmentū Sicinianū Panegyris qd per ignem Antithetis insigniter exornat laudem Trajani
à pristina Quam in his se veritas qn vt dixi soluta sententia vt locuples stando fisco sedes nec aliud tibi sentiendū
sed pretiū qn bene judicasse stant dicte te letigatores vt de solutionis suis q de sua estimatione solicite
nectam verbis qd de cāa sua qn quid demoriby sentias ouni spi populus non impio magis qm ratione compescere, interdicere iniquitatibz magistratuum intentum reddere qd qd vt parturiunt postremo vetustissimis libris
more omnia imisere, audire omnia et undecunq; invadere statem voluit Numen deposse ut aspicibus q
Præceptum Octavum Tradit paulem modum amplificandi ad tale ponendū sed etiam longiorem forsan mihi inte-
gram orationem per imitationem Author qd imitatis q modis instituti possit.
Long modq imitationis est gndo mutatā sententiā illis meis verbis et locutionibus stinens sibi q sibi vsus vt transferre illam Ciceronis sententiam Non placet Antonio consulatq meq: At placuit Scriptori ipsi sibi ingenio volumq in
nostram sententiam mutare vq in eos qui dicunt Nonobstante sanctis non est deferendum. Qui imitabimur: malevoli
hominibz et impijs honor Sanctis debitq, at placuit Divinis vitæ luminibz latinitatis ut eam primum nominā:
rem quæ sub pedi luminibz visit. At placuit Ignatio Augq temp in Ecclesia visit Auctoritas. At sanctorum
placuit et alijs quorū authoritatem neglicere ab Orthodoxa fide dissidere at ad Hereticor castra transire a vero
doctore infeliciter perire.
Sdq modq imitandi ē cum in re similiq verba sua ex parte mutanq sententia retinetq Ita per repetitionem et
Conscientiæ interrogationē Vibratam Ciceronis in terrem vno 37 de te Catili jam exitia ostentionem certamenq
nostrum familiariter tecum loquar Tu ipse q Quem locum dū imitaveris non vt immutatis verbis
in pro eodem. libertatis amantiorem et salutis minq studiosum Sed dete Christiane Adolescens jam ejecto
extra ostia ostentionis acerbitatem familiariter tecum loquar ad modum existimes vide etiam alq etiam et
qui dis et quem judicem expectaturq eis adverso, palaene posse cum nec opinantem repentina mors oc:
Cupaverit cum dæmones infestissimi in numeris flagitijs Opportunum ad judicem adduxerint cum sit sube:
unda salutis aleq cum reddenda vis anteactæ vitæ tot res tam graves tam varias eoque par est animi do:
lore alq integritate mentis sustinere putas ne te posse qd in puertia qd in adolescentia, qd in juventute
peccavisti.
Tertius modq imitandi est et cum eadem bene retinere verba et sensum. Alii simul satiandi invidiam quidam
detorsit in Augustinum divina monita detractantem in Thoam ita Quousq tandem abutere Augustine divina
patientia? quousq poetus tuum cœlestibz oblaratu monitis obstupescet? quamdiu minas cornibz tuis impen:
dentes libidinis et vitæ impunitatis obtentu eludes? qn dū in hoc voluptatu ac turpitudinis cœno volutatus
dormi aliud cruciatibz manipalis q Quem existimen impotuna se se jactabit Audacia? nihil ne te impedien:
tia mortis æterna pericula? nihil intenti in te vendicis Dei oculi? Nihil de sceleratis hinq totiens repetita
supplicia? nihil ad improbor vindictam sublatum arcuatū mang a vindicatore vocabunt q qq
Quartus modq imitationis ē quando alicujq Authoris sententiam in nostram diversum aliquid significantem
cum mutamq nihilq de sensu ejq ipsa verba tantū aliqua parte ipsa mq. Pro Exemplo sit Periodus Ciceronis pro Mar:

Cellio vno 28

cellio vro 28 hujj materiâ: tolerant in juventute cupiditates quidam, si modum n excedant. Dat enim huic aliquis studijs dilati et ipsa natura efundit adolescentiâ cupiditates q̃ dum ita erumpunt ut nullij vitam labefactent, nullius domum everterint facultes et tolerabiles haberi solent. Ad finitatis spem hujj periodi poterit forman supra hanc mediocritatem (si cultus animus) nillam spem fruge bonâ: hoc minus cujus animus et ab ipsa statim adolescentia prava quidam cupiditatis semina profundunt quæ nisi resecens quem dominum de penitus evellant, nix ullam bonæ frugis patiunt expectationem superasse. Et hæc scripta de periodis sufficiant. nunc autem dicit.

CAPUT 2dum

De Epistolis

ARTICULUS 1mus

De natura genere partibus et fine Epistolarum.

Et 1mo quid sit Epistola. Ly est sermo absentis ad absentem scripto creditus. Dicimus sermo de est locutio à sitens interlocutionem scribentis exprimens. Dicimus 2do absentis ad absentes hoc ē remotis ad remotos. Si in stipulando ubi omnes sit presentes ut unus ad alium dicat, propter servandum secretum, tunc scribet quasi ad presentem scribendum apud Priscos epistolam tabellæ habuisse nomina tabellæ, tabula, codicilli, ea antequam papyrus inveniretur utebantur quidam Gentes (ut et nunc in Diane) corticibus arborum ad scribendum utuntur. Unde n codicilli appellabant Epistola v pugillares quod pungendo exarabant litera.

Et 2do Quotuplex ē genus Epistolarum? Ly Triplex, Deliberativum, Demonstrativum, & Judiciale. Deliberativum genus ē in quo aliquid dissuadendum v persuadendum. Demonstrativum s Exornativum genus ē in quo laudamus v vituperamus aliquem. Ad hoc genus referuntur Epistolæ salutationis, gratulationis, invitationis, officiosæ & responsivæ ad illos. Judiciale genus ē in quo aliquis accusatur v defenditur, spem damni, querimonij, v exprobrationis. Huic spectant Epistolæ querulosæ, tristes, accusationis de quibus infra.

Et 3tio Quot sunt partes Epistolæ. Ly veteres Authores communiter 5q partes ēe sunt. Exordium q̃ ē universalis quidam discursus descendens ad particularem. Propositio in qua ponuntur mâlia Epistolæ. Rătio ē ea 5 veritas et receptas opinionis confirmatio utinet rem vnam v plures inclusas rationes pro includere in se. Conclusio ē clausula Epistolæ v cum repetitione opinionis v appellatione juxta exigentiam mâlis. Hoc duo communiter 3 partes habet Epistola. Illi primum narrationis & clausulam reliqui vo ut aiunt omnes partes omittunt.

Et 4to Quis ē finis Epistolarum. Ly finis illarum ē in animo ad monendum absentem. Et 5to Quotplices sint Epistolæ. Ly Epistolæ simplices & mistæ. Simplices sunt illæ quæ tantum una tractant mâlia vel petitionis v gratulationis. Mistæ sunt illæ quæ plures opportunas mâlia vel gratias autorum sunt cum petitione & quod moderne solemne humanissimum ē.

Nota 1mo Scripturus Epistolam. Cave exordia quidam obscurissimè nescioquæ illa expedit. Dicit sensa rubij di focosa facetijs & septis externa. 2do observat quis ad quem et quando re scribas ne tua Epistola sua Auctoritate decorumq̃ judicium peccet ad finem stylus sit à gravioribus ad pares familiares ut nonnullis inferiores v nimis humiles. Stylo Dicto hoc solemne tam Polonicas qm latinas Epistolas communiter in hoc a recipsa et negotium unus aut plura exponi quid communiter disponemus per puncta sine ulla ab una ad aliud puncto transitione tum vo Lyranus Summa sentiant difficultem inspiciendis Epistolis nec sciant quomodo formandum Exordium per quod puncta Epistolæ sit disponenda maxime tibi cum in vana mâlia occurrit scribenda Epistola ejus de ut hac in parte aliqua ipsi levamen adferam difficultatis obstaculo tollam in omni genere Epistolæ tradam punctationem quandam disponendi exordia breves impetus probatos communiter Authorum quæ propter dicit

ARTICULUS 2dus

De Rundis per quā disponenda ēt Epla in genere Demonstrativo deq̄ formulis ad inchoanda ēadē dia

Nota in cipe nos ab Epla nuntiatoria qua fuing amicū certiorem. Si q̄d nou rei gestū sit apud nos q̄ illi referat sive v q̄ illi voluptem. Sit allaturum sive privatū sit illud, sive publicū. Privatū ut cum ipsa fuing absenti q̄a valetudine sing nos alioue q̄d vertiat in studijs q̄nd in Urbe q̄d domi q̄d in Aulis sinceperit et alia eiusmodi. Publicum vo ut de pace de Bello de reby gestis aut fadc: ribus de pestilentia aut ingendationibus, terre motu tempestatibus et his similibus Dar modo examinanda erit mda in alijs Eplis p̄ certa puncta collocanda exempli gratiā

In Nuntiatoria seu narratiua Epla Imo captatis aliquo artificio benevolentiā v excusatis tardi: fatem literar tuar v negligentiā correspondentiā. Ido aucteu facto narratis factū v dictū seu ver illam q̄m nuntiaturus es. Vbi di necessē ē ad omnibus circūstās loci temporis personar. Sic. Nota di mu: tatis dictis & factis narras. p̄ng dicta postea tristia nuncia. Sto potes tuū sum de illa re v aperie ad: ductis ad id rationibus v sus pendere sum amicū ad quem scribis expiscando. Sto Siquid tristis nuntiabitis Consulare adductis rationibus amicum de quid dicti tuum etiam de bono amici testare gaudiū. Sto Subpig te scripturū polliceberis ince versamq̄ petens mutuā cōmunicationem subdes Epolam

In Responsoria ad Nuntiatoriā Imo gratū tibi amici affatū & mutuā cōmunicationem testari potes. Ido tuum sum de re nuntiata dignos aut dictis v tristia significatis credidi si necesse fuerit rationibus aut rescriptis tuis. Sto Reliquū affectum & mutuā communicationem omittēdo si tristia tibi nuncia dicta sit dicens optare ut in dictis: ribus mutuū officiū impendere. Si dicta in similibus

Formulā Nuntiandi.

Quo in statu tui ones dimq̄ acciperint Vd. cabis literis mirabuntur q̄ Item nunc etiā ita aut dicta esse ab alijs arbitror aut in nuntijs aut rumore plata tamen ea mihi visa breviter quid vestram D. putet potissi mum ex meis literis velle cognoscere q̄ Item me quo tuto ex alio aliud impedire d̄ime expediverit literi nam ista loca venire possint d̄ omittam ut vestra D. quibus hoc de obtinere certior fieri valeat. q̄ Item hic res q̄m admodum ceciderit et tua res quo loco sit relinquā ad me Vd scribat, et ita ut in utrumq̄ nam ista veritas mihi jucunda id ē mihi in gratia est.

Item Wdtien SS. Circuit Crodow unas hyta nowa Episania Siedy tzy cydrolowie dzieliaus dzy tey stony przed tym pod iednym niebem niecysci się nie mogli pod iednym dachem dobrey mysli żadzy dali

Item Przede tu mna y swiętki Dominica Sapiendis siedy do glowi Zamorskich niedrosme pali murie my oppressyc murdowaniu Conty y prussy na ktore nosze dzisiety palety

Item Comi publicrna do rzioska fama aporisma dyditue Zycilinowi to veloti perma Vd. Commu: nitatis inde ego te amicor debent ei oia omnia Dnia onej dnys Ego mial

Formulā ad Nuntiatorias respondendi.

Gratum mihi ē q̄d me de ijs q̄d in Polonia privatim publicēq̄ gerunt tam accurate feris certiorem Item varia me affecerunt Vd literā nam partim lēta partim tristia detinebant. Lēta q̄d Vd q̄ tristē illud q̄d q̄

Item tedita mihi ē Vd Epla q̄d v hoc mihi fuit gratissima q̄d me de oiu rei statu crudiri Item etsi ante certior factus sum literis nuntijs fama domi ipsa tamen eadem lētitia fecerunt mihi Vd literā de solum q̄a ptenq̄ loquebant et uberiq̄ q̄m vulgi sermo erat q̄ Item q̄d ad me quari forma communi tempor et totius Reip. mutatis capessam, prudentia literar Vd valde ē mihi grata ideo in & peniala boni: ra q̄m metuebam et majora q̄dia.

Item Riemogt Vd ut q̄ demione sublare privato seria negocia rapetrii radacuq̄ iako gdy inter publicos Polonid plalog dozito broda Pani Elekcyą pdeli opiat Calamo.

In Gratiarum Actonijs.

Imo lētitiam & voluptatem ex amici beneficio et studio accepta significabis. Ido peto eundem ut q̄ jam feci amicq̄ dein ceps quoq̄ facere minime graves. Sic. Declarabis te ee memorem beneficii et in mediocrem curam adhibiturum ut pro eo q̄m iis satisfacere nequeas tamen dicet te deinceps orare ut labid evolvat, q̄ ipse spem are in valeas.

In Responsonijs ad gratiarum actonem

Imo agenti

Tmo agrati gratias respondebis te dolere qd plura p amico tibi fauere d dicuerit Edo dices dignitem tui amici in dies majori tibi curæ futurū. Tertio tantam inter amicos necessitudinem nullam desiderare gratiæ actionem scribes ffto Quod illa amplissimo exaggerauit tu aut modestæ verbis extenuabis, aut infinitū id petuys se actiones Conclusionem absolues plura promittendo.

Formulæ Gratias agendi

Immortales ago Vd gratias pro Nagang dū in amicam me relaturum me affirmare dpossum Tantis in Vd officijs vt dicor mihi respondere posse, nisi forte ita Vd senserit ut me referre gratiam putet eam memoriæ tenebo. Ffrom Miag forte Vd qd tum dessimam Epistolam cum magnifico munere ad me dederit nihil in ego ad Vdlenipsrum ingeniū fatear dissimile mihi verba, quibus meritas afferam grãas atq; hodie dixerit. &c.

Deus omnibus delictorum tuorum tenebras clementissime remittat, voluptatibus te committere permittat, ne obscuris nubibus caligantes oculi tui lucis gratiæ atq; gaudia videre possint. Ffrom Nangange aby vsta dobze w wymowie przy Pallinszczanych przyczynione Vrzędzich Mandatoriuszy Pandelicy ychoynie za mnie profusos Vdarzy, mierzi mystainty latices. &c.

Formulæ respondendi ad gratulationes

Quod grata tibi mea erga se studia debeat esse Vd fuit hoc quidem abundantia quadam amoris, ut etiam grata sint ea quæ ffacere nisi insano scelere nō possunt.

In Gratulatorijs Honoris v Prosperi alicujus eventus.

Amo Lætitia de amici fortuna indicat qa illa fortuna denique in omnes animos ut pote amicos diffundatur. Edo Si gratulatio fit honoris possunt attingi v breviter narrari merita eo quid digne honorem quis petitus imo altiorem honorum gradum fortunam destinasse dicas. Tertio Sequatur appreciatio.

In Responsoria

Amo Gratulationem animi gratitudo exprimit. Edo Celebrem merita tua tam respectu honoris qui respectu amici qui de te tam bene de amico meritus. Merita et laudes amici attingunt subinde eo fine ut in comparatione eorum tua attenuent. Tertio Reverare te scribes jocem honorem tuo amico gratulaturū Interea hei et rumen omne benevolentiæ Contestaby scludes.

Nota in gratulatorijs honoris optime fit allusio ad insignia illi honoris vt Casifero ad gladium, Druci ad clavum Thesaurario ad claves alludaq; vocabulorum in appreciatione ultimata. Similiter erunt aliqua ex eos locis sumenda

Formulæ gratulandi honorem

Literæ Vd fuerunt mihi dulcissimæ qd Vd meis honoris ornatu nuntiarunt tanta me lætitia implerunt ut prorsus dubitem cui potissimum gratulari debeam an Vd cui tanta dignitas, aq tanti nec cogitanti contigerit, an Patriæ quod talem sit senatorem habitura an liberi qui talem consiliarium an mihi potius qui d V. fortunis quidem at meis delator &c. Lepiey sobie Oyczyzna powodzi ziemczta, iako gdy Wp curæ te altro commisit honor, Ktoremu w nic nie ustępuie, Patria Cordi iest. &c. Ffrom Mocarze ktoś wysoko godnosci fortuna nadarzat celem, do ktorego ci tylko pervenire: impellunt favores. Nietrafi ten do tego dworu ktory populares aure wzbudzy ich lotem przy prawieniu do fortunæ ziemy skrzydlami chwyrzy ambicyi unosi ich zapędem, y cnotę bocz probitatem ffalsi tonitru nie dba poranią: ieć zwykł in altum ut casu gratiore mat. dalecki ten iest casq od Wp. ktory retia ią bonæ fortunæ tendit, dobry postępuiesz przemierzaiąc drogą magnis mentor passibus et signata priorum vestigia Patrum Stawnych antecessorum Lwowskich. Ffrom gd ex comitijs in itinere difficillimo et diuturno peregrinatione dispositis redditus sis incolumis ex animo gaudeo. Ffrom Nuntij reg optatior nec jucundior adferri potuit quam qui super est de nova dignitate Vd allatq. Ffrom ut absistio Vd diu a nobis dolui, qd carui fructu jucundissimæ conversationis, et doctrinæ qd abrem omnia cum Laxima dignitate qd optarunt qdq in omnibus rebus meis optavit Vd fortuna respondent

Formulæ respondendi ad Gratulationes

Gratulatio Vd et dulcissima, qd ab optimo animo tamen hoc mihi multo jucundius est et gratius qd in summa spinguor ac necessariorum, qui mihi sed salutem favorem frequentia Vd cupid stimuli nisi singularem in mihi benevolentiam gratitudinem testatur.

In Gratulatorijs Festorum v Paschatis v Novi Anni

Imo Odtie orbis totiq expanding. 2do Per participationem communicaq. 3tio Gratulatio instituiq. 4to exercumstantis festi appreciatio.

In Responsorijs.

Gratiarum actio cum simili appreciatione velut etiam invitatio pro communi & simultaneo ejq letitiæ usu in domo tua.

Formula Gratulatorie Novi Anni.

Nie mogę dopiero dalszych dat iako ab Jowi principiu Zabranego winszowań y życzyć WP. Panu gratiæ &c. Anno Divi Wielonego Boga Zawsze wiek Cesarzu Solem Jemu deg Suis addat Jupiter Annis &c.

Formula ad Grati: Respondendi

Cale nie Zamierzacyas, ale Zawsze Braterskiego affektu popisi pozytam bydź day Bożie nieraz nowy Anno Oktorowi pani wolo Zyczę, aby Twoią Synowską Zafarbowany pozegnał rokiem purpurem dalszego życia nazwisk WPanu Bratu.

In Gratulatorijs Patroni

Imo Cum Obtuas rationes in postris celebrandę amici natali adesse vicarium Oratorem te expedire scribes. 2do Gratulaberis tibi qd amici tui Natalem Diem Corpore Corde optens festivis plausu celebrare queas. 3tio Ad gratulationem Summus impetus ex indigni illij Senati. & ex Thymo Nominis, aut evidentione aliqua illi nomini veniente; denig adjunges appreciationem ex Nomine

In Responsorijs

Tuo excitabis in Epla dolorem qd amicq in inter fuerit festis nominalibq 2do provicaria seu liberali profectia et gratulatione. 3tio ex tuo ipsig Nomine aliqde omne qd referaq ad gratandę amico obsequia quorum

Formula Grat: ad Casimiro

Jeżeli widzisz Ziemi, to wzięku Kazimirka roscuią flores inscripti Nomine Regum Erdeuskim tytułem Za: pisane które WP. w Duo flore naturum wszelkich Dzieci woni obrocie fructum. Item Dowiedzieć Jmienia ab origine Domu Zabranego wzięli dlia z Nieba Zaufanione Patrona Jmię Oteczo za winszuię z życzę aby to Jmię fortunnych Jonion wszelkich honorow tytułow WPana wzięli nominatem.

Formula respondendi ad Gratulationem

Prży appreciacyi Jmienionii Patrona moiego rozum dlia tytułum obiecuię Zabrzeam na osobę swoią tony Zanay godnieyszą mi stanie pominąwszy, gdyby Cnac y Znac Cyorbiczym WPana służy.

In Laudatoria Epistola

Qua y eos ipsos ad quos Scribing & alios laudamq a doctrina, justitia, temperantia, fortitudine, aceptis beneficijs, rebq bene gestis, aliisq virtutibq a rei magnificentia, copia, varietate, pulchritudine oblectandi nebq in proceedendum Imo ad Epla ostare debet narratione qd Ventionis & narrationis institutę occasionem Stinet. 2do Laudationis rationes completiq. Sumptas a virtutibq supra nominatis aut ab actionibq ejusdem, cui nonnulla tribuitur volu: ptate aut a civium tantis personis loci tempore & 3tio ut appreiao amico utqm collectam habet laudem cangrediat

In responsoria

Imo Tuas laudes extenuabis. 2do postmodum in fine gratia dicere (Altani te, a laudato laudari vivo qm admodum de Hectore ille apud Virgilium: Nullus sum (inqt) laudari me absente Pater, laudato vivo 3tio dices te, dum Tuas Legis laudes agnoscere quodammodo & sine maxima animi tui voluptate ipsig. Cum qui propria ingenia & virtutes gloriam affectus Cuat quam optime alienas describere 4to Bona animi & corporis tui dices a Deo Optimo bonitate & fata 5to pro: cabonis ut & tibi Superi secundi quod dignum laude inte amicq observaverat

Formula Laudandi.

Tradit Pli Ep. do lib 1. in qua Cuptrakem pphorum ab abijs doctiby di laudare incipit. Si gado Verbo nostra libe: ralibq studijs floruit, nunc maxime floret. Multa dantq exempla et Lusserint nobis una Cuptratis Philosophi Hunc ego in Syria cum ad decem tuly militarem pdomiby, et domi impexi, amang ab eo laborari et si non erat & in obvig et expositq plenusq humanitte qm Cepit, atq utinam dii spem ipse qm te ille de me scepit implere: non ut ille multum virtutis suis addidit &c.

Item ex literis multorum & sermone omnium de me perfecte incredibilem tuam in virtutem & fortitudinem teq me animi mei corpo: ris defatigari. Item nullig è tm fatmen Ingenii, nulla sinb cordi aut dicendi tanta vis, tanta copia, qd dicam or: nare ad enarrare virtutes laudesq tuas possit.

Item

Item Lubo ij nieznam do przymiotow Pinuisza swiem widzak WP tak chwalebne y wspodzi dlielo humili meo pregui exemplo Zastuzyles albowiem WPone.
Item Zezo dawne zrekaly wieki to WPan Otw expectationem nasiym przexzat chwaon, gdy tot claudo tak chwalebne y szczesliwe dprawit opus &c.

Formula Respondendi ad laudat:

Laudes istas quas affatim in me congessesti Vd Li dg interpretio quasi Vd d me depingere voluerat, qualis dam, sed optimum exemplum proponere qualis esse debeam.
Item dum istam pennâ depingis an penicillo laudis imaginem Vd depingunt non ame dare ipsis opinor exemplum sumendat &c. Item nieczam tylko Troiang ma Pinuiszow iako widzę, Ponieważ WP Smoniartka penna tak mnie in altum gloriâ wyniosł, iż sublimi fois dyspera vertice clogia te Vd WP domnie postone podaią mi rozsey nauky do ratycia onych sine Livore aniteli takim bydź pozwalaią
Item Celebratem historiny Panegiryk mey osoby od WP ale że do tak wyspolich przymiotow tale dg niezna na WPana one refundo clogia, ktorych zatos WP zaczyt, bydź Authorem, takze y godnie cyplę za mnie onych stan dg obiectum
Item Abra vita to wyspoda omnie niezasłużonym opinia zedig samemu mnie nie nawiedzaiąc przychodzi gdy to ad tuitionem mentis bioq, ciałem iscere daleko od zamierzonego prze WP slawy środu zostaią

Ih Commendatorijs

Commendaturus aliquem potes hono inchoare a Laude ejus persond Cui aliquem Commendas qd ex ejs dulo sit. bonor Seminarium pietatis et justitiæ domicilium officina bonorum morum &c Ecto apor: tuna Commendandi qd Licet sit minime suspectus cum sit hoc loco certo, hac Patriâ his Paren: tibus oriundus qd desideret sua obsequia dedicatione eis prd Cæteris addicere ad quod aptus & Ptio a Persona tua quod tuus sit familiaris & Consanguineus & notus pro quo spondes tanden tecum cum ille Commenda ad nutus

Ih Responsorijs Li est affirmativa.

Dices amici Commendationem pro mandato te accipere ad cujus nutu etiamsi Commendato beg deesse potest promptu tamen & parato animo hac in re obsequi velle protestari tanta adhærente Commendatæ cujus unicum verbum pro stipulata accipis manu (multo autem magis Li indigeo illâ personâ) Commendato locum Securum et stabilem polliceberis beg amici obsequijs Commendabis.

Li vero sit negativa.

Significabis voluntatem Amici gratissima et paratissima mente suscepisse nec de Persond Com: mendatâ dubitare nec de commendantis bono animo dubitare. Interim dolere te debes quod hoc in puncto non possis morem gerere. Ptio rationes tuas ad ducas, asse petes tibi ignosci ob tuas justissimas causas amici non obsequaris in posterum ad omnia nutum dicis te defer: re tua obsequia

Formula Commendandi.

Commendo Vd majorem in modum addescentes omnibus optimis artibus ornatos, meos per neces: sarios Vd autem amicitia dignissimos. Li nulla enim apud Vd. mea Commendatio valuit, quod sibi multos plurimum valuisse, hodie ut valeat rogo, laudo ei eos honorificè tractaturat et sibi gratissimos optimoq addescentes adjunxerit, et mihi gratissimum fecerit.
Fraudą żeyber żalety swoię ma (nota vstymaią virtus ipsa sibi pretium y premio u usty; et dicit ieft w wyspokiey reputacyi Pednakze clanią innotescit, Ito one ex natiis dentow domo nuscit vindicat ustnis. Upatruię cią vtym Pito drianie nielkie prerogatywy, ktorego ad obsequia WPanu żalecam abyto vstuzanie swoiemi ad latus WP żostaię c inspturyt

co by Bóg mogło cum honore Jego y Summa Wiana głona.

Formula ad Commens. Respondendi

Adolescentes nuper ad me missos libenter accepi in amicitiam & juvenes graves atq; prudentes, plane dignos Vñ Comendatione Cognovi

In Invitatorijs pro Nuptijs

Si Sponsus ipse Scribat dicit 1mo Sermonem voto suo constitutum. 2do Celebrandi autus tempus assignet. 3tio tam pro fidere amicitiæ quam lætitiæ universitati confirmando expetat amicorum præsentiam; si non ipse Sponsus scribit Vñ loco illius alter, ratione sui plenè solum persona mutet

In Responsoria.

Potes discurrere Panegyri breviloquè attingere fœdera diuturnæ amicitiæ quæ pepigit Sponsus tam cum Sponsa qm cum tota familia. 2do gratulaberis longa vota & desiderata tandem ad effectum deductam. 3tio promittes rationibus justis excusatis præsentiam tuam denique adjunges apprecationem præsertim si adipse autui non potest.

prolongatæ spei tædia ponosti meritatem ex viri nobilitate Nobis voluq y Serca Summe Pastor Ecclesiæ Dei Vñ Sancti Vñ Deus mi domus Sanctæ ornamentum dotis voluptuosæ conservet

Formula respondendi

Wielky zlustu Wpná Serca moim illustrem radość tiedym przeczytał że Wp in Latynie: tho affektow iuż błędne przestał Thezeusz gdy ex filo tak rozumiem Bożkich przedsiena: cyi znalazł Ariadnę y tandem stanął in meta voto suum votowith Conturbercyi

In Petitorijs

1mo Capta benevolentiam & affectam. 2do contestare gratias et affectum ab amico tibi præstitum alta mente reportum. 3tio spe experta benevolentiæ dices Ac etiam cum Securitate Amicum in Amici domi tuis necessitatibus fore confidere Sed post Edm punctum expone tuam necessitatem ast Protestare quod magno tuo duras infortunio amicum ate molestari nihil omnino necessitate vis aut illis rationibus multo autem magis benevolentiæ amici persuasus et impulsus audes id petere et petis. 4to Gratitudinem non tantum verbalem Sed etiam efficacem ad vota amici promittes, interea bona fallere nescia spe plenus ad mutuum defer obsequia

In Responsorijs

1mo Dices te gaudere qd oblata sit occasio amico serviendi externalis tandum beneficium scribens optare te in majoribus affectus tuum testari 2do postulatum concede libenter. 3tio in alijs occasionibus tuam operam promitte tequè affectui commenda.

Formula petendi

Nullam mihi majorem voluptatem adferre aut plenior gratia Vñ me sibi obligare potest quàm ut Vñ meis rationibus perspectam esse Cognoscam qd ut faciat magnopere rogo. Item Officiales mea coram Vñ depono vota quo me liberaliori prosequenta est semper benevolentia Item Nasuym mi nieschodzi, kiedy się na Łaskę Wp fundują przeto y teraz wpotrzebie moiey Vñ przeto tegoż kursora do Wp iako do asylum recurs czynię, prosząc abyś utym dawcy nie żałował elemenyi Item Zasyłaiąc has petitorias do Wp nie przystoi pożądaney łaski specyfikacyą przełożyć słowy temu, którego Sarodrobliwa ręka iako by oculata Zawiadamia provident et prædivet stupom Swoim &.

Formula respondendi

Quam curæ Vñ cordi res mea extiterit, ex te jam ante cognitum atq; exploratum satis habebam tamen ex fratris mei alterius cognatoris Litteris Cognovi Prag dum tuis hujus usura fruxi mihi stiterit

gratum me

gratum me ac memorem ostabo Nec me quidquam jam erit difficile ac molestum, qd ego vl Caia Vd susceperus dim libenter, et expedtung sedulo &.

In Consolatorijs

Imo Fata rerumq vicissitudo explicat. Edo dolor de amici infortunio tenere exprimig. Stio Jam dolor adductis ad perbadendum conducentibg rationibus lenig. ostendo omen melioris fortunæ cum appreatione.

In Responsorijs

Imo Acerbitatem fati explica Edo inique tamen infortunio dicat ex amici prosperiore fortuna Et letari dii ita ex tenera compassione pervasione affectus Vdm dispositioni & voluntati permitte amico autem pro sedulo gratus esse.

Formula Consolandi

Postea qm filium tuum hanc cum morte commutasse vitam intellexi maxime tamen dum ad tristitiæ incredibilis affectu eandemq ad me quoq pertinere Calamitatem dum arbitratus Vdm etiam tam per loci longinquitatem tum occupationes illas quibg distinctus teneor quotidie ad Vd profici nisi potuissem coram profecto meum Vd tertatum dolorem fuissem ac licet miserum hoc vl Consolandi gng Vd apud afflictum ab afflictis adhiberi propinquis amicisq nec pauis solet: propterea qd ipsi opg aliorum habere Consolatione videng tamen breui per literas Vd Vdm consolari tentabor. Item Est omnino difficile vl graviter vl ferre sed tamen animos nostros maximis in rebg gerendis et sustinendis exercitatos frangi et debilitari molestijs non oportet Quoniam molestissimæ homines ferre debent quæ ipsorum culpa contracta sunt Item Ego Vd vl confirmo et exhortor est consolatio ex miseriis alior nihil Vd majore in diminime esse qm qui ex miseriis aut aliorum qui discesserint aut eorum qui remanserint. Alteri dimicant alteri victori timent sed hæc consolatio levis, illa gravis qua Vd uti spero, ego certo utor Neq in dum vos angar nulla re cum vacem ociq culpa, etsi vl vos vestrum omnino careo. Item et consolatio illa pervulgata mxe qm Semp in ore alij, in animo libro dbmq, hortos vl ea memoriæ reminus ea lege natos ut oibg fatum sibi exposita sit vita nra. Neq esse recusandum quominus ea qua nati dumq conditione nati sumq Neve tam graviter eos casq ferramus quos nullo consilio vitare possumq, eventusq alior memoria repetendis nihil accidisse nos nisi cogitemq. Item Nicm viuyda y uno in dereu est bolge ex adversa sorte Vdm alicui id erat cale dbrunt dispi patq ductui exemplq ponendaq Sal y Tocata sta conq Nicolay porretanii nic nocte. chysta nitio tenire dolorem.

Formula respondendi

Nolo commemorare quibg rbg rem spoliatq vestrum qa vl ignorat Vd Vdm nec sundam dolorem meum hoc ostrmo nq tantis bonis esse privatu amicu, nq in tantas miserias incidisse dies dm vl modo nonleval sentiun hunc Vdm augeat nam eorum dolores multq ang vetustate sui dpt non el seu præsentis et recordatione oportet nra quotidie vl augeri

In Invitatorijs pro funere

Imo Divina dispositio & fata deorum. Edo dolor exprimig. Stio ad divinq nutibus deviat communiq amico ego pro uberiore consolatione præsentia expetq, tempus funeris assignaq reprovi in letiorib q mittig obsequium. In responsorijs

Imo Condelebis Edo Consolaberis. Stio præsentiam promittes v excusabis.

Formulas tam ad invitatorias qm ad responsorias vl dicto, utriusq præsim ad generium modum vl dei compositas pro exemplo nunc adducturq.

Praxis

Invittoria Senatoris pro obitu Parentis sui

Nagly

Nagły pospolitego Decretu śmierć na Rodzinu moim exekucyą, oziero cony a nayuiż
tszą unicus & pauper w Litewskiey wzięwszy Leż affluencyą, y żalow nadzwyczaynie exha
ustę łamentar piszę do WMć nietak intensibem iako pullato colore, tanti doloris, ktory ab
intra iest ordynuiąc interpretem. Zostaią in tenebris grubey żałoby et in umbra mortis po śmierci
S.P. Oyca mego Recurro tedy ad illustrissimum Dziedzica Dzierne hassley, azeby J WP dobrotliwy
nego Zasłu Swoiey użyczył tradium. Wiem że uniwersalny na naszym horyzoncie Pokoy za
wsze Semper exoreris. Wiemy ieden Dzień Kalendarzy Marca lub Żałobney y feralney
tragedyi bo pokrzeku Oyca mego przeciez nie będzie Całym, gdy swoią Zaasygnacyą
przeczytaią JWP. w Dzienia niu którego dnia y na ktorym miescu Exemplu Rodzica mego
pisała persolvere umyślnem Jako tedy nasły osoby Jego wenerayą na pogrzebowy akt uprosza
tak dufam że nieodmowisz JWP. do ciężkości żalu jugum aggravans super jugum niebystro
dzącą Swoią, ale przy żałobnym Oyca mego requiem requiem doloris Caremu dominii memu y
na czas przynayminey uczynisz Serca pokoy. Wyż tąpan tedy pupilly Domen oculor meor Gland
rowe Zaciągaiąc na się debitum wszelkiey obligacyi, ktore chy ba cum ultimo Testa debito
dziennie się myślą cenzyo dostatecznie do persolvo Jako ten ktory Oyca y umiarau debitor grzad JWP.
życzy sobie y nato się piszę.

Praxis Titulus. Consolatoria. Simuly rzpomnienia ad Quitatoriás pro funere.

Tak niespodziana Decretu Boskiego exekucya nad S.P. Rodzicem WMPana nietylko Blonu Lie
ciela, ktory był Exekucyi oyca, ale Cz czynu trudnością Bodźcem sprzeciwi niroden sub potenti
y mytabilii trudno, gdy szkoda bez nadgrody, bez pociechy żałuie: ale to miłosza op me pre
mit de stabe mi Zdrowie, tyle niepoznoła alym na barkach mogł to dulce ong Patrimonium
pod śmiertelny Krzyż damien y pozostałe relignias ponimney pobyślugi annis vsranowai Cultu
Nietak brzemien ubolewam na stabości moiz iako nasłey że tak żałobng tragedyą lugubris spe
ctator stanie się nie mogł, ktoremu affekt pium relle niepoznoła perficere. Tale iżeli pożre, ta natu
ralem mknąca stanie pro facto. Przyimiesz WP tą chęć, a nybudzisz ut ny żona
pia złym się tylko sprokuruiąc Deli hac infirmitte perficij niby przyiaciołskiey nadałość rospa
ły wstrzymy alym był żałosnieyszym do wykonania by nayaxsyeh na potym mandatach, ktore
nych Exekutowan WMPana nayuiższy Sługa.

ARTICULY Titulis

Tradit puncta ad Epistolas in genere ad deliberativo

In genere deliberativo 3mnt sentung Epistl Exhortond, dissuasond, hortatond, mandatond, qd dolidis
orrbry skandl it de harum singularum punctis hoc articulo agemy.

In Exordijs

1mo aliqs aucupy capt andel benevolentiam gratia formas. 2do proponit res qd dvadcy. 3tio sup ea ro
das scitud Exhortond. 4to id vanijs juxta et validis rnby qbus. 5thus am pst de cumq ab utilitate
honestate facilitate v difficultate commodo damno, periculo, v securitate. 6to manifesta qd in principio
facere debes) pdicdem & ad dictissimud animd impenmd studium de bono amicl Tandem exte rdissio
sequas.

In Responsorijs

1mo laudas amici affectu et solicitudo. 2do testificas voluntas tua declarag in suscepto consilio. 3tio dang
nes ob quas amicl scitio obtemperas. 4to gratd animd polliceberis, petrq ut decineps mes nostra
qud sibi commendata habeat

Pan modo scribendi it Epistl dissuasond nimmutto v nihil aliqbg punctis

Formula scribendi.

si ad aliorum consilia

Si ad aliorum vitia Vd suas vires exercere velit hoc agendum censeo, ut ea quæ dignitate, quæ laudes quæ gloriæ plenissima est, sibi in hoc vitæ curriculo non solum imitanda & percipienda exoptet. Item non dubito quin Vd ad omnem animi prudentiam tum naturæ tum studio Latio sit informata, tu suadeo Vd ne levem hanc injuriam animi offensione potius quam naturæ moderatæ ac æquitate definire velit. Item In hoc Vd debilis sexu id tuæ agendum censeo ut animum suum exercet excellentiæ: timor divinus cogitatio quos nec omnium temporum tempestas nec honoris studium nec dignitatis cupiditas unquam potuit de viæ tutto vitæ suæ cursu ad desiderium, ad desperationem ad animi demissionem dimoveret. Item Cum ea Vd consecuta sit virtute duce & comite fortuna, quæ laudem dignitatemq; meritæ planè videor in eam cogitationem venire, ut rei quæ vitæ dignitatem, exoptatæ Reipublicæ statu acquirat, si quæ existimet eum magnum et excellentem honorem videri qui ob spem futuri beneficii & propter magnam in rem publicam bene merita clarissimis viris defert, atq; dat: magnam profecto virtutis omnium. Item Dubito sic barbaries poetarum dolore, de Consilium fautrix est Captore quæ vere id quod ea exigeneq; bat ex spiego affectu & pretensis, ex elythym barbaries Vestr. vitam. N. magnum posita pii in hoc vitæ majorum nos nauctaiq; exempla. Item Nec ut spe de quibusdam Consiliorum Eleynoten dubiosi Bossa Vestr. utalentonata indeat & meum Co in tam ma: gni momenti rebus Agnii, nisi sic quod & aperte sensum. Quam sic bonitatem de hoc horatorum genus ad alios simium judicium Vestr. polypasse moze.

In Hortatoriis

Imo fruitas amicus ut sequas quod honestum est omnis & prona potes omittere, te de hoc minime dubitare. Edo in particulari hortari amicum ad id ad quod ius hortari allata ejus honestate quæ sit unum ex honestis bonis in quod amicus bono animo semper sperari unum dubitarit. Stio ulteriorem hujus dem rationes quarum a Commodo vel utile vel illa vitæ Commoda. adde possunt & pena alios exempla quarum ex eodem Nomine, familia, Patria petita Sto observare per quorum suum vel aliorum Commodum & quidquid & amicus suum & ut sequas hortantem.

In Responsoriis.

Age gratias, promptam voluntatem offer imperaturumq; bonis et justis ad hortatus obsequium animum præsta

Formula hortandi.

Vos adolescentes qui ingenio & virtute summam laudem consequi potestis ad majorem vestrum quod prudentia Imperii hujus splendor ac gloria constituta est imitationem vos componite. Item Tenge nomen tuum commendare immortalitati ubi hæc omnia, quæ hinc spem gloriæ collata ex transitoriis splendoribus imaginibus contemne brevia fragilia et caduca existima. Verum deum in virtute positum est, quæ nec illas hæc magnis in rem publicam meritis

Formula ad hortatorias Respon:

Perquam gratæ mihi tuæ acceptæ extiterunt literæ: nam & animum in me benevolum, promptumq; declararunt et vero ad hortationem tuam venerunt longe laudabiliorem. &c.

A R T I C U L U S

Tradit puncta pro Epistolis in genere Judiciali

In hoc genere scribunt Epistolæ vel privatas vel publicas vel mixtas quæ genus quidem duas hæc partes. Accusationem & defensionem seu crimen. Tum revocant etiam Epistolæ quibus vel de illata injuria vel omisso officio conqueremur &c.

In Accusatorijs

Accusatend ꝺ ad Legentem ipsum scribunt Et est vocant alij sine querulosa de quibꝫ infra aliꝺ Et juridicꝺ et Forense has instruet jus scite et Cancellaria aliꝺ Accusatiuꝺ Et grꝺo de Laꝺente Persona conqueimur coram illo qui qꝺq; jus ꝺ in Personaꝺ illam Laꝺentem. In his 1mo dolor de illata injuria declarat. 2ꝺo ij exaggerat Enquisitis rebꝫ factum exaggerate petita ex Persona Lesa ex Persona Laꝺentis extoca, tmptte, ꝺ Laꝺentis adjunctis. 3tio Implorat justitia Concludc demꝺ Sportonate ad tuam et illiꝰ ad qm scribis personam.

In Responsorijs.

1mo dolor de injuria illata alteri manifestat. 2ꝺo amor justitiꝰ 3tio Si Laꝺens ê in tua potestte approniti eniam Satisfactionem et in quibus libet aliis injurijs paratos justis queretis aures te daturum spondeq.

Formulas brevitatis gratia in hoc genere omitto.

In Querulosis

Manifestat dolor de injuria illata v omisso officio. 2ꝺo malefactu exaggerat variis rationꝫ, institutis dem ostrationꝫ qꝺ sit contra pietatem v Leꝫ ꝺ Divinas aut humanas contra amicitiꝫ jura honorem ꝺ 3tio monet amicꝫ tne iterum delinquat. 4to concludes meliori gratiꝺ te commendando.

In Responsorijs.

Quando ponam amicis dubes tuam excusationem afferre ideo 1mo ꝺi amicii honorem, in gratiꝺ tem per ate cultam fuisse et duos sanctꝺ Corꝺ esse. Si autem injuriꝺ facta nides consij seu si amicis fama de te male supponit Adires dolere te cordialiter qꝺ ea opinione apud amicꝺ excidis; hic mirare et tange leritem amicꝺ in male de te corꝺndo et petere ut melius de te corꝺando sentiat qꝺ in rem manifesta tuum dilectꝺ ad dictum animꝺ si cum scias es facti potestꝺ manifesta dolorem et de te ipso seu potius de facti conqueretꝺ qꝺ in hac v illa occasione aliqꝺ ad ejus dedecus amicii agere v dicere sibi extenua facta ꝺ in malitia ꝺ fragilitate aut in consultꝺ qꝺ in tentatiꝺ ꝺ fuisse. Quare deprecare indulgentiaꝺ potes et imposterum illꝺ vovet tibi amicii honorem nomen suum semper Corꝺi futurum. et te cautius

In Excusatorijs

Fere iq servandum qꝺ in Respn: ad querulosas, nam responꝺ ad querulosas nihil ꝺt qꝺ Excusatoꝝ

In Responsorijs ad Excusatorias

1mo ꝺi amicꝰ culpam ê falsꝰ ejꝰ ingenio et consilio ê laudando 2ꝺo pristinam ingenuam et pristino stimulante affectu ꝺcens te impelli ad ignoscendum. 3tio pollicete multo meliorem tuum affectuꝺ ꝺi amicꝰ ijs quibꝰ nihil omittit satisfiat ostꝺ Nunc pristino redintegrato affectu stringe amicꝺ pectꝰ ejꝰ constanti affectu commenda.

In Commitatorijs

1mo crimen ad indignatione exaggera et circumstantijs loci, temporis, Personꝺ laꝺentis et laꝺs. 2ꝺo labsum pa tientiam in furorem degenerare ꝺce. 3tio Scribes cum spe diem expectaturum gratia qꝺ valeat tua qꝺ indignatio possit dulcete animi et bene affecti corꝺis behaviour fuisse demonstra nube ira provocatꝺ legi ad descendendum iuniorem in eorum hinc relit laꝺens his ꝺcurrere.

In Responsorijs

Humillime res agenda ut semper amicis obsequij es sita ejꝰ te dilectꝺ obscuturum omitte. Quꝺm per fragilitatem deliqueris satis guidem et agnoscere culpam in clementia ira et gratiꝺ ꝺ desperare supplicem te ne ꝺ eos abire pedes in quibꝰ ꝺ ambigis qꝺ clementer dis aures reperturꝰ. Externa grata pectꝰ facta ꝺ id animo malitioso amisisse ꝺ ex fragilitate ji Considerate aut aliqua alia delicto gratiam ꝺ adultura ratne Cautissimus te in posterꝺ futurum omitte et observa deferobsequio &c.

Optata ꝺ ideo me Costa hactenus parata ad disponendas in omni genere epistolas quas hꝺ peraliꝺ componi ꝺ disponi requeat. Non in Cum hujꝰ opinionis et Sonꝰ, ut Cyprianum dilectissimꝺ in Dño discipulꝺ judi:

cibus

ium et mentem vr Ipsotis consistere velim punctis cum id dubitem nobile restrum subjectum meliores et singulariores inventarum modos p quos Epistolas vestras disponatis, tum maxime cum per matutinorum otium cum cultioris et singularioris prudentia predicti genijs liceat Correspondere. Ad cōj ea ju censui inserenda pro Epistolis punctis, qd vobis incipientibus Exordijs ad modum ad eas scribendas tollere difficultem verum etiam ad modicum adportat facilitem. Quare per Continuum studium vestrum et diligentiam, dij rem nostram assequamini ettiam Ego supra constitas formulas ad Epistolas. Hoc sequenti articulo aliquas addere impetu ad earundem exordiendas dimum in ultimo articulo sententias et conclusiones Epistolis inscribendis subjungentes Anno tabo.

ARTICULY Quinty

Oradit Impetus ad Inchoanda Exordia ab effectibus

Nomine affectuum nihil aliud hic libello nisi verba sequentibus versiculis expressa.

Irascor, fugio, spero, desidero, & odi
Audeo, amo, timeo, despero, gaudeo, fastor

Ab affectu ire dla tuam pochoares Epistolam. Ukrzaw Ij musz y ieposmalu nagniewanym affekt WMP ktorego powiesz chcesz przyjaźn cum mutabili mutaj dama. Rożumiałem że karkarowe słowa były dodum eatem, milcz przyjacielmij bez kraj do nawam lubo były rzeka laciu ale prawie in fastis Toraj domawiam wrzeto dodokrzyku na siebie przyiaźn maximi skutku Sinbil ni marmor ldzj wypowiadać WMP nie pamiętnym sercu nieszczerej przyjaźni nosz słowa nilla oblitenabily oblitione.

Da rubinis cicatrix ktorą mi WMP mowiąc jamen dedał manebit alta mente repota, y ile brać napamięć przyniosły tyle słow dgna lance pectoris dolor munera rapit ni cruendiam

Ira wa iesteś w dij exitu crudelitas ouczydanszay dzieci y podobno wstrzymuj samego WMP Pana otrzymać affectu Iuuenalis. Możesz WMP bredzić że mentita e migilos abi in punto sparzi de me nullam, do ktorego do typ collata opera iako apuie Colubri chronitem dlą.

Ab affectu Spei Jak rozumiem że gdy me spes alit non fallet diuty dij do WMP spokorny nadzij dupplikuj &

Nieprzyiaźna mię wtym karmi nadzieia. v Nie zadługo będzie y przed naszemi wroty słonce &

Ab affectu desiderij. Nie odmienne to serca mego ukontentowanie było lubo miłości odmienności nie stałe rzeczy fortuny przypadkami ablym &

Co moment expannis wyglądam brachijs

Ab affectu odij Zaden podobno mi rzeczy stomachantis animi nie uczuł nauseam, iako za dzisy słyszę że esperiis niektorych licentia in commune nefas crudelis Zagrzywszy gladios Patrid strzały ciecza &

Ab affectu audus Niemiałem dotychczas wtakie intrygi wchodzić.

Mogę dij na to słowce y zmotyzą powiąć

Powątpiewam dij tandem na rzecz po długiey deliberacyi.

Mogę sobie nieomylnie tłumyc że idzie z Pisig et certare et respondere iestem paraty.

Ab affectu timoris Racine coś serce może &. Item nie ewim złych mam arcanum dictamen v Inter spem & metum flustuo.

Ab affectu desperationis Remowta unas auxilium & consilium afflictissima wypłakau Patria zawsze illa gemens affectu. Odate naufragio littora tuta mea, Virgo & do tego przyjdzie

Ab affectu gaudij. Jak bym złoż gory beryl v Jakbym złotego runa z Jarchen dostał

Jak bym mięty y drogą nauat nowiąg złotego dostawał Pallida.

Serca mi przyrosło
ab affectu Christiad. Na wesele ze auiry Zaorzeonym pioren Zalobny muszą opisáć rownie
Mało ią głowa niepada od prawnika.

ARTICULUS 6tus

Tradit Sententias & eruditiones nonnullis Epistolis inserendas

Sententiæ pro Epistolis Genethliacis seu Libris Festis

Latitia Patris filius è Lapsens. menarver lapsij ad Limi studium suor excellens quidq natura Plaut.
Acetum è filius vini Curculio - Mater filios ut unde vivy doctas et mortuy agnoscant habes in quibus
vivas, et in quibus sæpe morians. Petrarchen Nemo gloriæ qd magnd Urbis dicit, qd sit dignis ma.
gna & illustri Patria Aristoteles

Dies natalis bonorum Ornamenta animor Insmierity Plus è vivere Platonem qm regnare Mace.
donem Plinij Dies natalis è fundamentu diem qd è ferrea nobis Ideala origine Idem
Dat spatium vitæ multos dat Jupiter annos Juvenalis Exhinis significabile de moribz judicij Demosth.
Nomen sine apta & officio suo nihil è Lar Haing Principum dies natalis publicè festis apud è Plinij
dicitur ora ejus virilem mutare nomina Aneca. Fortes creantur fortibz nec imbellem feroces progene.
rant aquilæ Columbam. Horatius Magnum depositum hic Parentis filios suos d Princes Rhomy

ERUDITIONES pro iisdem.

Janus et Alii nna Lua nummis ins culsebant Trabiang Edificijs Babilonij turribus
Alexander Macdo ad militem vine assuefaciendum, Ed ignavum dicit. Aut vin muta aut mores.
Apud Reis: die natali pingebat vitis gemmans Esse de sup assingente cum Inscriptione: ad salutem illus.
trior. Pactiani die Natalis Festis Cupressus mortalitis Libitinam exurebant, Deos vo immortali.
tatis Hieroglifica radijs coronis exprimebant, ad exclamatio: Floant Vitales Regibz Aurei. In Latinis Lati
nis vocaq Regis Bene id est agit Pinda: Domus seu Palatium Parentum
Salomon a Matre vocaq Filius vocat Proverb: Cap.
Nazareus vocat imaginem & Simulacrum Patris in Pareg: Amet: Helias cum apel nascituros
Pater ejj vidit eu Lab Angelo mittis Salutari et igne tingit sanctis manu inv dixi et flamma ejus
tingit Libo nutrin Jovis Solimam ergo & sceptg nutriavit Lauidotky visum et dicto ei fuit ne time.
ret nascturu filiu qui in luce Habitabit ejus reg et gladio vindicabit Israel Dorothy: Lyr in Hypoth.
Cum esternata apel Philomela in auberculum involabit in Illnis q Tydeus ali gradu ceciit
Graviss. In Emij vit: Apparuit annuly mirel pulchritudinis cum inscriptione Mater
Regum filia Regum Regina Regum Annan Antic. Cunius dentaty natq è cum dentibz et
inde non habuit Libij. Fabius angustq diby erat qd ipsi adhuc ad descenti pulmen rares
ambigipel. Hercules puer adhuc et lactens angues manu elisit, dii jam infantuly indolem
roborib futuri dedit Natalis Comes. Plato cum spiritus eet in Mysticis examen apum circij
inserit. Inore Sterychon Poetæ infantis dicig Lucinia convidisse Eliang Plinius
In Caij Marij Limi reperti et Ephem aquilæ qd erat Lignum Reptiles cum Consule futuru Labillay
Aurelianum Infantem humili genere ortum aquila ex cunis rapuit et in Sepriquam au.
lam deposuit Idem. Olympias mater Alexandri magni putabat se fulmen in utero
peperisse Idem Octavij Octavio Augusti Mater somniabat se Solem progenisse Alex abalex lib. Dier
Herculis visa è diis per quietem sacra eniti natq est ergo pater, qui Hercules existatis fuerunt Lactan
Justq Patruus Lnq Somniavit ex se egressa purpuram genuit ergo filium Justinum gabit Uxorem
a Valentiniano Imperatore è accepta.

Sentiæ pro Epist: gratul: Nati Anni.

Livii Wanzadies

Quid non longa dies, quid non convertitis anni — Martialis
Annus agit centa lubrica lustra die — Tibullus
Auspicio felix tibi annus erat. — Ovidius
Prospera lux orig lingis animig favete — Idem
Nunc dicenda bono sunt bona verba die — Idem
Purpureus ut mane rubet Li flammat amore quantus maturo sole calebit amor — Idem
Labitur occulte fallitq volubilis etas, Et celer hemisfis labig annus equis — Idem
Annuq ē Anng pulcherrimus annuq annus — Sarbieng
Vida sint vobis q deung priorib⁹ annis vidimus — Ovidius

Eruditiones pro ijsdem

Annus apud Arcades fuit unius mensis. Annus Pythonis continebat octaginta annos
Annus Saturni virginebat quadringentos annos. Mundani Platonis 36 millia annorum
Anng in capit Mense Januario qui Sacer erat Jano, hoc mense apud Romanos mutabat ma-
gistratq et Aurea porta aperiebat. Pro novo Anno valedixit Lymbolum Ludovici Barberini
Lucebat tabula pura cum lemm: melior fortuna volabit. Quidam populo initio novi An-
ni aureas sibi invicem mittebant aquilas cum lemm: Principig flos etatis principia Virtg
et felicitas curret et recurret.
Nabathei in exordio Novi Anni faces sibi offerebant novo igne accensas: sibi lampada Pado Herodoty
Eorundem filij renascente Anno parentibg offerebant Ex Apheli sagitta tran spicuum vini sagittæ
inscribebant Vive æternum alteri Dijs Senatuq Patriæ Apud Romanos initio novi Anni
ignis novus in aris vestalibg accendebat. Alex ab alex
Lacedemonijs usitatum erat ad initium Anni libramenta et victimas Regi offerre Idem
Antiqui initio anni offerebant Magistratui Feliciano cum lem: amoris argumentum Regi vō et
Principibg Columbam donabant sibi fraudi et fili Patribg familias formicas ut sint laborioi

Sententiæ pro Epist: gratu: Natalis Christi

Dij quoq ut a cunctis hilari pietate colarum hanc festam per sua festa putent Ovidius
Ultima Cumæi venit jam carminis etas. Magnus ab antiquo ordo renascitur altus. Virgilius
Redit et Virgo redeunt Saturnia regna. Jam nova progenies cælo demittitur alto. Chara deum
soboles magnum Jovis incrementum. Virg. Prisca fides facta Dei cunctig antiquior annis. Nunc
genitq, qui semper erat hujus reverterit. Ante tuæ matrig paris quam miserit ab astris. Si quis
versibg in nostris fuerit. Virgineos habitare lares et Regnum Jovis arcti. Jussit
in vicinias partes in sede morari. Quem Deus ille capit qui lumine fulget. Vidisti quid quid
mundo nascente creverat. Ipse opifex opus ipse sui dignatus iniquas. Ætatis tantæ vices et
Regnum hujus. Distinctos pertulere modos Romanaq fulsere Claudianus

Eruditiones pro ijsdem.

Prodigia Xsto nato numerant Poe. Imo Circulq alteq circa Solem apparuit Ælo Pons Olli Romæ
e terra erumpens tta die manavit. Statuæ Virtutis Ergasili floruerunt Ælio Romuli statua et templum
pacis Romæ corruit quo extincto Romani miraculo acceperunt quod tam illud diu duraturum erat
donec Virgo pareret. Unde putarunt nunquam illud vacuturum. Ælo Lazarus Amicus lazarinis similes gemellas effu-
derunt. Ælo Soles in Polonia Imo Lol Species Coronatq apparuit. Oracula per orbem Cele-
berrima Constantinus; dum ab Apolline Delphico responsa petenti Ælius Dæmon horrendum versus
edidit

b

protulit. Me puer hebreus Divos Deus ipse gubernans
Caede Pede jubet pristinq; redire Lucos orum
Aris ergo dii ne Claudite absedite vestris

Reversq Augustq ab Apollinis in capitolio teste Calida Aram credit cum insculpta Primo genitis Deo
Alcyoni ab nascenti quispiam adsinpsit Cælo concepta Levino pasci in quieto man. Unde petitum
spe Xti Symbolu qdi pacato orbe sub Augusto natus e. Athenienses celebrabant festum
amoris. Tale pt did festum natale Xsti. Plato Saturno aurea fuxerunt Cælula, Palladevo
aureus Cælo delapsus est imber &c.

Sexta ontio pro Epist: gratul: Victoriae Dignitatis

Vera hdi e victoria qud salva fide et integra dignitate paratur Florus.
Victoria servitus et ratione vitq ejusq. Idem Victoria semper est insolens. Cicero
Nonlam armis qm pietate parag victoria. Agathocles Civis vincere dementer age Idem
Vincere se ipsum omnium victoriarum primae et optima Plato. Rão et Consilium sunt propria
Duris artes. Tacitus. Virtutem actusq priores commendat repetitq honor Claudianus
Augustus honor mihi dii objicq Animus honor e gloria virtutis pedisequa e Tacitus
Gloria est mater honorum Cicero.

Eruditiones ipsdem Servientes.

Epaminondas conspecto mgnti exercitu qui bono duce carebat dixit. O quam magna bellua absq duce ca-
pite Alexander Macedonii Darium nt noctu barium invadere rescivit malo me fortunae
pdnit esse qm nito nid putavi. Cantq de Philippo Rege Macedonum dicebat Philippo utilius
in bello dexterâ magnificâ in pace aurea. Julgoth Ludovico Burgundi dum capto deinde rebellan-
ti post erutos oculos Cæsar ab aure ad aurem ferro candente impressit hæc literas: hunc
clementia servavit perdidit perfidia Cum Pyrrhum ob gesta sua milites aquilam vocarent &
Perros(inq;) aquila Cum, qui vestris armis velut pennis subleveor Alphonsq Aragonum
Rex dicere solebat Bonus e Princeps qui subditos suos ht in capite meliori qui in orbe pos-
mus qui in Ventre Panormitanq ad Nondinas Alcam vinaugurato rum in Gallis melodia audita est
visq stellæ motu quodam veluti saltu commoveri Claudianq. Julius Cæsar cum in aspicam
exhibendas corruptas omen in melius vertens exclamavit Veneo te aspica. Labellius libro quo.
Athenienses Dux Athenienses dicere solebat se malle exercitui cervos Duce duce qm exercitui
Leones Duce cervo Manarq Anglia Regi suo in coronatione obtulit vestes extoll plenty ornatum
qp erant Urbes in Anglia cum exclamatione: Regno ejusmodi Divites

Sententiae pro Epistolis Salutationis

Salvia loquax e et ostentatrix sui Quamvis Hospites a Jove Et dies amicis in volumen cogitis
ac intueri nulle frui est Senecæ Nihil tam difficile e qm differre gaudia Quis ehi: Longa mora e
nobis quid gaudia differt Ovid Amicum videre incolumem e thesaurio dare numerare potius Quinct.
Primus Dijs gaius amicus honor e reddendq Epistolæ Principes Lydiæ sit gl nunqm mortalibus
apparent nisi quum et plures ad Heart Solem orientem qm occidentem Plutar: Dijs titura tuis pijs
laudes debentq. Lucanus Nostris Lucrede penatibus hospes. Pandite dispice hospita tecta tuis Propertius

Eruditiones pro ipsdem

Romani Milites exemplo Patris qp victrices Imperatorum manq oculabant. Alexat Alexi Duci Mace-
phorii omnes Gallid et Mesopotamiæ populi cum ramis olivæ et lampadibus obviam processere Judith

Eam modo

Pari modo fecêre ciues Neapolitani Pompeÿ Vrbem ingredienti. Athenienses Lenoni Philosopho claues urbis tradidêre Laertÿ. Julÿ Cæsar cum ab aliquo salutaret Quintilles ex oculis vitrabat gaudens se salutari Ivating Memnon ita affabre extruxit Statuam vt oriente Sole affecta radijs sonum elegantem ederet quare cum salutans Strabo Orphei Statua vt aduentu Ale: xandri magni sudore manauit. Jn aduentu vô Octauij Cæsaris apud capreas Faxulam veteri mi: rami restituere.

Sententiæ pro Epistolis Valedictorijs

Amicti Lumina Lotes sunt in terris Menander Magnetes imitary amicii te absunt et pertrahunt Petrarcha Lollen tollunt qui tollunt amicitias Idem Amicitia e' iq Cr in duobz pretorijs Lodon Vita mista e' Solunt ope. Idem Nuntij amicitiæ mel e' in Corde Idem Amicor v Umbra Lotes imi, tat illustrat et recreat Idem Homo e' ád Societ natu genero ortus sit: Inie amicitijs vbe ad homines et forarium Plutar: Felicitas auspicium e' amicum auspicari. Plumb da Claula iuit quis quis Inie amico iuit Idem Amicitiæ Nomen ceu ignis latere vt potest.

Sententiæ pro Epistolis petitorijs

Qui beneficium dedit qui rogauit dixit Lene: Accede si non laudes, accide ut beneficij con: pti eodas Manerq Minerua e' Grata gratia Idem qui aquam hausit puteum Corona Varro. Aureis manibz Aurea dona prestanda sunt Gerach Qui tarde petit dii nolunt Idem Eodem animo beneficium debet quo dat Idem facile post funera gratia senescit Pompeÿ Jnicipijs dona sunt in Auctoramenta seruitutis sic: Beneficium et gratia nulli vincula con: Cordia. nullu impendij Principe dignius genus e' qm qd erogas in posteros Plinij Trajano

Eruditiones pro ijsdem.

Alexander maluit aurum habere quam aurum habere Curtÿ Anacreon quidam a poly crate quomodo preces pandendæ essent rogando quantum jubet necessitas nec plus nec minus Nobilis Furnius Consularis Romanæ Augustum Cæsarem deprecaturus ob beneficentiam dixit. Itaque Cæsar injurias ac, cepisse multi tudinem beneficio tuo vt viderem et maxime ingratus Seneca

Sententiæ pro Epistolis Juuenal: Accus: Defens:

Summum jus e' Summa iniuria Xenophon Lenibil in maxime vsq. Cui ex eo dicto additum et ferro celat acute Xenophon. Paulij e' pecuniam profundere qm Honores impensas Idem Vasta solutio rei manifestio fidei Aristides Vultus simul nullo cicatrice obducti Plinij Famam ex malo quibunt multi Idem Exaggerat fama et crescit dispersendo Epicteti di vt bene vis audire dicito bene loqui Idem Fama est vt anima unde simul abit jam vt reverti curÿ Nunqm ad liquidum fama perducit. Quintilianus Prudentis e' vive qui Laudem capiunt aliena detrahendo Laudem Idem Fama sibi nescit. Seneca Diti quisq; famæ Lenibat Heredem capiunt aliena detrahendo Laudem. Barb: Barba solet magnis telum in esse fides. Ovidius Injuria grauiq plumbe e' gradas amicus venit Aristo

Exhortationes pro ijsdem

Locus vrata quæritur cuiq rei studeo mixe teneri debeamq Ly nominis bonis Stobæus Severus Imperator Patronos scelera: tos sinito Cassio Cani jejuni cui insipiens: sumo perit qui timore vendidit Laertius Aristoteles quidnã hard? Ly honore dignum video? Stobæus Solon quidnã quis optime lex esset? Ly qui Severus e' in res liberalis in timor Laertij Ferdinandus Imperator dicere debebat fiat justitia aut pereat mundus. Cocchius Otho Cæsar dicebat malo e' diutius clemens qm Domitianus Idem vocabat anus mundi.

Sententiæ pro Epistola Funebri.

Nonqui nasci libro q qui moll̄s libri ē Petron: Mali nascunt ut moriant boni moriunt ut viuant Idem
Mors mediū malor̄ ē Eccli Mors nobis quasi dextra Pantalo impedit ē Sic tota vita discendū ē mori Senec
Nulli rei difficilioris Licentia ē qm vivere. Idem Quis ad vitam edit ad mortem baptizat. Senec
Quid ē nisi hominē moriturū vita nihil ē aliud qm ad mortem ire. Idem Illi mors gravis incubat
qui nosti nimis omnibus ignoti mori vili. Idem Contemnendi nobis divitiarum nāe dedit ut moriendi Idem
Ex vita discendū ē tanqm ex hospitio non ex domo. Esse. Vsq; dū vita. Senec

Sententiā pro ipsdem.

Homerus alexandrinus primum cytharam excudit. Maxillis ligis moriuntur pueri se illotis dicebat Amo
pueros bonos sed sentio. Edo quod tandem vivo ligere mortem suam videam. Dico quod ad animi reipublicē
et aliis deposse studuerit ego ad cultū qm debuit alios instituerit semp diligenter ē mihi videri vitam
exordiri videor Marcho Epaminondas mortem postulat virum aliud esse dicit imperatorem et dignarium la:
borem. Licentiosa Plato dicebat vita nostra dicit Stamna aqluppe a meritissimo ventis vagantis
stolne est longe vi omnium fortunarū tempestatum projectū Senec Mors bona est laborū Corona, felicitatis porta,
vita janua. S. Bernard.

CAPUT 3tium

De Iria

ARGUMENTUM Primus

De Ethertia et proprietatibus Iriados

Iria ex greco dicitur significat latine utilitatem id quod utiliter dicitur modo dicendi oratorii per illam figu
ratiue vi arte Oratorie. definitio Alii: ē explicatio dicti v facti alicuius v utriusq; et partibus ejusdem ēq Apulej
actiua verbalis et mixta. Actiua ē quid factum aut actionem alicuius exponit ille Tarquinij spectat qui legatos
missos a filio suo Sexto tacite quid non dubium fuere Galli in Urbe vi qua ipse omnia posset ad dato responso
duxit in hortum ubi papaverum omnium capita decussit ex quo legati filii intellexit primores
urbis esse decolandos quod et factum ē a filio. Verbalis ē quod dictum alicuius laudē v vituperio declarat
illud Senec. Honor virtutis umbra etiam invitos sequitur. Mixta ē mixta ex dictu alicuius v facto laus;
dans v vituperans ex scriptis scriptoris moriturus advocatis filiis ad quos scriptor pecuniam dividit pangendā quem
cum ad modum possent pangere illi singula tabellis scorum exhibens omnia fecit dicens quam diu vos mutuo amore ad:
junxeritis et arcto benevolentiæ nexu vinctis copulati tam diu infracti inviti misericordiæ seq; facile vincemini.
Partes. Iriados sit ab. Anna Exordium ex Encomium in quo author dicti v facti laudat v vituperat sumendo
istam sententiā. Etiam sine magistro vitia discuntur abhinc ipsi sententiā deducendo ē statim in laudem Senec
dicit q; inter scriptores ethicos magistri virtutum nomen potiori jure sibi vendicare possit videat misē cum dicit
etiam sine magistro addiscit vitia.
Exda Expositio ut alii vocant Scripturalis ē explicatio et elucidatio cujus dicti v facti in hac parte explicanda scripti
posita Senec mām ordinando ego Dei scholas frequentare virtutesq; illinc libros legere persuadet, quæ plures addu
cunt ut discens vitia.
Tertia Pars ē aa. in qua adducuntur res verā v acuminosæ quibus dictum v factum stirmat Ut exemplo sentiliā
cum sine labore studioq; vitia discunt eadem adferre hanc est naturæ dotibus Christus discipulis ad malum spernim.
Ista pars est rerum in qua adducta ratio deducta a voluptatis veritati exempla in hac parte ostendere vitia rerum
virtutem ut sic hanc addiscamus quæ magistros et libros operæ pretium. Exod Quæ monita quot lectionibus ego ma
gnæ studij et laboris ponendum est ut ex plenis ejus elementis multos spatio abhorrentes in tua mur
Sta pars Similitudo ē similitudine v comparatione. Similitudinem ab agricultura petunt ut in
noxia gramina in ubertate planitiē proferuntur nulla cultoris industria opus spontaneas profundit in cul:
tas fallaces spinas et arduas q Lic et vitia.
Sta pars est Exemplum in quo adducit similē factum v dictum ex Historia Laura v Hispano Lic ad tuam
Sententiam ad

Sententiam confirmandum omnes illos adolescentes qui cum honesta infamitia probis orati vocaliq; sint
Parentiq; vitam integra inquinatam agunt via in Singulare exhod argumento Latio idoneum reperiat

Una pars ē testimonium de probabili argumento ⁊ Sententia authoritate alicuj authoris Lauī ⁊ exam. ēt
assumptam Senecā Sententiam exprobrat D. Hieronymi. his verbis pro Diuites (inquit) malos imitatos improbos
ad hoc Deus ipse Seruos et Legislatio humani generis in prima aetate ab adolescentia sua

Dua pars ē Epilogus ⁊ totius repetitio dictorum in summa cum exhortatione ad prosequendum ⁊ fugiendū
illud. Ibi ergo tendit dictum inferens Sapientiam dixisse Senecam sine magistro virtutis adipisci Sapientiā
nos futuros diligentes ea etiquod forte alios documenta doctrinae ipsa quae deberet ad manum habuisse
Nota 3mo hanc summam per partes explanatā esse verbalem qa in illa tantū modo dicta laudabile Senecā explicatum. Nota 2do Dicendum ē ad requisitam summam ut omnes octo partes ōs ponam ordine quo ego in
enumerandis partibus teneri ad sit primis ponit causam tum diuisionem, prius exemplum tum contrarium
Idem sentiendum de reliquis partibus

ARTICULUS 2dus

Amus modq exordiendi dicit ē per varias figuras qa deus per concessionem: Loquax Iuno Gadia Herculis
victoriosos, Roma attollat Scipiones Bellatores Pompeios Athenae Persica Cyros Spartae Leonidas aut mari
non ignaros prona mitescere Nereos quia habet suum Polonia et alterum, a priority designorum Enemijs Dilicet
victorem ad hospitia ac triumphatorem ad diuina Siriam Mq quidq. Ecce per optationem utilem aut
Pulchi eloquentiam aut demosthenis faundiam aut Ciceronis suauitatem aut totam denum faundiae uberi-
tatem Quum mihi concederet quod Ciceroni eruerendis Viris Sapientia Enemijs non sufficeret unum dux:
faxat Condigne extollere prudentissimum ejus effatum Mq malo mori q. Ille ab eruditissimo cum orator
dicit se imparem laudando alicui ad pollere eā faundiā qua digne gesta Heroes celebrent. Seruit hic figura
dubitationis & Interrogationis. Qui Ducibus Rhetor ad tenerandā faundiā pedissequam et rogum quaerenti
di in laudem N apte rem illis evolandum esset, quid sim medi sperandum diuini reperiis Livio & q aliq ejus
locos per alias figuras

Ecdus Modus exordiendi dicit ē ab enumeratione partium dicendi in Laudem executores Virgilij docentis:
Una salus victis nullam sperare salutem. Dicis tam inimico aut agresti ingenio est qui ex tuam una cum
scriptis tuis evolvat vitam virtutes in te ad mirq maximas ⁊ pudorem ad pellicet admirabilem, qui Virginem
tibi fecit Nomen dum Parthenio appellatq es, Nam nullam non Patellat qua omnium tibi Laudum decus ebas
animis? Modestia ad exequendi quid te compellebat in latebras, quoties dejecto à Terentijs magistratibus?
pietatem ad vocabat, cui tot laudes tribuisti qa monitu carissimi Ennemarati, providentiam ad efferat, qa augu-
stus ipse suspexit cum te consuluit consiliumq dantis sprevit q.

3tius modus ē cum laus alicujus ex choas ab effectis indeq. ejusq; ejus Virtutis. Sic quidem in Lau-
dem Veronae Poëta exurrit. Quali quantaq; gratia fuerit apud illi Latinos omni genere laudum qui
illustri ingenio praeditus fama ⁊ potius qua valuerit apud Reges gratia apud omnes authoritate
gui excellenti in Deum pietate, qua pietate excellerit, quanta publicam rem administrando Sapientia
quanta singular omnium cognitione floruerit, qa admirabili eruditione ornatq qa rerum varietate singulorum literarum
perpolitq ingenio clarissimus Lenduerit quos in suum libros dederit quod in tantum nomen meruerit reliquerit
expendamus quid denique de Virtute nonnulla dicendum sit. Hanc quidem omnes admirantur Virtutem.
Infelicissimi sit qui fuerint qa qui posteris injuriam

ARTICULUS 3tius

Tradit modos formandi Expositionem

Nota 1mo Licet summam ita etiam expositionem quae Explicem. Una ē quando in summa activa partem
aliquod per varias figuras et tropos cum suis evidentissimis defenditq. 2da quando Divina verbali aliquod
Sanctorum Authoris dogma exclarat 3tio Quando in summa mixta dictum ill et partes dilatat.
Nota 2do Sententia ē ipsa dictorum et ipsa Simplex ē quae unum tantum sinet sumq; inter ipsa
infortunia

infortunia vasciæ fortuna. Ines Compositū ē quid duos aut plures habet sensg vg Cupe vitam nemo hominī pt aut nemo mortem. Seneca

Nota Stio Sententiam in expositione semper latius elant explicari expendaq̄ maturē quid illa sententia teneat suadeat v dissuadeat seruiat v hīi dolo an rō, honorato an inhonorato his Expensis formandis expositionem

Primus modus formandi expositionis ē dum aperitur expositionem reflectit se supra objectum quid sit hīm v dicatū reperit genericum in quod resolvere studeat per earq̄ expositionem amplificet vide nrō 62 in tractu 2do

2dus modus formandi expositionis ē collectionem plurium expositionum mādi assumpta seruientium.

Transitiones ab exordio ad expositionem Ima jacula adultam meridiando Luis majestatem vicendevi velle li hanc illustrare conari virtutem vi qua Sole dari pett 2da huic dextra pudi manq̄ hanc stolido pudicitiæ marmori varijq̄ sententiam imprimitur veritis. 3tia nil dixerit nil sapienty aristoteles, nil fauendis demosthenes, nil suasij Ciceronis, hoc effato referre potuit seruit in lapicidinis M. 4ta utinam integra oculorum retro labat moles spectatoresq̄ hujus facinoris reuocarat soles ut aspecty nostri illecebra denuo hoc intueri liceret spectaculum. 5ta perniciosi Gratiosum mentis Authorum vt scit etenim hui Principis Poetar. 6ta per particulas gradatim plane certe

ARTICULUS 4tus

Tradit modum formandi causam et contrarium.

Primus modus docet posse te assignare tuā sententiā causam v materiam v formalem v efficientem v demū finalem quod hoc sit hīi causā oratoriæ explicat. Intenta ad formandam sententiam pt in adhiberi causa accuminosa ut in primi Supra pro X21 qd vi rō sit accuminosa vide nrō 43

Transitiones ab expositione ad causam.

Ima Nec dum hujus veritatis adhibuisset ictus nisi impetus cum calcar ad assensum hominis addidisset nimirum

2da Et quis adhuc strādis telo impetū hanc veritatem objicio impenetrabile rationis scutum quo strānē retundang jacula.

3tia In Solis veritatis hujus hoc ipsum edenti est talpa cum vendicq̄ circumspicit rationis lucem mentis transverberet oculos

Modum vero formandi contrarij dabunt sequentes animadversiones.

Ima optime inhoan contrarium docet Si locutiones plures, sanè quodammodo certent secum demum brevi parenthesi v adhortatio fiat vg Sit hæc Sententia per contrarium amplificanda selecta amant latebras. Palpabiles Cypā noctes Scrutas iniquitas sed hoc noctuas est amica cælitum gravis, virtuti dum occidit iniquitati dum orit, Ultrq̄ gravis umbra virtutis dum lucem obtundit vini: sollicita vitat publicum pūblicana iniquitas secretū latibula secreta a vitijs virtq̄. O quanty soles amor & odium, amor in virtute, odium in iniquitate, excepto quis quis atros parentales soluq̄ expendis diutius vg supra Nam nam flex virtutisq̄ spectatā curiosā palpebrā amplexam secrā arrupta mentis aure percipit virtutis virtutiq̄ controversiam audite contra flexum querimonias et ipsius calumnia plaudit Justitia hui me Fabia sua clara reconciabit curiæ. Plorabit iniquitas hui me arcopago pro sempit, Vitaq̄ clementia hui deplorando tōto multas rerū cinpuit ruinas. Premit exinde

Litas

ARS ORATORIA

In Docentem et utentem.

DIVISA

Pars 1ma.

Artis Oratoriæ Præcepta continens.

Quæstiones Præambulæ.

Quid est Rhetorica? est ars bene ornateq dicendi, Rhetorica vox Græca, latine dicitur Oratoria, Quotuplex est Rhetorica? R. duplex naturalis et artificialis, Quid est Rhetorica naturalis? quæ a natura habetur modo quodam rudiori, Quid est Rhetorica artificialis? quæ per artem et studiu acquiritur, Quotuplex est Rhetorica artificialis? duplex docens et utens, Quid est Rhetorica docens? quæ tradit Præcepta recte et ornate dicendi. Quid est Rhetorica utens? R. quæ juxta Præcepta tradita eloquitur, quod est obiectum Rhetoricæ docentis? R. sunt Præcepta. Quod est obiectum Rhetoricæ utentis? est res omnis

de qua

de qua potest Orator dicere? quod est officium Rhetoris? di cere apposite ad persuadendum quod modis hoc fieri potest? R 3bus Docendo delectando et movendo. Docebit seu probabit bene Orator si argumenta fortia et rei inservientia adhibebit. Delectabit eleganti seu suavi dictione Movebit seu flectet affectibus conbruis? Quis est finis Rhetorices? persuadere dictione? Quid est materia Rhetorices circa quam versatur Rhetorica? est omnis res seu questio ad dicendum proposita R/ idem quod et objectum ejus? quæ juvant ad comparandam dicendi artem? R/ hæc 3tia ars exercitatio et imitatio. Ars dat Præcepta recte dicendi. Exercitatio contrahit facilitatem per assiduum laborem. Imitatio facit nos similes bonis Oratoribus quoadmodum dicendi.

CAPUT Imum.

De Partibus Rhetorices.

Partes Rhetorices sunt 5. Inventio Dispositio, Elocutio Actio Memoria, quæ ultima quamvis Oratori sit necessaria tamen de illa Rhetor nihil præcipere potest Quid et quotuplex sit Inventio? Antequam ad inventionis veniatur definitionem prænotanda quædam occurrunt circa hæc quæ Pars Rhetorices versatur ea sunt: Quæstio, status, causa, et crinomenon, quæ licet passim usurpentur promiscue, sic ut unum pro alio po

natur

natur, tamen praesius accepta, possunt inter se distingui, igitur
Quaestio est enunciatio quaedam ambigua et nihil certe conclu
dens, orta ex duabus propositionibus contradictorijs, vg cum dicit
unus Milo jure occidit clodium dicit alter Milo non jure oc
cidit Clodium, hinc oritur quaestio: utrum Milo jure occiderit
Clodium.
Quaestio transit in Statum qui nihil aliud est, quam
quaedam consistentia quaestionis seu scopus in quem termi
natur quaestio. Sic ex superiore quaestione, utrum Milo occi
derit clodium, erit Status hic: Milo jure occidit Clodium.
Causa est res ipsa cujus gratia in judicio queritur et dicitur
sic causa questionis hujus: utrum Milo jure occiderit Clodium
est ipsa caedes facta. Sic causa quaestionis in Genere deliberati
vo, utrum Pompeio demandandum sit bellum Mitridaticum,
est ipsum bellum contra Mitridatem suscipiendum. Crinomenon
est contentio quae resultat ex statu, estque idem cum statu et causa
et ex ijsdem constat terminis, tantum aliud nomen hic sor
titur, quia id quod queritur et in quo consistit Orator, pro
ponitur ab eodem Auditoribus v Judicibus ad dijudican
dum, inde etiam Crinomenon latine dicitur Judicatio atta
men quando Orator aliud quam quod est in quaestione et in
quo sistere deberet proponit Judicibus ad dijudicandum
tunc non est idem crinomenon cum Statu et Causa, sed
quid sejunctum ab illis.
Quaestio est duplex Infinita quae graece vocatur Thesis et Fi
nita, quae graece vocatur Hypotesis Thesis est illa qua ge
neraliter queritur sine ullis particularibus Personae, Loci
Temporis etc circumstantijs, vg dum dicitur: utrum quis
aliquando, jure posset occidi Et talis etiam quaestio voca

tur

tur universales. Hypotesis est quando particulariter conti
net locum, Personam, tempus, v aliam circumstantiam.
Status est triplex conjecturalis Finitionis seu nominis et
qualitatis conjecturalis est, qui oritur ex questione, an sit a
liquid ex questione, utrum Silla conjuraverit cum Catilina
status Conjecturalis formari potest: Silla non coniuravit cum
Catilina Status Finitionis est ille quo etiamsi concedimus
aliquod factum, quando præsertim est res manifesta ne
gamus, tamen eam nominis habere vim, quam adver
sarius diceret ut vg Status Finitionis hic: Cæsar fuit Ty
rannus quia Rempublicam oppressit, posset aliquis dice
re: verum est quod Cæsar visus sit opprimere Rempu
blicam tamen inde non sequitur illum esse Tyrannum
Status Qualitatis est in quo consistit rectum, non rectum
honestum non honestum, licitum non licitum, talis Sta
tus est hic, Milo jure occidit Clodium atq his præmissis ad
interrogationem quid sit Inventio R B Inventio est ido
neorum argumentorum ad probandam aliquam quæstio-
nem excogitatio, quæ docet talia invenienda esse argumen
ta, quæ propositum nostrum probent
Inventio est duplex Fidei et motus. Inventio Fidei est quæ
laborat in adinveniendis argumentis seu rationibus ad o
stendendam rei veritatem et falsitatem.
Inventio Motus est quæ in inveniendis amplificationibus
ad motum servientibus desudat atq ideo Oratori duo sunt
necessaria: 1mum ut intellectus Auditoris doceatur quod
fit per Argumenta et rationes. 2dum ut voluntatis affe
ctus in Auditore moveatur, ex qua occasione quæri potest
Quid et quotuplex et unde sit sumendu argumentum

R

Ry ad 1mum: est probabile inventum ad faciendam fidem, ut si haec sit vg propositio: Virtus est digna prdmio ejus argumentum seu ratio haec esse potest quia multo labore paratur.

Ry ad 2dum argumentum est duplex verum et probabile, verum quod etiam vocatur Demonstratio est illud quod certitudine sua convincit auditoris animum, ut si dicatur vg sol lucet, des autem rationem hanc, quia dies est, Probabile seu Persuasibile est illud quod non omnino certum est, sed tamen habet aliquam speciem veri, quale fuit superius datum de virtute.

Ry ad 3tium argumenta sumenda esse ex Fontibus seu locis quibusdam ad id deputatis de quibus quaeritur.

Quid et quotuplex sit Locus argumenti et qui sint Loci secundum has 3 divisiones?

Respondeo ad 1mum Locus apud Oratores est quaedam sedes ac domicilium argumentorum unde ad propositam causam conveniens Ratio eruitur.

Respondeo ad 2dum Loci ex quibus eruuntur argumenta sunt dupplices: Insiti seu Intrinseci et remoti seu extrinseci. Loci Insiti seu Intrinseci sunt qui exhibent argumenta ipsi rei de qua agimus consuncta. Remoti seu extrinseci sunt, quae ad rem probandam non ex ipsa re sed aliunde assumpta praebent argumenta.

Respondeo ad 3tium Loci intrinseci communiter numerantur 16 sequentes.

Definitio est Oratio explicans naturam rei v proprietatem. Hic Locus ad amplificandam orationem aptissimus et potest tractari primo per negationem quod non sit id de quo agit 2do per affirmationem quid sit.

Enumeratio

Enumeratio Partium est oratio enumerans v partes generis, quæ sunt species v partes totius, quæ sunt membra.
Notatio est interpretatio nominis, sicut hoc nomen MARIA significat Dominam, Illuminationem exaltatam.
Conjugata quæ Græcis Paragoga Latinis Derivata dicuntur nonnisi sunt ea quæ ex verbo ejusdem generis derivantur: ut sapiens sapienter de rebus disputare potest
Genus est id quod communione quadam sui similes species eidem differentes complectitur Partes sic virtus complectitur justiciam, temperantiam Fortitudinem Prudentiam.
Species est id quod subjicitur generi suo sicut vg Temperantia Justicia, subjiciuntur virtuti
Similitudo est quædã inter se secundũ aliquã affectionẽ convenientia.
Notandum inter Similitudinem et comparationem hanc esse differentiam: nam in Similitudine fit deductio rei similis sine mentione aut minoris aut majoris, aut Paris, in comparatione vero fit deductio rei similis, ita tamen ut mentio fiat aut majoris, aut minoris, aut Paris.
Dissimilitudo est rerum aut plurium inter se diversarum dissimilis inter ipsas affectio v quamvis diversarum tamen inter se comparatarum demonstratio diversitatis.
Adjuncta sunt ea quæ licet rem non componant aut necessario communicentur sunt tamen cum illa conjuncta, et comprehendun tur illo versiculo Quis quid Cur.
Contraria quæ Cicero adversa alij Opposita nominant sunt ea quæ sub eodem genere posita plurimum distant et se mutuo expellunt, ut sunt: virtus et vitium, calor et frigus durũ et molle.
Repugnantia quæ etiam disparata dicuntur sunt ea quæ nõ directe sibi opponuntur ut contraria attamen simul stare et cohærere nequeunt: vg virtus et cedes mors, et cursus dicuntur repugnatia, quia etsi non opponuntur sibi directe pugnat tamen mortuum esse et currere, virtutem præditum esse et patrare cedes

cades.

Causa est id ex quo v per quod v propter quod aliquid fit ut ex eruditate fit morbus, per animi excellentiam homo fit simi lis Divinæ naturæ.

Effecta sunt ea quæ oriuntur ex causis ut ex prudentia optimus successus ex victoria gloriæ incrementum.

Antecedentia sunt ea quæ sic antecedunt ut necessario cohæreat cum ijs quæ consequuntur vt ortus solis necessario antecedit me ridiem, culpa antecedit pœnam vita mortem &c

Consequentia sunt quæ rem necessario consequuntur, ut cicatrix necessario manet post vulnus mors necessario consequitur vitã

Comparata seu comparatio est unius rei cum altera collatio seu duarum rerum in aliquo convenientia, hui Loci sit triplici ter videlicet a comparatione Majorum Minorum et Parium hæc de Locis intrinsecis.

Loci autem extrinseci seu Remoti sunt 6 videlicet præjudicata, Testes Fama Tormenta Tabulæ Jusjurandum. Sed hi iam a scholis ad Jurisperitos transierunt

De dispositione.

Dispositio est rerum inventarum in ordinem distributio ex qua definitione patet quod res inventæ seu rationes debent alicquo ordine collocari quod fiet si in aliqua argumentationis forma collocentur. quare sciendum est,

Quid sit Argumentatio? quot ejus formæ? et quod modis tractetur? quod fere idem est? ac quot ejus formæ

Ad 1um Argumentatio dicta ab eo quod mentem convincat, est rationis dictæ explicatio, qua quidem Dialectici præcipue Oratores autem simplicius utuntur.

Ad 2dum Argumentationis formæ communiter apud Rhetores et Dialecticos numerantur 7. Syllogismus Enthymema, Inductio

ductio Exemplum Epicherema, Sorites et Dilema.

Sylogismus seu Ratiocinatio est quaddam argumentandi forma qua quis intellectum suum probat per Propositionem, Assumptionem et complexionem seu ut Dialectici ajunt: per Majorem Minorem et conclusionem.

Quodsi Propositioni et assumptioni unam v plures rationes addideris vocabitur talis. Ratiocinatio plena seu quinq partita ut vq probaturus Propositionem hanc: Cæsar ex restitutio Marcello summam consecutus est laudem. Ratio! quia seipsum vicit seu iracundiam suam sic posset quinq partitum offerre. Maior qui seipsum vicit seu iracundiam suam is summam consequitur laudem. Ratio seu Confirmatio quia talis neminem victorid sud socium habet. Minor seu assumptio sed Cæsar restituendo Marcello seipsum vicit Ratio quia peperceit adversarijs, ergo Cæsar summam consecutus est laudem.

Enthymema quod aliter dicitur Silogismus imperfectus est forma argumentandi complectens duas partes Minorem quæ dicitur Antecedens et Conclusionem quæ dicitur consequens Hay dicitur Silogismus mutatus potest redigi in Enthymema antecedens Cæsar vicit seipsum Consequens ergo summam consecutus est laudem: Quodsi rationem dedictis antecedentis, erit talis ratiocinatio Tripartita.

Inductio est argumentatio, quæ rebus non dubijs captat assensionem auditorum sed qua communem et universalem veritatem in singularibus manifestam ostendimus. Hujus illustre exemplum est apud Senecam Epi: 26 ad Lucillum ubi ostensurus, quid in Homine dignum sit laude aliquod præmittit collationes Navis bona dicitur non quæ pretiosis coloribus picta est nec cui argenteum aut aureum rostrum est nec cujus tutela ebore cælata, sed stabilis et firma, et juncturis aqua exludentibus spissa, ad ferendum incursum maris solida gladium bonum dices non cui deauratus est capulus nec cujus vagina gemmis distinguitur, sed cui ad secandum subtilis

acies

acies, et mucro, omne munimentum perrupturus. ergo tu in homine non intuere quantum caret, a quam multis salutetur, quam pretioso incumbat lecto, quam perlucido bibat poculo, sed quam bonus sit.

Exemplum est quando v faciendi, v vitandi, v illustrandi causa adfertur aliquid ex historia sive veteri sive recenti.

Epicherema est breviter comprehensa Ratiocinatio cujus omnes tres Partes tanquam in unius propositionis corpus coalescunt, vg. Cic: pro Mil: quid enim odisset Clodium Milo, regetem, ac materiam sui Gloriæ

Sorites est Argumentatio, qua multas gradationes et acervatim involvit argumentationes ac tandem quibusdam gradibus ad conclusionem accedit.

Dilema est Ratiocinatio in duo divisa argumenta quorum utrumq sent adversarium, nam quid quid concedittur contra concedentem urget, unde et Sylogismus cornutus vocatur sic Cic: pro Mil: aut Milo occidit Clodium odio privato aut amore Patriæ, si primum concedittur ipsi Milonis inimici opinabantur et spargebat Romam ipsum non rediturum amplius, alterum etiam opinabantur et spargebant Romam non rediturum amplius sed fore contentum extra Patriam vivere, et gloria sua frui quod Patriam servasset, additur etiam a nonnullis Apolitio constat 5. partibus 1mo ponitur propositio. 2do propositionis ratio, 3tio rationis hujus confirmatio, 4to adjungitur exornatio v a similitudine v ab eruditione v ab exemplo v a sententia 5to ponitur conclusio.

De Actione

Quid sit

Quid sit Elocutio et quid in ea spectandum? Ry ad 1mum Elocutio est idoneorum argumentorum atq Sententiarum ad rerum inventionem accomodatio. Ry ad 2dum in Elocutione quatuor potissimum spectanda nimirum, ut latine plane ornate et apte dicamus. Omnia hæc ex veteribus linguæ latinæ Authoribus petenda sunt; ad Elocutionem etiam conducit amplificatio igitur.

De Amplificatione

Amplificatio est rei quæ v simplici verbo v oratione breviore cum oppset exponi graviore et latiore ad fidem simul et ad motum accomodato verbo aut oratione explicatur: accusat unus aliquem quod pecuniam tuam abstulerit cum posses dicere simpliciter sic: iste furatus est pecuniam meam tum adiectis circumstantijs ad rei amplificationem hanc eandem efferres propositionem gravius sic: Iste iam tocies in furtis et rapinis deprehensus patibularius etiam me cum adversante fortuna mihi depugnantem, pecunia jam prorsus ultima calamitatum mearum ope exuere non dubitavit. Ad amplificationem serviunt omnes loci superius recensiti quales sunt Fontes Oratorij Figuræ adjuncta &c His omnibus pro diversitate Characteris dicendi prudenter utendum est, pro quo.

Nota 1mo quod Character dicendi nihil aliud sit nisi forma quædam dictionis, conveniens causæ propositæ estq triplex Summus qui aliter dicitur Sublimis aut Gravis Medius et Infimus

Nota 2do Oratorem his dicendi modis pro diversitate materiæ debere uti ut si aliquam materiam gravem tractet gravi stylo si mediocrem, aut humilem mediocri aut humili utatur; quæ omnia usu potius quam Præceptis discenda

De Actione.

De Actione.

Quid sit Actio in quo consistat? et quid in ea præcipue observandum
R/ ad 1mum Actio Oratoria, aliter dicta Pronunciatio est apta
vocis et corporis pro verborum rerum et affectuum ratione acco-
modatio R/ ad 2dum Actio ut ex Definitione patet consistit
non tantum in corporis sed etiam in vocis conformatione cum re
bus et affectibus. R/ ad 3tium. Orator hæc Potissimum ob-
servare debet. 1mo quo ad vocem ut principio sit lenis et sub
missa. 2do siquid in oratione energicum est majori quadam
vehementia proferatur 3tio vox affectibus conformetur ut
si triste aut lætum aut jucundum proferendum est vox etiam
taliter conformetur. 4to cavendum ne vox uno eodemq teno
re et sono sine ulla flexione fluat et quantum fieri potest non
sit blanda et mollis ne affectionem sapiat. Quo ad corporis ge
stum Orator observare debet, ne totum corpus agitetur, ne ca
put in hanc aut alteram partem inflectat ne manus nimium
extendat, maxime vero curare debet ut commata, periodos, et
quantitatem observet.

De partibus Orationis tam majoris quam minoris.

Partes Orationis communiter 6 numerantur: Exordium Propositio
Narratio, Confirmatio, Confutatio, Peroratio, quæ quidem Partes non
in omni genere causæ adeoq nec in omni oratione requiruntur
omnes, sed tot adhibentur, quot res ipsa videtur postulare.
Exordium est quidam ad Orationem aditus quo animus audien
tis præparatur ad audiendum quod fit per attentionem, cum
Orator innuit de quare sit dicturus per Conciliationem cum si
bi captat animos audientium, per Docilitatem cum exponit qua

nam

nam de re sit dicturus.

Propositio est brevis rei confirmandæ expositio, estq; duplex, alia simplex alia composita. Simplex est illa quæ rudè et simpliciter unam tantum rem confirmandam continet. Composita est quæ plura per divisionem seu distributionem proponit, quæ tractanda et confirmanda sunt.

Narratio est rerum gestarum v quasi gestarum expositio; estq; duplex alia causæ, alia Pertinentium ad Causam Narratio Causæ est illa quæ constituit orationis partem. Narratio Pertinentium ad Causam est illa quæ in argumentatione, et orationis expositione varie potest occurrere.

Confirmatio est pars Orationis illa, qua id quod probandum suscipimus, confirmamus et amplificamus, modus tractandæ confirmationis optimus est ut priore loco firmiora in medio minus firma, in fine firmissima ponantur argumenta.

Confutatio est Argumentorum quæ ab Adversario sunt allata v adferri possunt ad infringendam causam nostram solutio et infirmatio.

Peroratio est totius Orationis ad finem deductio aliter dicitur Epilogus. Peroratio dico præcipue continere solet 1mo Enumerationem seu compendiosam repetitionem eorum quidem quæ dicta sunt sed ob majus pondus digna videntur inculcatione. 2do Amplificationem, qua vehementiore spiritu et affectu proponuntur repetita?!

Caput Secundum

De Genere Demonstrativo.

De quibus

De quibus Oratori dicere contingit omnia revocantur ad triplex genus, quorum unum Demonstrativum, alterum Deliberativum, tertium Judiciale appellant, proinde de his nonnulla breviter dicenda sunt.

Genus itaq Demonstrativum sic dictum, quod demonstrat quid alicui rei insit, est illud quod laudem v vituperationem continet; laudari autem potest DEUS Sancti Personæ seu homines, tum animantes et res inanimatæ

Quid spectandū in laudatione hominum

R 3a generaliter considerantur tempora; nimirum tempus qd antecessit ejus Nativitatem. 2do tempus quo vixit aut vivit. 3tio quod mortem ejus consecutum est. In tempore antecedente spectantur 3a Patria Majores v Parentes et Prodigia. Patria si sit Nobilis, hominum frequentia insignis, si inter alias Civitates, Provincias, Regna, locum obtineat, si viris magnis Illustris sit. Majores v Parentes si boni, fortes Divites Illustres meritis in Patriā præclari sicut enim vim et naturam seminis referre solet arbor, sic homines boni, bonos solent procreare. Prodigia, si quæ ejus Nativitatem præcesserunt. In vita fere spectantur hæc 5. Educatio quæ si bona est optimos etiam mores et ingenium inserit. Bona corporis quæ sunt formæ elegantia, bona valetudo, vires et robur. Bona fortunæ quæ sunt facultates, divitiæ amplissimæ possessiones, honores felicitas etc Bona animi quæ sunt ingenium excellens artes liberales, scientiæ virtutes, Genus vitæ an scilicet vitam in armis an in literis an in Statu Politico egerit, huc revocari possunt gesta, dicta consilia, quæ in bello, v pace in persona quam laudamus eluxerunt. Res gestæ quæ tunc recenseri possunt, cum de virtutibus agitur. Post vitam spectantur 1mo si quæ illi accide

runt

runt sinoularia, ut multorum dolor de ejus obitu hominum, quam de se reliquit opinio bona &c

De Nuptialibus.

Nomine nuptialium veniunt ea omnia quæ ad hanc solennitatem pertinent. Oratio vg petitoria sponsæ poterit constare ex his capitibus 1mo poterit Orator brevem formare discursum de necessitate amicitiæ idq a Sententia alicujus sapientis ut vg Recte &c Qui invenit fidum amicum Thesaurum invenit. Solatia hujus vitæ est, ut habeas cui pectus aperias Sanctus Ambrosius Amicitia rerum omnium est vinculum Idem Nihil æque ægrum reficit sicut amicorum affectus; non iudico me mori cum illos superstites reliquero 2do Orator subjungat his inductum rationibus et divino quodam instinctu ac Prædestinatione querere amicum in hac Domo. 3tio Excurret breviter in laudes Parentum, affinium Amicorum seu quorumcunq a quibus sponsa petitur quin et ipsius sponsæ idq ad animorum conciliationem 4to commemorabit etiam ipsius sponsi laudes, qui bonorum et virtutum suarum Thesaurum suæ Domo unice sibi deponere exoptat qui si sit ignotus latius, notus si brevius laudes illius depromet. 5to petat ab ipsa sponsa responsorium.

Sponsa Conceditur.

In hac Oratione dicit Orator. 1mo præsentis seu sponsi animum sibi gratissimum esse ejq meritissimo jure ad compensationem generi. 2do laudes suas et merita enumerata potestate enumerabit dicendo ea non esse tanta ut sponsum in domus sua trahere debuerint animum 3tio si sponsus natus est ejus virtute. merita

ubi

sibi et toti Familiæ suæ imo toti Reipublicæ dicant esse notissi
ma, si autem ignotus sit, dicat se de ejus dignitate et excellen
tia minime dubitare eiq se propterea plurimum debere quod
studia sua et officia sua huic oblaturus Domui, aut ipse ve
nerit aut alios animi sui interpretes miserit, 4to etiam ipsi
v qui missi sunt a sponso gratum offerat animum et sic eorum
benevolentiæ insinuet. 5to dicet se petitioni ultro annuere et
sponsi adventum fore sibi imparte magnæ felicitatis quem
etiam invitabit rogabitq ut Domi suæ tanquam amicus et
domesticus deinceps agere confidenter non formidet.

De Oratione Gratulatoria S. Patroni.

Gratulaturus cui Natalem Diem 1mo Præmittet aliquem discur
sum demonstrando sua officia et amorem v etiam potest Ordiri
a felicitate ipsius, qui diem Natalem aniversario reditus agit
aut a sua felicitate quod eam præsulet 2do Commemorabit
lætitiæ causas quæ desumendæ sunt ex circumstantia Personæ
cum compendiosa laudum enumeratione 3tio optabit ut sæpe diu
semper lætitior anniversarius hic natalis redeat dies successusq
faustissimos apprecando.

De Oratione funebri.

Oratio funebris est illa, qua mortui alicujus funus prosequimur
has præcipue habet partes 1mo exprimet Orator doloris signi
ficationem, v etiam ordiri potest ab aliquo discursu de mortis cer
titudine v de brevitate vitæ humanæ v amicorum dolore v a
communi detrimento, quod ex obitu defuncti sentit Respublica
2do enumerabit defuncti laudes virtutes res ab eo gestas etc 3tio
adjiciet votum quo æternam felicitatem et sempiternam memori
am mortuo præcabitur v excitabit Auditorem ad Lacrymas pro
pter amissum omni laude dignum virum et nomine superstitum

grat ias

gratias aget defuncto pro exantlatis laboribus v defuncti nomine omnibus valedicet.

De Oratione Salutatoria mpg.

Tria potissimum requirit hæc Oratio 1mo ut Orator præseferat occasionem lætitiæ de præsentia hospitis conceptæ 2do ut Causas adferat ob quas ex ejus conspectu lætetur quæ causæ desumi poterunt a meritis Personæ quæ salutatur hinc dabitur etiam campus excurrendi in laudes ipsius a prosapia virtutibus, recte gestis &c 3tio ut omnia precetur fausta cũ officiorum animo obsequiorum dedicationem solet etiam peti benevolentia gratia protectio etc etc

CAPUT 3tiũ.

De Genere Deliberativo.

Genus Deliberativum quod positum in consultatione continet in se svasionem et Disvasionem.

Partes hujus generis sunt duæ nempe svadere et disvadere Materia deliberativi generis sunt fere hæc 5. Religio seu ratio colendæ religionis 2do legum constitutio 3tio Politica gubernatio 4to confœderationes 5to bellum et pax tributa vectigalia etc

Exordium in tali Oratione summi poterit v ab ipsa re de qua fit consultatio ut si deliberetur de infundo fœdere cum hoste quam constet unquam ulli genti servasse pacta conventa, eo tamen vehementer e re communi fœdus cum ipso jucundũ

svasurus

CAPUT 4tUM. de oratione.

PARS 2da

Varijs discursibus propter comparandam eloquentiæ facultatem.

ADORNATA

DISCURSUS 1mus

Pierwszy dokument applikacyi naszey y postępku in Oratoria facultate produkuiąc, nizeli proporcyonalne czterech tygodniowey exercytacyi w obecnosci godnego Audytora damy dowody winną dystyngwowanym osobom oddaiemy submissyą o nie tęskliwą upraszamy Attencyą. A idąc zwykłem natury iako y wszystkich konsztow trybem z łatwieyszych y z mnieyszych, ktore się w Retoryce znayduią zabaw, teraznieyszy ułożemy dyskurs.

Niemoże bydz łatwieysza w Retoryce zabawa, iako w kompo nowanie listow, bo poniewasz naznaczamy w tey szkole tri plicem dicendi Haracterem sic sublimem mediu et infimu a Listy ordynaryine infimo czyli familiari stylo pisane bydz powinny, łatwa z tąd illacya ze naypierwsza y nayłatwieysza w Retoryce zabawa są listy iakosmy tedy ten miesiąc pierwszy strawili o tey materyi traktuiąc częscią roznych listow przez słuchanie w roznych okolicznosciach częscią reducendo ad praxim naznaczone na listy materye, tak chcieymy to krotko teraz przypomnieć.

Jam to

Jam to uważał, że Listy insze są z iakim interesem, insze zas bez interesu nazwane Epistolae Officiosae iako to pisząc od Przyiaciela dawney sie iego przypominaiąc przyiazni, albo pytaiąc się o zdrowie iego albo też dziwuiąc się iego o poźne listowne korrespondencye, albo oznaymuiąc, albo winszuiąc czego albo żegnaiąc, albo do siebie zapraszaiąc y tym podobne ale mi się zdało że taki list bez żadnego interessu gładko napisać niemiała trudnosc y umyslenie sobie ponotowałem niektore mysli do takich listow służące naprzykład: Chociasz nie wątpię o doswiadczoney WMPana ku mnie łaskawości wstrzymać się iednak niemogę, azebym przy zastaniu listowney submissyi moiey dawney nie odnowił przyiazni, obawiaiąc się azeby iakiey niepodpadła alteracyi Albo tak Uważaiąc momentalnie łaskawe WMPana serce ku mnie znam sie wzaiemnie za tę iego przychylnosc do nieustanney wdzięczności y obligacyi. Albo tak Codzienne łaski y Dobrodzieystwa nad zasługi mi swiadczone są pobudką azebym ile czas y od innych interessow oddalenie pozwoli nieopuscił okazyi przez ktorąbym listownie moiey niewyraził wdzięczności wszystko toalta mente reponendo, cokolwiek słudze y estymatorowi swemu WMPan swiadczyć raczy. Albo tak Będąc przez niemały czas zmartwiony bez naymnieyszey WMPana litery y wiadomości o zdrowiu y sukcessach iego umyslnie praesentes zasyłam azebym się wzaiemną WMPana mogł cieszyć literą, a o co naybardziey troskliwy iestem de statu zdrowia, y sukcessow iego mieć informacyą Albo tak Takom sobie raz upodobał w dystyngwowaney WMWMPana Osobie, tak nieustannie pragnę w łaskawym iego profitować respekcie y to pro primo et principali teraznieyszym wyrazam pisaniem że w appreciacyi y obserwancyi godności iego zawsze przestaię. Albo tak Chociasz nie osobliwszego nieznayduię co bym w liscie teraznieyszym WMPanu oznaymić miał niechciałem iednak pewney opuszczać okazyi, przez ktorąbym listowney WMPanu niezastał submissyi.

Albo tak

Albo tak Niewiem zkąd tak WMPana na mnie niepamięć czyli niełaska iż na tak długim oczekiwaniu wiadomości o zdrowiu in tak częstych wyszukiwaniu prawdziwego długo swego y ciężkiego bynaymniey iednak ta korespondencyi zimna delikatnie odmienić powzięłego raz ku WMPanu affektu y poty niepresta ne listami memi choćby z taka importunią nayżyczliwsze się pokii swieżego nieodbiorę dokumentu żem dobrze ufundowany w affekcie y łasce WMPana: Albo tak: Obawiaiąc się czyżliby Politykia byłyła Amicus non est qui non semper amat ieżmy słuszom co finet częstsza WMPana obsyłac poczta abym to do statecznie wyrazić co w sercu konserwuię to iest nieustanna ku Osobie WMPana przychylność. Albo tak Iuż by mi się tyle dostatecznie szczęścia że się mogę dawney WMPana ku mnie życzliwości przypomnieć nieomieszkiwam z oddaney nayniższey weneracyi z niezawiedzioną nadzieią że WMPan nietylko dawną zachowasz ceremonią ale też dowiadczysz dłuższy nieustannego y w tyle okoliczności nieporównanego affektu, ty samey przymnożenie uczynisz Albo tak Nieskutkiem czytym listow moich przesyłaniem bydz importunem WMPana ale obawiaiąc się takiey censury dla opieszałości in cultu amicitiæ obieram sobie raczey takim sposobem bydz importunem niżli pozbawionym w nie dowodnym affekcie. Albo tak Spiesz z oddaniem nayniższey submissyi moiey w Dom WMPana a takim się raz affektuie y życzliwości iego oddać tak szczególnie o to konserwuię się abym był dobrze położony w respekcie WMPana y tym podobne myśli mogą bydz na zaczęcie listu do Przyiaciela.

Jam się nauczył iakby potrzeba na takie listy odpisać na przykład: Po tyle dowodach życzliwości moiey ze WMPan iczbie powątpiewa o statecznosci affektu mego dosyć dla mnie niepomyślna, który dimidium vitæ na wzaiemney z WMPa nem miłosci y przyiacielskim pożyciu zakłada Albo tak List WMPana y w nim prawdziwego ku mnie affektu wyra zone dowody, auxerunt amorem w przyiacielskim sercu zyskać sobie tyle sposobności y okazyi azebym na kształt pożytku

ce

cy zami stolowniq powzigq lu mnie przyiazn rekompensowac
wdzięcznosciq. Albo tak Im czyscy mam honor dokument zycli
wosci WMPana lu mnie na rzlu piastowac tym więkrzq w sobie
czuię ochotę do zasłużenia na nowq dobroczynnosc y taskę WMPa
na. Albo tak Chociaż zawsze wyperswadowany bytem o affekcie
WMPana y dobrze mi życzącym sercu, ze iednak WMPan chciałeś
pisaniem listu odnowic vetusti jura hospitij nowq zatym wto
zyłes obligacyą do odwdzięczenia y odsłużenia za wyzwrbdezo
ny respekt. Albo tak Dzięki mam nayuniżeniey WMPanu,
ze spragnione y przez długq dystatq w litowney korespon
dencyi Przyiaciela swego serce raczył refocillare wabrissimo cha
ractere rzetelney Przyiazni y taskawosci swoiey. Albo tak Wielce
się konfunduię ze znaiąc się do powinnosci moiey za przychyl
ne w tylu konjunkturach WMPana lu mnie sercu dałem się
uprzedzic w zastaniu wyrazenia życzliwego w liscie affektu,
ktore to opoznienie winien będę rekompensowac nigdy nikrymo
wną ochotą na wszelkie rozkazy WMPana Albo tak Przyimuię
uprzeymym sercem rzetelną WMPana affektu expressyą lu mnie
ktora mi campum aperuit do korespondowania w kaimną z
WMPanem korespondencyą y przyiaznią Albo tak Czegom se
bie przez długi czas życzył, ażebym się mogł cieszyc dowodem
listowney WMPana lu mnie expressyi, to mnie nieprzyiemnie potka
lo szczęscie z odebrania od WMPana ktc data 8 Listu, za ktora to
pamięc y oswiadczenie przychylnego lu mnie serca nayglębsza
czynię podziękowanie. Albo tak Wyrazic tego dostatecznie nie mo
gę z tak wielkim ukontentowaniem czytałem list WMPana z
zoczonym zdrowia o zdrowiu zdrowia y o sukcessach szczęśli
wych oznaymienie, ktich Bog naywyższy dalio zaczęte błogosła
wic y uszczęśliwiac WMPana zamysły tak y na dalszy czas z
przymnożeniem wszystkiego dobrego wszelakie sprawnie ukontento
wanie.

Jam się nauczył myśli, ktorebym mogły się
mieścic w liscie winszującym całego Walianu na przykład:
Bynaymniey nie wątpię ze WMPan iestes wyperswadowany o ukon
tentowaniu moim z konferowanego sobie Walianu ażebym iednak

wziętego

Albo tak Wielki dla mnie szczęście y honor że doroczny moy
zwyczay w powinszowaniu WMPana S. Patrona praesentibus
zyskać mogę, niechay ten Swięty tak dotąd w Straży swoiey
maiąc zdrowie WMPana tak ich posterum we wszelkich pomy-
słach był Patronem y wszystkie WMPana zamysły swoią przy
Bogu interpozycyą szczęśliwe uczynił. Albo tak. Gdy się
wielu Przyiaciół cała verbis et scriptis na exornacyą doroczne-
go festu WMPana mieszczą zupełnie, abyś y te moie gratu-
lacye życzliwym chciał akceptować sercem, nie ze mnie,
cellum boris bnerare nie przestaną, abym WMPana
zasługami w Oyczyznie zaszczycono pierwszymi rozsiania
to honorami przy niezgasłym życiu. Albo tak Natalem
WMPana uprzeymą gratulacyą praesentibus prosequor nie-
chay ten dzień sub auspicijs wielkiego przed Bogiem Pa-
trona WMPana R. doroczną rewolucyą contentuie serce, cen-
tenas superando vices przy possessyi wyższych w Rzeczy po-
spolitey honorow, y stużących ad mentem et vota Sukcessow.
Albo tak Życzymy przez cały Rok chciałi abyśmy dzień
ten Imieninami WMPana przyozdobiony cum votivis et
appreciationibus odprawili za współpracyą łaski Boskiey
pragnienie nasze widzimy w skutku, że ze WMPana po
Stanie Czerstwego zdrowia nasze zastaną gratulacye niech
BOG łaskawy przy protekcyi S. Patrona chciał nayduższey
Opiekuńczey dla Przyiaciół, szczerego Przyiaciela dla dobra
pospolitego praesidium et dulce decus.

Na takie listy mogł by kto tak odpisać chciałem przez całe ży-
cie moie rzetelney przyiaźni y affektu WMPana doznawać tak
y teraz wyrażone do mnie kwota przy powinszowaniu S. Patro-
na mego wielce sobie poważam reddendi te in magnum ho-
norem, a S. moy Patron za niedostatnia podziękowanie moie
niechay rekompensuie WMPanu swoią od Boga interpozy-
cyą, za szczęśliwe powodzenie iego. Albo tak affekt WMPana
który mi przy powinszowaniu S. Patrona mnoży otwiera
czyta pobudza mię chciał do należytego podziękowania tak
do oddania y odwdzięczenia kiedyżkolwiek czasu, dam do-
ment tego gdy mi się chciała poda okazya w punktualnym
petnieniu wszelakich rozkazow WMPana. Albo tak Ja spra-

mię

mię na mnie nie zasłużonego w respekcie WMPana y wyra
zenie vprzeymey gratulacyi S. Patrona mego, ratio haiuni
zeney dzięki WMu WMPanu tych za wszystkich appreha
cyi ktorych WMPan dosyć obszerna in partem meam ex
hrosiya. Życzę, ażeby WMPan był uczestnikiem, a mnie uda
rował chonorem sługi swego na dalsze życie. Albo tak Po
szczęściłem dawney obligacyi za tyle mi udziałczonych łask
y fauorow niebyt płacąc WMPanu, a już nowy zadłużam
dług y nowa wdzięczność za uczyniony mi chonor w po
winszowaniu S. Patrona mego będę się starał vczcić nie pro
equivalenti przynaymniey według sposobności y applikacyi
mojey odsługiwać wyskiadczony respekt.

Spotkało się tak ze często przez listy o co vprasza Dobrodzieia
lub konfidenta do zadrzecia takich mogły by bydź podobne
myśli. Doświadczona w tym okoliczności prozba moia
czyni mi niezawodną nadzieię, że y wtenczas vsłuchaney
słuteł swoy mieć będzie. Albo tak Otwarte WMPana list
wszystkim pod wiele mogą garnącym się protekcyą
sprzedaie mi smiałość, ażebym ostatnia prawie pozna
bę moię dobroci y łaskawości Panskiey poczuł. Albo tak
Po łaskawego respektu WMPana supplex ten do manusa
żeby z wrodzoney ku podupadłym ludziom dobroci miło
sierna chciał podać rękę, w ostatniey indycnyi mojey. Al-
bo tak Nieznaiąc po Bogu do kogo bym się w nieszczęściu
y niedostatku moim miał udać o pomoc przez WMPa
na na ubogich miłosiernego odważam się przy zamie
rzeniu tey mojey supplikii zebrać o wspomożenie y respekt
Panski. Albo tak Wnadzieię dawney przyiaźni WMu mnie
potrzebę moię confidenter vprzykrzam Ku a potym mogł
by się przydarzyć sentyment Cycerona: Bo ieżeli pra
wda to napisał Cicero. Homines generantur propter
homines vt alij alijs prodesse possint tor się godzi naszym
sliwym przyiacielskiego przypadaiem łaskawym respektem
considari. Zaczym aperi. mabym tuam. Vew
Jam się nawarł niektorych Impetow do Listow rzkomem
dwiących, kaliż się nadrywaią Epistoła Commendatoria
naprzykład

naprzykład: tali. Do wiadomości Jaśki dla mnie sprawczo
nych przyda WMPan magnum momentum gdy to
rdzieczyszą instancya za tym Czeladnikiem akceptowa
raczysz o co gdy usilnie WP. upraszam in similibus wzelaka
ochotę y łaskawość pokazać zechcę. Albo tali Upraszam iako
nayuniżeniey WMP. ażeby był łaskaw na tego człeka y co
kolwiek na instancya moią wyświadczysz za to wszystko tak
wdzięcznym y obligowanym będę iakoby dla mnie samego ta
uczynność była.
Wielka mi WP. łaskę wyświadczysz gdy teraźnieyszą instancya
którą za tym czeladnikiem wnoszę skutecznie uczynisz. Albo taka
Chociaż mniey zasłużony w respekcie WP. odważam się iednak
w teraźnieyszey go in commendowac communi liturze supplikuią
ąc ażebyś WMP. był łaskaw na tego człeka y do usługowych
akceptować raczył. Albo tali Będąc wyperswadowany o do
broci y łaskawości WP. y siebie y tego człeka abym go w swo-
ey rzeczy raczył protekcyi recommendować uczynić WP. opus pie
tatis gdy rzemieślnikowi do życia sposobu łaskę swoią do
pomożesz. Albo tali Człeka tego którego z listem do WMPana
posyłam prosić mnie abym go łaskawemu respektowi WP.
zalecał bonis moribus exercitus y przez niemały czas bez za
dney noty zostawał. Jam się nadziewał nielitonych sensow do
zalłonczenia takowych listow następuiących: Dawney łaski
y respektowi oddawszy się zostaię. Albo tali Cobym więcey
wyrazić nieznayduię prócz tego zamilczę z affektem respektem.
Albo tali Pro compendio zwykłey mocy obserwancyi godności
Jego wyznaię &c. Albo tali Teraz przy approbacyi pomyślnych
szczęścia zostaię depita estimatione. Albo tali Za zdrowie
punkt szczęścia y honoru mocnego biorę bydź na każdym
miejscu do quorvis nutus &c. Albo tali Jego gdy inclemina
tia życie zaspinie znam się bydź przy dożgonney obligacyi
&c. Albo tali Nieprzestanę omni conatu et studio Przyiacielskie
mu affektowi korrespondować zostaiąc statecznie &c. Albo tali Sup
plikuię abym był bene positus na zawsze w affekcie WP. którym
iestem ad quorvis nutus.

Teraz uczyniemy relacyą tych Listow którezmy pro exercitio
tali w domu takie wszystkie kompanowali.

Epistola

EPISTOLA
In varia materia.

Senator do Senatora pisze zapraszaiąc na Seym do Grodna.

Dokument szczerey przyiazni moiey teraznieyszym odnawiam listem pragnąc z całego Serca tak na zawsze z WMP. komportować się iako dotąd nieposzlakowane wzaiemney życzliwości swiadczyły dowody. Niewątpie że WMPan o przyszłym da BOG Seymie seno mysli, iako y każdy z nas, ktorym z powinności Senatorskiego Charakteru incumbit prodesse utilitati et saluti Patriae ieżeli tylko domowe interessa ate praegnantia przedsięwziętey do ratowania Oyczyzny niezałamuią drogi z tym wszystkim choć by były naywiększey importancyi powinni ustąpić communi bono owszem ciężko by Bogu odpowiedzieć przyszło gdy by dla niebytności osoby iakiey wielemogącey Oyczyznę poratować całość Dobra Pospolitego szwankować y do ruiny nakłonić się miała Ile że mnie umysliłem gdy by z naywiększą przyszło ciężkością służyć rzeczypospolitey iak siły y sposobność moia wystarczy ta zaś ochota inferenda Patriae ope tym skutecznieysza by była gdy by wraz z WMPanem złączona mądrością y radą wielkiego Statysty posiłkowana W tym assekuruię że szkody żadney w Domu nie będzie ieżeli commune bonum ubespieczemy, przeciwnym zaś sposobem oczywista szkoda życia y fortun naszych strata gdy czego Broń BOZE przez niedozor nasz y nieczułość w sprawowaniu publicznych interessow hostibus praedafiet, będę ia z całą Rzeczą Pospolitą bytności WMP. wyglądał

ktoremu

ktoremu czerstwego zdrowia y we wszystkich zamysłach pożą
danego sukcessu życzę.

Responsoria.

Za niewygasłą pamięć y rzetelny dowod przyiaźni WP. ku
mnie iako zawsze wzaiemną zwykłem korrespondować szczere
scią tak y teraz przy nayniższym pro omnibus officijs podzięko
waniu nową biorę pobudkę do odwdzięczenia za łatwość Jego ho
nor dla mnie y szczęście że mam tak Godnego y Estymowanego w
Oyczyźnie Statystę ktoremu pectus meum aperire mogę y w wielu
trudnosciach mieć informacyą. Supplikuię o nieodmienną powzię
tego ku mnie affektu punktualność następuiący Seym w Grodnie
bardzo potrzebny w Oyczyźnie z myśli mi nie wychodzi iako y
u każdego przysięgłego Dobru Rzpltey Senatora powinien bydz
in apprehensione życzę sobie całym sercem ieżeli BOG da zdro
wie bydz na nim przytomnym. Było by to wprawdzie imie
tylko nosić Senatora y tak piękną w Rzpltey powierzchownie
dystyngwować się powagą w rzeczy zas samey nie się Senator
skiey nietykać powinności gdybyśmy et sentialia Urzędu tego
niezachowywali te zas funduią się na publicznych in commune bo
num obradach. A iako naypierwey staramy się o zbawienie Du
szy bo te tylko iedne mamy y iey utrata nigdy niepowetowa
na tak u nas drugie mieysce mieć powinna cura Patriae kto
ra iedna z ciężkością y tylom pracami y krwi rozlaniem od
Antecessorow broniona y nam zostawiona iest abyśmy wzaiemnie
nienaruszoną Potomkom naszym zostawili tey zas niepora
tować pożyteczną radą niewesprzeć niebydz z drugiemi szczerze
się przykładaiącemi do zachowania iey całości y ozdob ile ko
mu ex officio incumbit było by to pokazać się iey nieprzyiacie
lem hostili erga Rempublicam animo qui cum posset in da
mnum servare negligit. Boga zastępow błagać nieustannie
należy ażeby wszystkie rady nasze zbawienne y pożyteczne Rze
czypospolitey uczynić raczył y mnie użyczył na tyle łaski
abym mogł w zdrowiu powitać WMPana.

Senator do Senatora pisze a by utrzymywał względem Aukcyi Woyska propozycyą na Seymie

Kiedy nam Bog Naywyzszy tyle uzyczył zdrowia zesmy się zbawiennych Oyczyznie dni doczekali z okolicznosci następuiącego Seymu pokazac nam to potrzeba że Boskiey nad Krolestwem naszym prowidencyi usilnym korrespondujemy staraniem y pilnoscią Obligacya za iak kazdego Obywatela tak osobliwie nas cale przywiązanych y przysięgłych pospolitemu dobru powinna pobudzac do szukania skutecznych srodkow ktoreby nietylko w dawney sławie szczęsciu całosci utrzymywali Oyczyznę naszą ale tez same te przymnazały pozytki y w tym Punkt honoru naszego y powinne Rzeczypospolitey przysługi zakładac należy, azeby przy naszey kooperacyi w iak naylepszey pozycyi stan Oyczyzny naszey zostawał. Na ten koniec wszystkie Senatus Consilia tak partykularne iako y powszechne na fundamencie praw naszych JKMc zakładac raczy. Aby im więcey głosow myśli y starania przy zgromadzeniu całey Rzeczypospolitey będzie tym większa podpora y bespieczenstwo dla niey znalazło się. Co się tyczę teraznieyszego Seymu, y iakie za nim następuią konsekwencye widzi to kazdy statum przenikaiący osobliwie zas względem melioracyi na cel iakiegos ostatniego nieszczęscia w sławioney Oyczyzny naszey ani w Przyiazn Sąsiedzką z postronnemi narodami ani w pieniężny posiłek ani w Woysko ani w zaden dobry porządek nieopatrzoney taka to własnie Sytuacya tey miłey Rzeczypospolitey, iakoby iakiey wspaniałey Osoby w siły y obrot do oddalenia wszelakiey natarczywosci dostatniey ale ręce schowane maiący, ktora zadney gotowosci dla obronienia siebie niepokazuiąc dosyc naygrawania y niegodziwych

Potwarzy

Potwarzy cierpi tak Krolestwo nasze chociasz z siebie dosyc mocne, y Adywiększey potencyi odpor dac sposobnie, ieżeli te siły schowane mieć będzie, na nic się iego obszerność y potencya nie przyda, w takowey tedy potrzebie a do ruiny nachylenia położona Oyczyzna nasza bez aukcyi Woyska się nie obeydzie. In quem finem propozycya ta na przyszłym da Bog Seymie agitowac się będzie y Ja WMP. upraszam azebys amore communis boni niechciał od tak potrzebnego odstąpic Sentymentu da Bog że się przecie otworzą Oczy wysadzonych ad tractanda publica Consilia JMCP. Posłow y kollegow naszych a oczywistego uchodząc niebespieczeństwa, w potrzebne Dobro Pospolite opatrzą siły spodziewam się w tym punkcie wzaiemney od WMP. pomocy.

Responsoria

List WMP. względem utrzymywania Dobra Pospolitego w Oyczyznie iak poważne w sobie y wielkiey uwagi godne zamyka sentymenta tak y mnie chociasz z siebie dysponowanego do wspomożenia nadwątlonego Krolestwa bardziey ieszcze w przedsiewziętych umacnia sposobach.

Dałby to Bog naywyższy azebysmy wszyscy unum velle et sentire chcieli a zebrawszy razem zbawienne całemu Panstwu srodki te skutecznie do exekucyi przyprowadzili. Ktoz by nieprzyznał że obrona każdemu Krolestwu iest potrzebna ale w iakim kompucie w iakiey liczbie hic rodus hic saltus. Ale naturalnie mowiąc, czylisz nielepiey bydz lepszy niżeli dobrym bydz mocnieyszym niżeli mocnym mieć więcey Woyska niżeli mniey bo ieżeli chcielibysmy się bronić chociasz tę malenką maiąc garstkę woiennych Ludzi czylisz niepożyteczniey y bespieczniey bronić się większą siłą. A daymy to że żadney w tey mierze zaczepić niechcemy

Potencyi

potencyi ale ieżeli przynaymniey defensive mieć się niepotrze
ba będzie coż za defensya, iaka gotowość do obronienia wła
snego życia y fortun? idzie zatym iż ieżeli obeyść się może
my bez woyska to go nie mieć. ieżeli koniecznie potrzebne
to się w niego koniecznie opatrzyć. Niemożemy sobie tego
przyznać żebyśmy iaką doskonałością celowali insze Nacye
ale chcemy bydź ze wszystkiemi zrownani; Ktoraż iest bez
proporcyonalnego dochodu y sustentacyi swoiey żołnierza o
wszem dla większego bespieczeństwa y mocy in defectu swo
ich obywatelow ukurs od inszych zaciągaią Potencyi
My inszy y wcałym Swiecie nowy dla konserwacyi Krole
stwa chcemy wynaleść sposob y życzemy sobie finem ponu
uspokoienie y o całe niewłasności naszych non adhibitis
medijs. Te moie y insze ktore mi przyidą reflexye zechce
WMP. kommunikować, ażebyśmy iunctis viribus et consili
is Oyczyznie naszey pożytecznych tę propozycyą względem
Aukcyi Woyska na przyszłym da Bog Seymie uczynili sku
teczną, teraz in desiderio widzenia WMP. zostaiąc da
wney się rekomenduię przyiaźni.

List winszuiący S. Patrona Oycu.

Poświęcony dzień S. Patronowi WPD. Chociaż wielu dobrze ży
czących w Dom WPD. zgromadził z wyrażeniem życzliwe
go affektu y powinszowaniem Imienia Niewątpię iednak
że y moia z uprzeymego serca wynurzona gratulacya znay
dzie mieysce y akceptacyą w Rodzicielskim Sercu. Wolno
innym z dobrego affektu y przyiaźni zprzyiać WPD. y do
brze życzyć dla mnie ta powinność y dozgonna Obligacya
nietylko dobrze życzyć ale gdyby można zdrowiem się y ży
ciem dzielić ktoremu po Bogu te nayprzednieysze dary po
winienem Jakobym zaś z okoliczności S. Patrona WPD.
złożył apprekacyą biorę miarę z innych tysiącznych wo
tow konsekrowanych Imieniowi WPD. ktorych skutku ia
ko nayprędszego Synowskim życzę affektem.

List

List w ktorym poufale ieden drugiego napomina aby się rządził według własnego sumnienia y na niczey łasce nie fundował się

Słysząc o częstey z zachodzących rożnych okoliczności W[aszmości] alteracyi tak prawdziwy Jego Przyiaciel, y zawsze dobrze życzący na fundamencie prawdziwey ku osobie Jego życzliwości utmysłtem præsentibus nie tylko uczynić reflexye ktorebym W[aszmość] ex statu frasliwego życia z niepowątkowanym zdrowia uszczerbkiem ad meliorem statum przywrócić mogł. A naypierwey ta iest niezawodna y codzienna doświadczona experyencya prawdziwa iż kto bogobojny swoy zdrowy rozum maiący chciwych się a zdaniu swemu przeciwnych chwyta sentymentow y całe się funduie na łasce czyiey y respekcie nigdy swobodnego z ukontentowaniem życia wtrącić nie może bo co mu lito obiecał y co lito uczynić może nigdy tego pewien nieiest a tym samym ciężką harmidrę się nadziebą niekontentowanie ponosi. Ktoby tedy cudzym konicz pisania tego znayszego iest że miłe y swobodne żyie szczegulnie ufundowane iest na rządzeniu się swoim własnym y zdrowym rozumem czyli sumnieniem. Spoze sobie W[aszmość] pomyślisz zegdy tego nie reflexya chcę oderwać od pustych y próżnych kompanij kontentowania y wesołych myśli z krotofilnych konwersacyi pochodzących pozbawić ciała nie z iednym konfudentem lub iakim dystyngwowaną osobą rozerwać kontenciey ale też z prostszego razu y nie znaleźnego rzeczy przemilczenia pochodzące imaginacye prędko omina gdy prożne się pokazą z mocy zaś porady prawdziwa wesołość kontentowanie konwersacya wynikne. Rzadko się na tym fundować niepotrzeba iako się lito powierzchownie pokaże ale wszystko głęboko y fundamentalnie wszystko uważać iako albowiem ci którzy w gurach szukaią kruszcow gdy nie głęboko kopią, zaraz iakie znayduią zyły z takich niewiele profitują bo te które się na wierzchu znayduią ordynaryinie podle są metalle, gdy zaś z długą pracą y głęboko ziemie kopiąc ledwie się iakiey dobiorą żyły tam pewna nadzieię mają kosztownych kruszcow tak lito tysko na cudzą powierzchownie się zapatrzyć konwersacye y na stownych fundamencie się delektowaniach niewielkiego pożytku lito zaś wszystko głęboko z samym sobą wszystko rozważa y uważa mocnicy się na swoim ugruntuie zdaniu y wiadomy z własnego sumnienia pewien konwersacyi, Zaniechay W[aszmość] powrócenie

chowne przyiazni delitarcye łaski affekta nie w tych wszystkich pewnego niemasz bnaypewnieysze Dobrol gruntowne ufontentowanie ktore własny rozum WP. wynaydzie ostatnia że wszystkim na cudzym polegac zdanid y niczego nigdy nie bydz pewnym ufnie y w wody dostatnie przeludzoim az do naznaczonych granic sobie bespiecznie dazpendem, Celui zas wiarce na nie wrzucony pewnego niema terminu y do czasu płynąc prędko ig o lada drzazgi lub chrosci ne zawadzi, albo też po opadłey wodzie na lodzie zostanie y okinie albo zbyt burzącemi zy nawałnosciami skotatany w przepasc morską wpadnie, tak ig tym przytrafia ktorzy szczęscie swoie y ufnosc na cudzey radzie y respekcie fundnie ale nis inhatando consilijs sdmi nie wkodzą doiąd zmierzaią. Te są ołobizności y ozdoby ktore życie ludzkie niespokoyne czynią. Rzecz WP. sam głębiey to zważyc, a przyznac że verbum binum in bina Coincidentia &c

Epistola salutatoria Illustrissimi Nuncij Apostolici ad Regnum missi.

Sanctissimo Domino Nostro N.S. Gentem Nostram cum pro omnibus beneficentiæ sue in eam collatis testimonijs tum proxime recenti munere ad agendas gratiarum actiones tenerius quo inter millenas Orbi Christiani curas Regni etiam Nostri Sanctæ Sedi Apostolicæ devotissimi meminisse voluit atq in signum boni erga nos animi se in Ecclesia Christi Præsulem maximus in carne pro meritis conspicuum misit. Dici satis nequid quæ ta voluptate quot quot sunt Regni huius Incolæ hoc Pastoris beneficium affecerit atq ad amorem Orthodoxæ Religionis legum Ecclesiasticarum ac quarumcunq Sanctorum exacta observantia majorem in modum accenderit atque admodum eorum haud fallet sobrietatem. Quæ adspirus nobis incultari atq commendari videmus, ita favor hic Sanctissimi tam vigilantissimi Pastoris quo adspirus renovabitur eo profundius apud semperq memoris animi radices aget. Neque vero minorem sibi in hoc Oris hospiti gratiarum actionem debere profitemur cui inter alia multo jucundiora multoq ampliora in Ecclesia Dei ministeria non postremo loco fuerint Nominis Polonici amor atq convictus Nobiscum et quod non ægre ferre florentissime etq celias deliciarum mundi habetur. Ita tot Provinciæ

cum

cum Nostra non tam culta neq nimis antiquitatibus exornata Regione commutationem fieri quare dabimus operam ut culturam soli locorumq asperitatem amore ac observantiæ dignitatis officijq tui compensemus. Ad hujusmodi tibi exhibenda officia publica Fama et existimatio nominis tui qua Orbis Christianus patet Incitamento futura cum enim te omnibus qui hoc in Regno Poloniæ gesserunt munus virtute et Sapientia parem si non majorem publice nixi testimonio agnoscimus eo cultu amoreq te prosequi conabimur qui optimis qui dignissimis debetur viris. Faxint Superi ut penes mutationem soli et Patriæ status valetudinis tuæ nulli alterationi succumbat Imo omnia ad mentem et vota tua, resq ad nutum fluentes habeas.

Epistola Officiosa ad Amicum.

Et si nihil occurrat quod præsentibus literis tibi deferendum putarem, cum et Domi meæ et foris omnia tranquilla pacataq sint: pro veteri tamen te per Epistolam alloquendi consvetudine easdem expediendas duxi assumpto scriptionis argumento; quod ut bono constantiq erga te semper animo, hactenus fueram ita deinceps te majorem in modum amore prosequi in animo est, atq idem ipse dies qui finem vitæ etiam debitis erga officijs allaturus. Quo in statu res tuæ sunt tuorumq da Nuncium et v maximes virumq tuarum rationes perscribi vellem enim te eadem corporis firmitate frui qua ipse his temporibus me pollere sentio, si me diligis magisq a me diligi vis publicis atq domesticis curis tantisper modum poni atq me desiderio videndi tui multis ab hinc temporibus laborantem fac gaudere. Quod si in hanc usq diem votis tuis non undequaq fortuna respondit v ab hinc meliora præcor.

Epistola Responsoria.

Quod ad me de valetudinis rerumq tuarum statu perscripseras quodq in hanc usq diem a veteri metu vivendi consvetudine haud desciveris gaudeo vehementer dabis vero ulterioris argumentum lætitiæ si verbo stare volueris meq tui amantissimum nulla apud te obscurabit oblivio valetudinem qua frueris immutabilem semperq fortunatis successibus abunde re

fortam

refortam ex animo precor. Ego quidem aliqua virium firmitate me pollere sentio v plerumq aegritudine vexatus miserā afflictamq vitam traho. Quia vero scribis ut solutus curis Domum Btuam invisere pergam facis tu quidem per tuo in me amore si non facile id quod a me fieri petis te facturum promissis quanta me res hujusmodi voluptate afficeret si aliquo errore inductus me prius inviseres quod reliquum est perge me amare ut ceperas et si quae negotia per me recte fieri existimas quam primum committere ne graveris. Vale

DISCURSUS Eidus.

Według ułożoney dyspozycyi w szkole naszey chcemy dać dokument applikacyi y postępku, ktorysmy w tym drugim miesiącu uczynić mogli y oddawszy winny honor godnemu Audytorowi o łaskawą upraszamy attencyą.

Tedy insze zabawy o tym co z lepszym profitem na dalsze ieżeli BOG pozwoli życie bydz może zacniemy mowić.

Niewidzę co by tak osobliwego było y potrzebnego iako niewyestymowane Sentymenta Peldzhoffera pierwszego Thomu.

Poniewasz się to podoba WP. więc czego się kto nauczył z tego Autora niechay uczyni relacyą.

Tam to uważał z samego początku iak dziwnie pięknie expliku ie tytuł dany Xiąszce swoiey Arcana Status a nay pierwey ten termin arcana roztrząsa, insze są arcana dla tego tak nazwane że o nich nie wiedzą y z cięszkością można doyść y zrozumieć co znaczą. Insze zas nazwane arcana gdy kto ma iaki sposob kunszt sztukę osobliwszą iak sobie ma postąpić w iakiey okoliczności a osobliwie in gubernatione, ale tego niepokazuie po sobie y nic nikomu nie mowi y takie arcana nazwał Arystoteles Mahinamenta rerum Publicarum wynalezione dla konserwacyi Dobra Pospolitego.

Machinamenta to znaczy zdradę sztukę iaką niegodziwą iak że to tedy bydz może azeby Autor tak poważny y estymowany miał o tym traktować, iak kogo podeyść iak oszukać iak się z kim obrocić

Divine się z tego emunduię żeby mu alicui vitio non imputetur

że

ze o takiey tractacie materyi. iz bedac przez tyle lat na publicznych functiyach, u Dworu Cesarskiego y ustawicznych Legatiach de Statu czynic tego nechce azeby miał takich zdrad fortecow oszukania takiego uczyc: Modestia viri Consularis qualis tot annis visa est sacrationis sapientia amens animus, ideo nulla lenius admittit y przywodzi rozne podobienstwa ad emundationem sui iak mowi stonetne zgromienia przez mieysca czyste y nieczyste nie chodza ieżdnak się nie ubłacia; Sposoby łotrzy trudnie do Seduktstwa mieszaia, iednakże nimi nie trwaią Paiencow Zołnierz gotuie że lazo y ostrzy azeby nim zabiiał iednak dla tego Zbroyca go nie zowią. Teologia daie naukę o Grzechu przez to iednak nie iest zła y zakazana

Tak y moie reflexye chowaiąc się będą regulowały ad dolos artes machinationes iednak non co fine dokonione azeby tak uczynił albo raczey nieczynić. Neq nos docemus errare qui docemus errores intelligere y owszem kto chce dobrze dobrze rządzić powinien się znać dobrze na. Fałszach kto chce być doskonałym in aliquo opere powinien się znać na nieboskonałości ktoby się kochał w cnocie gdyby sobie niezbrzydził nicnoty, ktoby umiał sobie powazać pogodę, gdyby nigdy zaszłego nie widział nieba ktoby niewiadł co zwierzchom nadrzucać gdyby długo nocy nie znał y potym wnosi iłlacya że takie nabłiżej scelerati in malam partem dicti in bonam brać będą co innego pisać otym a co innego radzić tak czynić coż gdy w tym ztego że ich będą wyprowadzać rozne w Krolestwach Tranzakcye iak się ktore rozszerzyło Państwo, iakiemi zdradami upadło, albo się też zmnieyszyło: coż w tym ztego że ia pokazuię iak się mają prawdziwi Panowie czyli dzierżyciele utrzymywać na swoich własnościach, y Tyranom nie dać się zawojować, y iak się Pan Monarcha ma rządzić y Poddanych swoich uważaiąc rozne procedery roznych Potentatow, sic nathq non docebo errare sed errores intelligere et cavere y potym pokazuie że to iest wielka praca ktorey się podeymuie, ale to czyni dla wielkopomney sławy: Magnum iter ascendo sed dat mihi gloria vires. Non invat ex facili fulta corona iugo.

Takie tedy nazywa albo raczey iakią im daie definicyą co to są arcana status

Arcana status sunt intima et occulta rationes sive consilia eorum qui in Republica eorum Principatum obtinent. Albo ieszcze troiey. Arcana Status sunt occulta quedam consilia boni Publici causa inventa. To zas notandum że takie consilia będą się widziały chytre y zdradliwe z tym wszystkim gdy będą pomocne ad conservandum bonum publicum niebędą złe, y chociaż by były z zeszkodą, z ruiną y z utratą życia iakich partykularnych

nych Osob, byle bonum publicum ordynaryinie takie consilia Statystowie poczytuią za dobre y godziwe na fundamencie onego przysłowia, melius est ad mihi quam ad nobis naprzykład gdyby w iakim miescie zaięło się powietrze iuz z tamtąd zadnego, czyli zdrowego czyli zarazonego niepuszczaią konserwuiąc od zguby wielką zgubę Ludzi ktorzy się w całym Panstwie znayduią ale chciałbym się informować co znaczą te terminy, arcana imperyi et Arcana Dominationis czyli za iedno się biorą czyli tez iest między nimi iaka dystynkcya.

Owszem bardzo się od siebie roznią bo arcana Impery nazywaią się takie sekretne consilia ktorych Monarcha zazywa, dla konserwacyi wcałosci Panstwa swoiego, a zas Arcana Dominationis są takie consilia ktorych zazywa Monarcha propter procurandam securitatem, dla osoby swoiey, bo poniewasz wszystkie interessa do niego należą, niepodobna azeby się wielom nienaraził, zaczym unikaiąc iakiey zdrady, albo konspiracyi na zycie swoie, powinien miec y umiec rozne sposoby dla wynalezienia własnego bespieczenstwa, iuz tedy arcana Dominationis maią się tylko consequenter ad arcana Impery bo gdy Monarcha będzie miał nay pierwey dla siebie wszelakie bespieczenstwo ubespieczy y całe Panstwo. Ale to rozdzielenie arcanorum status, arcana Imperij et arcana Dominationis ma wielką konnexyą z dystynkcyą ktorą Tacyt czyni ale ieszcze dodaie, 3tiam partem y tak względem Jego nazywaią się arcana Imperij, arcana Dominationis, albo arcana Domus Regnatricis et arcana inania; de arcanis Imperij iuz się powiedziało iako y de arcanis Dominationis w tym tylko animadwersye, ze Tacyt inter arcana Dominationis kładzie arcana Domus Regnatricis, iako to pokazuie L. 1mo Annalium o Tyberyuszu Cesarzu: Tiberium a teneris annis in Regnatrice Domo educatum fuisse ktore to arcana Domus Regnatricis tak się maią rozumiec kiedy iaki Dom czyli Familia tak sobie przywłaszczy rządy iakiego Panstwa ze zrąk swoich niewypuszcza gubernationem, to takie consilia takie sposoby, wynalezione do utrzymania rządow w swoim Domu, nazywaią Arcana Domus Regnatricis y takie arcana przez długi czas miała Domus Franconica potym Saxonica, potym svetica, naostatku Domus Austriaca, dla konserwacyi przez długi czas w Domu swoim Cesarskiey

Korony. Zkąd tatwa pokazuie się roznosć inter arcana Do
minationis et arcana Domus regnatricis bo arcana Dominatio
nis są to takie consilia, ktorych tali Monarcha zażywa dla sie
bie samego, azeby spokoynie y bespiecznie rządził Państwem
nieważąc na to względu, tali się to obroci, y do czyich rąk się
przemieni post sera fata, a zas arcana Domus Regnatricis są
takie consilia, ktorych zażywa Potentat tali nieżyszko dla utrzy
mania swoiey władzy, poki żyie ale też dla utrzymania przy
tychże rządach swoich Sukcessorow; Trzecie według Zakona
dawna nazywaią się takie sekretne y prawdziwe con
silia, ktorych zażywa Monarcha, niby na utrzymanie wol
nosci y rożne magistraty y Zuryzdykcye postanawia cudzo
ziemcom a sam rządzi tali mu się podoba, y tak to
wszystkie ad apparentiam poczynione tytuły dobrze się nazy
wać mogą inania vocabula, albo simulacra et nomina anti
quae libertatis y im więcey takich zmyślonych tytułow, ho
norow Magistratow bo tak tym więcey dla Pospolstwa nie
wola, iako Tyberyusz uczynił Rzymianom: czym Tacyt
napisał: Quanto libertatis imagine tegebantur quo dam
populo concessa tanto ad infamiam crumpebant seruitium
Z tego tedy Dyskursu de divisione Arcanorum Status wy
kłada konsekwencya że insze są arcana justa y honesta, in
sze zas injusta y flagitiosa, a insze które medium lo
cum tenent, ani sprawiedliwe anitiesprawiedliwe z siebie
nie są ale a diaphora albo indiferentia, ale będą dobre albo
niedobre rzekli się. I tak to związa oboiczności.
I to także w Kapitle pierwszym Potkrzhowffera notatu digni
tali pilnie expliknie jura Imperii albo jura Majestatis.
co to iest jus Majestatis ab arcanis Jus tedy Majestatis,
iest władza zwierzchnose zwyzdykcyą nayważnieysza w Monar
sze ktore to jus majestatis czyni go nayważnieyszym Panem
y dystyngwuie od wszystkich y to jus majestatis Monar
chowie maią od Boga, od ktorego wszelka zwierzchnose
y dla tego Pismo Święte Bogami nieiakiemi nazywa
Vos Dij estis Jura Imperij albo jura Majestatis są
te osobliwie prawa, stanowice Magistraty honory urze
dy

dy rozdawac, albo nowe postanawiac, woynę wypowiedac al-
bo pokoy lub traktaty uczynic sądy swoie mieć bez zadney
apellacyi, podatki czynsze, cła alleyzy nakazywac, złoczyn-
cow darowac zyciem pieniądze kazac bic pod swoim imie-
niem y takie monety czynic Seymy konwokowac Przywile-
ie rozdawac, y tym podobne prerogatywy nazywaią się Ju-
ra Majestatis, bo takich stanowic zaden niemoze tylko ten
przy ktorym iest naywyzsza zwierzchnosc.
A u nas w Polszcze przykimze iest jus Majestatis, czyli przy
Rzeczypospolitey czyli tez przy Krolu Jmci
Tylko iedno jus Majestatis przy Krolu zostawiła Rzecz-
pospolita, arcana zas Imperyi y insze sobie exuypowała, to
zas Jus Majestatis iest wolne rozdawanie wakansow, komu
chce ex capacibus, iako to Karwicki wyrazil: In manu Re-
gis est Imum et supremum Majestatis jus creandi Ma-
gistratus et quidem tam libere ut Cancellariatum, Marschal-
catum Ducum Equestrium &c Curules pro suo libitu, di-
stribuat, iest to tedy iednosc jus Cardinale Majestatis Krolow
Polskich wszakze y Seymy Seymiki bywaią za uniwersa-
tem Krolewskim zaczym konwokacya Seymow będzie
takze nalezała ad jus Majestatis, Krolow Polskich iednak
y tych konwokowac niemoze czyli składac tylko iak pra-
wa opisuią Prawa zas stanowi Rzeczpospolita, per consequens
to jus Majestatis będzie nalezało bardziey ad Rempublicam
nizeli do Krola, kiedy iednak Seym extraordynaryiny bę-
dzie, ze tu Rzeczpospolita nihil contribuit do tego pod tym
pretextem to jus majestatis mogło by nalezec do Krola.
Coz tedy za roznosc będzie inter jura Imperij et inter arcana
Naypierwsza, ze jura Majestatis czyli Imperij są te ktore
Monarchę czynią Monarcha a zas arcana Imperyi czyli sta-
tus są wynalezione sposoby czyli rady ad conservanda
jura Majestatis, bo pieniewasz rzecz maximi momenti gu-
bernatio Reipublicae, potrzeba koniecznie aliquam artem
adhibere, azeby dobrze rządzic a to ars, są arcana consilij.
Druga roznosc ze jura Majestatis we wszystkich Panstwach
są iedne a zas arcana status ledwie nie w kazdym insze

bo

bo się każde prawie Krolestwo inaczey rządzi. Trzecia rożnosc ze wszyscy wiedzieć mogą jura Majestatis, a zas arcana bardzo są pokryte, y o ktorych nienależący ad gubernationem niepowinien wiedzieć.

Poniewasz te arcana consilia są bardzo potaiemne et varijs dissimulationibus są pokryte to muszą mieć dosyć nieprawdy dosyć nierzetelnosci dosyć zdradliwych sposobow.

Justus Lipsius dzieli takie arcana in tres classes, in prima classe kładzie rady chytre niedowierzania, zmyslenia czego niemasz, y pobłażania. In secunda Classe wylicza opaczne sprawy wynalezione praetexty, y insze prawdziwey cnocie, prawom y wierze przeciwne Sentymenta. In 3tia Classe oczywiste zdrady, niesprawiedliwosci y niecnoty. Itaque 1mam Classem w ktorey się znayduią callida consilia diffidentiae simulationes, dissimulationes radzi zeby takich zażywać bo y Swięty Bazyli, taki sposob ad conservandum Commune bonum chwali honesta atq laudabilis est calliditas, ktore są in 2da Classe, iako to uczynić co przeciwko Prawu opacznie sobie y nieszczerze postąpić pretext polityczny wynalesc do niedotrzymania wiary, taki sposob tolerandus, ile gdy tego potrzebuie ratio status, to iest ubespieczenie Dobra pospolitego y ostatnia potrzeba. Co zas te ktore są in 3tia Classe iakoto oczywiscie kogo zdradzić, uczynić rzetelną krzywdę, y niesprawiedliwosc popełnić iaki excess wszyscy Statystowie execratur y brzydzą się takiemi ktorzy to depravant publica jura justiciamq fugant, Divum nil verba ferentes, Juz się takich sposobow niegodzi zażywać, etiam ad conservandum Commune bonum, lubo dosyć y takich praktyk na fundamencie Machiawela Sentencyi

Ales WP. powiedział że dla zachowania pospolitego dobra godzi się y prawo złamać było było przeciwko sprawiedliwosci co zawsze iest niegodziwe

Jest prawo na Prawo, zatym mnieysze prawo powinno ustąpić Mnieyszemu, Salus populi suprema lex est, więc się nie przeciwko sprawiedliwosci nie stanie, gdy to nayważsze prawo, chociasz zgwałceniem innych statutow zawołane będzie, y to się prawo nazywa jus derogatorium albo ratio status, byle w takich okolicznosciach non praeiudicet lex divina, bo ta iest większa nizeli ratio status, a nayle

piey iest kiedy się ratio Status zgadza z rozumem y fun
duie się na racyi y na cnocie iako ten nasz Statysta pisze:
virtus innititur rationi, ratio virtuti status, rationi status
salus publica.

Nic pięknieyszego iako Rudolff Cesarz rationem status zacho
wał, upokarzaiąc Offokara Krola Czeskiego, ten Offokarus
wprzod był Marszałkiem Nadwornym u tego Cesarza po
tym został Krolem Czeskim trzeba było według zwyczaiu
ażeby qua Princeps Impery przed Cesarzem przysięgał, ale
że sobie miał za wielką konfuzyą, gdyby przed Cesarzem
klękał, zaczym życzył sobie ażeby mogł prywatnie wyko
nać przysięgę. Dyssymulował Cesarz y kazał opowiedzieć
Offokarowi że pod namiotem iego będzie przysięgał, ia-
kosz tak się stało, ale Cesarz kazał tak narządzić sznury
ażeby prędko spuszczone y razem zasłony przycisnęły
Offokara y aż do Nog Cesarskich nakłoniły, y tak nad
spodziewanie musiał leżeć u nog Cesarskich w oczach
swego y Cesarskiego woyska.

Jednak te arcana status maią w sobie wielkie subtelno
sci czasem się uda sztuka a czasem trzeba się też zawsty
dzić kiedy się niepowiedzie tak iak sobie kto życzy.
Tentare altiora chociasz się że wszystkim nieuda, zawsze iest
chwalebnieysza, aniżeli małey rzeczy dokazać, iako to pięknie
własnie do tey materyi napisał Pliniusz: tucius per pla
na sed depressius iter frequentior currentibus quam rep tan
tibus lapsus, sed et his non labentibus, nulla laus illis non
nulla laus etiamsi labantur.

In Capite 2do ma niektore reflexye, iakieby też arcana czy
li consilia, służyły, ad aliquam gubernationem, in specie, iako
to naprzykład ad gubernationem Monarhicam gdzie tyl-
ko ieden rządzi, potym iakie Consilia albo arcana Domus
Regnatricis to iest ażeby z ktorego Domu niewychodziły
rządy albo panowanie, potym co to są Arcana Poliarhia
y iakie Consilia nautrzymanie status Poliarhici, status de
mocratici, status aristocratici, a potym compendiose opisu
ie anarhiam

Ktoby tedy chciał Monarhicum Regimen konserwować po
trzeba ażeby tego oczywiście niepokazywał, że sam abso
lutnie rządzi, ale umbram aliquam libertatis, niech zo

stawi

stawi tako to imiona Urzędow, Magistratow; potym honory
Tytuły, mercedy tytuły przywileie rozdawać w rzeczy zdrowia za
mey wszystkiemi interessami według woli swoiey dysponowac
tak tako w Rzymie było in occasu libertatis, o czym Justinus
napisał; Nomen apud Rempublicam, vim autem jus potesta
temq Imperij apud Principem fuisse. Temu zabiegaiąc Rzecz
Pospolita wenecka, przeciwnym iey rządzi sposobem, bo przy
ich xięciu titulus precedentia imago Maiestatis wszystkie
zaś rządy przy Rzeczypospolitey arcana status poliarchia
gdzie wielu rządzi, y ieżeli cała Rzeczpospolita będzie nale-
ża ad gubernationem to iey będzie nazywało gubernatio demo
cratica, ieżeli zaś przednieyszi Panowie to gubernatio tako na
zywa się democratica, a powiedziawszy iednym termi-
nem, do utrzymania Regiminis Poliarchici nayskuteczniey
sze constitutum konserwowac aequalitatem inter cives, azeby ie
dni drugich w niczym nieprzewyższali, tako gdzie się znay
duie przeciwna aequalitati emulatio gdy ieden nad dru
giego chce eminere, czyli to w fortunie czyli w pieniędzach
czyli w kredycie u pospolstwa iuż tam proxima libertatis
ruina, tako się z wolnością Rzeczypospolitey Rzymskiey stało
gdzie emulacya między Juliuszem Cesarzem y Pompeiu-
szem Wielkim chcąca było utracenia wolności o ktorey to
emulacyi napisał Lucan Poeta: Non potuit ferre Cesarve
priores Pompeiusve parem.
Pytaią insze iesze sposobami ktore libertatem extinguunt
Katheder Statystowie anarchią. Anarhia zaś est abusus liber
tatis gdy zbytnicy wolności przydzie do tego, że ani na Ma
gistraty, ani na Prawa ani na zadne nadnaczone Exorbi
tantow kary, względu żadnego nie masz iuż tako Państwo
z nayuiższey wolności przydzie ad extremam servitutem y
tym podobne ma sentimenta. in Eodo Capite ten Author.
In Sto Capite ma reflexye de arcanis Imperij
et injustis. Powieda tedy że nayuiższi Panowie za wystawie
ni, na cel nayuiższych zdrad zewsząd bowiem nienawiści
na nich od Postronnych Narodow zaczepki między swoiemi
rebellie, konspiracye na życie swoie y tym podobne niebe
spieczeństwa y milionowe przypadki na nich czuwaią. Za
tym azeby tego mogł uchilnąc, zabiegł zawczasu wszelakim
inkonweniendyom na tych wszystkich hytrościach y zdra
dach znać się powinien y takich samych sposobow zdzy

wac na poskromienie przeciwney strony astum prævenire astu calliditatem vincere calliditate a chociasz się czasem przytrafi w czym potknąć, to nie tak przypisuią ich winie iako bardziey potrzebie, że choć złe, to iednak z potrzeby uczynili, y iuż w takich okolicznosciach, wolnieysi są Monarchowie, niżeli prywatni ludzie, propter periculosum, et difficillimum onus gubernationis. Idzie zatym że na wszystkie strony wzgląd mieć powinni znać się na wszystkich zdradach a cokolwiek czynią albo czynić maią, to wszystko ex secretioribus consilijs powinno emanare, iako do tego sensu Tenże Author mowi: Rimare aularum consilia obtecta sunt, inspice Principum pectora, impenetrabilia sunt, sciscitare legatos exploratores sunt, Ministros examina simulatores sunt to takie arcana obstrusa, a zas arcana injusta sunt, kiedy kto dla utrzymania swoiego interessu udaie się ad Tyrannidem na fundamencie Machiawela Sentencyi, że dla iakiego końca przynaymniey na pozor chwalebnego y dobrego, by naygorszych srodkow, godzi się zażywać, y według iego nauki, tylko te media illicita, ktore conducunt ad finem illicitum, ale aby koniec aliquam speciem bonitatis miał złe srodki do niego nie są naganne, y tak według Machiawela Romulus dobrze uczynił, że Brata Remusa zabił bo to uczynił propter finem bonum ażeby sam lepsze mogł rządy w mieście prowadzić, że także Tayusza kollegę swego po zawoiowaniu pierwszym razem Sabinczykow przez subordynowanych Zaboycow zabić kazał y to według Machiawela dobrze, ażeby między dwiema Krolami należącemi zarowno do rządu Rzeczypospolitey, niezgody y zamięszania niebyło. ale ktoż to nie widzi iak oczywiste złe y niegodziwe są takie uczynki y naypierwey alleguie Pelzofer Sen: S. Tho: in se malum est nulla ratione finis quantumvis honestissimi cohonestari potest, ale przeciwko tey Sentencyi wynaleźli Adversarij nowy Sentyment, multa non quidem Christina et Theologica attamen politice fieri że to, co inszego Politica to iest gubernatio, a co inszego Theologia, zaczym choć nie według Religij ale według potrzeby, że alias tak polityka exigit stanie się, może excusari, ale y na tę obiekcyą Chrześciańskim Sentymentem nasz author powiada. Jeżeli to prawda co niesie przysłowie: deterius est semper melioris gratia że ieden pożytek nad drugi iest większy importancyi y powinien ieden drugiemu ustąpić, y tak człowiek we wszystkich sprawach swoich, powinien uważać mnieyszy y większy pożytek

zytek, dobry y lepszy, koniec dla ktorego co czyni, mnieyszy po
zytek, iest bonum temporale, gdyby naywiększey importancyi
większy nierownie bonum æternum, albo vita æterna, ktory po
zytek czyli koniec w naywiększey mieć potrzeba każdemu appre
chensyi y tak salus publica, ktora iest u Statystow pro fine po
winna edere saluti æternæ, y przywodzi Sentencya Arystotele
sa 1 Ethic C. 13. perspicuum est Politicum aliquomodo nosse
oportere ea quæ ad animam pertinent, zaczym idzie, że politica
powinna się zgadzać y owszem powinna bydz subordynowa
na Chrześciańskim Maxymom. Jakosz te niesprawiedliwości
y niegodziwe sposoby wynalezione do utrzymania własne
go interessu złe się bardzo kończą; Jako de Cesare Borgia na
pisano, ktory od Alexandra 6 Papieża wiele doznawał łaski,
a obawiaiąc się, ażeby po smierci rzeczonego Papieża, iaki nie
nastąpił zamysłom swoim przeciwny, takiey zażył Polityki:
pierwsze iego consilium było immane, że wszystkie Xiążęta
Baranow y innych Panow znacznieyszych, ktorym Dobra
poodbierał, kazał wygubić, ażeby się żaden niezostał, ktoryby
z przyszłym Papieżem mogł mieć kointeligencyą y przeci
wko sobie walczył. Potym nayprzednieysze Osoby in Statu
Ecclesiastico miał po swoiey stronie, ktorzy przeciwko Papieżo
wi gotowi byli zawsze contrarium sentire. Potym wszystkich
Kardynałow zawczasu sobie skaptował, ażeby tego obrali Pa
pieżem ktorego by sam chciał. na ostatku we włoskim Pan
stwie tak się przysposobił w siły, że capax był dać od por
gdyby naywiększey potencyi Papieskiey ale te iego niespra
wiedliwe zamachy, zaiednam słowem rzekę tyrannia na
zły wyszła koniec bo obrany Papieżem Julius 3tius przy
musił go, aby oddał Dobra do kościoła należące w krotce
potym y iego mu odebrano fortunę y mizernie bo zabity
zginął na grobie iego napisano te wiersze:

Omnia vincebas sperabas omnia Cesar.
Omnia deficiunt incipis esse nihil.

W iakiey dotychczas Infamiy Imie Ludwika 6 Krola Fran
ciskiego, dla tego, że samemi tylko zdradami niesprawiedliwo
sciami Tyrannią bawił się, iako o nim piszą Historye. Illi

pro

pro fide erat ambitio, pro jure jurando Imperium pro Religione cupiditas. Syna nawet swoiego nienawidzil że miał bydz uliczesorem Jego na Tron Krolewski, y azeby cnota iakąs Oyca nie celował, kazał go w potaiemnym miejscu chowac bez zadney nauki, zadnego nieodaiąc Nauczyciela, y dla tego nazwany: Ludovicus Tiberius Christianus bo we wszystkich złych nałogach, Tyberyusza Cesarza Rzymskiego nasladował. In Capite Alto de arcanis medijs et ambiguis, to iest o konsiliach takich ktore służą Monarchom do prowadzenia dobrych rządow, dosyć pilne ma sentymenta. pierwszy takii zbrzegem wyciąga tego potrzeba, azeby Monarchowie to uczynili dla kohercowania całości, cobu nie chcieli czynic iednak musza a to na fundamencie Tacyta Annali: C. 9 powiada quelda vi tractata quo ceteris sit quies. y muszą czasem w mnieyszych rzeczach od sprawiedliwosci odstąpic, azeby w większych rzeczach cięy całosc pokazali naprzykład: gdy tumult iakii albo rebellia między Poprostwem powstanie sprawiedliwosc haze zeby wszystkich karac buntownikow z tym wszystkim niebo społecznoi in omnes saevire zaczym in takii casu Scipicy iest obiecnicami, deklaracyami, wolnosciami utrzymac in officio buntuiących się y takii circumstantiid actus humanos multum variant. Trzeba się akkommodowac do czasu do okoliczności. Drugi sentyment azeby Panowie rady swoie skutecznie uczynic mogli powinni sita dyssymulowac choby nie radzy nawet rozrzec, nietylko dyssymulowac całoby widzieć nie widząc słyszec niesłysząc, aley udac za rzecz takią iaka w sobie nie iest ale z iaka obojętnoscią co nazywaią Statystowie simulationem, y w tym sensie Plato napisał: de republica: crebro mendatio kdi oportere imperantes, ad commodum subditorum. A to iest przeciwko Pismu Swiętemu non enim decet Principem labium mentiens a Jako S. Augustyn powiada: neg pro gloria Dei mentiri licet to ia niewiem zaby moze subsistere Sentyment Platona explikuią go tak Statystowie: że przez to Imie mendacium nieposinno się rozumiec kłamstwo ale simulatio z tąd pokazuie się rożnosc inter mendacium et inter simulationem że kłamstwo iest ucznie nieprawdy za prawdę bez zadney obojętnosci albo ogrodki simulatio zas iest cos podobnego do kłamstwa ale iednak

nie iest

nieiest tak oczywista nieprawda ale z iakąsis słow oboiętno
scią, ktorych może bydz rozne tłomaczenie?

Trzeci Sentyment że Panowie wiele częstokroć pozwalaią swym
poddanym, ale w tey wolnosci pokrywaią wędę, ktorą łatwo
niczego niespodziewaiących się ułowic mogą y zdradzie, po
zwalaią na pozor władzy iakieysi czyli zwierzchnosci z tym
wszystkim zawsze takie mięszaią okolicznosci ktore im zby
tecznie gurowac niepozwalaią y owszem zawsze w boiazni
utrzymuią, co dosyc iest wielką Polityką częstokroć zazywa-
ią ich do rady ale dla tego ażeby radzi nieradzi za zda
niem Panow szli częstokroć podleyszey kondycyi zazywaią
do przednieyszych urzędow tak kształtnie że ci y nieu
ważaią tego przeciwko ich honorowi y dystynkcyi dzieie się

Czwarty Sentyment że o przyiazń podleyszych y prywatnych
Osob mniey dbaią, z rownemi zaś tak w przyiazni ostro
znie żyią iż każdego czasu mogą abronunciare amicitiae

Piąty Sentyment ażeby bespiecznieysze ich było panowanie
o to się staraią, aby przednieysi Panowie z sobą się kłuciti
y wzaiemnie niszczyli a tak ich potencya bardziey się będzie
rozposcierała, ale taki Antyment non Principum sed Tyran
norum.

Szosty Sentyment gdy zrozumieią że niektorzy Potenciores
biorą się do Rebelly y iaki tumult chcą uczynic w krole
stwie wynayduią tyle sposobow ażeby ich fortun zmniey
szyli intrat powcymowac kredyt u Pospolstwa popsowac
iednym słowem powiedziawszy, żeby zubożyc bo tak nie
będą mieli sposobu rebellizowac. ten sposob daie się bydz
także tyrannem własny z tym wszystkim w takich oko
licznosciach bywa skuteczny, bo kto przy ubustwie przy
niedostatku zostaie taki o żadnych zdradach y rebellicy
niemysli, ale bardziey o tym co potrzebnego do życia gene
ralna iednak reguła dla Panow ze zwiększym ich hono
rem y sławą gdy poddani obfituią we wszystko y
bogato się maią, niżeli gdy ubodzy są

Siodmy

Siodmy Sentyment powinni miec Panowie dla pomie
szania swoiego obronne mieysce y niedostępne a to dla uczy
nienia apprehensyi miedzy Pospolstwem powagi swoiey y
dla postrachu, ale przytym za naywiększą obronę zycia swo
iego niechay maią miłosc y afekt u wszystkich tym naybe
spiecznieysze Panowanie y zycie swoie uczynią według owey
Sentencyi: non sic excutiet nec circumstantia tela ut tutatur
amor; Zaczym ile moznosci wystrzegac się powinni y wielką
miec na to przezornosc, azeby niebyli w nienawisci u poddanych
swoich, więc interessa takie, ktoreby divisum Principem uczynic
mogły, przez siebie niechay nie expedyiuią, ale raczey niechay
zdadzą inszym do exekucyi owszem udac maią iakoby o wszy
stkiem niewiedzieli, y ze sobie więcey officialistowie pozwolili
zaczym to na Officyalistow złozyli.

Osmy Sentyment miec tak przeyrzane Obywatelow wszystkich
umysły, a osobliwie przednieyszych azeby kazdego zazyc są in
ni ktorzy chętnie podarunki przyimuią, takich podarunkami
kaptowac, a iako powiadaią, non amplius nuda fides est au
rum operimentum ejus wszystkich łatwo dowi się sekretow przez
zkorrumpowane serca, takim ktorzy chonor kochaią takim
gdy się poda okazya, uczynic dystynkcyą. iuz y ci Pana po
wolnemi będą, innych zyczących sobie kolligacyi z zna
czną iaką familią, zpowinowacic innych deklaracyami
na swoią stronę przeciągnąc innym tez gdy za iaki excess
zasłuzyli karę kondonowac y ci będą wierni z obligacyą.
Nigdy iednak zaden Pan niepokazuie tego ze z iakiey potrzeby
swiadczy co dla kogo, pokazał by bowiem tym sposobem wielką
subiekcyą iże się niemoze obeysc bez poddanych swoich.

Naywiększy Sentyment czyli arcanum do prowadzenia do-
brych rządow miec powinni Panowie Religią pobozne cnotliwe
y przykładne zycie, iako o Rzymianach napisał Florus
Romani olim simulabant causam publicam magis ad Deos
quam ad se pertinere unde pro flumine populo minabantur
Deos lisuros ne sacra sua polluant, seriog videndum ne aliqua
in Republica clades obveniat. Czym nieraz przestraszeni

Rzymianie

Rzymianie azeby w czym honorowi Bogow swoich nieuwło
czyli, mieli się do nabożeństwa, do czynienia offiar y do wszela
kiey powinności swoiey

Dobra tedy rzecz iest y wielkiey godna uwagi dyffidencyą, azeby za
wsze mieć podeyrzanych tych przednieyszych y kredytem swoim
wiele mogących Panow. Dlatego Juliusz Cesarz Rzeczą
wszy Państwo Rzymskie zakazał azeby żaden Obywatel
więcey nad 10 lat mający, niebawił się dłuższey za granicą
nad 3 lata a z Senatorskiego Domu żeby zkąd bądź się pe
regrynacyą tułacze[stwo]wić iego August Cesarz y inni obwaro
wali, azeby żaden z Panow podarunkami lub innemi spo
sobami nielaptował sobie wojennych ludzi ani wojny dla
potrzeby swoiey konserwował iak mu pozwolono

Do diffidencyi y to należy nieznemu niewierzać tylko temu co
albo ostatnymi oczyma obaczy albo też co iest wiadomo wszystkim
bo iako napisał Seneca: plurimorum in Republica malorum
credulitas: ale y to nieżeby wszystkim bezpieczna rzeczą
rze y rzetelnie powiadającemu niewierzać zaczym według nau
ki Pedzichowskiego, nayspiczy sobie postąpić palicyuma credere,
omnia cavere. chociaż niedowierzać iednakże pro omnibus cau
tio miec się na ostrożności y to nayspiczy medium bo y wszyst
kim wierzyć y żadnemu niewierzyć iest vitium ale wystrze
gać się wszystkiego, co osobliwie z relacyi ialich iest z
nieboszczeństwem iest mądrego Człeka proceder.

Mają y to Monarchowie w animadwersyi: że gdy którego ze
swoich poddanych widzą w wielkim u Pospolstwa kredycie
potym że w Domu iego zawsze pełno różnych gości y że wszyst
kim dobrze się obchodzi, y wszystkich sobie skarbi affekt swoy
ich ma po swoiey woli o takim złe rozumienia y mają go
w suspicyi, iakoby zamyślał czynić przeciwko Monarsze dla
tego animadwersya częstokroć potrzebna: to za Tyberyusza
Cesarza Sejanowi zaszkodziło że sobie wielki prawie krolu
affekt y dystynkcyą między wszystkiemi czynił a potym
od Cesarza na śmierć delikatowany marnie zginął. Gdy
by się byli Rzymianie ostrzegli, a tey Politycznej Zachro
ności

nili Juliuszowi Cesarzowi y Pompeyuszowi Wielkiemu kto
rzy sobie kaptuiąc wszystkich affekta stali się przez to po
tentes in eversionem Reipublicae pewnie żeby byli wolności
nieutracili, y tak w wielu Panstwach dosyć podobnych Histo
ryi iako przedniecysi w Rzeczy pospolitey Panowie, przez ka
ptowanie sobie przyiacioł, czego chcieli łatwo wszystkiego
dokazali.

Do dyskursu WPana zechcę przyłączyć Polityka Rzeczy po
spolitey Athenskiey. Ci ateńczykowie, między inszemi do do
brego rządu należącemi ustawami, mieli prawo na takich
ktorzyby eminerent między innemi, lub cnotą iaką lub estyma
cyą lub inszym iakim przymiotem: Nemo de nobis unus
excellit sed siquis talis extiterit alio loco et apud alios sit
y wysyłano takich na wygnanie, dla dystynkcyi iednak
od innych wygnancow, ktorzy sobie za iaki excess na tę
karę zasłużyli takie wygnanie nazywali ostracismus po
winien tedy był przez dziesięć lat pati takie exilium
y tacy wygnańcy dicebantur servare bowem bo na tamtym
mieyscu był woł miedziany znaczney wielkości, iednako
wosz wielu mądrych gani tę karę od Ateńczykow wynale
zioną, bo że ktory dla swoiey cnoty y znacznych zasług w
Rzeczypospolitey miał dla siebie dystynkcyą y estymacyą
nad innych, za coż go było karać, owszem taki człowiek
postany na wygnanie, a maiący przytym swoy obrot mogł
by mieć sposob zaszkodzić Rzeczypospolitey iak w Rzymie
Coriolanus uczynił y innych wiele. Teosobliwsze są Sen
tymenta, albo raczey monita służące ad pacificam guber
nationem Monarchy Na ostatku S. Augustyna cytuię
sentencyą: Sunt quaedam genera mendaciorum in quibus
non est magna culpa, sed tamen non sunt sine culpa. Ju
stus Lipsius rozumi przez te genera mendaciorum corrupti
unculas deceptiunculas ktorych zażywaią Monarchowie
propter conservationem Communis boni: Insuper zachwa
lony od wszystkich Statystow przytacza Sentyment: Prin
ceps

ceps non nihil domitus populus non corruptus optimates
pene exhausti regiminis genus constituunt. To iest azeby
Monarcha nieco był unoszony, pospolstwo od nikogo nieskor
rumpowane Panowie nad potrzebę niebogaci to tam
naylepsze będą rządy.

DISCURSUS 3tius

Dawszy w przeszłym miesiącu dokument z kom
pozycyi szkolnych łacinskim stylem teraz będziemy
mowili o tym czegosmy się nauczyli zexplikacyi Aukto
row wszkolle aze przez ten czas krotki niepodobna z
tych wszystkich Xiążek ktoremy czytali uczynić reassum=
pcyą przynaymniey z Peldzhoffera ktory do dyskursu Poli
tycznego naypięknieysze ma sentymenta uczyniemy relacyą
A niebawiąc się długo in accessoryis przypadaiącą na teraznie
szy dyskurs de ratione statu weźmiemy materyą. Co to iest
ratio status, iuzesmy przedtym opowiedzieli że to iest arca
num juris derogatorium albo excessus juris communis albo
imperantium privilegium ze sobie mogą Monarchowie po
zwolić, co przeciwko prawom ludzkim y przeciwko sprawiedli
wosci prywatnych osob gdy tego wyciąga zachowanie Dobra po
spolitego naprzykład gdy bardzo wielu albo tez wszyscy w czym
wykroczą wedle sprawiedliwosci potrzebaby wszystkich karać, ale
maiąc wzgląd na to iz było było z wielką szkodą całego Pan
stwa gdyby tak wielu godnych ludzi ktorzy się w to mięszali
zginęło, musi temperare rigorem justitiae a tylko niekto
rych dla uczynienia postrachu skarać; funduie się tedy

cała Ratio status in utilitate publica, iako powiadaią Staty
stowie: Salus Populi suprema lex est. Zatym idzie że
Monarchowie y ktorzykolwiek są exponowani ad gubernatio
nem są wolnieysi w sprawowaniu roznych interessow y
więcey się im godzi niżeli prywatnym Osobom według
owey Poety Sentencyi: non eadem vulgusq decent et culmi
na rerum; y ta wolnosc nazywa się Jus Regni et Domi
nationis, żeby to iednak czynili dla dobra pospolitego
nie własnego upodobania a rostropnie ne videantur Le
ges Regi sed regere, y to takiey wolnosci, niezawsze ale rzad
ko kiedy zażywac.

Ten Sentyment subsistere niemoże bo iest ufundowany
na Sentymencie Machiawela y niesprawiedliwy; propter
bonum finem, ktory iest necessitas et Salus publica za
żywac niegodziwych srzodkow to iest zwałcenie pra
wa wiolencya uczynienie krzywdy, zgorszenie publiczne
y tym podobne excessa ktoż to może przyznać że takie oczy
wiste niesprawiedliwosci są godziwe y nie w sobie złego niema
ią; nigdyby tak panowie niegrzeszyli boby mieli zawsze
wymowkę osobliwie in actionibus Tirannicis, że to uczynili
propter rationem status.

Na to WMPanu tak odpowiadam że to jus absolutissimum
Panow czyli jus Dominationis w dwoch tylko osobliwie oko
licznosciach może bydź w zażywaniu to iest albo kiedy ne
cessitas albo Salus publica tego potrzebuie iednakże intra sfe
ram juris Divini et naturalis tak żeby niebyło nie przeciwko
Boskiemu y naturalnemu prawu, potym z wielkim skrupu
tem potrzeba brac necessitatem et Salutem publicam za nay
pierwszy fundament położywszy, ażeby niebyło contra pruden
ciam. Necessitas tak się ma rozumieć kiedy taka na
gła potrzeba iest tego uczynienia, że nieuczyniwszy oczywiste
niebespieczenstwo, wszystkich czeka, ani inszym sposobem to
iest via juris temu zabieżec niemożna y potrzeba w takich
okolicznosciach necessitatem cum aequitate łączyc interes swoy
czyli iakie ukontentowanie prywatne na stronę oddaliwszy

to tak uczynić, żeby inszym naprzykład, niebyło y w zwy
czay nieposzło. pokazuiąc to oczywiście że niechętnie ale z
wielką cięszkością y ledwie się na to odważa. Salus publi
ca dla ktorey konserwacyi rezolwuie się monarcha czynie
co przeciwko prawu y ta kondycya wielkiey potrzebuie uwa
gi, żeby to prawdziwie czynił, propter salutem publicam;
bo Pospolstwo y wszyscy ad gubernationem Monarchy nale
żący, zawsze wybaczą y supersedować będą krzywd swoich
prywatnych, gdy obaczą że się to stało dla ich lepszego do
bra, byle to tylko niebyło z iaką tyrannią, a tak według
Tacyta większy będzie pożytek gdy ocaleie commune bo
num transgressio legis sic enim (mowi Tacyt:) minore ma
jore praemio peccatur. I gdybyśmy wzięli na uwagę
nayobszernieysze y nayda wnieysze Monarchie iaki miał
ty początek y iak się rozszerzyły, pokazałoby się, że przez
wielkie obroty, przez subtelne sposoby a zatym y niego
dziwe ale w tym venia danda antiquitati bo takie arcana
ktorych zażywali były arcana flagitiosa. Tak o Alexan
drze Wielkim piszą że procz tego iż miał wielkie szczęście
y woienną industryą siła narabiał więcey nierownie
pod pretextem tego dokazywał że się udawał za Syna Jo
wisza, y będąc w Egipcie Kapłanow Pogańskich przeku
pił, ażeby go w kościele iako Syna Jowiszowego witali y
Pampeionowi przyiacielowi swemu przykazał ażeby w
całym Wschodnim Państwie kościoły poobalano dla
tego ażeby nigdzie inszego Boga nieadorowano niemogł
ścierpieć nikogo nad sobą wyższego y dla tego z Ma
tką się naradziwszy Oyca swoiego Filippa przez Pau
zaniasza zabił y że się wstawił za Syna Jowiszowego
wielkie miał posłuszeństwo obserwancyą y miłość u
swoich Rzołnierzy dla tego też wiele dokazywał Tak y
Rzymianie per arcana flagitiosa Państwo swoie rozsze
rzyli, iuż to przez postanowienie asylum dokąd wiele
bardzo ludzi uciekało, iuż przez gwałtowne chwytanie

Dam

Dam Sabinskich iuż przez Zabicie Tarquinisza Króla
Sabińczykow przez niesprawiedliwe woyny y pretenzye
uczynione do Cudzych Prowincyi. posterioribus saeculis ma
my przykład iako państwo Tarentskie powstało nie inaczey tylko
przez słuszne obroty, albo per Magitiosa arcana, ktorych Czary
wał Machomet zwodząc ludzi y do swoiey wiary gromadząc
przypomne sukcesory iego sztuki: / miewał wielką chorobę to
powiadał, że natenczas bywał w zachwyceniu y rozmowie Bo
skich co miał daley czynić słuchał, y z tamtąd obiawienia
Alkoran, napisał azeby go za iego Pisarz nazwany Abdola
nie wydał, y iego zdrad nieodkrył, w nocy go zabił y Dom
iego ze czterema Żonami częściami podspadliwszy ku popiołowi
y rozgłosił, że ogień z Nieba spuszczony spalił Abdola
y Dom Jego za chciał co odmieniać w Alkoranie y dla
tego ta Xiąszka u nich w wielkiey iest obserwacyi. Ale za
wiast tych Niegodziwych sposobow, y zmyślonych cnot
y czynu prawdziwego y sprawiedliwego nieiaczye obro
tu iako wiele Monarchow Chrześciańskich uczyniło y tym
Państwo swoie rozszerzyli. Takoto wszędzie y u Pogan Semi
ramis fundowała Assyryiską Monarchią dosyć pięknym
obrotem, udała się do Nayczynnieyszych y azeby się tym lepiey po
wiodło, zmyśliła nowy strój ktorym głowę piękną ramiona do
statecznie polerytą y wszystkim przykładzała azeby takiey mo
dy zażywali dla tego takie sposoby nieiaką Magikkią nadsadzała
ratione status ktorych Pan rozsropnie, zażyć może, dla rozsze
rzenia swoiego Państwa, lub wyrobienia innych interessow.

Potrzeba tedy uczynić dystynkcyą inter rationem status. bo
nam est mallam a to dla fundamentu Autora naszego ktory
Capite 6 o tey pisząc dystynkcyi tak zaczyna Lancea Te
lephi vulnerat inspergentis eadem medentis hoc Capite ex
pendam, dum de ratione Status Bona et mala disseruero.

To zas notandum de lancea Telephi Ten Telephus pod
czas woyny Troiańskiey mocno na Grekow nacieraiąc, gdy
trafunkiem zawiązał się w gałęzie, od Achillesa śmiertelnie
wtenczas zraniony, miał ex oraculo przestrogę że inaczey nie
mogła się rana zagoić tylko azeby znowu ten sam ostrzem
zażył pro medicina y tak poszedł do Achillesa y prosił azeby tey

z swoiey włoczni naskrobał, ktorą gdy przyłożył na ranę zdrow
został, iako o tym że Ovidiusz.

Vulnus Achilleo quod quondam fecerat hosti
Vulneris auxilium Pelias hasta tulit.

Applikuie to tak do swoiey materyi Polityk że ratio status ieżeli
będzie sprawiedliwie zażyta, stanie się lekarstwem ieżeli zas
niesprawiedliwie przeciwko Bogu, przeciwko Religiy przeciw
ko sumnieniu będzie trucizną y pewnym zniszczeniem Krole
stwa, per fraudes et dolum Regna evertuntur. Krotko tedy mo
wiąc ratio status mała w tych trzech punktach się zamyka
naypierwey że salus publica takiey iest importancyi iż wszyst
kie sposoby choćby iak niesprawiedliwe y niegodziwe były
ktore concurrunt ad hunc finem, a tym samym są sprawie
dliwe. Powtore że do tego końca to iest ad conservationem salu
tis publicae skutecznieysze są nieszczyrosci zdrady, obłudy oszu
kania niżeli naturalna prawdziwa roztropnosc rzetelnosc y
cnota. Potrzecie że Monarchowie maiąc szczegulnie wzgląd na
ten koniec, mogą się poczytać za absolutnych w czynieniu
czyli z tego czyli dobrego, y ich wola upodobanie rozkaz za
naywiększą iest racyą y dla tego gdy Alexander wielki bar
dzo żałował smierci Klitusa, ktorego w passyi sam zabił
Anaxarchus rzekł do niego: Czylisz niewiesz Alexandrze że
przy Jowiszu zwykli starodawni malować sprawiedliwosc
dla tego, że cokolwiek Jowisz uczynił, niemoże się inaczey o
nim mowic tylko że sprawiedliwie czyni. A toż w tych
kilku punktach perversa ratio status znayduie się na kto
re y tych ktorzy się ich trzymaią tak powiada Polityk:
Nullus Politicus, nullus verus Statista qui status ratione
superaedificat flagitio.

Coż to tedy iest vera czyli bona ratio status, iakąby potrzeba dać
definicyą.

Vera ratio Status est arcanum status iustae ac Sapienter ad
ministrandae Reipublicae a toż tedy pokazuie się że vera ra
tio status funduie się na tym ażeby nie zdradą nie chytro
scią nie obłudą y setnemi inszemi niegodziwemi sposobami
narabiać ale mądrze y sprawiedliwie postępować sobie potym
srodkow czyli sposobow zażywać dobrych y godziwych do do
brego

brego konca media quid in se honesta justa quid secundum De
ium rectam conscientiam, et de genere justorum sunt. Prawdzi
wi y dobrzy Statystowie et hos Principijs arcana consilia
biorą y poswinien Pan gruntownie bydź ufundowanym na
cnocie / nie na oszukaniach y obłudach: Hypocrisis turpis in
private turpissima in Principe iczeli wyciąga ratio status a
żeby potrzebie Rzeczy pospolitey subvenire, od tego rozum in du
strią wzgląd na wbyciu polubliczności roztropnie maią. Bog
sam przy sprawiedliwości zawsze obrataią by Bogoboyney
dopomoc a nie chytrości oszukania zdrad zażywał na bliszych
tych samych sztuk y na niego zażywaią y Bog niepobłogo
stawi / dispergit Dominus labia dola że nie iest dobrego
sumnienia: o prawdzie w rzetelności szczyrości kochaiący się
tym samym bliski do rządow niesposobny owszem tacy nay
brzęśliwszy Państwo sprawować może bo ratio status nieiest
większa nad moc Boską. Niemowię tego azeby monarcho
wie niemieli pierwszego względu na rationem status ale
tak azeby ta ratio status była conformis legi divinæ y co
to powiadaią Statystowie albo raczey Consiliarzy Tiranorum
et jus violandum est regnandi causa violandum est.
Niewiem Letore by to prawo godziło się Ztamac dla utrzyma
nia panowania: non jus naturale non divinum non gentium.
Zas powiadaią że Monarchowie są absoluti Domini wolno
im czynić co się podoba, prawda wolno czynić co się po
doba chcby y nad słuszność albo y przeciwko prawdy słuszności
tak żeby to było cum bonis Podległych swoich
niektorzy idą ustomieszeniem albo zgorszeniem / talim a toż
z tych reflexyi pokazuie się vera ratio status est falsa. Do te
go Monarchowie maią zażywać Ministrow czyli Consiliarzow
Bogoboynych, sumiennych / sprawiedliwość kochaiących: wie
czey bowiem może prawdziwa cnota niżeli zmyślona y bez
pieczniejsza droga sprawiedliwości niżeli inne obłudne ścieżki
szli według wyroku Boskiego. Regna conservantur per
justiciam Sprudent per dolum est nefas, Italia madrość prze
wrotnych y niesprawiedliwych Statystow według S. Pa
wła. / głupstwem iest u Boga Sapientia hujus mundi
stultitia apud Deum est. Weźmy na uwagę w sprawiedli
wości kochaiących Monarchow, tak szczęśliwe ich bydź bę

rządy dawnieyszemi czasy przed Chrystusa Pana narodzonem
Zechiasz Jozaphat Jozyasz y innych a z Chrześciańskich Do
Fentatow Konstantym Wielkim Teodozyusz Carol Wielki
Ludwik Rudolff Falesburgicus Ferdynand Stwy Ferdy-
nand Cyi Leopold Stwy y wielu innych iak Bog Swego
Stawił Stym Monarchom iak szczęśliwie y długo Państwo
swoich sprawowali rządy. Padnie nieomylnie na każdego
Bogobojnego Pana Błogosławieństwo, które było przy Jozafacie
Królu Izraelskim fuit Dominus cum ipso quia ambulavit
viis David Patris sui et non speravit in Baalim: to iest in
perversa ratione status: sed in Deo confirmavit eg Domi
nus Regnum in manu ejus, facted sunt ei in filiis divitiæ
et multa gloria.

To to nadzwyczay niesprawiedliwości zdrad oszukania Machi
awela Sentencyi między Politykami zagęszczone się muszą bydź
bardzo ciężkie ciężkie iego Sentymenta.
Cade niema się czego z nich nauczyć y tatwo każdy może zkon
cluzowac sprawiedliwa rzeczy powiem nieiakie iego
propozycye, o których Pozdrych Capite Imo mowiwszy dły
szum.

Naypierwsza iego maxyma że propter finem bonum lito
ry iest u Statystow Salus publica, godzi się niegodziwych
złączyć środkow na co pizemy w przodzym dyskursie bo
powiedzieli Allegując Sentencya S. Tomasza. quod in se
malum est nulla ratione finis quantumvis honestissimi co
honestari potest.

Drugi Sentyment że Pan niepowinien się starać ażeby się
Subiecznie, do całkiey Religiy przywiązywał y starał o pra
wdziwe cnoty, dosyć żeby pozdawał powierzchownie zkali
Religiy y fałszywey cnoty czytasz nieiedney za tym staraniem
y ustawiczną mieć prawdziwą Religią y prawdziwe cnoty.

Trzeci Sentyment który podaie ad oppressendam Rempu
blicam albo na też zniszczenie przeciwnych Panow gdy się
z sobą kłócą, uczynić się nieiako Mediatorem między nimi
y zmyślonym Przyiacielem każdego ciężko słuchać gdy ie
den nad drugiego co mowi, a zkąd się indifferentor do wspo
możenia

możenia obodwoch, potym wszystko wyrozumiawszy ieszcze
większe niezgody uczynie żeby się obadwa niszczyli, sam
zostanie się między niemi in apprehensione, ale y to indignum
Principem facit, ktory powinien bydź custos quietis publi
cae Stanie się motorem niezgody.

Czwarty Sentyment. Naywiększemu Nieprzyiacielowi zmyśli
się bydź Przyiacielem, żadney by nay gorzey nieganiąc
dyspozycyi, ale chwalić wszystko y consilia do upodobania
iego podawać, a tak doszedszy y wyrozumiawszy wszystkie se
kreta zdradę uczynie, ale y to niechrześciańska taką chy
troscią narabiać z bliźnim a choćby ad oppressionem aliku
jus Tiranni to się takiego sposobu zażyć niegodzi wszyst
kich Teologow y Kanonistow Sentencya: Rex legitimus
licet Tyrannum magis fieri debet quam tolli ultor hujus
Deus non subditur.

Piąty Sentyment ażeby rebellia niepowstała w Panstwie
do niedostatku y ubostwa przyprowadzić Obywatelow a
siebie z ich fortun zbogacić, ale y to nie dobrze bo zniszcze
nie Obywatelow lub poddanych, iest z ruiną y z niszcze
niem skarbu Panskiego bo in perpetuum upadnie cen
sus do intrat Panskich. Co zaś względem Obietnic
lub deklaracyi komu uczynionych taki Machiawela Sen
tyment: gdy kto co przyobiecał, ale przymuszony może za
wsze niedotrzymać słowa albo też co dobrowolnie przyo
biecawszy niedotrzymać kiedy przyczyny tey dla ktorey sta
ła się deklaracya niemasz co do pierwszego prawda
co do drugiego niegodzi się promissa sic tenent ut fue
runt cum facta sunt, iakim kto umysłem obiecał co ko
mu takim powinien dotrzymać słowa, etiam cessante
causa promissionis. I to dosyć niesprawiedliwe Machia
wela consilium gdyby naprzykład kto chciał wyrobić so
bie u kogo iaki interes, potrzeba aby takiey okazyi, y cza
su zażył, żeby ten niczego się niespodziewaiąc, ani maiąc
spokoiu do deliberacyi rad nierad uczynił na rekwizy
cyą ale y to zdradziecka a dotego: vim non habent quae
vim exprimuntur, nec injusto metu comparatur possessio.

chwali

Chwali y te Machiavelus, gdy kto długo pokrywaiąc y ta
iąc w sobie tyrannią iednym razem wszytkę moc wywie
ra na swoich adwersarzow y tym się raz na zawsze ukon
tentuie, Ale tacy Tyrannowie podobni do Kaliguli kto
ry sobie życzył, azeby Rzymianie wszyscy iedne mieli szyie
y iednym cięciem wszystkich wygubił, takich Bog na
potomstwie karze y niszczy familie. Pozwala Machia
velus Panom necessitatem scelerum, radząc aby na to
niedbali gdy ich za niecnotliwych ludzie mieć będą
y tak Machiawela Imperium cum infamia conjunctum
niegodziwy postępek, bo gdy wszelka rzecz od Boga stwo
rzona azeby cnotliwemi sposobami utrzymana była y tym
podobne pełne niesprawiedliwosci do rządzenia wyli
cza consilia, a potym czyni reflexye animuiąc do porzu
cenia takich niegodziwych sposobow nierzetelnosci bo
za te konsekwencye, non moveri recta, gradi nunquam
falli Non moveri bo tacy Statystowie wiecznie przy
sprawiedliwych obstaią Sentymentach u ktorych za fun
dament prawdziwa a niezmyslona Religia y cnoty nie
podobna bowiem azeby zmyslaiący sobie Religią za
profanacyą tak tey rzeczy y ktorych za to całe niebo
sądzi winnemi nieswankowali. Jako przeciwnym spo
sobem dla Bogoboynych pomyslny sukces Recta gradi
bo sobie zawsze szczerze postępuią ci ktorzy, za powodem
zdrowego rozumu w szkody cnot wstępuią błądzą zas cię
szko ktorych złe natogi sądzą a chociasz się takim do
czasu szczęsci, nigdy iednak ta szczęsliwosc bespieczna, y pręd
kiey odmiennosci podległa, y gdy tacy rozumieią, że przed
się wziętą niesprawiedliwosci drogą dobrze trafią tym cza
sem do ostatniego zmierzaią nieszczęscia nunquam fal
li, bo dobrze ufundowany na cnocie żadnym się oszuka
niem y obługą niebawi, iako Flagitiosi to prawie iedy
na zabawkę maią, azeby zdradą y oszukaniem ise
ale takie chytrosci, częstokroć redeunt, in Authorem Te

osobliwsze

osobliwsze są Machiawela Sentymenta contra Legem propositivam Divinam et humanam, contra jus omnis naturæ et gentium przeciwko wszelakiey sprawiedliwosci y zdrowemu rozumowi zkoncypowane.

In Capite 8vo. Pierwszey Xięgi Polityk nasz ma dyssertacyą w Ateistach ktorzy powiadaią że Boga niemasz a to z Sentencyi Machiawela: bo czynić niesprawiedliwosci oczywiste nikomu słowa ani przysięgi niedotrzymać zmyslona religią zmyslona poboznosc y inne mieć cnoty na pozor pod prætextem że Panem iest wszystkiego sobie pozwalać y wszystko wolno czynić, Coz z tąd za konsekwencya, tylko iż taki Boga nieuznaie bo się niespodziewa wiecznosci niespodziewa się za niezbozne zycie swoie zadney kary, teraz podobno niemasz na swiecie takiego mieysca y kraju tak zapadłego, zeby niewiedzieli o tym że Bog iest y owszem naygrupsze poganstwa chociasz prawdziwego nieznali Boga iednak fałszywych za prawdziwych adorowali, że to iest naturalna każdemu wiedzieć o tym y poznać że iest Bog iako Cicero chociasz poganin napisał: insitas et innatas cogitationes habemus esse Deos; y Bias mędrzec Grecki powiedział de Dijs hoc tantum dicas esse.

Ale y Polityk nasz pięknie o tym mowi dowodząc tego że naturalnie każdy człowiek musi wiedzieć o bytnosci Boskiey, a procz ynnych Filozoficznych racyi przyprowadza S. Augustina, iak dochodził naturalnie tego że Bog iest: interrogavi terram: tak z sobą S. Augustyn rozmawia: num sit Deus et Dixit non sum, interrogavi mare et abyssos et reptilia animarum vivarum et responderunt non sumus. Deus tuus quere super nos, interrogavi Cœlum Lunam Stellas neq sumus Deus tuus quem queris y potym do tych wszystkich kreatur obraca mowę dixistis mihi de Deo, quod vos non estis dicite mihi de illo aliquid exclamaverunt voce magna ipse fecit nos, że iest taki ktory wszystkie te pięknosci stworzył.

A to iak rozumieć co Psalmista Panski powiedział, dixit aliquando insipiens in corde suo non est Deus.

Same

Same słowa dostateczną maią explikacyą boby to było osta
tnie głupstwo przyczyć temu co niebo Słońce Ziemia co wszy
scy Poganie przez wszystkie czasy wyznawali a do tego że to
ten głupi dixit insipiens in corde suo wprzod powiedział niże
li pomyślał, bo zapewne gdyby był dał mieysce naturalne
mu rozumowi, a pomyślał trochę zkąd się te ozdoby piękno
sci, y taka moc rozlicznych kreatur wzięła, Zapewne by był
inszego zdania iest to taki figment takich ludzi ktorzy na
wszystko złe puściwszy się, całe sobie nieżyczą Boga ktory
by ich karał, y taki ta Sentencya Atheistow poszła tak:
Sunt primae scelerum Causae mortalibus aegris natu=
ram nescire Deorum

Zkądże to przecie ta Ategistow wzięła się Sentencya kiedy
nie prawdziwszego nic dowodnieyszego niemasz nad to że
Bog iest. Wszyscy się zgadzaią na to Statystowie pier
wsi tey Sentencyi Autorowie, już to na fundamencie owe
go przysłowia: Statistae plerumq sunt Magni atheistae
iuż z inszych wielorakich racyi a osobliwie ze czterech.
Pierwsza że Statystowie albo raczey Xeudopolitici tak
absolutnie rządzą y dysponuią wszystkiemi interessami
ziemskiemi czyli doczesnemi iakoby to nie do Boga ale
tylko do nich samych należało a to sobie przywłaszcza
ią na fundamencie Pisma S. Caelum caeli Domino, ter
ram autem dedit Tyliijs hominum. Ale to ostatnie sza
lenstwo, nieprzyznawać nie rządu y władzy Panu Bogu
y mieć się independenter od niego od ktorego wszelka moc
władza y jurysdykcya omnis potestas est a Deo. Zaczym
ci Xeudopolitycy będąc tylko do czasu Administratora
mi od Boga tey zwierzchności, będą się musieli onemuż
sprawić ze wszystkiego. Druga przyczyna że statystowie
są Authorami Atheizmu: iż unich wszystko na oszu
kaniu na zdradach na przewrotnych konsiliach na nieszcze
rosciach na kolorytowanych słowach czyli obietnicach wszyst
ko zawisło, Zaczym idzie iż niechcieliby tego aby był Bog
y widział ich sprosne y niegodziwe postępki ale czyto
można aby się przed okiem Boskim z swoiemi ukryli

zdradami

zdradami ludzi oszukuie mogą ale nie Boga.

Trzecia przyczyna że Stany Stowie propter conservandam rationem status albo propter jus regnandi gotowi czytaiąc Boskie y ludzkie zgwałcić prawa wszystkie Świątoni profanować byle swego dopięli y tak dyspozycyom Boskim w kontrapunkt dla, iako asphonsus, Król Hiszpanski błazmierskiemi rzekł usty si principio mundi adfuissem multa melius ordinata usq conclita fuissent na to niemasz co odpowiedzieć tylko wielkiemu głupstwu żadzącemu się chuci Boga poprawić y dla doczesnego interesu, bytcz nayw[illegible]szey był importancyi Boskie Prawa łamać, y Duszę którą nad tysiąc Światow droższą mamie na wieki zgubić.

Zdarta Przyczyna że ci Machiavellitycy powierzchownie tylko poluzowali religią wszystkie nabożeństwa, uczczenia Sakramentow Świętych y inne Chrześciańskie ustawy y obrzędy że zwyczaiu tylko, y bez żadney uwagi y przygotowania się odprawuią, y tak świadczą cześć tylko Panu Bogu chwałkie, a serce iest daleko od Boga. Ale tak ich potym gorszy od pogańskich zwyczaiow, bo tamci ze dla nie wiadomości nie chwalili Boga, godni politowania ale ci z przewrotności, y z dobrowolnego przeciwko samey naturze zdania nie dowierzaią że Bog iest. Z tych tedy przyczyn łatwo dowyść że Atheizmus od Machiavellitycow swoy początek.

In Libro Eudo tractuie de imperio unius, a naypierwey dowodzi prowadzi de potestate publica unde postchas publica: y rezsmuie ią Lubestya przytacza tak pogańskich Authorow iako też y Chrześciańskich y z Pisma Swiętego Sentencye że Hazard Zwierzchność iest od Boga Zaczym zwierzchności tak iako Boga trzeba potrzebuie y tak spytany Callimachus z Kąd by byli Królowie y Królestwa odpowiedział: ex Jove: y Aristoteles de Alexandro nepote: omnia a Dijs et per Deos nobis sunt constituta. y Tacyt to wyraźnie, Principes imperium habent a Deo cosy Dictum instar esse Gentilow z Chrześciańskich Authorow y Pisma. wyraźnie się poluzuie że zwierzchność od Boga iako to Apostoł Paweł napisał: omnis anima potestatibus sublimioribus subiecta sit, non est enim potestas nisi a Deo

y

y Salamon powiedział. Vivit Dominus qui firmavit me et collocavit me super solium David Patris mei y Daniel Prorok podobnym mowi Sensem Excelsus Dominatur super Regna hominum et cuicunq vult dat illa y u Joba Swiętego czytamy. Deus qui constituit et transfert Regna multiplicat gentes et perdit eas.

Jakże to może bydz ażeby zwierzchnosc każda od samego była Boga kiedy widziemy częstokroć że ludzie obieraią sobie Krolow Panow przełożonych Rządcow. Drudzy też hereditario jure następuią na rządy?

Nie to nieprzeszkadza do tego ażeby od Boga niebyła zwierzchnosc chociasz ludzie do tego dopomagaią bo ci są tylko instrumenta Boskie ktorych Bog zażywa do Elekcyi Osoby takiey, iaka się mu podoba bo causa secunda determinantur a 1ma y tu potrzeba uczynić dystynkcyą inter designationem potestatis et inter ipsam potestatem designatio potestatis może dependere albo a successione albo ab electione albo a legibus ale te tylko to sprawuią że moderant ad usum potestatis sama zas zwierzchnosc albo haraliter iest od Boga non est potestas nisi a Deo. a z tąd arianum status takie: Deum causam esse immediatam potestatis Regiae populum vero v Electores esse causam tantum modi acquirendi non ipsius potestatis a zas per potestatem rozumi się Majestas. ktora w sobie zamyka Dominium et Imperium ita Majestas tak iako dusza (: że tak rzekę inheret corpori po Filosoficku y iako dusza wiele ludzkimi wszystkiemi rządzi członkami, y ma precedencyą chociasz ią członki niepostanawiaią nad sobą bo każdą sam Bog Stwarza tak y Panem przy ich Elekcyach Ludzie władzy niedaią bo ta od Boga ale są tylko media causae modi do dostąpienia zwierzchnosci. Konsekwencya z tego dyskursu wynika że zwierzchnosci zawsze słuchać potrzeba gdy w tym co rozkazuie czynie niemasz Obrazy Boskiey a choćby też nay gorsi byli przełożeni przecięsz ich władza iest od Boga y przeciwić się iey niegodzi wszak S. Paweł y Poganow samych słuchać kazał ktorzy zwierzchnosc mieli. Obedite superioribus vestris Dei enim ministri sunt. A natenczas superio

res

res czyli krolowie byli Poganie y Chrystus Pan toż samo czy
nii rozluzał gdy powiedział owe. Reddite quæ sunt
Cæsaris Cæsari, quæ sunt Dei Deo wzali na ten czas był Cesarzem
Tyberyusz Poganin a do tego nie cnotliwy y na pocz[ą]tku
Kościoła Prawowiernimi Chrześcianie modlili się za swoich mie
szadowniłow y tyrannow.

In Capite Cadc de Regno et Rege prowadząc dyskurs wy
wodzi originem Królestw y Królow całkiem też to sprzeczn
do całego porządku tak przyszedł względem podzielenia Kro
lestw y Krolow postanowienia y powiada że sama natura
swiatła potrzebnie tego aby był podzielony na Królestwa a te
aby miały swoich Rządcow czyli rządy biorąc proporcyą z
wszystkich innych kreatur podzielonych na swoie zgro
madzenia pod swoiemi Rządami gdzies habent Ducem ser
pentes Regulum apes Principem certe piscium species uni
us segnuntur ductum y tym podobne stworzenia dyspozycyą
tec słuszna azeby y ludzkie podzielen na zgromadzenia miały
swoich rządcow, y z początku Świata Ludzie wszyscy rządzili się
według swoiego zdania y woli po polach lasach kreiach
gdzie chcieli mieszkaiąc cieniu tempore pocieli sobie
wystawiać Domy, a te dla schronienia się przed dzikimi
zwierzętami, potym z naturalney inklinacyi widzen z dru
gim przyiaźn konfidencyą zaświerał potym niedostatek ie
dnych przymuszał do tego azeby drugich prosili o pomoc y
wspomożenie w potrzebach przyszło do tego że z obcego ste
warzyszenia się y przyiaźni wzrosły zgromadzenia,
a z tych miasta, woyska wioski Prowincye Królestwa
a quemte in pejus mutata homini inimico nemo
gdo się obawiał bez Rządcow bez zwierzchności bez kary y z
tąd Królestwo Krolow początek do literacy te reflexyi Arystote
les zdanie swoie przytacza dzieląc Królestwa na się za
cztery czyli Regnum Laconicum in Regnum Ty
nis Regnum temporaneum Regnum perpetuum. Re
gnum Laconicum było gdy Krolowie Rzymscy na woynie
rządzili innych zaś czasow ad optimates Reipublicæ na
leżały rządy y ta forma była apud antiquos Stanie
Regnum, gdy Krolowie absolutnie rządzili albo despotice

co

co się ieszcze y teraz apud barbaras gentes znayduie Regnu temporaneum gdy na czas iaki krotki Rzeczpospolita powierzy Rządow iednemu albo tez certam expeditionem albo instante necessitate iako Rzymianie obierali Dyktatorow Regnum perpetuum gdy iaka Nacya nietylko na czas iaki krotki, albo tez ad vitae tempora komu powierzy rządow ale tez in perpetuum via successionis inkorporuie gubernationem do iakiego Domu czyli Familij. Tak Francuzi uczynili ktorzy Forlamunda Syna Martomira obrali sobie Krolem y we wszystkich tak accessorow Jego ktora to Familia podzieliła się in carolingvam Morovingam Copentingvam Valesiam Bononiam, z ktorey idą teraznieysi Krolowie Francuscy

Coz to tedy iest Regnum iaka iego Definicya?

Regnum est multitudo Civilis sub uno Principe zkąd wynika definicya Krola: Rex est qui multitudinem potestate absoluta:: mowiąc de Regno Hereditario:: regit in commune universorum bonum.

Wszak to podobno iedno: Rex Princeps, Imperator Monarcha, czyli tez iest iaka miedzy temi tytułami roznosc

Względem mocy Jurysdykcyi to prawda ze te wszystkie tytuły nieroznią się bo iak Princeps tak Rex Imperator Monarcha, maią iednakową władzą od Boga sobie dana, według owey sentencyi non est potestas nisi a Deo Ale quantum ad amplitudinem et extensionem status roznią się od siebie te tytuły y tak monarcha rigorosa ten się nazywa ktory procz władzy, ktorą ma w swoim Krolestwie przywłaszcza sobie iakąsi Zwierzchnosc y nad inszemi Krolestwami iakoby y tamte według woli iego rządzic się miały y o ten tytuł Monarchy więcey nize li przez dwiescie lat między Francuskim y Hiszpanskim Krolem była kontrowersya.

Ale inni Krolowie Europeyscy obodwom przeszkadzali do wyrobienia sobie tey powagi Imperium ma w sobie Krolestwa

lestwa Prowincye wolne Rzeczypospolite y tymi wszystkie
mi rządzący nazywa się Imperator Rex ktory rządzi
iednym Krolestwem, Princeps ktory swoim Xięstwem
władnie, to taka dystynkcya miedzy temi tytułami z tym
wszystkim każdy z tych może się nazwać Princeps że
iest pierwszym in statu y nad sobą samego Boga.
Chciał bym się też doskonale informować co to iest Majestas ia
ko ordynaryinie ten termin Krolom potentatom przydaią.
Uczynię w tym punkcie zadosyć rekwizycyi W Pana co w Polity
ku in Capite 3tio o tey wyczytałem materyi, a naypierwey defini
cya potestatis taka iest potestas a Deo data Principibus cum
primum gubernacula Principatus legitime assumunt, y ta wła
dza albo Majestas zawsze inheret Principi czyli na wygnaniu
czyli w więzieniu czyli chory, czyli w starym y do rządow nie
sposobnym wieku zostaie a chociaż na mieyscu iego insi będą
sprawowali rządy, ci iednak niebędą mieli Majestatem, ale tyl
ko będą Ministri albo Vicary aliena potestatis. Majestas tedy
żadney nieuznaie zwierzchności nad sobą procz samego Boga
y tak mieszkaiący pod takim Monarchą insi Panowie chociaż
y ci maią zwierzchność nad poddanemi swoiemi, ale ta nie
iest ich własna, ale ią derivant a Majestate sui Principis
chociaż według niektorych dzieli się in realem et personale
in liminatam et communikatam &c iednakże ordynaryinie
mowiąc z poważnieyszemi Statystami niedzieli się bo ta dy
wizya albo była in partes aequales albo też in partes inaequa
les, co wszystko iest contra naturam Majestatis, bo gdyby
z takiey dywizyi pokazała się paritas inter Majestatem et
Majestatem, naprzykład inter Majestatem in Principe et ma
jestatem in populo tym samym desineret esse Majestas bo
ex accessu paritatis tollitur summitas, ktora majestatem
constituit, że to iest quid summum czyli Supremum, y tym
samym iuż nieiest ten summus, ktory sobie rownego patit
a fortiori niemoże bydź dywizyą Majestatis in partes ina
quales. Iest Historia o Walentynianie Cesarzu ktorego
obrali Cesarzem z kondycyą ażeby consortem imperij sobie
przybrał y gdy się całe woysko upominało tey deklaracyi,
odpowiedział, dotąd w waszey mocy było obrać snię Cesarze
albo

albo nicobrac ale teraz gdy oziądtem tron wolnomi czy
mi co chcicc, do was zas należy pełnic rozkazy moie.

Ale wracaiąc się ieszcze do dyskursu względem dystynkcyi
Majestatis zdaie się bydź podległona ta Majestas na
Ministrow Starostow Postow Hetmanow lub bod inszym
tytułem Officyalistow, iako y we Francyi Senatorowie nazywa
ią się Pares Francie niepodobna ażeby ci tak dystynkcyo
wani niemieli co participare de juribus Majestatis
To iest prawda że Monarcha da Majestate swa wielc waż
ta Ministrom, ktorzy wchodzą Rządy y dyspozycyą iednak
ieszcze z tąd non sequitur Divizio Majestatis bo potrzeba
Majestatom uważac dwoiako, in actu Imo et in actu Edo In
actu Imo Majestas iest sama władza jurysdykcyą y powa
gą naywyższą, ktorą Monarcha wszystko może, y ta Maie
stas nunquam cabilis a tuiey może ustąpic iakiey części ex
proceribus. Majestas zas in actu Edo iest exercitium potesta
tis czyli jurisdictionis y to iest communicabile bo niepodo
bna, samemu Monarsze wszystko exequi, y dla tego ma Mi
nistrow Officyalistow, ktorzy Imieniem iego sprawuią in
tencya y z tey przyczyny nazywaią się Ministri adjutora
ale non sicij non pares względem zas Francyi ze się nazywa
ią Senatorowie pares Francie, nie ma się rozumiec zeby byli pa
rowi Krogi, ale między sąbą pares propter equalem potestatem
ktorey zawsze tak dependencyą od krola zażywaią y z tego
dyskursu sequitur, ze wszystkie urzędy y jurysdykcye w tak
rym krolestwie będą tylko vana nominal y Monarcha
każdy wszystkie może impedire albo poznosic kiedy zechce
Niemoże iednak tego uczynic chyba żeby chciał despoticum
Regimen inducere ale ordinaryinie ex pacto tenetur conser
vare prerogativas et Splendorem Imperij y iest axioma
dla Monarchow owszem nieiakie prawo Principi
nunquam libecat deteriorem Rempublicam reddere. y dla
tego każdy Monarcha nazywa się Augustus ab augen
do non minuendo

Ale ieszcze względem dystynkcyi Majestatis, nieiakii Linneus
Author tak czyni, iakie Majestas Realis alia Personalis

Realis

Realis alia Personalis Realis Majestas iest w Rzeczypospolitey czyli w tych, ktorzy obieraią Pana! Personalis zaś w samym Monarsze, y powiada dali że Majestas Realis iest wyższa niżeli personalis bo tamta alias Elektorowie constituunt Sobie Pana czyli Majestatem personalem, podaiąc nieprawa według niektorych termin ma rządzie y ieszcze do tey tak explikuie, że Majestas Realis iako y personalis nazywa się Summa Majestas ale z tą dystynkcyą że Majestas Realis iest Summa, in ordine fundandi Rempublicam, a zaś personalis iest Majestas Summa in ordine regendi, dosyć mocno utrzymuie ten Author distinctionem Maiestatis in Majestatem & Majestatem

Na to może bydz taka rezolucya naypierwey pierwsza dystynkcya in Realem & personalem subsistere nie może bo tym samym że realis Majestas iest większa niżeli Personalis niemoże bydz Majestas Personalis, bo według Arystotelesa Majestas est Summa in Civitate aut Republica potestas, a gdy według tego Authora Majestas Personalis nieiest summa, bo ma nad sobą Majestatem Realem, tym samym Majestas Personalis nulla Majestas. Potym naturalnie mowiąc niemoże bydz Major Potestas realis niżeli Personalis bo przecie Major potestas in capite niżeli in membris to iuż ta dystynkcya vacillat. Co do drugiey explikacyi tych terminow że Majestas Summa in ordine fundandi Rempublicam, kiedy dopiero zaczyna iaką rzecz pospolitą fundowac y Majestas Summa in ordine Regendi gdy iuż actu rządzi nią, y na to taka odpowiedz gdy ieszcze Rzeczypospolitey niemasz, ale ią dopiero funduią, tam ieszcze nulla Majestas, bo nondum est Imperantium ordo & obsequentium

tium. iak mętko Rzeczpospolita w swoiey porze postano
wiona będzie to iuż za Realis in ordine fundandi
zginie a nastąpi personalis Mayestas y tak zawsze to
uincitur ze Mayestas, est Summa et super rem a ta ie
dna bez dystynkcyi potym ze Mayestas realis in po
pulo czyli in Rectoribus niemoże bydź, bo tak ordyna
ryinie mowiemy, Dei gratia Imperator Dei Gratia
Rex Dei Gratia Dux pokazuiąc przez to ze do konfero
wania tey godności czyli ad tribuendam Mayestatem
Sam Pan Bog concurrit według Pisma świętego, non
est potestas nisi a Deo. toż gdy Populus non confert po
testatem Principi neq confert Majestatem, zaczym Ma
jestas nulla realis a sama nietykalna zostanie Majestas
personalis w Monarsze. to mowu non obstat gdy kto re
cze ze populus czyli Respublica dicit, bo electio est tan
tum designatio futurae Mayestatis a Majestas od Sa
mego Boga.

Dicat bym się też informowac w niektorych kwestyach za
chodzących de Majestate czuło to naprzykład: czyli Suk
cessor in quantum possidet Majestatem jest obligowa
ny ex hoc Mayestatis ad servanda Acta Antecessora
swego potym czyli Pan per juramentum praestitum
subditis amittit Mayestatem Item kiedy Monarcha
iaki, maiąc Majestatem będzie tyrannem oczywiste
krzywdy y niesprawiedliwości wyrządzaiąc, czyli in
tali casu, wolno poddanym subditorem movere pre
ciwko niemu, złożyć z godności albo y zabić na fun
damencie owego prawa: vim vi repellere licet

Do pierwszego czyli powinien zachować acta albo sta
tuta Antecessora swego, potrzeba uczynić dystynkcyą

inter

inter Acta & acta, albo te Akta będą iakie dekreta, albo prawa, albo też uczynione przymierze z iaką Nacyą propter Salutem publicam & commune bonum, albo też acta należące ad rem privatam & domesticam Antecessora. I tak odpowiadam: ad conservanda decreta, leges, y tym podobne dyspozycye, należące ad Statum Imperij, non tenetur Sukcessor a to dla tego że par in parem nie ma żadney mocy do włożenia na niego iakiey obligacyi, iak tedy Antecessor wolny sobie był w czynieniu takich dyspozycyi tak y sukcessorowi wolno te Akceptować albo nie potym, że iedne prawa iedne dekreta y zachowania niemogą bydź perpetuo też same bez iakiey odmiany, bo iako nie iedną tylko drogą podroże odprawuiemy, ale in casu gdy się ta popisuie szukamy inszey albo żegluiący po wodzie, dla powstania wielkich wiatrow, odmienia ułożone u siebie dyspozycye, y gdyby tego nie uczynił, chcąc insistere pierwszemu przedsięwzięciu, podał by się w niebespieczenstwo, tak też y Monarcha, rządy swoie powinien akkomodować do czasu, do obyczaiow ludzkich, y samych ludzi a ponieważ insze coraz czasy, insi ludzie, insze okoliczności toć też y insze prawa, inszy sposob do rządzenia bydź powinien.

Co się zas tycze paktow lub inszego porządku należącego ad commune bonum, słuszna rzecz ażeby Monarcha ktory successit na Tron te konserwował, bo chociasz Monarcha Antecessor umarł, ale dignitas Reipublicae non est mortua, zaczym to wszystko co z iey honorem y pożytkiem bydź może, powinno wigere ba by tallim spo

sobem nulla fides byta dana Sponarchom gdyby ieden drugiego nie salwował w dotrymaniu słowa. Quantum ad rem privatam & Domesticam Antecessora w tym według Sumnienia y Sprawiedliwości postąpić sobie ma nieskrywdząc commune bonum.

Na kwestyą czyli Sponarcha amittit Spaystatem per praestitum juramentum swoim poddanym, odpowiadam, że przez uczynienie przysięgi Majestatem non amittit; bo supponitur że ta przysięga reguluie się ad bonum finem, że Sponarcha Sprawiedliwości dobra pospolitego konserwacyą Państwa będzie utrzymywał, per przysięgi ta iego iest powinność y obligacya, chociaż by słowo tylko powiedział nulde przez przysięgi tak by było wiarne iak przysięga, racyą gdy non amittit majestatem czyniąc co ex officio non amittet, gdy ex vi przysięgi dotrzyma obiethnicy.

Ale Kto może adigere Monarche do przysięgi, Który Superiorem nad sobą niema, tylko samego Boga. Ursus invaluit że to czynią ale sponte, a to poszło od Traiana Cesarza który zochoty swoiey że Pan był sprawiedliwy y amans Communis boni przysiągł przed Konsulem poddanym swoim iako pięknie Pliniusz opisuie: Stetit ante Consulem Sedentem Imperator, Cesar Augustus, Pontifex maximus juravit & ex precit verba quibus Domum suam & caput suum si sciente fefellisset Deos ire consecraret. Potym co in rego iest juramentum fidelitatis, subiectionis, a co

inszego, juramentum Officij albo protectionis, ktore Panowie omittunt, ale przez to Majestatem seu Summam potestatem nie tracą bo ta iest compatibilis cum protectione & Officio.

Na kwestyą czyli godzi się czasem movere Seditionem contra Tyrannum albo go zabić? iak wiele takich naczytamy się Historyi, ledwie nie quolibet seculo praktykowanych, ci ktorzy nieutrzymuią Sentencyą to daią takie racye iż się godzi na Tyranna powstać, dla tego że się staie na tenczas Nieprzyiacielem Oyczyzny y Zdrayca, albo Rozboynikiem niewinnie ludzi zabiiaiąc, na wygnanie posyłaiąc, y tysiączne inne niesprawiedliwosci popełniaiąc, toc słuszna się zdaie takiego prześladować, potym że populus constituit sobie go Panem, poddaiąc mu się, toc też penes Populum powinna bydz potestas, adimere takiemu powierzone rządy gdy inaczey bydz niemoże, ale ta Sentencya subsistere nie może, ile gdy iuż ktory iest uznany pro legitimo Principe, taki choćby był naygorszy tolerandus.

A czemuż Rzymianie zabili Juliusza Cesarza ktory im wolność odebrał, zabili go hostem Patriae.

Źle y niesprawiedliwie uczynili a to dla tego że iuż był uznany obwołany, publicznie adorowany za Monarchę, gdy by byli w ten czas to uczynili kiedy Actu libertatem supprimebat, kiedy o to woynę prowadził z Pompeiuszem, kiedy tak wiele sposobow

szukał

szukał ad possidendam Majestatem, ieszcze by mogli bydz exkuzabiles, ale że poniewczasie niegodziwie zabili iuż na ten czas im należało obsequi Principi non judicium facere in Principem. mowiąc tedy generalnie, gdyby był niezbożny, niecnotliwy Tyran by naywiększy, ie dnakże w nim potrzeba obserwować, y uważać potestatem a DEO, ktorey władzy, niecnotliwe mu życie odiąć niemogło. Wszak dosyć był niesprawiedliwy Sędzia Piłat iednakże Chrystus Pan uznał w nim potestatem; Non haberes potestatem in me nisi tibi data esset desuper. Piękna Historia z Pisma Swiętego o Dawidzie Krolu, ktory w nocy pod namiotem zastał Krola Sauła wielce niecnotliwego, a swoiego naywiększego Nieprzyiaciela a napadł na Samego bezbronnego, niczego się niespodziewaiącego iednak mu dał pokoy mowiąc Sam do Siebie, Non mittam manum meam, in unctum Domini.

Coż tedy z takim Panem czynić, ktory iest intolerabilis? Trzeba go cierpieć, y wytrzymać wszystko tako wytrzymuiemy, słoty wiechry nawałnosci głod powietrze, y inne kary Boskie, poki się to nieuspokoi y lepsze czasy nie nastąpią.

DISCURSUS 4tus

Na teraznieyszy Dyskurs następuie Rozdział XII z Polityka de aditu ad Regnum y ma pro y contra racye iak lepiey, dla iakiego krolestwa czyli mieć Krolow per electionem, czyli per Successionem, y powiada

naypierwey

naypierwey dawniey praktykowana w Panstwach Electio
niżeli Successio chociaz bardziey w zwyczaiu iest successio
y powiada osobliwie o Niemieckim Państwie iako dawne
mi czasy obierali sobie Krolow: Reges ex Nobilitate
sumebantur non succedebant praesertim apud Germanos.
Pierwsza tedy u niego racya, pro electione, ze electio ve
tustior, niżeli Successio. Druga racya, ze sprawiedliwa iest
aby był od wszystkich obrany, ktory ma wszystkim nakazo
wac; Trzecia racya, ze przez Sukcessya bydz Królem
iest to quid fortuitum, ani mozna dac rzetelnego y Sumien
nego judicium, czyli godzien bydz Panem czyli nie. za
czym iego estymacya, gdy zas per electionem Tron osiędzie,
judicio integro, et omnium consensu, godnym się iego sta
ie, potym ze takiemu większe posłuszeństwo y wierność oswiad
czać będą, ktorego sobie sami upodobali, y obrali dobrowol
nie, niżeli ktory przez Sukcessya obiął rządy. Co zas wzglę
dem Sukcessyi utrzymuiąc to ze lepiey iest Panstwu
miec Krola per Successionem ma takie reflexye. Iz cho
ciaz Sukcessya czyli haereditarium jus Imperij nieiest z
ukontentowaniem Poddanych iednakże większe bespie
czeństwo czyni Panstwu, niżeli Elekcya bo gdzie ta
iest to tam praedominatur ambicya, emulacya iak de
Politico Seneca w Tragedyach napisał: Pro Regno
velim Patriam, Penates Conjugem flammis dare zatym
częste rewelacye y ruina Państwa. A procz tysiącnych
niesprawiedliwosci, y krzywd, ieszcze stante vita Monar
chy iuz się pytaią o Sukcessorze, y radziby życia skro
cić Krolowi aby utrzymac na Tronie ktorego sobie zy
czą y tak famam mortis Conjungunt cum fama Suc
cessoris, Jako Tacyt napisał o Auguscie Cesarzu y Je
go Sukcessorze Tyberyuszu: Simul excessisse Augu-
stum

stum et rerum potiri Neronem, fama eadem tulit.

Ale Tacyt bardziey chwali Successionem niżeli electionem minore discrimine sumi Principem quam quaeri. Cięszko to ktoremu Politykowi wyperswadować, ażeby Krolestwo iakie amplectatur, dobrowolnie electionem y Successionem w tych rzeczach praevalet mos gentis, iaki gdzie zwyczay, czyli obierać sobie Pana czyli też pati Haeredem.

In Capite 5to opisuiąc iaka to iest praca, iaki ciężar iaki mozoł Monarchow, wylicza Kondycye Osob, ktore niepowinny bydz przypuszczone ad gubernationem, miedzy inszemi inszemi, ciekawy prowadzi dyskurs de arcendis foeminis a Regno, że od Stworzenia Swiata prawo od Boga na Niewiasty, ut subsint, non regant, Potym przytacza Sentyment Salamona Mulierem fortem quis inveniet? y odpowiada sam sobie: manum suam misit ad collum insza versia ad fortia, et digiti ejus apprehenderunt fusum, quesivit lanam, & telam, et operta sunt consilia manuum suarum, nie w Obozie ani też in curia, potym że się chwyciła wrzeciona nie berła wełny czyli inszey ręczney roboty, nie korony kądzieli nie szabli, lub inszego oręża, y przyprowadza na potwierdzenie swoiego zdania Polityk, iak nieszczęśliwe były Panstwa zostaiące sub Imperio mulierum.

Ja uczynię Relacyą z Rozdziału 6. de fine Imperantium zaczyna ten Rozdział Polityk od Sentencyi Xenophonta, Filosofa, Rex eligitur, non ut sese molliter curet sed ut per ipsum ÿ qui elegerunt bene beateq vivant, Z ktorey Sentencyi oczywiście poznać że finis Imperantium iest miłość dobra Pospolitego, y staranie się o Poddanych y ta iest dystynkcya inter Principem & Tyrannum

że

ze Tyrannus sui ipsius commodum spectat et quent Princeps Subditorum według owey Poëty przestrogi:

Tu Civem Patremque geras tu consule cunctis.
Non tibi nec tua te moveant sed publica damna.

Plato miedzy inszemi reflexyami ad gubernationem Reipublicæ, dwa osobliwie sposoby podaie Regnantom, pierwszy ut utilitatem seu salutem civium procurent, drugi azeby się Partialitatem wystrzegali, nieprzywięzuiąc się bardziey do iednych, niżeli do drugich, tak iako naprzykład in curando corpore, które ex toto potrzebuie kuracyi, źle by sobie postąpił, y zdrowiu zaszkodził, gdyby zaniedbawszy zdrowia tylko by miał staranie o iakich mnieyszych cząstkach a o innych by zapomniał, y o całym ciele; Azeby zaś mogł do tey przyiść doskonałości Monarcha y szczerze się włożyc in amorem et conservationem dobra Pospolitego, ma się kochać w cnocie, y w przykładnych obyczaiach, powinien umiec artem recte imperandi & administrandi Rempublicam

De arte recte imperandi, ledwie nie w każdym Dyskursie naszym redit materia de probitate morum necessariorum Principi compendiosè uczyninię relacyą.

Zgadzaią się wszyscy na to Statystowie, że naywiększa cnota in imperante: Mores a vitijs abstrahere, et inculpatæ vitæ fama si Subditis reddere conspicuum bo niecnota zły nałog grzech neybardziey się wydaie w Panach, y nietylko sami siebie infamant ale też y poddanym swoim propinant virus iniquitatis, zaczym Stan Krolestwa swoiego sine virtute nieszczęśliwy czynią iako napisał Seneca: Ubi non est pudor, nec cura juris Sanctitatis, pietas, fides instabile Regnum est. A dotego cięzey Bog karze przepuszaiąc publicas calamitates na Krolestwo

stwo dla grzechow popełnionych Pryncypałow. Spyta się kto co nayprędzey Pana zepsować może, y obrzydzić cnotę. Osobliwie te trzy okoliczności: immodicae cupiditates adulationes, et prosperi eventus. Bo gdy Pan wszystko ma do woli y upodobania swoiego, funduie się y na dzieie pokłada na tym slepym y niestałym szczęściu, za tym idzie iż sobie częstokroć Monarchowie długie tuszą życie y bespiecznie wszystkiego dozwalaią ale się często kroć mylą na swoim zdaniu bo immedio fortunarum augmento śmiercią się kończy ich bespieczne życie a iako za zdaniem Seneki: Praematura non durant superflua nocent; Zboże w polu cięszkiem obciążone kłosami, ku ziemi się nachyla, gałęzie na drzewie fruktow pełne uginaią się, toż samo y Potentatom się dzieie, ktorym nad spodziewanie służące szczęście przesilone, iż korrespondu iąc pragnieniu przestaie zprzyiać, y dysponuie do ostatniey ruiny. Zaczym przy neypomyślnieyszych Sukcessach potrzeba uczynić pomiarkowanie nec credere nimis Serenitati; cnota naywiękrzy fundament, ktorey się chwytać maią Monarchowie, a ta iest iako na niebie sidus fixum obłudne zaś szczęście nasladuie erratica sidera.

Adulationes czyli podchlebstwa, y te Pana łatwo z drogi cnoty niesprawiedliwości, in vias iniquitatis sprowadzą. Co podchlebcy to maią do siebie że dobre czyli złe sprawy Pryncypała swego zawsze chwalą, zaczym Pan Biorąc sobie zarowno sprawiedliwość y niesprawiedliwość cnotę y zły nałog uznaiąc in superbia Majestatem, in avaritia frugalitatem in ira justitiam, in libidine licentiam, łatwo się na wszystko odważy.

Nihil est quod credere de se.
Non possit cum laudatur Dys æqua potestas.

Co do trzeciego punktu, że cupiditates immodicæ Nutrices vitiorum sunt, nic prawdziwszego nad to: racya tego, bo człowiek wnaylepszym zostaie stanie, gdy się pod rząd samego rozumu podda; iakże tylko nad rozumem gu rę wezmą passye czyli cubiditates y nie tak czyni iak ro zum każe ale iak passye nim kieruią, taki nieiako czło wiek ale iako nierozumne zwierze żyie, y niedziw że na wszystko złe uda. Ale iak to niegodziwa, iak przeciwko naturze wysokiego charakteru w potentatach ktorzy chcąc rozkazywać poddanym y ich utrzymywać in Offi cio a Passyami swoiemi rządzić nie umieią y onych po wściągnąć. Dobrze w tym sensie napisał Cicero: Refrenet primum libidines, spernat voluptates, iracundiam mo deretur, resolvat avaritiam, & ceteras animi labes, tuncq alijs incipiat imperare.

Ażeby zaś Monarchowie starali się powściągnąć passye y namiętności swoie, maią sobie uważać że ztąd wszystka ich chwała, ztąd estymacya y poszanowanie u poddanych gdy się rozumem a nie passyami rządzić będą y tym sposobem dwoiakie odziedziczą krolestwo, to iest władzę nad passyami swoiemi y nad poddanemi. A do tego gdy Pan cnotliwy będzie y zdrowego słuchaiący rozumu choc by też czasem co nie według woli, ale z uprzykrzeniem poddanym rozkazał czynić, z chęcią go słuchać będą ile wyperswadowani że Pan cnotliwy, y z pomiarkowaniem wszystko czyniący; a iako od głowy na wszystkie członki zdrowie czyli słabość y alteracya zawisła, y te przeciwno ści cierpliwie pomnieysze członki znoszą, tak od Pana ro

zumem

zumem się rządzącego przyiemnie lub przykre rozkazy
Poddani cierpliwie przyimuią. Do nabycia zaś cnoty
wiek młody naysposobnieyszy, nic bowiem pewnieysze
go nad to, iż gdy widziemy kogo, w dalszym wieku
Bogoboynego cnotę kochaiącego y wszelaką rozpustą
brzydzącego się znać że w młodym wieku wprawił się
do tego. należy to naypierwey do łaski Pana Boga
a potym do dobrey edukacyi ktorą dać osobliwie mło
demu Panu adać dobrą w cnocie, w Boiazni Boskiey
y sprawiedliwosci ugruntować maximi momenti. Bo ia
ka edukacya taki y dalszy życia Sukces, a według Sene
ki, iako z Rodzicow tak niemniey y z nauczycielow złe
albo dobre obyczaie młodz bierze.

In Capite Septimo piękne ma reflexye iak się ma spra
wować Monarcha na początku Panowania swego. y kła
dzie Salustyusza Sentyment zdaniem wszystkich Po
litykow approbowany. Imperium ijsdem artibus facilli
me retinetur, quibus partum est; z tym wszystkim ina-
czey per libera suffragia obrany, inaczey hæreditarie jure
następuiący, inaczey per artes Tyrannicas nabywszy wła
dzy in gubernatione postępuie sobie, każdy ma dla sie
bie partykularne sposoby, czyli artes do rządzenia. To ie
dnak notandum, że gdy nowy pan zaczyna rządzić nie
podobna z iaką ciekawoscią y pragnieniem Poddani
chcieliby wiedzieć iego sposoby modelusz naturę fanta
zyą, iak też sobie nowy Pan postępować będzie Omnis
novitas placet, y spoczątku niepodobna iak applauduią
wszyscy z iako obserwancyą y wiernością są ku Pryn
cypałowi swoiemu ale Successu temporis coraz to po
wzięta pierwszym razem estymacya y obserwancya Osoby

iego

iego ustaie y niby powszednieie. Potrzeba tu Monarsze no
wemu dobrze się na wszystkie czasy opatrzyć, azeby powzię
ta raz estymacya godności y powagi iego przez całe życie
trwała, y niezmnieyszyła się. Co azeby Monarchowie po
zyskali, niechay się staraią z samego początku sprawie
dliwie rządzić, y tym trybem daley idąc, swoiey dobrey we
dług Boga y Sumienia nieodmieniać dyspozycyi. To
fundament naywiększy szczęśliwego ich panowania bo
włożywszy się w to Poddani y skonwinkowani będąc,
że Pan Sprawiedliwy Sumienny Boga się boiący, zawsze
tey o nim będą opinij, y zawsze poważać szanować ko-
chać, y bać się będą, y choć by też w czym Successu tempo
ris pobłądził to wszystko pokryie, raz powzięta o nim esty
macya. Tak to iest rzecz wielka dobry fundament za-
łożyć Sławy, y dobrey opinij, y uczynić to per suam indu
striam, aby Poddani wyperswadowani u siebie byli że
Pan ich żadnym sposobem nie da się odwieść od Spra
wiedliwości y cnoty, podzie zatym, że wzwyczay prawie
wezmą, żyć sobie cnotliwie w Boiazni Boskiey y pana
swego. Do tego Sentymentu przytacza swoie zdanie Xe
nofon, albo raczey informacyą swoie podaie Monarchom:
że powinien wiele oczow wiele uszow mieć ale tylko ie-
dną głowę, to iest azeby nikomu jura majestatis zupeł
nie nieustępował sam siebie privando Suprema Au-
thoritate cum nemine divisum Imperium habeat adju
torium tamen apud Sapientes querat. Co aby się sku
tecznie powiodło powinien ostatnią decyzyą zawsze
u siebie chować, ani się iey zwierzyć Ministrom swoim
od ktory by naywięcey rady y informacyi ma słu
chać

PROLOQUIUM

Quam nuper ad revolutam anni scholastici Coronam in Basilica literarid aulâ Regia Nomina li Divi Stephani Stephanomate coronatam in corde Regni eloquentid Majestatem ab Oratorijs exedris sa lutavit Tullius eam hodie in prima huius libri fronte vobis Neo Rhetores propono ad oradam. Maiestas hæc eloquentid in lumine Orationis Serenissima in ore gladij invictissima in toga Oratoria augustissima non alibi ni si in erudito vestri capitis vertice, glorid sud præsumit moliri thronum, ut sua serenitate vos quoq; clarissimos, sua invicta in ore gladij dicendi vi pro patrid defensio ne acerrimos acutissimosq; sua Augustissima majesta te olim in procerum trabeis togatos Sarmatiæ Senatus reddat Oratores. Huic itaq; majestati in præcelsum su blimis glorid thronum vestra erigite capita, utq; olim

in

in cerebro tonantis nata, nunc in capite vestro Regnet periodica rotunditate Coronata sueq Majestatis Serenitate, quam ad orationis accendit lumen corda et animos ad ferventiora discendi accendat desideria ab hoc oratorij Fluminis fonte Iuliana eloquentiæ derivate claritate nefas enim est Oratoriæ Majestatis splendorem obscuritatis caligine temerare ibiq intenebris ambulare ubi clarius sole eloquentiæ affulget Iubar nihil aliud est quam ad ipsum meridiem cum noctuis cæcutire. Ad meridianam igitur tantæ serenitatis lucem ingeniorum provolate aquilæ quæ in occiduam vobis gloriæ accendet diem nulla ignorantiæ nube temerata. Quamquam si vel unica scintilla ingens parit incendium colligite quantum vobis lumen dabit tanta Oratoriæ lucis Serenitas æternum oritura. Ut igitur ab eloquentiæ serenitate clarissimi, ab invictissima in ore gladij acutissimi Rhetores acerrimi pro Patriæ defensione Oratores evadatis scholastico pulvere ab ingenij acie ignorantiæ pellite rubiginem ac athe

neos

neos dificultatum muros quales plenumq in bellis mo
litur desidenia ausu expugnate bellatores sicq ex scho
lastica arena seu Martis theatro laureis onusti rede
untes invictam eloquentid majestatem, ad capitis ve
stri capitolium ducetis in triumpho ut vero non solu
in sago sub signi Hastatd Palladis militantes in
ore gladij invictissimi verum etiam in Oratoria to
ga, olim Augustissimi Sarmatici Senatûs audiatis Xe
stores illam eloquentid vestrd additd majestatem
quel a ponderosd dictione gravitatem a stili sublimi
tare altitudinem prdtium agemmis decorom â flori
bus derivat Oratonjs quo ut facilius vestra asequan
tur vota omnes scholastici laboris conatus ab illi
us dirigite gloriam cusus in creata majestas in luce
in accessibili serenissima in omni potentia dterni
exercituum ducis invictissima in immensa degita
te augustissima integra dternitate coronata polo
et solo proponitur adoranda.

PROLOGOMENA RHETORica.

Rhetorica quo ad nomen a Grꝺca dictione Rheo id est fluo derivatur quo ad rem deffinitur: Est ars seu facultas bene et ornate dicendi, ad persvadendum vel delectandum accomodata additur vel delectandum ut deffinicio conveniat generi exornativo, dum enim dico militem fortem esse leonem nullo id argumento persvadere possum quia miles homo est; sed solum hac allegoria auditorem delectare intendo. Differunt Rhetorica et Eloquentia, uti etiam Rhetor et Orator per hoc: = quoꝺ Rhetor solum prꝺcepta bene et ornate dicendi tradat, Orator vero justa proposita prꝺcepta dicat in latioꝛi tamen sensu Rhetorica et Eloquentia pro eodem sumuntur. Rhetorica est duplex, Artificialis est=q; facultas dicendi per prꝺcepta aquisita. Et Naturalis quꝺ ab ipsa natura est indita. Item alia est Scholastica de qua hic sermo. Alia Politica seu Civilis quꝺ tradit

prꝺcepta

precepta et praxes in materijs Officiosis, Civilibus politicis. Objectum Rhetoricæ Remotum sunt omnes res de quibus disserere potest Orator Proximum sunt verba et sententiæ, ex quibus conficitur Oratio. Officium Rhetoricæ est apositè dicere ad persvadendum quod Orator tribus modis consequitur; docendo argumentis et probationibus suæ orationis; Delectando pulchra dispositione et eleganti allegoria; Movendo per affectus congruos et figuras. Partes Rhetoricæ sunt 5ª Inventio quæ est excogitatio rerum dicendarum. Dispositio quæ est rerum inventarum in ordinem digestio, seu collocatio vg per Silogismum Chriam &c: Elocutio. quæ est rerum inventarum et dispositarum per verba, cultiores sensus figuras tropos sententias &c ornatio. Memoria quæ est firma rei ac verborum perceptio. Pronuntiatio quæ est rerum memoria perceptarum gestu ac voce congrua expressio.

Quæstio Oratoria Est propositio ambigua ex duabus propositionibus contrarijs orta vg indicendum Bellum Hosti non indicendum Bellum Hosti, ex quo

oritur Quæstio: an indiciendum Bellum Hosti vel non ex hac Quæstione formabur prædpositio vg indi cendum Bellum Hosti.

Chrinomenon est illa Pars orationis circa quam maxime judicium Auditorum versatur, et quam Oratio precipue probare debet genera causarum quod sunt dictum iàm supono in Pòesi.

TRACTATUS PRIMUS.

De fundamentis et Materia ~~—~~ Rhetoricæ eloquentiæ scilicet.

DE INVENTIONE

Antequam ad profunda Rhetoricæ Eloquentiæ de scendemus fundamenta et copiosam materiam ex locis intrinsecis et extrinsecis enuemus modo pro incipientibus aliqua prædiminaria ponenda sunt fundamenta in quibus breves Orationes extruere, et propositos sensus dilatare valeant.

§.. PRIMUS.

Tradit modos prdliminares amplificandorum sen suum et construendarum Orationum.

Quo ad primum Subpono in Pòèsi subpeditatos copi osos modos dilatandi quemlibet sensum, hii tamen eosdem tradere ex Officio incumbit quare.

Primus modus Amplificandi sensus breves per va riationem nominis per verbi per modos et tempora vq Quasliterarum per casus sic amplificatur. Si quid in toto orbe terrarum prdtiosissimum, invenirii potorat, illud sapientia est hdc unicà si bibitur gemma, Regnum bibitur, imo prdtium Orbis universi. Sapientid valo ri nec coronarum uniones suc adquantur prdtio fortunatiora enim sunt Regna, ubi Reges Philosopha ri, quam dum Asini coronati audiantur.

Sapientid debent imperia in acceptis, quod preciosa a moris unione caput cordibus subditorum corda capiti bus coronatis coniungantur. Amittit nominis prdtium qui sapientiam pro nihilo dstimat; nam sapientiâ mortales è humili levantur sorte, fiuntq arte immorta les, quos natura fecit corruptibiles.

Secundus modus. Si ab adiectivis vel substantivis laudem

aut

aut vituperium vel neutrum horum significantibus impetum sumas amplificandæ propositionis. Porro Adiectiva laudis sunt hæc: vg aureus, augustus, Beatus, candidus, divinus &c atq; ita hunc sensum: Pax est ex optanda variares: pacem aureæ ætatis matrem, quid ni expetamus, quæ nobis aurea illa saturni restituit sæcula, Beata pacis otia tranquilliq; soles, cui tandem non arrideant, Divinum quoddam Paci in esse reor, quæ æmulam cælestis malaticæ quietem terris impertitur. &c Similiter Adiectiva Vituperii sunt hæc: Amarus, Catrox, Barbarus, funestus, horridus, deformis, efferatus, improbus, infaustus. Per quæ poteris vituperare â Contrario Bellum. Item Substantiva laudis sunt vg Adamas, ara, astrum, Cælum, cor, corona, decus, flos, &c: Substantiva Vituperii sunt vg Aculeus, Bellua, bustum, cadaver, cinis. etc: Adiectiva communia sunt vg Aeternus, immensus, immortalis, fertilis &c: Substantiva communia scilicet quæ nec laudem nec vituperium continent sunt hæc vg Arbor, ars, aula campus &c: Moneo tamen dum per hunc modum amplificabis sensum adverte cui vg Substantivo illud adiectivum conveniat, deinde adverte

nam

nam illud substantivum possit tuæ materiæ conve
nire propriæ v metaphoricæ, vg horridus proprie
competit tenebris morti, fulmini, solitudini &c: adq
ita translate de Bello diceres: Quid prodest in
horrida Bellorum nocte versari perpetuo &c: Item
horridum est fulmen Bellum quod Regna et Pro
vintias incinere? redigat.
Tertius modus per ea quæ sub Oculos cadunt vg
domi: gradus, parietes, ianua, mensa &c: foris: Sol,
Cælum, montes, fontes, via, flores, aves, arbores, &c:
Hoc modo laudares vg literas: Literarum suffra
gio velut gradibus ad fastigia honoris et gloriæ
pervenitur. vel Literarum magestati ad honorum
Basilicam? ianua stat aperta. vel a Literarum se
renitate longe inlustrior evadit animus quam
cælum â sideribus &c: hic modus Metaphoris &
allegoriis permiscetur.
Quartus modus. Per reflexionem ad 5 sensus hu
manos vg hanc materiam: Emitur solâ virtute
potestas

potestas. Sic dilatares Primo â visu: Diem honoris ut in retorto feras optutu virtutum sydera prius contempleris. Secundo ab auditu. Consonans applaudentium voces & vota, soli illi audire contigit, apud quem svavis virtutum auditur concentus. Tertiò â gustu honorum fructus non nisi ex virtutis semente legumtur vel honorum bellaria ut sapiant, â virtute necesse est condiantur. Quarto ab adoratu illatis ut agunt manibus honori adolens qui prius virtuti non citarunt. Quinto â tactu Sola virtus manum ac sceptra endita Coronâ caput, humeros latidavio aptat &c

Quintus modus. Copiosissimus per partium enumerationem dividendo totum in suas partes, et rem universalem in sua particularia, sic: Hanc propositionem? Tota Respublica est afflicta. Distribueres in ordinem Senatorium, Equestrem, in Civitates nobiles, Cives, plebeos, pagos, castella &c: habebisq; amplam dilatationem.

Sextus modus ampliſsimus per adiuncta quæ exprimuntur, hoc versu quis, quid, ubi, quibus, auxilijs, cur, quomodo, quando examinando ac dilatando ſingulas particulas qui modus ad ſiccam ut dicitur materiam exponendam eſt copioſiſsimus per hunc modum vg iſtam propoſitionem, ſapientia æſtimatur Dilatabo: Reflectendo quid ſit Sapientia vg prætioſior auro præſtantior gemmis &c: Secundo a quo a Regibus, Principibus, Regnis Provinciis &c Tertio ubi non Athenis aut Romæ, ſed etiam inter barbaras remotasq; Regiones. Quarto quomodo parvo an magno prætio. Quinto. Cur rationes adducendo. Sexto. Quando quo tempore ſcilicet tempore pacis et Belli &c: Quo ad ſecundum ſcilicet de modo præliminari modus præliminaris componendæ cuiuscunq; orationis præſertim brevioris antequam alios poſtea proponam hic modo ſit. Primo exprimatur intentum de quo

orationis

orationis scribendum aut dicendum erit per modum propositionis, fieriq id poterit in prima statim periodo, nisi accessus aliquis â circumstantia loci, temporis, personarum premittatur. Ne autem rudite efferatur propositio ille ipse circumstantid addent novitatem vel recurrendum est ad Ipsos & figuras sic Gratulaturus alicui Patrocinium formares primo hoc intentum seu propositionem vg venio gratulaturus tibi Patronum sed quia Rudis et nimium simplex est hoc propositum reflecte te vel ad tempus vel ad nomen quale illud sit, quid insignia habet illius Patronus vg S. Michael cum gladio, aut scuto pingitur, a deoq loco prioris simplicis propositionis, ex scuta inq peres vg sic: Sub invicto Divi Michaelis scuto, tuo militaturus hodie honori comparet Orator vel Armato gladio divi Michaelis svada tuo hodie militat Nomini vel Archanichica Divi Michaelis

Michaelis tuba excitat hodie cor in vota, svadam in debitos tuo nomini applausus. Secundo detur a ligua ratio apta prefixe propositionis scilicet: Qua re venis gratulaturus festum Patroni diem Ratio autem si Benefactori vel parenti gratularis esse solet hoc: quia ad id gratiæ, favores, respectus te excitant; vel si alicui magnati gratularis rationem adferes hanc: Quia id merita eius, honor, dignitas exigit nota tamen bene quod ratio adferenda in orationibus gratulatorijs vel salutatorijs, et totus post propositionem discursus debet combinari. Cum propositione sic: si formares et ponerres illam propositionem: Armata Divi Michaelis gladio svada tuo hodie militat nomini, deberes dare rationem combinatam quare armata militat svada, quia scilicet: Devincta et devicta tuis gratijs & favoribus invictam pro tuo nomine & honore omnibus adversis opponere se debet.

Tertio. Hæc ratio dividatur in partes sibi sub

iectas

iectas, quales gratiæ, et respectus quæ merita et ubi &c: dividendo in particularia. Quarto. Potest exornari oratio aliqua eruditione symbolo, testimonio, item adducatur confirmatio, ab effectu causis, similitudine, contrario &c. Quinto. Conclusio fiat in Gratulatorijs et salutatorijs per aprecationem in deliberativis svasione oratio concludatur. Hæ partes possunt pro arbitrio vel immutari vel aliq uti confirmatio et exornatio eruditione, intermitti: In orationibus salutatorijs intentum seu propositio solet esse vg hæc: Lætus est adventus tuus. Ratio huius leticiæ vg excellentia hospitis, merita in patriam, et aliæ circumstantiæ loci, temporis, &c: tandem apprecatio ut vero cultius efferatur præfatum propositum reflecte vel ad nomen vel ad Officium vel dignitatem vel ad tempus, et sic autumnali tempore salutares. Illustrissimum aliquem Hospitem: dzdzyste y posępne dni iesienne, iasnie Oswiecona twoia wypogadza y rozwesela prezencye. Rationem dares â

simili

simili Ziasnym Tytana wschodem iasność oswie
cony twoÿ paraganuie adwent: Iako bowiem poka
zuiące się przy swym wschodzie Słonce okropne na
cy rozpędza Chmury iasniey iednak nad samo Słon
ce cum meridie honorum twoia do nas dzis zawita
ła prezencya, ktora wuprzymych sercach hæc ac
cendit vota. Niech pożądany wschod prezencyi two
iey nigdy nie zna trystem fatorum occasum.
Hac brevi doctrina præliminari præmissa nunc ad
cultiores inveniendas propositiones earumq argumen
ta ex locis tam intrinsecis quam extrinsecis descen
damus.

§. SECUNDUS.

Tradit Artem inventionis Oratoriæ per loces Intrin
secos.

Inventio Oratoria est duplex: Remota Quæ est inven
tio propositionis ad quam allicare debent omnes pro
bationes. Proxima quæ est excogitatio rationum seu
argumentorum ad stabiliendam propositionem apto

rum

rum iam vero. Propositio: Est brevis expositio tractandorum tota oratione. Argumentum vero seu probatio: Est propositionis per solidas rationes confirmatio. Propositio dividitur in simplicem cum res nudis verbis proponitur vg Gratulor tibi honorem? Et ingeniosam qud. sub aliqua allegoria et conceptu ratione formatur. vg Beatissima Virgo est sol sine macula. Secundo. Dividitur propositio in occultam in qua non ponitur propositum expresse. Et explicitam in qua expresse ponitur propositum aut propositio. Item. Dividitur in bi partitam, tripartitam &c:

Nota in propositione Subiectum. Est id de quo aliquid dicitur, Prædicatum quod de alio dicitur, copula. Est nexus prædicati cum subiecto vg In ista propositione: Sapientia est Basis Regnorum li sapientia est subiectum, li Basis Est prædicatum, li est significat copulam. Hic de inventione tam propositionis quam argumentorum ex locis in

trinsecis

trinsecis et extrinsecis agemus. Porro loci intrinse
ci ideo dicuntur quia versantur circa ipsam rei sub
stantiam, seu quod desumuntur ex visceribus rei
et tales sunt 16. Definicio, partium, enumeratio,
notatio nominis, coniugata, genus, forma, causa,
effectus, adiuncta, antecedentia consequentia, simili
tudo, dissimilitudo, comparatio, contraria et repugnan
tia. Ex his 6 priores proponunt modos inveniendi ar
gumenta intra rem 5 posteriores circa rem. Loci vero
extrinseci dicuntur ex eo quod desumuntur extra
rem. Numerantur â Ciceronе 6 prudentia rumo
res seu fama publica, quaestiones, tabulæ seu testi
monia, iusiurandum, et teses seu testimonia de qui
bus suo loco, nunc de locis intrinsecis.

LOCUS PRIMUS INTRINSECUS.

De Definitione.

Definitio est oratio explicans naturam Rei seu
quid sit res. Dividitur ineſſentialem seu diale
ctica[m]

ctiam quid fit per prdicata essentialia scilicet per genus et differentiam, ut: Homo est Animal rationale et hdc pertinet ad Philosophos. Inde scriptivam seu oratoriam Quid ad interrogationem quid sit res? respondet per prdicata a variis circumstantijs et similitudinibus petita vg Homo est ara divinitatis imagine consecrata. Item: Viva mors sensitivum cadaver. Item definitio alia est simplex: quid per verba et prdicata propria formatur vg Rhetorica est facultas ornate dicendi. Alia Metaphorica quid translatis vocibus effertur vg de Rhetorica dicens: quod sit bond mentis palestra ingeniorum altrix, Item Cor: Est Metropolis amoris, lachrimd Oculorum gemmd. Emitur autem definitio Primo ex causis uti ex Materiali considerando ex quo aliquid fit vg lilium adarata terrd massa. Ex efficiente Rosam definiens: Pulcher flondis faso nipse partus. â causa formali hortorum purpura. â causa finali oculorum illecebra &c:

Secundo. Definitio petitur â similitudine quam habet res definiendam cum alia, sic quia habet Rosa similitudinem cum purpura, definires floridis Purpuram. Mundus est commedia in qua actores, sunt omnis status Homines, spectatores Angeli & Deus. Item est mare syrenibus infestum, et innocentid naufragio sepius infamatum &c.

Tertio Desumitur definitio ab effectis scilicet ex consideratione quid aliqua res efficiat, quo excogitato verba in substantiva mutentur vg Sol est Author Diei, auri progenitor Horum Parens &c Denique quod sunt loci dialectici tot plene sunt fontes definitionis Oratorid.

Disce Primo Ex hoc loco optime formatur propositio ponendo definitionem ipsam pro propositione. et si salutando Hospitem prefieres propositionem hac definitione: adventus tuus est sol letifimd nobis exoriens vel letificans nos suo exortu, cuius dares rationem scilicet quare eius adventus est

sol

sol exoriens, confirmationem adduceres et apprelcatione concluderes.

Disce Secundo Argumentum seu probatio propositionis â definitione optime deducitur ponendo pro antecedente definitionem pro consequente rem quae extali definitionem proporcionate inferi potest. Sic si pro comitiolis, parando votum, definires Honorem Mareschalcalem quod sit bene meritorum corona, in consequente inferes: Ergo non debetur indignis, sed emeritis &c

Disce Tertio. Potest describi vel probari aliquot intentum per definitiones conglobatas sic haec propositio: Externis polona libertas non placet latata: Złota narodu naszego wolnosc iest te fatale ovo palladium oktoro się iuż nie ieden potensit ulisses iest złoto owo Pałacow Cesarskich fortuno ktorą witerosc usituie nieprzyiazny postronnych livor &c: &c:

LOCUS SECUNDUS

â toto et partibus seu apartium distributione, quæ est totius in suas partes divisio. Porro totum aliud est Phisicum essentiale cuius partes Materia et forma sunt essentiales, ut in Homine Materia Corpus et forma anima aliud totum Phisicum accidentale cuius partes sunt accidentales, ut saccarum album albedo est accidens aliud totum integrale. Cuius partes vocantur integrantes ut in Homine Caput, Cor, Manus, Pedes, &c: aliud totum morale quod in se Phisice est multiplex moraliter tamen seu prudentum Judicio censetur quid unum Respublica cuius partes sunt Rex, senatus, Equestris ordo &c: aliud totum per aggregationem seu coacervatum nullo nexu partium conjunctum, ut vg acervus lapidum ædificium. Dato igitur quocunq argumento seu Materia quære sit ne totum, an pars, vel utrumq diverso respectu |:

partis vere totum, totius quere partes vg argumentum descriptionis sit vg Respublica quid est totum morale, divide in partes: Regem, senatum, Aquestrem Ordinem, Civilem, Plebeium in Civitates, Palatinatus, districtus, &c: et habebis amplam Materiam. Hic locus valet ad ampliſimas deſcriptiones locorum, civitatum, rectefactorum alicuius sic vg si diceres tota vita est laudabilis alicuius divideres in infantiam, pueritiam, adolescentiam, et quid in ea etate gesit, in etatem virilem, et habebis amplam laudis materiam similiter si hunc sensum velles dilatare: Virtus ubiq. honoratur bi ubiq dividere: in Regna provincias, urbes, in Regias Regum, Senatorum orphestras, urgeas urgeas. &c&c.

LOCUS TERTIUS.

A notatione Nominis.

Notatio Nominis Grece Ethymologia est quid tunc: quando ex significatione nominis dictionis alicujus

eruitur

eruitur propositio vel oratio. Ex hoc loco optime eru
untur orationes gratulatoriâ nominis, formandâ
propositum ex Ethymologiâ nominis hinc. Primo sub
pedito hic significationes nominum ex alio idioma
te peregrino: Adalbertus consolator Belli: Aaron mons
montanus docens. Adamus sanguineus limus. Ægidius
scutum minervæ. Alphonsus alpha sapientium Ale
xander aduitor virorum fortissimus. Aloisius electus
Anastasius filius Resurrectionis. Andreas virilis
fortissimus. Antonius ante natus, antiquum ius vi
tondus. Balthasar. Thesaurus, thesaurisans. Basilius Re
galis, Regificus, columna lucis. Bonaventura futura prospe
ritas. Benedictus. lumen cassini. Casimirus imperans pa
cem. Carolus cara lux. Cyrillus parvus sol. Damianus po
pulanis orthodoxus Æsculapius. Daniel Iudicium Dei
vel tribunal. Dionysius Iovis aquila. Florianus flo
rum anima. Franciscus pupillus fortis. Franciscus Xave
rius Pacis author. Felix Felicitatis Phœnix. Gaspar me
ditans, contemplans. Hieronimus Sacrum nomen. Hia
cinthus

cinthus. Flos celestis lapis preciosus. Iacobus supplan
tator vel calcaneus Dei. Ioannes gratia vel gratio
sus. Iosephat Dominus Iudex. Iosephus accrescens vel
Domini Profectus. Ignatius Ignea acies Ludovicus
ludens vino Magdalena Magnifica Michael quis
ut Deus Nepomucenus immobilis. Nicolaus Victoria po
puli, Victor vel terror populi. Norbertus septem trionis
apposura Philippus os lampadis. Raphael Medicina Dei.
Samuel. positus in Deo. Sebastianus augustus annus. Si
gismundus triumphator eloquentis, triumphans ore,
victor oris dignus musis. Simon. Obediens, Momus Ce
li. Stanislaus status, gloriæ, statio laudis, Sol stitium
laudis. Stephanus coronatus vel corona Susanna lilium
hortus liliatus. Thadeus laudans. Theodorus. Donum
Dei. Theodatus a Deo datus. Thomas abyssus Tim
teus honor Dei. Tobias. bonus Dominus. Udalricus
Fons divitiarum. Venceslaus. Certum laudis. Zacha
rias. Memoria Domini. Catharina. Puritas scientiæ
vel pura scientia vel Reclinatorium sapientiæ Eupho

nia

nia. Bona fama. Ludvina. patientia vera. Ursula. Celeste sidus, Parvula Cinosura. Theofilus. Dei amicus.

Secundo. Desumi possunt propositiones Oratorii et probationes ex anagrammatica expositione nominis, ut Casimirus sum ac iris, casus inimus. Sanctus Ignatius de Loiola ignis â deo illatus. Sanctus Xavierius. Vir sacrus. Stanislaus. istans laus vel stans Insula Adalbertus ter albus Aloisius sis Viola Antonius justo nans &c.. Jurista ita Ruis Poeta epota Roma mora, amor. toma. erat &c.

Tertio. Ex reflexione quid ipsum nomen significet sic Florianus. floridus. Felicianus. Felix annus vel felicitatis omen. Barbara nihil habuit Barbari preter nomen quia fuit Magistra Policici Christiano. Vincentius Ferverius Vir in omnibus aureus &c: ex his Ethymologij nominum et anagrammatibus cultior loco huius propositionis audis: Gratulor tibi festum Diem Patroni. Potest forma ri propositio vg gratulaturus nomen habenti Antoni incipieres sic:

In ipso Antonij nomine inclusa pire antigua provocor hodie ad debitos tuo nomini applausus. &c:

LOCUS QUARTUS.

a Coniugatis.

Conjugata juxta Ciceronem sunt ea, quae orta ab una voce varie commutantur. Et ob vocis proximitatem sunt veluti sub unum jugum devincta, ut: Rex Regnum, Regere &c: seu clarius conjugata sunt Grammatice inflexiones vocis, per substantivum, adiectivum, verbum, adverbium. Item nominis per genera casus et numeros, verbi per modos, tempora personas variatio. Hic locus valet potissimum incipientibus ad aplificandos breves aliquos sensus variando subjectum vel predicatum per casus nominum &c: Item valet ad acumina formanda ut est illud Ovidij: Aurea vere nunc sunt saecula, plurimus auro venit honos. Item valet ad inscriptiones quales sunt illa. Sygismundi Regni Poloniae tormento ma

joni

jon in scripta: hoc dum sternutat turris fortissima mutat

&c:

LOCUS QUINTUS.

A Genere & forma seu specie.

Genus apud Rhetores est id quod continet sub se plura particularia vg Flos est genus, quia continet sub se lilium, Rosam Violam &c: forma vero seu species est pars generi subjecta, seu est nomen particulare continens sub genere arboris:

Propositio ex hoc loco non semper quidem tamen sic vg formabit: In te uno omnes naturæ dotes consentiunt; collecta enim solus tenes, quæ divisa beatos efficiunt. Item de S. Francisco Borgia quidam concionator dixit: Demonstrabo in uno Francisco plures esse Franciscos. Adeoq; talis universalis propositio in probatione resolvatur in particularia ut in immediata propositione omnes dotes scilicet et sanguinis nobilitatem et nominis sublimitatem, et mentem probita

dem

tem, prudentiam, fortitudinem &c: argumentum ex hoc loco deducitur ut immediate dictum ex genere inferendo particularia vg in hoc Herde sunt omnes virtutes bellicæ ergo et strennitas agilitas, fortitudo amor incommodorum amor Patriæ &c. Secundo negato genere seu prædicato generico de antiquo etiam non positis particulis universalibus negantur particularia vg Petrus non est doctus ergo ne nec est Philosophus, nec Anostronomus nec Rhetor &c.

LOCUS SEXTUS

a simili et dissimili

Similitudo: Est duarum vel plurimum rerum secum in aliquo prædicato convententium collocatio. Sic Rosa & juvenis sunt res diversæ conveniunt tamen in hoc: quod illa robore nativo, hic pudore nubor. Item Juvenis cum Hore in hoc convenit quod sicut procellæ nimisq nimbi, ita nimia juventutem corrumpit ebrietas juxta illud

illud Poëtd.

Iam flos est Iuvenis primasq adolesces in herba.

Hec cave nam minus floribus imber obest.

Pari modo mare & avarus sunt in diverso statu natur similitudinem tamen in hoc habent: quod sicut mare nunquam expletur aquis, ita avarus opibus, juxta illud Quo plus sunt potd plus sitiuntur aquæ.

Adverte. Similitudinem fieri per Prothasim et apodosim per particulas sicut ita, quem admodum & per hunc locum possunt formari optime propositiones prdsertim in votis. Sic Andreas Olszewski Archiepiscopus Gnieznensis in suo voto prdfixit propositionem:

Jako za wiatrem Żeglować, tak w Rzeczypospolitey wedtug czasu za mieszczęścia lub mieszczęścia obrotem radę kierować potrzeba.

Nota tamen posse absq participiis â simili formari propositionem efferendo illam Metaphorice vg Fulmen belli extinguens Hostem hic miles est.

Observa. Similitudinem non debere esse nec nimis infimam, nec nimis sublimem sed proportionatam, unde in epta fuit illa similitudo à quodam formata, ad Sigismundum Tertium: Serenissime Rex tu es ut Vacca quam omnes mulcent, et nemo fenum illi porrigit in pabulum: Ad quam Orationem â Rege talle tulit Responsum: et tu es stultus sicut asinus. Similes sunt illæ Similitudines: sis Iltus ut hircus generosus ut equus, beneficus ut vacca. &c:
Argumentum ex hoc loco potest desumi per inductionem plurium similitudinum ad Probandum propositum, pro exemplo habes hanc Materiam:
Educatio filiorum non temere cuilibet committenda, sit probatam si nec illi onustam mercibus navem navarcho committeres qui minores alionum in Syrtes & charybdes præcipitavit cymbas, nec ei indomitom equi ferociam frangendam dares qui audatiores caballi expavescit asultus, nec ei ad fructus excolendam concederes

tellurem

tellurem, cujus pigritiâ in proprio agro infelix lolium et steriles dominantur avend. Certe nec ei inconstans juventus ad ingenuos efformanda mores committenda est, qui vitâ suâ vitiorumq; in animis vix vivere novit. Quid enim aliud tenera ætas nisi navis tot prætiosis onusta mercibus, quod naturâ talenti familiâq; ditata decoribus, tot exposita scopulis, quod licentioris vitæ scandalis, imo ipsa juventus quid nisi Præceps ventus, nisi effrenis equi licentia, nisi demum ager sterilis uberes pro gloriâ Virtutumq; messe spinas progerminans. &c.

Quo ad dissimilitudinem hæc est difformitas seu disconvenientia duarum rerum inter se in aliquo prædicato, licet in alijs conveniat sic Vita nostra Illustris virtute, genere, honoribus, est soli similis, est tamen dissimilis in hoc: quod soles oriuntur et occidunt, lux vero nostræ vitæ cum semel per mortem occiderit non amplius exoritur.

Propositio et Argumentum a dissimili eodem modo tractatur sicut

sicut à simili, cum hac differentia quod in dissimili ne
getur Apodosis vg Adamas inter malleum et in eudem
infranctus durat, atquam dissimilis illi adolescens cui
plumeus etiam ictus nocet. Porro eleganter adhibetur
dissimilitudo, Primo. Si proposita similitudine nox o
stenditur cum eadem re dissimilitudo vg luna perfecti
decoris Virgo Beata, nisi quod Eclipsim nunquam pas.
Item Virgineus iuvenum pudor rosa quam simillimus
nisi quod ista Paphia sic sacer ille et Paphiam et Pa
phidominam execratur. Secundo. Si positis rebus dis
similibus tuo subjecto veluti per Rejectionem addatur
infine similitudo; sic strada hanc propositionem:
In exercitu Dux semper prasens esse debet. A dissi
mili et simili exornavit: Raro absente duce mansit in
castris idem disciplinæ rigor, non est exercitus ex eo
genere machinarum, quas multiplici Rotarum serie
mobiles, si mane temperaveris, nullo per reliquum
diem

diem moderante, ipse se ordinate circum agunt, dqua horarum particione ac cursu, solarium est quod nisi sol adsit, ac perpetuo umbras dirigat, nulli est usui.

LOCUS SEPTIMUS.

a. comparatione

Quid deffinitur sic: est duarum vel plurium rerâ eiusdem ordinis inter se collocatio. Differt a similitudine quod est inter res diversi ordinis ut inter Hominem et florem, comparatio autem est inter res ejusdem spetiei vg Inter oratorem et Tullium inter divitem et crœsum &c secundo. Differt a similitudine quod in comparatione dqualitas, in similitudine qualiscunq convenientia etiam claudicans sufficit. Comparatio fit tripliciter, primo a majori ad minus quando scilicet posita re majoris dignitatis infertur res minoris dignitatis vg Regid de humanis fluctibus

sorbentur

sorbentur classes, ergo lacera non tumcat Phasellus, labuntur annosd cedri ut discas quid humiles miricas, & fragillia arbusta expectat ruina. Secundo a minori ad majus quando res minoris dignitatis comparatur cum re majoris dignitatis vg ut Corpus redimas ferrum patieris & ignem, ut animo valeat quidquam tollerare negabis. Tertio a Pari ad Par cum scilicet par pari confertur vg Alexander magnus fuit fortis quia Asiam superavit, et Joannes III.. Polonianum Rex dicendus fortis quod Asiaticum Tyrannum profligavit.

Usus hujus loci valet non tantum ad Dilatandam et probandam Orationem verum etiam ad exornandam dictionem, prdsertim si erudita fiat collatio. vg Dario arrogantior, Tyto clementior charpocrate taciturnior. Item. Valet hic locus ad erudiendas ab eruditione propositiones, sic in gratulatione multarum victoriarum

victoriarum posses formare propositionem: Romani olim duces subactâ unicâ Provincia triumphabant, tu debellatis tot gentibus quos tandem Triumphos non est promeritus. Item. Laudando aliquem poteris illum omnibus aliis prdferre per Negationem vg non iam amplius Troia Hectores Spartha Leonides, Roma scevolas aut camillos, orbi ostentet, habet et Polonia Heroes quibus glorietur, imo superet &c:

LOCUS OCTAVUS.

Ab oppositis et Repugnantibus.

Opposita sunt qud secum simul ordinarie stare non possunt vg album et nigrum, frigus et calor &c: Porro Oppositio alia est Contrarietalis et est eorum qud simul naturaliter stare in eodem subiecto non possunt ut frigus et calor, albedo et nigredo alia oppositio contradictoria ut inter ea quorum unum affirmat, aliud negat vel unum significat formam alterum privationem eius vg

Lux

Lux et tenebrd Homo non Homo, cæcitas et visio &c
alia oppositio Relativa inter ea quæ ad se invicem di
cunt respectum seu ordinem vg Dux et miles, domi
nus et servus Pater et Filius.

Repugnantia sunt quæ possunt simul et connatura
liter quidem stare in eodem subiecto, ordinarie ta
men non solent vg amore aliquem et in juria afficere,
laudare et odisse nam hæc contra dictionem inferunt.

Disce Primo. Ex hoc loco pulchre formantur proposi
nes et argutæ, si adiectivum contrarium opponas
substantivo, aut e contrà vg frigidus ignis pia impi
etas. Sic P. Pawlowski in oratione de B. V. Maria
Immaculatæ Conceptæ, caput serpentis conterente
præfixit propositionem: Contritio sine pœnitentia

Disce Secundo. Amplificationes ex hoc desumuntur
dum verba singula singulis verbis opponuntur per
Athiteseon vg hunc Heroem et martis negotia et
Pacis otia, et strepitus armorum et silentium lite

rarum

rarum et privata domus, et publica arena, semper vidit gloriosum. Secundo. Dum membra membris aut commata commatis opponuntur. Si Thesaurus privatus Imperatori similis, privato Imperator fuit doluit Patria cum Principem fecit, gavisa cum habuit, timebat carnificem, medicum experta &c: Adverte inter omnes locos hunc esse facillimum, obvium, elegantem et argutiarum, seu auminum plenum optime autem formantur contra posita. Primo. Si ponas oppositum et neges ejus Cor Relativu vg Adam fuit dives sine auro. Secundo. Si duo opposita rei convenire ostendas vg Lasarus dives erat et pauper, nudus et virtutibus ornatus. &c:

LOCUS NONUS.

à causis et effectis.

Causa est id a quo aliquid fit ut causa alia est materialis. Ex quo aliquid fit ut corona ex auro, gladius

ex

ex ferro &c: et alia efficiens qud rem producit seu efficit, idq vel Phisicâ ut sol aurum, lucem, vel moraliter id est juxta prudens ominum judicium vg suadendo, juvando, imperando vg Dominus jubens occidere est causa moralis, servus occidens est causa Phisica alia. Causa est formalis qud rem in suo esse constituit et distingvit ab alijs rebus. Sic Homo per animam rationalem tanquam per formam ab alijs rebus distingvitur. Alia causa finalis qud est res illa propter quam consequendam aliquit facimus. seu cui respondemus ad interrogationem cur? qua re est sic miles pugnat propter gloriam, mercator navigat propter lucrum. Nota quod causa finalis est speties causæ moralis seu ad illam reducitur similiter et causa exemplaris seu Idealis qud nos exemplo et idea sua dirigit vg dum Pictor imaginem suam claro montand ad instar Imaginis delineare intendit, exemplaris seu Idealis causa erit Imago. B. V. Cla

ro

ro montan&..

Nota Secundo. Causa efficiens dividitur in Principalem quæ principaliter operatur. Et Instrumentalem quæ ad instrumentum agit vg manus fabri est causa principalis, securis est causa instrumentalis respectu operis alicuius fabrilis, hinc.

Disce Primo. Argumentum ex hoc loco formatur si probetur aliquis effectus esse bonus, quia causa est bona et e contra. Sic annulum aureum offerendo, a causa materiali diceres æstimandum. A formali Symbolum esse æternitatis, adeoq æterni affectus &c: similiter in gratulatorijs dignitatum, per reflexionem ad insignia vg Marschalcalis dignitatis per reflexionem ad scyphionem, qui fit ex ligno et ex his reflexionibus ad causas, poteris pulchras ac eruditas eruere propositiones.

Disce Secundo. Effectus esse factum aliqd a causa

qua

cunq totidemq reperiuntur quod causa vg effectus causa efficientis est res producta a causa efficiente, ut. calor ab igne. Effectus causa materialis, est res facta ex materia vg ex auro corona, annulus, pecunia &c: Hic locus est argutianum et acuminum amplissimus precipue. Primo. si causa alicui tribuatur effectus contrarius, aut ratio effectui contraria sic de bibone diceres: quod propter nimiam sanitatem est mortuus. Secundo. Si causa effectui non propria sed vera similis attribuitur. Sic de Christo Domino manum in Cruce elevatam tenente diceres: manum elevat ut ab ictu de super intentato defendat.

Disce. Tertio. Valet hic locus ad amplas descriptiones et dilatationes, idq hoc modo si unus vel plures effectus adducantur pro ratione, de inde ipsa causa inferatur cum affirmatione vel negatione. Sic probaturus bellum pernitiosum esse, in antecedenti diceres, quod bellum quietem

etem et securitatem tollat, jura violet, crudelitatem do ceat, Regna evertat. &c:

Pro consequenti inferes: ergo bellum est pernitiosum. &c:

LOCUS DECIMUS

Ab antecedentibus & consequentibus.

Antecedentia sunt quæ rem necessario antecedunt, ut Aurora diem fumus ignem ver ætatem, vita mortem, &c

Consequentia quæ rem necessario consequuntur, ut vulnus lethale mors consequitur, ætatem autumnus, autumnum hyems &c:

Ex hoc loco sic deducitur: præmissis antecedentibus subjugantur consequentia, sic Cic: Probaturus a Roscio non esse occisum Patrem, præmittit: quod fuerit honeste educatus, quod vitam in agrigultura exercerit, nulla in re Patri ante offensus nullo graviore scelere notatus, ergo non est credibile esse eum Paricidam.

Usus hujus loci solet esse in gratulationibus, applausi

bus

bus, salutationibus ubi ex prælijs antecedentibus in fertur consequens, sic gratulaturus dignitatem præ mitteres antecedentia scilicet favorem Regis vel no bilium merita magna bello & pace præclarè gestaj pro consequente inferes: ergo digne tibi confertur honor. &c

LOCUS UNDECIMUS.

Ab adiunctis.

Adiuncta sunt ea quæ cum re aliqua connectuntur, vocanturq; proprietates, accidentia, circumstantiæ, expri muntur ordinariè illo versiculo: Quis, quid, ubi, quibus auxilijs, cur, quomodo, quando

Particula Quis significat personam, cuius adiuncta sunt triplicia. Animi, corporis, et fortunæ.

Animi affectiones sunt virtutes et vitia, Item varij affectus ut amor, pavor, odium, &c. Peritia scientiarum artium. Item. Ingenium, capacitas memoriæ. &c:

Corporis affectiones sunt: Venustas vel deformitas, vires,

robur, &c:

Fortuna bona sunt: Genus, propinqui, nobilitas, splendor vestium, stemmata, honores, officia, opes &c:

Particula Quid. notat rem factam dictam cogitatam et illa circa quæ persona occupatur: Uti sunt: bella, studia, venationes, latrocinia, navigatio, &c:

Particula. Ubi. Designat locum in quo aliquid peragit, et varias differentias loci, ut cælum, terram, aerem, mare &c: Item sit ne locus sacer, an profanus publicus, an privatus; tutus, an periculosus &c

Particula. Quibus auxilijs. Notat instrumenta ad rem agendam necessaria, causas item, efficientem adjuvantem, svadentem, imperantem, impedientem. &c:

Particula. Cur: Significat causam præsertim finalem, quare aliquid fiat, vel fieri debeat.

Particula. Quomodo. Significat modum rei gestæ vel gerendæ.

Particula. Quando. Significat tempus cum suis differentijs.

Pro praxi subicio discursus Oratorios breviores gratulatorios Natalis Christi in obvio sermone amici ad amicum nam longiores requirit rationes gratulatio ad Parentes Mecenates Benefactores instituenda ab adjunctis.

Ex Particula Quis. Przed wieki ex ore altissimi prodiens teraz w czasie abbreviatum verbum do Krasomowski perory y samych pobudza Jacytow Ktorego in humanationem humanissime W. Panu Winszuiąc longeva ab abbreviato verbo secula Nestoreas states animitus życzę.

Ex Particula Quid. Złoto ukoronowanego in domo panis Cerero wchodzącego na themisferium Betleiemskie inter taurum et virginem niestworzonego Jeba Winszuię W. Panu życząc ab hoc origente Patre luminum wszelki szczęśliwosci y fortun meridiem sine fatorum occasu.

Ex Particula Ubi. Dawno in altissimi locatum dextera dźis na Macierzyńskim łonie reclinatum Deum et hominem W. Panu Winszuię tego życząc aby ten ktory dźis maternam simul obsitemi napełnił pociechami

optata

optata W. Panu impleant vota et desideria.

Ex particula quibus auxilijs. Niegdys ob umbratum virtute altissimi dzis in lucem prodeuntem novum gratulor W. Panu origentem życząc aby ten nowo Narodzony Jytan Serenissimos zawsze W. Panu accendat dies successusq novos successibus addat.

Ex particula Cur. Dla ludzkiey zgurney nieba exaltacyi poniżonego Boga y w niewolniczy postaci seculorum Patrem w żłobie odpoczywaiącego uprzeymie W. Panu winszuię życząc aby reclinatus in prasepio y ad vota W. Pana inclinatus wszelkie zamysły szczęśliwym skutkiem koronowat.

Ex Particula Quomodo, Quando. Chociaż amicus silenij Deus w tenczas dterno loquitur in verbo kiedy medium silentium tenent omnia trudno mi iednak mutum agere Harpocratem, y wymowne tamowac kongratulacye kiedy Facundissimus innui verbo Orator plorare in cunis czyli bardziey perorare in rostris zaczyna Betle

gemitiis

gemiticis tego wymownego inter vagitur Oratora po
winszowawszy W. Panu in disertissimos cordis raczey ni
zli oris zdobywam się affectus vocalissimas Famæ no
minis et honoris W. Panu życząc ætatis.

De tempore universaliter annotandum: Primo. Sæ
culum constat centum annis quibus expletis celebratur
Iubileum universale per totum orbem quod recurrit etiam
quolibet anno 50mo et 25to, ab hoc dicitur annus sæcularis.
ævum in se continet annos 50 lustrum continet annos 5
semestre 6 menses. Trimestre tres menses seu quartam par
tem anni. Annus Lunaris. Iuxta cursum solis per omnia
signa Zodiaci apud Romanos. Inicium Anni erat a
Martio. apud Hebræos annus inhoabatur ab equi na
tio vemo scilicet 21ma Martij, quo tempore creatio mun
di facta fuisse dicitur, et Adam in Paradiso peccasse
eodem tempore imo ea plerique sentiunt eadem die pecca
ti adeo Chrystus Dominus incarnatus et passus est.

Divisio dierum hæc est: Alij vocabantur apud Romanos

fasti

fasti quibus Judicia peragebantur et licebat profari hæc tria verba do dico abdico, alij nefasti de quibus Ovidius ille nefastus erat, per quem tria verba silentur. Item dies fasti utpote felices niveo lapillo nefasti tanquam infelices atro calculo notabantur. Alij Critici quibus morbi casus, aut mors cavetur. Alij Sol Stytiales quibus dies nocti coequantur. Alij Atri apud Romanos quibus nec prœliari, nec dijs litare licerat.

Menses unde sua nomina sortiti ℞. Januarius a Jano bifronte sapiente quondam homine, et Rege latinorum cujus sapientia duplici vultu exprimebatur, quod et futura prœvideret et prœteritorum memor esset. Eius Templum apud Romanos signum erat belli et pacis. Hic mensis dicatus fuit Jano et Junoni. Februarius. A Fervoribus sacrificiorum, quæ hoc Mense fiebant in honorem mortuorum. Sacrificia ista vocabantur Februa, quasi purgationes mortuorum. Hic Mensis dicatus Neptuno et manibus id est defunctis.

ctis. Martius qui primus apud Romanos mensis fuit, dicitur a Marte cui Romulus illum dedicavit. Aprilis ab aperiendo dictus quod terram aperiat, Minervæ sacratus. Maius a majestate vel a Maja Matre mercurii, vel potius â majoribus ex eo quod cum Romulus populum divisisset, in majores et juniores, id est in senatum et equestrem ordinem, ut hujus memoria servaretur mensem majum vocavit a majoribus. Cui est sacer Veneri. Junius. Vocatur a Junioribus. vel potius Junius dictus a Junio Bruto vindice Romanæ libertatis. Hic Mensis sacer Apollini. Julius. Dictus a Cæsare Julio qui hoc Mense natus est. Sacer est Mercurio. Augustus dictus ab Octavio Augusto, qui hoc Mense Egyptum sub potestatem Populi Romani redegit et finem omnibus bellis imposuit. sacer fuit Jovi. September in gratiam commodi imperatoris apellabat. Herculeus in gratiam Tiberij. Tiberinus. a Tacito Imperato

peratore Tacitus. Sacer fuit Cereri. October a Domiti
ano dicebatur. Domitianus, a Fausta Imperatrice Fau
stinus. Sic Sacer fuit Vulcano. November a commo
do Imperatore apellatus Exuperatorius. apud veteres
intutela Diannd virginis fuerat. Sacer fuit Bacho.
December fuit in tutela Vestd Ded. Sacer fuit Diannd.
Huc Referuntur cathegorid Aristotelis ad quos
reflectendo te multas eruere poteris probationes.
Primo. Substantia sub qua locatur Deus summg
et verus, etiamsi omnem transcendat cathego
riam. Angeli, Ddmones, cdlum, omnesq, stelld si
gna Cdlestia, Terra, Maria, flumina, flores, Herbd,
lapides marmora, gemmd, arbores. Item Substan
tid artificialis hoc est opera cuiusq artis vel scien
tiam libri, calami, atramentum. Artis Mathema
ticd. Globi, mappd &c: Architecturd: Palatia, Templa,
Tuguria, Turres, Munimenta. Regi Militaris Scuta,
Gladij, Tympana, buccind &c: Picturd et scripturd

Tabulæ, Penicilli, colores &c: Artis fabrilis: securis, serra &c: Secundo Quanditas includit hæc membra Quantitatem molis: Pravum grande, longum, breve, Quantitatem ponderis. grave leve, &c: Quantitatem æstimationis. Vile, prætiosum, inæstimabile: ad quantitatem spectat figura cuius speciei: Quadratum, rotundum. Proportio Cuius species omnimoda, aliqua, nulla. Tertio Quantitas ejus species sunt: Qualitates. Primæ uti, calor, frigus, humor, siccitas. Qualitates sensuum Obiecta vg Oculi color et lux Auris sonus. Narium Odor. Palati sapor. Tactus durities, mollities, asperum, levigatum &c: Qualitates animæ: Scientiæ pertinent ad ingenium, et memoriam. Virtutes morales ad voluntatem. Qualitates corporis: Vires, forma, statura et his contraria, omnia denique per quæ ad interrogationem qualis responderi potest. Huc pertinent passiones animi cholera, melancholia, lætitia amor

odium.

odium. Quarto Relatio. Ad hunc pertinent cognationes, societates, amicitid, Inimicitid, simile, contrarium, superius, Inferius. Rerum causd. Efficiens effectus, materia, forma, finis, Privatio, nominis aut Tituli. Quinto Actio et Passio. Species actionis naturalis sunt: Vegetare, nutrire, mederi, sentire, Imaginari, Intelligere velle. Species odium: Actiones Politicd Judicare, Regnare, Bellare, Triumphare. Actiones artium militaries, deconomicd, medicd, nauticd, Architectonicd &c: Universim de omni re quidri potest quid possit vel non possit, quid efficiat, ai noceat, vel prosit, adquid valeat.

Species Passionis prdcipué: pati famem, sitim, morbum, universim de omni re quid rendum quid patiatur. Sexto Situs. Ad hanc cathegoriam spectant, altum, humile, planum, iacens, flectens, pendens, sedens, dextrum, sinistrum, medium, intus, extra. Septimo Tempus: novum, vetus, durabile, momentaneum, prdsens,

prd

præteritum, futurum. Huc pertinent quatuor an
ni partes, signa Zodiaci, septem Planetæ, Cœli mu
tationes, tempestas, serenitas &c: Octavo locus et mo
tus: Locus capax, in capax, planus, montosus, sa
lubris, pestilens, opacus, apricus, cultus, in cultus, rerum
gestarum vestigijs, nobilitatus, vel dechonestatus.
Ad locum pertinet divisio mundi in suas Partes
Regnorum in Provintias, Provintiarum in urbes,
urbium in domos, hortos, Palatia, casas &c: Motus. Ce
ler, lentus, violentus, naturalis.
In Praxi itaq datam scriptionis materiam duc
per singulas cathegorias, te ipsum interrogando.
Quanta sit res qualis quam habent relationem
ad alia &c: Tibiq per subiectas cathegoriæ species
repondendo licet non omnia quidem omnibus apta
ri poterunt, sed aliqua tantum. Et ut intelligat Rhe
tor qualem usum præstet index hic cathegoricus,
affero pro exemplo cum Thesauro Emmanuele. Na
num

rum aut exiguum hominem, qui Positus est sub cathegoria qualitatis. sub titulo igitur rerum parvarum reperies. hdc.

EXÎGUA. 11

Angelus qui in puncto versatur. Spiritus indivisibiles. Res cœlestes: Polus seu punctum Sphœræ immobiles.

Elementares: Scintillæ ignis, aquæ gutta, scrupulus lapidis, granum arenæ, athomus ex qua secundum Democritum omnia componuntur. Minutissimæ particulæ quæ inter radios solares in conclavibus perspiciuntur. Humanæ. Embrio mamus, unguis, pilus, pupilla nevus &c:

Animales: formica, pulex, pes vel alæ muscæ, aculeus apis, avis, squama, piscis, ovum lacerti, nidus papilionis. &c:

Plantæ: Ramus, semen sinapis, gluma frumenti, Acinus

uvd farina mica panis, aumen spud &c:
Scientid: Punctum Mathematicum quod lineam terminat, indivisibile Physicum, notd verborum litera, Syllaba brevis.
Militares: Cristd galed, Sagittd acies, signum. &c:
Picturd et sculpturd: Lineamenta, compendia &c:
Historiid: Formica eburnea Collicrates. Quadrigd Myrmecydis qud alia musca tegi poterant Apollo muscd novem in Pyrcha Achate, linea apelles quam ad extremam subtilitatem perducere sategebat. &
Jam ex quocunq horum subjectorum poteris metaphoras aut simplicia symbola rerum exiguarum formare, ut si homunculum jocose dicas: naturd scrinium, infantium pupam hominis epitomen, hominem in compendio, adq similia talia, quid per indicem superiorem legens, facile poteris excogitare.

Si

Sic Thesaurus comes per hanc cathegoriam descripsit Nanum, quem hic breviter refero.

A QUANTITATE DEFORMIS.

An elegans furvus an fuscus, sit nescias tantillâ substantiâ nescit color inhærere, esse tamen, falcare nescio quid hilo simile pusilisq; maculis, quas fucatâ puella pro nelvo gerunt Ingena, mirum: tam parva res vocem dedit ac sonitum, nocturnis culicibus similis, quos audis non vides. Iratum caveto scintilla est pusilla et ardens vel sinapis granulum parvum sed pravum.

A RELATIONE: PUSIONI

Comparatus mus, mons est, et lacertâ ovulum. Panthion. Alij myrmidonia putant ex formica natum, sed nihil minus nam longe grandiores formicarum partus erumpunt. Negari voluit repercussens natura, talem sibi pupam molita v. inostentum Ingenij hominem contraxit in Epitomen. Materiam

Dixeris

dixeris sine forma, formam sine Materia, corpus sine corpore, quod Sophorum barbard classes vocarent ens rationis, hoc est figmentum Ingenij.

AB ACTIONE & PASSIONE

Conice quas vires habeat, vix verus vir, necum musca quidem certaverit dquo martd. nullo tamen victricis muscæ prdmio, cum sanguinis non habeat, quod sorbeat musca. Agere nihil potest sed nihil pati ignem non pavet, nec gelu, qui neq rarescere possit, neq densari

A tempore. Quam tegat dtatem rogas? Nestoream facile transiliet, morti inobservatus, quid certius in majora collineat, quanquam cum homo sit et non homo iam vitam inter ac Idthum medius tendet &c:

A citu: sedeat an stet, an jaceat dubites, in puncto planitiem tangit. Hunc in subuld acumen induet acumini ac iresait nihil. Hunc Rhedd irei pone proceriorem aurigam myrmecidis auriga sensit &c:

A loco et motu: De domicilio quidritas? minus amplum

Theatrum

Theatrum foret limacis cochlea, in cochleari naufra
gabitur ut in oceano, infrumenti gluma pila ludet, per
aeuald forulum triumphum aget &c:

§. TERTIUS.

Ostendit in Praxi locos dialecticos intrinsecos.

Primum Exercitium Tyronis Rhetoris est: Locos recen
citos profunde intelligere et diligenter memorid man
dare ac etiam exemplis a se inventis illustrare vg
vult percipere quid sit partium enumeratio objiat
sibi unam et aliam rem qudratq, an sit totum
et quale, quasve habeat partes et sit de cdteris.

Secundum. Exercitium erit unam eandemq rem
per omnes locos deducere ad inveniendas quam plu
mas notiones, quod in exemplo ostendo.

A NOTONIMIA HOMINIS.

Notatio Nominis: Homo ab humo dictus millenarium
numerum in se continet. Synonimia ejus: Mortalis, Ter
rigena

rigena; Proverbium: Homines sumus. conjugata Homo, humanus humanitas humaniter. Definitio ex Sacra scriptura: Imago Dei. ex Philosophia animal rationale: a causa efficiente: Creatura nobilissima. a causa finali: Candidatus cœli. a causa Materiali: Terræ particula, quatuor Elementorum compendium. a causa formali: Spiritus carni concretus trium potentiarum congeries. Et sic per omnes discurrens definire potes.

Genus Substantia, Corpus, vivens animal. Differentia: Spiritus rationalis immortalis, species hominum substantialiter plures nondantur, sed tantum accidentales et quo ad sexum vir fœmina. Quo ad ætatem infans juvenis senex quo ad statum plebejus, nobilis pauper, quo ad partes orbis, quas homo incolit. Europæus, Asiaticus, Africanus, Americanus

nus, quo ad Patriam Polonus gallus, &c:
Individua hominum Xerxes Alexander Darius &c:
A toto et partibus Homo est totum habet partes sub
stantiales, Corpus Animam est totum integrale. ha
bet partes integrales, Caput cor oculos manus &c:
est pars totius moralis in quantum est civis alius Rei
publicæ ab adjunctis et proprietatibus, a quantita
te molis, parvus magnus. a quantitate æstimationis
Corpore vilis, animo prætiosus. a quantitate ponde
ris gravis levis, a figura erectus bipes. a quantitate
Calor hominis vitalis, humores sanguis bilis, homo
carne molli voce articulata forma venustas vel tur
pis viribus robustis. Si omnia adjuncta sive catho
gorias percurrere et habebis infinitas pene notatio
nes.

Ab Antecedentibus. antecedit hominem ejus nihi
lum, senis, avarum, mundus.

d. Consequentibus. Consequuntur hominem, mors, cinis, purgatorium, Cælum, infernus, a causis. Prima Causa efficiens est Deus solis aliorumq. Syderum influxas parentes &c. Materialis Elementa sanguis parentum. Formalis. Anima rationalis quid simul est vegetativa et sensitiva.

Causa exemplaris est Sanctissima Trinitas ad cujus Imaginem conditi sumus. causa finalis Servire Deo in terris, regnare camillo in cælis.

Ab effectis. hæc sunt actus omnes hominis indifferentes mali boni.

A simili. Homo similis mundo quia ex Elementis conditus, dicitur q. micro cosmus id est parvus mundus. Item est similis Cælo cui anima promotrice intelligentia. Similis arbori inversæ.

A dissimili: Dissimilis omnibus creaturis et omnibus similis.

a Pari: majori, minori: minor angelis, par alijs ad
litibus, major omnibus alijs creaturis.
Ab oppositis: Vitd hominis contrarium venenum
morbi.

Contra dictorium Mors. Oppositum relative. Cre
aturd, creator, corpori Spiritus. Et ne longior sim
in adferendis innumeris notionibus, hic illas tantum
propono, qud puer, cathechesi et grammatica instru
ctos affere possit. Atq; hic Rhetorem subsistere et co
gitare velim quanta sit locorum utilitas, quam
ampla ex una hac vocula: Homo erit amplifi
catio, si singulas dilataveris notiones, imo integrum
poteris implere librum. Sed quid res fors quid pro
derit nudis vocabulis paginam implere, si exijs sen
sum efficere nullum scias: Ita est sed lente festine
mus, hic te notionum inventionem docui quid omni
um sensuum et conceptuum fundamentum est.
Nunc vero quomodo ex prddictis notionibus sensus et

periodi

periodi condi possunt? Paucis accipe.

ARGUMENTUM PERIODI HOMO.

Vis condere Periodum Primo aliquot notiones in rudia membra digere in hoc quidem taxat deruda, ut licet rudia sint tamen inter se prudenter connexa quod ut fiat hdc reguld servandd sunt incipienti.

Primo. In quolibet membro diversum quid asseras.

Secundo. Quod levius est praetermittatur.

Tertio. Ut unum membrum ex alio fluat sensu et particulis ligatum;

MEMBRA BREVIA, RUDIA, CONNEXA.

Primo. Homo quamvis ab humo dictus sit.

Secundo. Tamen Spiritum carni sud concretum habet.

Tertio. Qui et Imagine Dei prd fulgeat.

Quarto. Et cdli sit candidatus. Sed quia hdc membra brevia sunt vivis ea reddere ampliora prudentissimum medium

medium est phrasis cultior ex lectione memorid in hdrens, siq ex dictis membris facies parum fusiora.

Primo. Homo terrd particula quamvis merito ab humo naturam traxerit.

Secundo. Tamen spiritum rationalem in mortalem carni sud concretum.

Tertio. Habet, qui ab Imagine Dei dqualis Angelis, ma jor cdteris.

Quarto: Prefulgebat, et altissimo creationis sud fine cdli audiat candidatus.

Si vero Periodum membraticam aut commaticam facere ex prdfatis notionibus velis, id facilius, prdsta bit cum nec particuld iungentes est sensuum dque laboriosa combinatio requiratur.

Exemplum habes supra eandem materiam. Quid homine fragilius cujus vitalis calor vini calice extin guitur sanguinis humor levi febricula siccatur, bilis effusio suomet corpori naufragium consciscit caput in vertiginem agitur, cor palpitatione concutitur, oculi caligine tenebrescunt,

manus

manus tremore nutant, pedes deliquero labant, omnia in mortem, tumulum, cinerem, fatali hominem inapellant violentia &c.

Vides in his periodis omnia desumpta esse ex anatomia hominis superius declarata. Et hæc pro incipientibus innuisse sufficiat nunc pono Praxim cultiorem per omnes locos. Dialecticos.

ENCOMIUM ROSÆ PER OMNES LOCOS DIALECTICOS.

Etiam extra latium oratores supersunt, quibus rosas loqui in laudem et voto sit. Enim vero vix ulli pulchrius inundaret suada argumento quam quod in florum Regina et Regnorum flore Rosa amandissima.

Definitio. Panderentur. Hæc scilicet est ingenuus anni adolescentis pudor blandientis. Florâ osculum, fugacis pulchritudinis lætum fulgur, quamvis a satellite spina fulminetur. Hæc suavissima hortorum Syren, cui pro labijs folia sunt, pro voce forma, nec nomen

horatio

Notatio. Regio flori plebeium quod cum urbium pulcherrimd Rhodo nomen indidit, urbanissimum Rosd florem testata est, nimirum pro inde

Conjugatio. Suum ipsa nomen commodet rebus blandissime nominandis roscosq; a rosa vultus, admiraculum formosos apellemus.

Enumeratio. Sive enim tota evolvatur in folia volumen amœnitatum omnium exhibet, sive se ipsam contrahat, sui desiderium elicit. Iam vero si alicubi tota candeat, innocentem eam candidatum noveris, si alicubi rubeat ostro superbam solioq; in sertam nativo in murice venerate Reginam.

Genus et species. Et licet in Regno florum aspectum rubeat, quod oculis non blandiatur in sola nihilominus rosa omnium patet amœnitatem Thdatrum, totaq; florum in unam contracta legitur formositas, ut uno.

Simili et Dissimili. Eius intuitu te et Phrygia a cu

Depicta

debicta aulæa et mille coloribus ludentem Apellis tabulam credas inspicere, nisi quod rosæ tantum gratiæ communicet, fuci expers naturæ labor, quantum illis ad imunt artis incendia.

Contraria. Quod si in formes lampas paliurosq; et id genus hortorum decora nec conspectu dignamur, si in faustos, si nigros flores, hortorum scilicet æthiopes, seu spedra fugimus, quâ amoris benevolentia rosam prosequemur, qua nihil ad aspectum amænius

Adjuncta. Nihil ad omnem felicitatis auspicatius illud vero quam grande elogium Rosæ, quod Regia inter scociæ insignia vernet, quod illustrissimis Ursinorum rosinorumq; Ceris inhæserit, veluti et Regium Diademmata et nobilium thesseræ, non satis fulgeant, nisi hoc florum sydere illustrentur. Imo se veri pudoris in stemma adlecta divorum.

Causa. Solum modo coronat frontes, adorant aras. Atq; hujus florum pulcheriæ si natales inquiras Telluris gremium

mium procunis habuit, ne genus ut eunq rubeat, erubescit. Ie bentis se filiam cœli: Zephiriq prolem formosum iactat. Illæ etiam quæ reginam circum densantur spinæ, aut quemquem terrent. Functionibus illa bellicat ut caute se legi admoneat. Amice vulnerat ut vulneribus germinat Rosas, spinam demum emoriens relinquit.

Effectum. Hæredem aculeatum, nempe desiderium sui. Solatur tamen funeris damna utilitate superstite, quoties aut in ambrosiam eliquatur, aut suis cineribus langventia vegetat corpora ac pæne animat, adi si placet esculapios huius ævi galenosq, quibus nihil antiquius quam saluberrimis rosæ exuvijs mortalium vitam sustentare, ac veluti fugientem morari. Si igitur Hyacinthis ac violis reliquisq floræ pro centibus tantum tribuimus quid honoris cultusq rosæ deferemus. Nisi fronte quispiam lilium numinis elogio celebratum parilli esse contendat; huic ego non multum adversabor, si lilium inter flores regis partes

obtinere

obtinere fateatur, huic vero rosam sceptri participem Reginam adiungant.

§. QUARTUS.

De inventione Oratoriâ per locos extrinsecos.

Loci intrinseci ut iam dictum ex visceribus rei et materiâ tuâ verbis, notiones varias extrahant. Extrinseci vero loci sic dicti, quod non ex visceribus rei, non ex verbis, materiâ notiones educunt, sed aliunde assumunt ad rei confirmationem vel amplificationem. Sex assignantur a Cicerone.

Primo. Praejudicia quasi priora judicia in simili causa facta.

Secundo. Rumores seu fama publica de re aliqua.

Tertio. Quaestiones hoc loco torturas significant ad eliciendam facti confessionem.

Quarto. Tabulae sunt testimonia in scripto ut testamenta et aliae syngraphae subscriptio est et sigillo roboratae.

Quinto. Ius jurandum sive juramentum, quo reus vel actor suae probat aequalitatem sententiae.

Sexto. Testes qui in causis forensibus adducuntur.

Hi sunt loci extrinseci antiquorum Rhetorum in causis forensibus maxime versari solitorum, qui in moderni sæculi orationibus vix locum habent. Sæculi hujus oratores alios locos extrinsecos recensent, quatuor modernis orationibus sunt aptiores.

Primo. Historia est quid aliquod factum memorabile literis consignatum adhibetur ab oratore, per fusiorem narrationem si sit rara si vero nota et obvia attingatur breviter per prothasim et apodosin.

Secundo. Fabula res est conficta sed veritatem aliquam tacite insinuans.

Affabulatio. Est fabulæ applicatio moralis. Fabula propriè dicitur cum de personis aliquid fingitur. Exempla habes in gautruche.

Apologus. Cum de rebus ratione carentibus quid fingitur seu quando bruta finguntur loqui.

Parobola. Est vero similis Historia aliud verbis ali
ud sensu significans aut insinuans, quales sunt in so
cris libris de Epulone villico.

Tertio. Dictum sapiens: ad hunc locum referuntur
paremia alio nomine adagium estq; dictum vulgi
sermone tritum.

Apothegma. Est dictum sapiens personæ illustris
quales sunt Reges. Principes, Heroes. Sic Tamerlanes
ad Bajazetam Turcarum imperatorem Pastoritium
sibi genus exprobrantem dixit: Noscis ex lana ovium
purpuram Regum fieri.

Sententia. Itelie gnoma est quid dictum aliquid gra
ve mores humanos instruens, dividitur in apertam et
occultam. Aperta est Quid universalem doctrinam
continent, nullis circumstantijs particularibus perso
næ, temporis, loci ad strictam vt Injuriam remedium
est oblivio. Occulta Quid ad personas certas et alias

circum

circumstantias particulares adstringitur, ut si eandem sententiam sic pronuntiaveris: Troiano Cæsari remedium injuriarum erat oblivio.

Quarto. Imagines rerum. Nomine imaginum tria veniunt Hieroglificum Est imago rei alicujus rem unam vulgariter aliam tropice exprimens, ut apud Ægyptios primos Hieroglificorum inventores sceptrum cum oculo depictum. Vulgariter Sceptrum et oculum exprimebat, Tropice Regem debere esse circa bonum Reipublicæ oculatum. Symbolum Præter Imaginem habet breve lemma seu inscriptionem ut vg flos acrescens cum Lemmate amant pretiosa latere. Symbola Porro adhibentur eleganter in orationibus polonicis et Polonicis.

Emblemmata Vix differt a Symbolo nisi quod longiorem admittit inscriptionem, verum communiter breves inscribuntur vg Pingitur Acteon a suis canibus devoratus cum inscriptione. Pavet quos pavit. Significat ingratitudinem. Item: Tantalus in medio aquarum fugatium

tium sitibundus. lemma: Affluunt sed effluunt. Notat voluptates celeriter evanescere.

Quinto. Auspicia ritus gentium circa sacra sepulturas, nuptias, in augurationes, electiones, circa ritus bellandi, consulendi, huc refer stemmata quæ sunt notæ quædam ob heroicum facinus collatæ.

Sexto Leges ad forum quidem proprie spectant sæpe tamen orator potissimum Ecclesiastes eas usurpat magna persuasionis efficatia quamvis paulo aliter quam forenses advocati solent. vg Leges numæ: Deos patrios colunto, externas superstitiones aut fabulas ne admiscendo.

Has orator Ecclesiasticus seu Contionator magno fructu assumeret inquiens: Leges minici numæ sunt ut superstitiones aut fabulæ non admittantur, videant Poloni ne in Dei veri et vivi cultu negligentiores sint, quam numa falsos Deos colint.

Septimo Sacra scriptura quæ ad sacrum spectat oratorem, atq hæc de locis extrinsecis ex quibus facile eloquentiæ candidatus intelliget quanta eruditio lectione et notatione paranda sit ut

de

de quacunq; materia dicturo, prasto sint historiarum, erudi tionum, fabularum, emblemmatum, sententiarum &c: copia. Loci enim intrinseci inpingvari debent extrinsecis, quod quo modo prastandum dicetur infra.

§. QUINTUS.

Reducit inventionem oratoriam ad tria capita.

Anatonimiam. Obiecti per loca intrinseca et extrinse ca fundamentum omnis inventionis satis: ut opinor: declaratum est. Nunc magnum opere pretium suppo ne me prastiturum Rhetori, si omnem inventionem et ad aliquod capita eaq; pauca et infallibilia redu xero. Omnis ergo inventio dicendorum ad tria capita com mode reduci potest scilicet.

Ratiotinationem.
Narrationem
Descriptionem

Itaq; confictis ultro et propositis ad dicendum materijs,

quid quid mente finxeris vel factam aliquid continebit vel rem vel sententiam vel ex his mixtam. Factum per narrationem rem per descriptionem; Sententiam per ratiotinationem tractabis. Prdfigatur materia pro exercitio styli. vg Elephas, fornax et his similia, cum res sint non possunt aliter tractari, nisi per descriptionem. Si tamen de his obiectis aliquid affirmes vel neges vg fornax in regione frigida est necessaria, jam erit propositio sententia seu assertum, quod per ratiotinationem tractandum est. Sententia vero hic accipitur pro animi sensu et judicio quocunq non ille solum quod moralem doctrinam continet. Porro alia detur materia vg Boleslaus occidit Stanislaum cum factum sit tractari debebit per narrationem. Si tamen de hoc facto affirmes aliqd et neges vg Boleslaus occidit Sanctum Stanislaum a Diabolo obsessus iam factum istud migrat in propositionem, sententiam, seu assertum quod per ratiocinationem tractandum erit adducendo rationes quod

a

Diabolo obsessus, erat. Similes vg huic rationi qui facit o
pera tenebrarum ille est a Diabolo obsessus, sed Boles la
us fecit opus tenebrarum occidendo innocentem Sta
nislaum ergo erat obsessus. Item detur materia vg hdc
Injuriam oblivi:cendum cum sententia sit non potest a
liter tractari nisi per ratiotinationem, ex quibus constat
omnem inventionem dicendarum ad hdc tria capita re
duci. Scilicet ad narrationem, descriptionem, et Ratiotinati
onem. nunc singulo separatim explico.

Ratiotinatio. Dicit rationem ipsam et formam rationi
inductam Ratio seu argumentum definitur a Rhetori
bus: quod sit probabile invendum ad faciendam fidem o.
mnis vero ratiotinatio tam Philosophica quam Rhetorica
debet esse circa aliquam Thesim seu propositionem; Propo
sitio enim est velut centrum ductd estque id quod perva
dere intendis. Iuxta tria persvasionis genera Tripharian
dividitur propositio in demonstrativam, deliberativam

et

et Iudicialem.

Q Quomodo et unde rationes sunt Inveniendæ?

R. Ex ipsis notionibus ex locis dialecticis petitis quid notiones assumantur pro ratione vg sit probanda hæc propositio: Nobilis Polonus debet esse sobrius. Ratio ex adjunctis est: Poloni sunt liberi et ipsi se regunt; assumo hanc notionem in medium terminum et facio hanc rationem: Poloni sunt liberi, et ipsi se regunt. ergo debent esse sobrij ne errent. Hinc infer medium terminum a Philosophis vocari notionem illam quæ assumitur ad rationem conflandam itaq; in quocunq; genere scripturus scilicet in genere deliberativo svasoriam vel disvasoriam in genere judiciali accusatoriam vel defensoriam primum in tuam propositionem oculos defige omnia circumspice et quid quid rescire potes de illa persona quam laudaturus es de illo negotio quod svasurus es faciendum vel vitandum de facto

cto illo quod accusaturus vel defensurus, eo diligenter perquire notiones nam hi erunt tibi medij termini et quo plures habueris eiusmodi notiones eo erit facundior materia, et faciliior ratiotinatio. Majoris vero facilitatis gratia reducendi sunt omnes propositiones ad aliquid generalia prædicata. Prædicata vero generalia, hæc sunt: Verum bonum: Boni species est honestum justum, Honeste proprietates laudabile, honorabile, bonum per se, utile Jucundum, præterea prædicata, possibile, necessarium facile, conveniens. Itaq datam quamcunq propositionem cum his prædicatis conjungas cum jis scilicet cum quibus apte conjungi possunt vg Defendenda est Polonia. Coniunge hanc propositionem Primo quod defendere Patriam est bonum, honestum justum. Secundo. defendere Patriam est laudabile, honorabile, utile, jucundum. Tertio. quod sit conveniens, possibile facile &c: et sic iam habes materiam amplam dilatationis. Præterea ad maius adjumentum

et

et facilius inducendam formam rationi pono.

AXIOMA ORATORIA PROPRIA

Bonum per se.

Primo. Illa res bona est quæ ut finis movet et satiat appetitum, et quidem est bonum sensibile, si appetitum sensibilem, bonum humanum si appetitum rationalem, bonum imaginarium sic de pravatam et coruptam imaginationem satiat.

Secundum Illud est bonum quod ut tale ab hominibus prudentibus judicatur.

Tertium. Illud nobis est bonum quod amici nobis desiderant, et contrarium de quo inimici lætantur.

Quartum. Illud quoqꝫ nobis bonum est, quod inimicis nostris pernitiosum est.

Quintum. Illud bonum est quod inimicis invidiam generat.

Sextum. Illud bonum est, consecutione multi laborarunt, aut etiam sangvinem fuderunt.

AXIOMATA DE B.o N.o UTili

Primum. Illud est bonum utile, quod libet doloriferum sit tamen ad consequendum finem desideratum prodest.

Secundum. Illud est bonum utile, quod non solum prodest ad consecutionem boni desiderati, sed etiam ad illius conservationem et augmentum.

Tertium. Illud est bonum utile quod est magnorum bonorum causa vel occasio sicut è contra summe malum quod est magnorum malorum principium, causa, vel occasio. Axiomata quibus probatur num bonum esse majus altero.

Primum Majora sunt illa bona quæ meliora esse judicantur.

Secundum. Maiora sunt bona stabilia quam mutabilia.

Tertium. Majus est bonum intrinsecum quam extrinsecum ig vita quam fortuna.

Quartum Illud est bonum utilius quod est causa plurium effectuum bonorum.

Quintum. Illud medium est melius quod est facilius.

HONESTUM LAUDABILE HONORABILE

Honestum est quod recte rationi et bonis moribus conformat et inde dicuntur rectæ rationes, honesti iöci honesti qui bonis moribus non contrariantur.

Laudabile Est dignum laude. Porro laus est approbatio quod aliqua res sit bona pulchra in se

Honorabile Est dignum non solum laude sed etiam honore. Honor vero est signum externum quo alicujus virtuti reverentiam et existimationem demonstramus. Qualia signa sunt adorationes inclinationes unde omne honorabile est laudabile, sed

non omne laudabile est honorabile, nam et irrationalia possunt esse laudabilia sed non honorabilia. Honorabiles ergo sunt personæ principaliter propter virtutem eximiam, deinde propter authoritatem sed dignitatis seu ætatis sapientiæ &c: sed propter excellentiorem naturam ut Angeli nam Deus infinitis titulis est honorabilis.

AXIOMATA DE INIURIA.

Primum. Major est Injuria, ubi major offendentis Deliberatio

Secundum. Major est Iniuria, si nulla occasione provocatus læserit.

Tertium. Illa est major Injuria quæ plures in se complectitur injurias.

Quartum. Ubi injuria est major ubi majus est damnum.

Quintum Illa injuria est major quæ est irreparabilis.

Sextum. Illa major est offensa quæ ab offenso magis apprehenditur.

Septimum. Major est injuria si post illam offendens tri
umphat et majora minatr.

Item Major est injuria quod in audiente horrorem po
tius et terrorem quam commiserationem erga offensum
generat ad excusandam vero iniuriam valent contra
ria scilicet quod non fuerit injuria, cum non fuerit vo
luntaria sed casus fortuitus ex improviso sine mali
tia ex mero errore &c. &c.

Jucundum Est id quod sensibus externis vel internis
vel rationali appetitu voluptatem generat.

AXIOMATA

Primum. Illa sunt jucunda quibus quis assvetus e

Secundum. Cuilibet res pro prid jucundd sunt.

Tertium. Hinc etiam omne simile gaudet sibi si
mili unde pro verbium: Corvus amat corvum. & apud
homerum. Similem ad similem adducit Deus. Conveni

ens

cns Rationes ad illud probandum et contrarium il
li scilicet disconveniens maxime desumuntur ab ad
junctis ostendendo quod in tali loco, tempore dtate alijsq
circumstantijs persond vel rei aliquid conveniat, vel di
sconveniat.

Possibile Quod adhibito conatu fieri potest ab homine,
contingit autem ut respectu unius hominis sit aliquid pos
sibile respectu alterius impossibile vg si stere sexigas in ex
su, militem cataphractum medium gladio descindere.
Rationes probantes rem aliquam possibilem desumunt
a locis intrinsecis prdsertim a comparatione potuerunt.
hi et hd.

AXIOMATA

Illud est possibile de quo a prudentibus consilium
datur. Si difficultas est superabilis labore et tem po
re licet cum aliquo dispendio res erit difficilis sed non
impossibilis.
Facile sed sine omni difficultate fieri potest aut si quid

dam

dam difficultas adsit illa brevi et exiguo tempore superari potest.

AXIOMATA

Primum Illud est facillimum quod a sola nostra voluntate dependet.

Secundum Nihil est adeo facile quod principio difficile non fuerit et nihil adeo difficile quod labore et industria non fiat facile.

Tertium Difficile fit facile ex multiplicatione auxiliorum vel difficile fit facile imitatione.

Necessarium. Necessitas alia est communis alia extrema.

Necessitas communis. Est quando tibi aliqua res et necessaria finem commoditatis vel alicujus minoris momenti.

Necessitas extrema. Est quando de defendenda vita fama pudicitia religione patria aut extrema paupertate res agitur.

AXIOMATA

Primum. Illud est medium necessarium quod periculosum licet sine majori periculo relinqui non potest,

Secundum Ubi prudentia humana jam deficit tunc divina incipit. Unde dicitur quod in casibus desperatis Deus faciat miracula.

Verum hoc prdicatum addendum putavi nam licet probatis alijs prdicatis vg quod sit utile jucundum &c: eo ipso probetur verum esse. Spe tamen probari potest verum absq; eo quod probetur utile vel in utile &c: Ut si probandum sit unius Joannis Tertij virtute victoriam viennensem peractam hic ante omnia quod verum sit ostendendum. Rationes veri petendd a locis intrinsecis et extrinsecis atq; hdie sunt prdicata universalia

quanti

quanti proinde emolumenti sit eorum usum rite intelligere et memoria tenere consideranti patet. Nunc traditam doctrinam in exemplo ostendo.

PROPOSITIO INGENERE DEMONSTRATIVO

Injuriarum Obliviscendum.

Est bonum per se	Est Justum
Est bonum utile	Est Jucundum
Est laudabile	Est Conveniens
Est Honorabile	Est Possibile
Est Honestum	Est Necessarium.

Hy verum omitto quia id modo facile in omnibus punctis probabitur eo ipso enim quod proba oblivionem injuriarum esse bonum utile &c: Probo id verum esse quod assero.

Cernis

Cernis in superiori prdicatorum divisione quam ampla sit ratiotinationi Materia qud peti potest ex axiomatibus sic.

Propositio conjuncta cum prdicato generali injuriarum oblivisci est bonum per se. Ratio Illud est bonum per se quod ut tale ab hominibus judicatur ergo etiam oblivio injuriarum est bona quia sic homines prudentes judicant.

Propositio Oblivisci injuriarum est bonum utile. Ratio Illud est bonum utile quod magnorum bonorum est causa sed oblivio injuriarum est causa quietis interne vel externe ergo oblivio injuriarum est bonum utile.

Quæres Quid est /: ut supra dictum :/ formam rationi inducerem? Ry est disponeri per Sylogismū.

Enthymona &c: de quibus ubi de dispositione vg sit probanda eadem propositio: Injuriarum obliviscendum Ratio quia est utile disponere in Syllogismum sic: Major quod apud Rhetores dicitur propositio Illud est bonum utile quod magnorum bonorum est causa. Minor Rhetoribus assumptio dicitur sed injuriarum obliviscendum est Magnorum bonorum causa. Conclusio Rhetores complexionem vocant. Ergo oblivisci Injuriarum est bonum utile. et hoc est formam rationi inducere plura inferius. Nunc.

DE NARRATIONE

Narratio perfecta est alicujus actionis consequentis beneficio omnium circumstantiarum principalium expositio vg homicidij prælij &c:

Circumstantiâ vero sunt illæ interrogationes quis quid ubi &c. Quibus doctissimus Emmanuel alias duas subuingit quid summè oratorem animant nempe qualis et quantus. Particulæ istæ sunt explicatæ in adjunctis adeoq; facile quivis narrationem per has particulas contexere poterit. Nunc sit.

DE DESCRIPTIONE

Differt a narratione descriptio quod Narratio sit expositio actionis cujus de Principalis ex multis actionibus particularibus inter se secundum partes ordinatis et se se successive consequentibus composita Descriptio vero est expositio rei permanentis seu naturalis ut est Elephas seu artefactæ ut est palatium se Spiritualis ut est Angelus seu abstractæ ut virtus sapientia &c

sed

sed inquies. diluvium incendium convivium et his si
milia continent in se actionem nihilominus dilu
vij incendij convivij solet dici descriptio. Ad hoc R
Inde evenit quod in expositione diluvij incendij &c
non solum actiones sed consequentes narrantur
sed etiam res permanentes describuntur scilicet in
expositione conviuij mensæ quoq; apparatus cibo
rum vini hospites describuntur. Unde quod debe
ret dici in rigore narratio simul et descriptio
vulgo dicitur descriptio. Descriptio fundatur in
anatomia per cathegoriam facta quam vide
sub loco adjunctorum ac ibidem descriptionem Na
ni seu pusionis. Hde compendiose de inventio
ne ex qua et dispositio facile colligi possit intera

TRACTAT

De Dispositione structuræ Orationis.

Dispositio est rerum inventarum ordinata col
locatio. Argumenta enim inventa et collecta con
ceptuum et probationum copia est rudis indigestaq; mo
les seu lapides lateres et cœmenta quæ in edifici
um elegans per dispositionem sunt componenda.
De dispositione Narrationis descriptionis et ra
tiotinationis, singularibus paragraphis non agam
hic quia breviter declaro. Primo: Narratio et par
titio ejus ac dispositio per easdem particulas sci
licet: Quis Quid &c: /: ut dictum supra :/ fit per
quas inventio. Hoc est quis fecit? quid fecit? quan
do fecit? Hic bene nota quod quælibet actio prin
cipalis ex multis actionibus particularibus conflat
vg exponendum est: prælatur Polonus Actio
principalis est hic prælium Poloni in qua con

linent

tinentur plures alia quæ totidem verbis exprimi possunt totidemq; periodos conflare vg Rex mandat decernit id senatus populus urget, Duces animant &c: Ex quo colligendum partitionem narrationis ad tria capita revocari scilicet ad antecedentia, concomitantia, & consequentia itaq; data quacunq narrationis materia partire in antecedentia vg quid prælium antecessit? Poloni quid consequitur, quid comitatur &c: Secundo Descriptio partitionis est per easdem cathegorias per quas facta fuerit inventio. Tertio Ratiocinationis partitio est per aliquam argumentationis formam scilicet per Syllogismum Enthymema &c: de quibus [illegible] dicetur sic nunc.

§. PRIMUS.

De dispositione Orationis per partes communes.

Partes communes orationis sunt: Exordium, Propositio, Narratio, confirmatio, commutatio, Peroratio. Harum duæ scilicet Propositio et Confirmatio orationem ut caput et corpus consistunt reliquæ pro rei exigentia vel omittuntur vel adhibentur de singulis pauca audipe.

EXORDIUM.

Est ingressus ad propositionem ejus virtutes sunt Prima Brevitas Secunda Particularitas nec cui vis propositioni aptari possit sed ex visceribus ipsius propositionis aut circumstantiarum tunc occurrentium eruatur. Tertia Ornatus quo velut pro mulsi de quadam allicitur auditor ad orationem cum alacritate audigendam unde

vero

vero eruendum Exordium.

R. Ex his locis intrinseis prdsertim â genere, â si mili, â contrario a majori, minori, pari â notatio ne nominis vg sit propositio orationis deliberati vel hdc: Patria afflicta Iuvanda ferro et auro. Ge nus Patrid afflictd est qudcung res in periculo existens ex hac generis notione facio propositio nem hanc: nullo afflicto negandum auxilium Istam propositionem per ratiotinationem deduco sic: nulli in periculo negandum auxilium. Ratio prima qui id est honestum nam homo homini in pe riculo existenti vice Dei est Item Conservare ho minem atq bona ejus est idem quod dare. Ratio Secunda Quia id utile est nam obligatus erit si milia prdstare nobis. Ratio tertia Quia id est Justum nam hoc legi naturd Christi. &c: est con

formd

forme. Repetitur propositio nulli itaq negandum au
xilium et hæc vocatur Thesis seu universalis propo
sitio; tum sub inferes Hÿpothesim hanc: omnis in pe
riculo juvandus longe magis afflicta Patria juvan
da ferro et auro. Has exordij rationes si breviter ex
ponere velles inter duas vel tres periodos constrin
ges. Si vero longius exordium texere statueres pos
sem aliquam rationem principalem per syllogismum
exponere novisq rationibus comprobare.

A Simili Similiter duceres si enumerando simi
litudines plures de inde tuam propositionem infe
rendo vg aviculæ pro nido certant animalia pro
suis cubilibus depugnant poma et homines soli
pro patria sua non decertabunt, non aurum præment
non ferrum expedient non sanguinem pro vita ef
fundent amplificares verum describendo animalia

aves

aves deuertantes.

A Contrario Exordium ducitur cum propositio ni orationis formatur contraria exordij aliquod rationibus stabilitur de inde contraria propositio asseritur quod tamen fieri tunc tantum pruden ter potes quando propositio tam exordij quam pro positionis est probabilis vg volens probare dul ce esse pro Patria mori probares. Primo in exordio dulcem esse homini vitam de inde inferres dul cioren tamen esse pro Patria mortem. Idem die de omnibus notionibus per locos intrinsecos eru tos ex visceribus propositionis quod scilicet ex ijs confici possit propositio in exordio de ducenda et ex illa descensus ad propositionem orationis. Secundus Exordiorum fons loci extrinseci quo rum praxis hde est considerata propositione

quæritur aliqua historia vel fabula ut consona vel
contraria sensui propositionis consona est quæ idem
est quod propositio affirmat vg Patria ferro auro
et vitæ impendio defendenda. Hæc est propositio addu
co pro exordio propositionis historiam codri Athen
ensium ducis is cum ab oraculo accepisset Rem pu
blicam salvam esse non posse nisi Princeps ipse in
bello occubuerit quod hostibus etiam innotuit Co
drus ergo vili veste amictus cum modica sed for
tissima bellatorum manu in castra hostium irrum
pens non tam victus quam vincendo fatigatus oc
cubuit. Quo demum comperto hostes sed quod fi
dem oraculi reverti essent seu quod ex pauco rum
Atheniensium eximio robore suorumq; ingenti da
de quam fortes sint athenæ facile conjectarent ar
ma potius posuerunt; tria hic codris præstitit se

auro

auro exuit, ferrum in hostes strinxit vitam pro Patria profudit cujus exemplo discimus patriam auro et ferro imo vitâ ipsius, dispendio defendendam, hâc historia vero contraria propositioni sic adducit ut ea rejecta cõntraria inferatur vg fecerit id in famis quispiam illius tamen probroso exemplo tantum abest ut moveamur quin potius monstroso hoc facto exterriti in contrarium totis animis et conatibus ruamus; Patriamq́ qua ferro qua auro &c: juvemus.

PROPOSITIO

Est brevis expositio tractandorum tota oratione aliquando vero unum aliquid orator probandum assumit aliquando duo aliquando tria et plura; hinc dicuntur propositiones bi partitâ tripartitâ &c: Item. Propositio alia dicitur Tacita qud expresse non ponitur

non ponitur sed tamen ex probationibus colligitur ad quidnam omnia colliment. Alia aperta cum Orator aperte dicit se hoc vel illud dicturum unde vero desumatur elegans et culta propositio dixi superius promiscue inter locos dialecticos. Hui addo cultam et ingeniosam desumi propositionem. Primo ab eruditione vg loco hujus simplicis propositionis. Hic Heros est bello & pace clarus: diceres illum esse censum aut cyream in curia in bello martem. Item per reflexionem ad Tropos prdcipue metonymiam diceres: hic Heros est clarus et lauro & auro. Secundo desumitur propositio ab Anthitesi seu oppositione Cum duo res sibi oppositd et secum pugnantes conciliantur in unum sensum sic in laudem S. Innocentium diceres vix natos ad purpuram vocatos antequam pueri jam heroes sic etiam S. Casimirum martyrem sine sanguine diceres: Item si fluvium congelatum voca

res

res mobile fixum. Sic quidam S. Stanislaum Hostkam vocavit ex nivibus Phœnicem. S. Alexium umbram illustrem. Tertio Optime eruitur propositio ex varijs circumstantijs loci, personarum temporis, honorum stemmatum &c: ex his optime eruuntur salutationes, gratulationes festorum natalis dici sic ex reflexione ad circumstantiam temporis rosam vocares breve maialis cœli sidus S. Innocentes diceres: rosas brumales Jubilæum diceres Romam extra urbem. &c:

NARRATIO.

Est expositio rei gestæ quæ ponitur vel omittitur in oratione pro exigentia materiæ utebantur ea oratores in genere Judiciali uti Cicero et alij antiquiores ubi post propositionem necessaria erat Narratio facti quod accusare vel defendere Orator proponit. Pono orationes demonstrativæ totæ constant

narratione

Narratione factorum familiâ &c: Quâ narrationes inter ponantur descriptionibus ratiotinationibus variijs. Deliberativâ vero orationes hujus divi narrationem habent non unam nunc brevioren nunc longioren prout necessitas postulaverit.

CONFIRMATIO.

Est pars orationis principua in qua rationes adducuntur sive ab intrinsecis sive ab extrinsecis locis de quibus egimus supra.

COMMUTATIO

Est pars orationis qua argumentis adversariorum contra nos ferri possent occurrimus eorumq vim frangimus, hoc vero ferri potest vel ostendendo falsa esse adversariorum argumenta vel eadem retorquendo in ipsos adversarios &c: Sed hâc est generis Judiciâlis et fori contentiosi. Quanquam in ge

nere

nere etiam deliberativo datur occasio refutationis in consultationibus politicis dum vota quæ non placent refutantur.

PERORATIO

Est orationis conclusio in qua breviter recapitulantur argumenta et affectus valedior in auditore excitatur quod vel maxime in contionibus debet esse in usu nam orationes generis demonstrativi ut Panegyres, Elogia, Applausus, melius concluduntur sensu ponderosiore vel apprecatione v ipsa cessatione Laudis. Nota has Orationis partes in contionibus sacris ad fructum et motum animorum comparatis omnino adhibendas jam non video alium methodum ad persvadendum accomodatiorem. In orationibus autem Allegoricis argutis generis demonstrativi locum non habent non nisi in orationibus politicis

liticis quales in comitijs comitiolis Legationibus habentur
cum sit generis deliberativi compendiosius utilissime
pertractari possunt et valent.

§..SECUNDUS.

De dispositione Orationis per Prothasim & Apodosim.

Prothasis Est sensus aliquis vel res diversa a ma
teria orationis cum qua tamen conferri et illi
applicari potest in aliqua oratione.

Apodosis vero est res et materia orationis ap
plicata rei in prothasis prdmissd vg commen
daturo libertatem pro Prothasi assumeres eruditi
onem de amphione cujus cantu in unum the
banum lapides convenisse dicuntur. In Apodo
si vero diceres prodigia hdc esse munificentid
quem autem urbes civibus construit.

Nota hunc modum dispositionibus esse latissi

mum

mum quare in materiam Prothasis plurima veni
re possunt scilicet eruditiones contraria similitu
dines, Symbola Emblemmata sententiæ quæ in pro
thasi proponuntur. In Apodosi tua materia et
res. Pro praxi hujus modi sit gratulatio hono
ris in qua Prothasi effertur. Symbolum Rudolpho
Electo Romanorum imperatori dicatum in quo
sex calculi super mensam uno supra aliquos
devoto lemmate consentientibus.

Wielkiemu niegdys zachodnemu Panst Mona
rze Rudolfowi chcąc Rzym po obraniu na Ce
sarstwo applaudowac szesc na Stole Hałkutow
obmalowac kazał ieden znich nad wszystkich
podwyszszywszy z tym napisem Consentientibus
Daiąc znac ze nie ten ktory artibus wdar się
na Panstwo ale mu zgodne wolnych Animu

szow

szow placita consentientibus votis summum na
ziemi fastigium przychylity. Zabierasz WMP.
Jure optimo to elogium y złey miary cesarz ze ad
grande w Oyczyznie Ministerium szczegulnie
tylko od własney cnoty a iednostayney Brater
skich affektow zgody suffragium szukates.
Odbierayże consentientibus votis tę godnosc
ktora WMP. Dignam legi virtutem Oyczy
zna koronuie.

Plures praxes vide in Academicis huius ani
mi infine Rhetoricis a me dictatis.

§. TERTIUS.

De dispositione Oratoria per Syllogismum

Syllogismus latine ratiotinatio est Argumen
tatio tripartita in qua ex duabus propositi
onibus prdmissis tertia omnino sequit

qud vocatur Conclusio. Duplex est apud Rhetores Syllogismus. Directus in qua directe ponitur. Primo Major deinde Minor tandem Conclusio. Indirectus quo prdfatus variatur ordo.

Syllogismus Oratorius ita construitur accepta aliqua propositione qudratur ejus ratio inventa vero conjungatur cum prdicto propositionis & hdc erit Major Syllogismi rursus eadem ratio conjungantur cum solo subjecto propositionis ponendo rationem prdicato et erit Minor. Tandem ipsa propositio inferatur per particulas erga igitur &c: et hdc erit Conclusio Propter Majorem claritatem oppono exemplum sit hdc propositio Christianus debet esse sobrius: hanc ratio

nem

nem. Quia homo debet esse sobrius, ratio hu
jus pro subiecto et adjungo illi prdicatum
propositionis sic. Omnis homo debet esse so
brius, et est Major pro minore pono subje
ctum med propositionis et addo pro prdi
cato rationem sic. Sed Christianus est homo
& jam est minor ex quibus per se ipsam se
quitur hdc Conclusio. Ergo Christianus debet
esse sobrius. Similiter hdc propositio non de
bes in morte amicorum graviter dolere, ratio
quia est mors commune malum ex quo talis
formatur Syllogismus de communi malo, non
est graviter dolendum sed mors amicorum
est commune malum ergo in morte amico
rum non est graviter dolendum.
Adverte & bene nota in orationibus generis de

deliberativi & Judicialis illa omnia axiomata Oratoria quæ superius dedi, valent pro rationibus inducendis ad Syllogismum quæ in praxi demonstrabo & ibi in exemplis ostendi.

In genere Exornativo per Syllogismum facillime disponitur Oratio vg In Gratulatorijs Festorum vel natalis diei vg debitum hodie gratulationis persolvo sensum ratio hujus quia omnis devinctus gratijs & favoribus id præstare debet. Dispone hoc ipsum in Syllogismum per modum superius datum vg sic omnis devinctus gratijs et favoribus debitum gratulationis persolvere debet, similiter discurrendum in orationibus salutatorijs valedictorijs &c:

2 Quomodo occultandæ sunt particulæ Maioris minoris & conclusionis R. Primo Per figu-

ras

ras tum verborum tum sententiarum. Modus hic Rhetori valde familiaris esse debet. Fiet enim ut quamcunq propositionem in Syllogismum disposita etiam ex tempore elaborat sumpto impetu ab aliqua figura sic per concessionem offertur illa propositio. Bene meritis conferri prdmia est salus rei publicd. Niech się sita rozumy Filozofow szukaiąc sposobow ugruntowania albo zatrzymania Państwa ten sztu snie Principe loco położe gdy w Rzeczypospolitey virtutum prdmia non possidet ambitio, ale doznana cnota. Similiter hujus Syllogismi quod obest bono publico ergo cavenda est major sic occultabitur per ostationem o gdyby się wszystko bono publico insidentia mała o ostatnią y odległa oparty się tulen &c: Secundo. occultari

cultari possunt particulâ per similitudinem
ut comparationem vg hunc majorem ubi flo
ret pietas felix est Regnum Si non solido gran
dia ædificia sud vasi quam sceptra pietati im
cumbunt velut Anchora fluctuantes in alto na
ves ita Regnorum fortuna in naufragio eripit
& in tuto collocat. &c:
Tertia Si prædicatum vel subjectum majoris
vel utrumq; adjectivaliter positum substantive
efferres vg hanc propositionem virtuosi prælatis hono
rari mdrentur. Si efferres prodisequus virtutis
honor est ambit illam vel retinentem et vel
invitem comitatur. &c:
Pro praxi sit gratulatoria Paschatis per Syl
logismum vg hunc in quo pro majori hæc
ponitur propositio: omnis dicens debet gra
tulari

tulari suo mecænati In minori sed ego sum Cliens tuus. In Conclusione ergo tibi gratulor. Ex hoc itaq; Sil logismo talis conflatur Oratio.

Maior Ten iest obligowanego mille votis Serca proceder, aby się omni tempore osobliwie dnia dzisieyszego gdy Tryumfaiący Zbawiciel. podzwycięski znak hoł duiące werbuie Serca y affekta, z Zyczliwą swoią popisał propensią: N.N. Iakoż ta bydź powinna osobliwsza obowiązanych wdzięcznością Klientow maxima, aby nietylko verborum colore ale też y Serca candore przypowinszowaniu wotach zyczliwość oswiadczali y owszem za obfite łaski, y faworow munificencyę do żywotnią wypłacali się usługą.

Minor Znam się ia wrodzoną do tey powinnosci y wdzięcznosci propensyą oraz ingenue wyznać muszę że więcey niż 7 ostijs nilus szczodrobliwemi WMPan oblewasz mie faworami ktore iednak non sterili man

dant arend bo zuprzeymego Serca maturum wdzięczno
sci odnosząc fructum. Odbieram millena łask y faworow
documenta ktorych iednak inter lætitia & peritura
niezapisuie folia ale na rubryczę Serca mego tene
ro in aro charactere aby zadną inwidyą pozne
czasy zagrześć y wygluzować niemogły.

Conclusio. Na dokument, tey wieczną trwałey wdzięcznosci
idę pod znak tryumfaiącego dzis nad smiercią
Pana y ztą się szczerozyczliwey propensyi popisu
ie apprekacyą aby pod Chorągwią tryumfuiącego
Boga pożądaną nad przeciwnymi faty WM Pan
otrzymywał wiktoryą et sique bella movit nie przy
iazna fortuna teraz hołduiącą niech się wypłaca
usługą mnie zas dość iest ex voto profiteri ze do
zywotnią obowiązany zyczliwosci obligacyą nomini
et honori WM Pan pod tym Tryumfalnym znakiem
ad ultimum vitæ punctum militare nie przestanę.

Addo posse maiori addi rationem et minori simi
liter, et sic fiet Syllogismus quinq partibus. Si alla
tum superius Syllogismum pteris in quinq par
tes disponere, vg Major De communi malo non est
graviter dolendum, Ratio majoris Quia hoc esset
contra naturæ leges pugnare. Minor Sed mors est
commune malum; Ratio minoris Quia nulli hac
tenus etiam Sanctissimo potentissimo sapien
tissimo pepercit. Conclusio Ergo in morte amico
rum non est graviter dolendum. Possunt autem
plures etiam subiungi rationes maxime a simili
ab exemplo, a sententia alicujus authoris. Notan
dum vero Ab oratoribus varias permisceri ejus
modi propositiones. Aliquando conclusio ab ini
tio, major in medio, minor tertio loco ponitur uno
verbo ut volueris transponere majorem, minorem,

conclusionem id oratori licet et frequenter occultare
di Syllogismi gratia expedit.

§. QUARTUS.

De dispositione per Enthymema & alias argumentationes.

Enthymema est argumentatio constans duabus propositionibus scilicet antecedente et consequente. Porro Enthymema est Syllogismus imminutus seu imperfectus ponitur q pro antecedente maior vel minor Syllogismi, pro consequente conclusio construitur sic rationem tuã propositionis pone pro antecedente, pro consequente ipsam propositionem vg Bellum non est temere suscipiendum, ratio potest esse hãc: quia bella temere suscepta ut plurium male cedunt. Pone ergo pro antecedente hanc relationem pro consequente ipsam propositionem scilicet

licet

licet: Ergo bellum non est temere suscipiendum.
Nota omnes gratulatoriæ orationes posse optime
disponi per Enthymema pro antecedente ponen
do rationem quare gratularis pro consequente ipsa
gratulationem sic rationem quare gratularis vg
Paschatis scilicet: quia a perto Christi sepul
chro necesse est ut ora reserentur in apprecatio
nem hoc habito pone rationem pro anteceden
te; ipsam vero gratulationem pro consequente
pono pro Praxi.

ELOCUTIO.

Z otwartym z martwystałego Pana grobowcem
usta y serce na powinną apprekacyą zyczliwa
otwiera propensya zamknięte były wszy
stkie z Bogiem pociechy dziś z pod smiertel
nego grobowcu ustom y sercu do wymownych ap

plauzow campum otwieraią aby quæ latitant in corde vota de vota nomini W.P. oswiadczała unizoność. Jakoz niemogły dłuzey upreyme chęci wserdecznych scisłego milczenia zostawac Arbanach kiedy same nieme peroruią Marmury y publicznym cały swiat napełniaią weselem.

Więc y nie udolność moia iezeli nieusty to Sercem przynalezytym powinszowaniu zyczy: aby wszelkie nieuzytey fortuny molimina y in sulty o ten grobowy rozbiły się kaukaz oratur aby w tey że Zmartwychwstałego Pana mausoleum nieprzyiazne domowi W.P. polegszy fata ultimum exitum et exitium otrzymały.

Nunc alias argumentationes breviter recenseo idq usitaores omissis alijs.

Epicherema Est argumentatio contracta in

in unam promotionem discursum virtualem Philosophi vocant scilicet quod virtuosa sua aequivaleat tot Syllogismis in quod resolvi potest. Possunt enim in unum sensum plures rationes compingi vg hunccine stirpe ignobilem moribus barbaram sceleribus, infamem publica dignitatem ornaveritis.

Propositio est; non est illi publica dignitas conferenda: Ratio est qua stirpe ignobili. Secundo quia est moribus barbaris Tertio quia est sceleribus infamis ex quibus totidem Syllogismi conflari possunt.

Dilemma. Est argumentatio ab utraque parte tremens adversarium vocatur aliter Syllogismus conatus quod utraq propositione quasi omnibus petat et feriat.

Exemplum. Pictor ille subministrat qui expacto justum prdtium acceptturus erat a quopiam avaro si vultum ejus penicillo expressisset quod ubi prdstitit et avarus negaret suo vultui simillem esse imaginem pretiumq; de negaret permissum callidus pictor imaginis frontem cornibus adornavit tum ad officina fores appendit avarus id dgre forens clamoribus oã implere cdpit cui Pictor tale proposuit dilemma vel exprimit te, vel non exprimit hde imago? si exprimit quare prdtium negasti? si non exprimit cur querularis de cornibus appictis.

Item Stanislaus Lubomirski Palatinus Cracoviensis Regi Vladislao bellum cum Turcis disvadet hoc dilemmate. Kzadki penetrare moze czy to definitivum czy offensivum insolen

vum paratur bellum ale kiedy nas nemo laces
sit na wsię brać do defensyi lacessere zas
abysmy kogo przez przyczyny mieli pacta
jurata obstant y Polska indoles daney wia
ry kazdemu dotrzymuiąc. Ja &c: De his brevi
ter argumentationibus alijs ming . inter
missis hic addo.

DE DISPOSITIONE PER PUNCTA

Nomine punctorum intelliguntur diversi et inde
prudentes sive de eadem materiam sive de di
versis quæ unam orationem intranttalia tamen
puncta esse debent ut ad certum finem et inten
tum orationis serviant. Alias forent scopæ dis
solutæ. Occasio disponendi per puncta se offert
ut plurimum, in publicis legationibus ubi a Pa
latinatu vel districtu plurima commendantur
promovenda ac petenda. Item in Epistolis vg.
simul sit gratulatio aut officiosa salulão signi
ficão diversorum novorum svasio aut disvasio
alicuius petitio consilij. &c: Item amplificatio
nes

nes ordinarie fiunt per puncta quando scili. cet adfertur jam definitio jam partium enumeratio. Item in oratione funebri exponi debet in uno puncto dolor de morte defuncti in altero laus personæ in tertio consolatio superstitium amicorum.

§. QUINTUS.

De dispositione per Allegoriam.

Oratio Allegorica in genere Demonstrativa constat principaliter narratione vitæ et descriptione rei in Allegoriam assumptæ vel duplici narratione vg S. Casimirus est lilium. Volens ex hac propositione orationem facere Allegoriam debes narrare vitam S. Casimiri et lilium describere non quasi narratione vitæ et descriptione Lilij a se separatus in vicem prosequi deberem hoc enim non esset Allegoria sed duorum rerum unius post aliam scripta per tractatio. Oratio ergo Allegorica prius ponitur ejusmodi narrationem vitæ et descriptionem mente saltem conceptam et in oratione Allegorica simul compinguntur ita ut notio Lilii al

tera

tera unam propositionem constituant vg Lilium mihi Casimire es candidissimo vultu candidiore pectore, spectabilis Regiæ Juvenis. An spinas amatæ catenæ an calcarium aculeos quibus candorem tuum sepire consveveras orbis ignorat.
Possunt: nihilominus aliq notiones non Metaphoricæ sed similitudinis instar exponi, illæ maxime quæ non omnibus sunt notæ, ut si vg velles illam notionem lilii quod vino aspersum marcescat, cum Casimiri abstinentia combinare optime id per Prothasim et Apodosim ut similitudines solent, exponeres sic vg Lilium rore cælesti vivere, liquida Syderum Ambrosia pasci asvetum ipso a quæ huius potu velut novi hortorum Danieles abstinentia formosiores comparent. Quod si ni nivea Labella vino respergas protinus forma perit, non speciem pristinam retinere lilium non vigorem veterem servare, imo, Langvere, cadere, interire ex templo videbis. Enim vero Divinissime Casimire non verna magis quam vera tui imago, quid virtuti tuæ aqua dulcius quid musto acerbius, Rore cælesti te vi

vere

vere crediderem nisi et has delicias aspernatus flu
minis aquam hauriret, qua conceptam ex longa in e
dia atrocioremsitim extingueres nempe Lilium ex
vinum horres quod tuo candori insidias, tuo flori exi
tium adferre putas &c;

Ubi adverte in Apodosi non nudas solum notiones
Casimiri adferri, sed prdmissis in Prothasi notioni
bus lilii vestiri ut sit simul Apodosis et Allegoria.
Secundo Error aliquorum est qui cum Allegoria
vg Lilij assumpserit, quid quid de lilio Metapho
rice dici potest id etiam Casimiro applicant vg li
lia dicuntur. Hortorum nives ergo imperitis quis
piam inde impetu sumpto discurret combinan
do notiones nivis cum S. Casimiro amplifica
tionis tamen gratia breviter attingi possunt, si
vg Si Lilia hortorum nives, tui candoris Casimire
id proprium eloquium est. qui candes ut lilium
sol veris in lachrimas ut nives, si lilia terrd ly
dera vocare placuit, tuus flos virgineus tam su
blimi loco niteris, sydus es certe inter Rarissima

vir

virtutum Phaenomena computandum &c: Qui sic breviter attingit lilii Metaphoras alio non excurrat et rite Allegoriam deducit.

Porro modus inveniendi allegoriid propositionis optimus hoc florido seculo per reflexionem ad circumstantias. Circumstantiid vero sunt duplices, aliid cum abiecto laudando conjunctid, aliid cum ipsa oratione, ab utrisq; desumitur propositio cum plasu circumstantiid, personid conjunctid sunt. Adjuncta omnia de quibus ejimus supra, prdcipue stemma, insigne alicuius officij vel honoris. vg Oratis Allegoriia componenda est de S. Casimiro: Respicis Stemma eius Manipulum, Examino Manipulum per locos intrinseos. vel Extrinseos occurrunt mihi falces, quibus manipuli demetunt, fasciid quibus ligantur, age in quo seges crescit, sola quo maturantur fruges, culmus, arista, tum ex notatione nominis manipulus militum, Item dicitur bonid frugis homo, ex quibus deinum notionibus formo propositiones allegoricas: Ca

simirus

simirus Munipulus fasciâ Regali, aurezolâ Virginum, Laureolâ novi Martiry, præcinctq. In qua propositione habeo partitionē pro tota oratione. vel Manipulū Casimiri a stirpe ad Culinū describā vg Sic Casimirus in flore Manipulus adultus vel in uno Divo Jagiellone Cœlestium copiarum Manipulus Poloniæ Auxiliaris &c: Ubi vides ex uno Stemmate diversas oriri propositiones. Modos amplificandi Propositiones allegoricas /: qui plurimi inveniunt :/ nō recenseo, hunc tantū Suppedito, scilicet notiones et proprietates Allegoriæ tuæ dilata ac ab una ad aliam per aliquam figuram v̄ transactionem desumundæ. Item per Prothasim & Apodosim, ut innui supra de S. Casimiro item ex locis extrinsecis quærendo eruditionem aliquam, Symbolum &c: sed tale quod allegoriā tuā quadret, illamq; eruditionē aut Symbolū in Prothasi expones, et in Apodosi allegoriæ ad tuā materiā applicabis. Exemplum sub necto Patris Sarbievij oratio ad Vladislaū 4tum Poloniaricam Regē qua Pater Sarbievius in Promotione sua ad Laureā Theologicā Vilnæ a Rege annulo donatus, gratias agit.

ALLEGORIA VLADISLAUS EST sol.

In hac Mortalis vitæ caliginæ Regū Serenissime duos ego Mirari Soleo Serenissimos; Regē et Solē: duos dixi geminos dixisse debuerā aut potiq germanos & luce Magestatis et ingenio Beneficen

neficentiæ fratres. Ut enim Sol Sydeni, ita Rex Sol Populorum, uterq; Salutari propitioq; calore illa fovet, quæcunq; ex alto concupisci totq; eor. Foris et scaturigo Munificentiæ latet in oculis, Nã ut Oculq; Solis frugẽ et Herbã humi repentẽ eternã effert, ita Regis aspectq; jacentes suor. attollit animos, adeo v ipsa similitudo Oculor. documento mihi est, Fratres esse Regem et Solem. Vidit id n̄ nemo doctq; et æternæ gratitudinis vere Christianũ affixit Symbolũ Subaltissimo Solis aspectu humilẽ sed omni genere florum vestitã pinxit vallẽ adscripto ex ore Deipare argumento. Quia respexit humilitatem Ancillæ suæ. Unde enim valli candida Lilia? Cæruleæ violæ, purpureæ Rosa nisi a lucidissimo Solis oculo, cujus aspicere ẽ colorare. Liceat mihi Vladislae Regũ Serenissime alienũ hoc Symbolũ domui meæ affigere. Minima hæc Societas quam ex omni provincia collectã vides vallis ẽ, et sui demissione, et tui Nominis reverentia humillima, colores istos cæruleos et candidos, quos in doctoribus accademicis spectis ne mireris, Serenissimi hos Majorum tuor. oculi producere. Tu primq; et pro Regũ dementissimq; eosdem vicino pro Majestatis tuæ fulgere fundis et Ornas, quia respexisti humilitatẽ; hodierna quoq; die duos addis colores: Purpureũ et aureũ, aureũ in Manu, purpureũ in vultu. Ista enim oris verecundi mei purpura et Cælesti vultu tuo prodigit, quia respexisti humilitatẽ. Vive Rex invictissime, et hanc Majestatẽ quã nobis indulges, diu Regna tua,

diu

diu spem populorum tuorum sustenta. Serenissimus ille vultus spem in his, bellorum procellis fluctuanti Europæ ad spem publicam pacis profers nobis, diu terrarum orbi fulgeat et ita teneat ortum, ut nullum timeat ortum

TRACTATUS ULTIMUS.

De Elocutione.

Elocutio pars Rhetoricæ inter alias primatum tenet a quâ Rhetorica traxit de nominationem facultatis dicendi seu Eloquentiæ et Græcæ Rhetor latine: fluidus seu eloquens dicitur. Definitionem elocutionis vide in præliminaribus datam.

§. PRIMUS

De ornatu eloquentiæ seu Elocutionis.

Sciendum Ornatum Elocutionis juxta Soarium consistere in hoc: ut sit gravis, erudita, admirabilis, suavis, polita, hoc est ut Oratio non sit similis vastæ quidem et amplæ domui, seu quæ nihil venustatis habeat appicturis Cælaturis, et id genus ornamentis. Amq; itaq; modo Ornatæ elocutionis est per tropos maxime vero per Metaphoram, Metonimiam, allegoriam, Periphrasim, Hyperbolem et Synegdoche, non nullas species, elucubraturq; itaq; aliquid Oratoriæ ita perspectas habeat Trophorum species, ac vim in iis contentum ut uno intuitu statim videre possit quid ad ejus materiam servire possit, per tropos igitur exornatur elocutio. Amo et quidem per Metaphoram si in rebus observando aliquam similitudinem, id quod uni est proprium transferas ad alterum vg Pudori est proprius Rubor qui itidem est Proprius Purpuræ potero itaq; has proprietates permutare dicendo loco hujus sensus. Verecundia maxime decet adolescentes nihil æque ac pudoris purpura exornata dolescentiam v præsydonijs v leribus, assirioq; murice eam mihi purpura potior est, quam pudor ingemis adolescentum pingitq; Item lacteos Innocentis

centis adolescentiæ vultq pudoris rosæ ornant pulcherrime porro hæc proprietatū mutatio fiet, si res proprias, uni sensui, uni elemento, uni arti, transferas ad alium sensum, ad aliā artē, adq ita dices aliquē verba serere aliquid haurire, oculis, aves per aera pennis remigare. 2do Metonymias errues ponendo scilicet pro rebq earū inventores signū pro rē signata sic dicit. Cesserunt arma togæ id ē bellū paci. Hunc spectant stemmata Regnorū Provinciarū familiarū adq ita loco Regnorū v personarū ponant insignia earū. Sic Metonymice exprimit hic sensq: In polonis et litvanis n̄ tanta ē ut olim fuerat ad bella alacritas.

Juz y koronny Orzeł do Zwycięskich niegdys w Azyi przyuczony obłow nad same się Tryumphancium Regionū cadavera zapatrowa musi Miasto Tryumfalnych Laurow fatali cupresso Oyczyszte gniazdo zasciełaiąc, y litewskiey pogoni nescia virtus stare loco zboczywszy atrito calle Rycerskiey odwagi per ab Rupta nieszczęsnych Priwat ad præcipitiū sławy y wolnosci festinat &c: Subijcio exemplū per omnes Tropos variando hanc propositionē. Otiū facit Segnes.

Metaphora: Lethargus quidam otiū ē quo sopiti ita famæ suæ indormiunt ut eos ad inertiū Deorū Aras flamines agere haut pudeat, modo actiones vitā omnem deterrere liceat quod enim juratos ignaviæ.

Metonimia: Animos vidimq quibq nec pacificis Minervæ oleis, nec laureis Martialibq ornari placuit post quā semel Mancipati desidiæ laudis ac gloriæ.

Synegdoche: Gustū amisere quousq adeo dolosa Cyrce ignavia, quibq suū propinat toxicū, mentem ac animū eripit hinc tot in victos prælio Anibales in erti languere, si tu tot hercules domitrice monstrosū manu, muliebre tractare fusū vidit et ingemuit orbis quot laboris Transfugæ ad Socordiæ castra transigere. Certe plures hac peste afflatos Symulacra verius hominū et nō Homines Sanguine ac nervis destitutos, statuisq per similes esse jurares: Tantq in est

animo

animo torpor tam exiguus imo nullus ad honesta et decora motus; et vere rarus est qui mari huic mortuo mersus fame et virtutis naufragium, non faciat. vixque ullum reperies, qui fertilem alioqui indolis egregiae glebam hoc in fami lolio herbescere passus, messem ignominiae ac crobri aeternum dicturi ex adeo infelici semente non colligat &c:

2dus Modus Ornatae elocutionis est per figuras quae vivacem et moventem auditorum animos reddunt orationem praesertim si constet figuris: Paronomasia contrapositis interogationibus Hypotiposibus correctionibus &c: Prosopopejia etiam raro et cum prudentia adhibita, orationem specialiter adornat sic pro exemplo haec Materia per figuras praecipuas: Rebus praeclare gestis et non titulis stemmatibusque ad immortalitatem gloriae contendere.

Annominatio debemus Cerejs instructus pennis ad Icari festinat exitium quis avorum ceris confisus in altum gloriae eluctari praesumit.

Repeticio Interrogatio Compar Quam enim leve agrandibus licet titulis ad immortalitatem subsidium quam incertum ambiguumque per avita majorum signa ad famae augustalia iternis commitentem animum praecedat labor, deducat virtus, commitentur merita probe gestorum conscientia ac populi subsequatur plausus neque enim meretur fastos cui facta desunt. Iudicem honoris haut prodeat, umbris ignaviae consepultus solem perenantis gloriae non videat, qui in atra socordiae nocte semper secuti. vivere demum post fata non mortuit qui dum viveres longum quoddam fatum ac fumus duxit.

Anthonomasia et Hiperbole Pio itaque Aeneae male miscetur Nerones Impij invicto Hectori parides ignavi modesto numae Axocantes Tarquinij optimo Traiano beneficio augusto severo cateni probra illa hominum Tyberij incommodi commodi monstra Caesarum Domiciani nam illos ultra nascendi felicitatem virtus insignior ad Deos extulit, hos nutritum in purpura sellus infra hominem adiecit.

Concessio & Correctio Item ergo jam sanguinis ac inanium Haeredes titulorum ad pandenda vobis illico Immortalitatis atria honorisque limina spe vanissima confidi

te

te ego vero citius in sepultor manes Stygii portitoris Cymba excipi
endos crediderim quā ut ignavū quā piā factisq grandibq destitutū famæ
complectat favor &c:

3tus Modus Ornatæ eloeutionis ē per sensq graves et conceptq rariores.
Fontes vero sensuū graviū et conceptuū sunt.

1mo Contra posita cū aliq dictiones sibi contrariæ ab oratore com
binant et simul efferunt sic disvadendo Lectionē Libror minq casta Tra
ctantiū diceres: Libri quoq loquunt taceant licet, nihilq ad ferendos juven
tutis mores perniciosq est, quam ejus modi multos loquaces admisisse.

2do. Ex reflexione ad varia adjuncta et circūstantias sic per reflexio
nē ad ethymon nominis de morte cujusdam principis Margaritæ. Frugalē
quis male mortē fingat, Plebeijo non contenta cibo cleopatræ ferculis asve
vit dū Margaritas ut sorbeat in pulverem adterit.

3tio. Per reflexionē ad stemata vg Insigne Cancellarij ē Sygillū, unde
illud ita signatoriā gemmā apprimebas Ceris ut libertatē n̄ oprimeres
sic etiā per reflexionē ad circūstantias loci, tēporis, possūt graves formari sensq.

4tus modus Per argutias et accumina quor uberimq fons ē oppositio
seu Anthyteta præsertim si contrariū ponat pro ratione. Sic de Nero
ne patriā incendit ut extingueret, obscurior factq quia illustrior &c.

2do ex quo cū alicui rei adjungit ratio gravis et ingeniosa ut ex
parte aliqd veri continere videat tale ē illud de Nerone regia fa
scia eo tantū usq, ut male sanū verticē ligaret. 3tio erui potē acu
men ex adjunctis stemātū officior, loci, temporis &c:

5tq demū Modq. Ornatæ eloeutionis ē combinatio in sensu v in
prothasi & Apodosi de qua egimq oretenq hanc qui observat et cura
cultā semp habebit orationē in venenum combinata oratione et
sensq graves, et contraposita, et acumina. Advertendū tamen qd du
plex sit Combinatio sensuū seu verborum quando scilicet verba ad
verbia adiectiva combinate ponūt combinatio totiq orationis ē quando
scilicet tota oratio combinate & conexe seu Infilio construit et una peri

odg ex alia fluit et ung sensg ē cū alio conexus. Utrag hāc combinatio Rhetori ē summe necessaria sine qua omnis labor et lucubratio erit p modū scopor dissolutar.

§. SECUNDUS.

De ornatu elocutionis Elogiaristicæ

Elogiū qd a Patre Labbe Flos & essentia eloquentiæ vocat cōmuniter definit, sic: est oratio Arguta & Laconica gestū aliquod illustre explanans sub nomine autē gestū illustris comprehendit & unū factū aliqd notabile etiā totig vitæ series. Proprietates duæ sunt Elogij Ama Argutia seu acumen cuj nomine veniūt argutiæ cū rationibg ingeniosis sensg Tropi & figuræ rariores. Item Paradoxa sententiæ aliq omnes elegantiæ oratoriæ. 2do Conibg stylg ad instar versg tamen in pro arbitrio iā longiores, jā breviores scribi debent, sed ad exigentiā sensg, curandū vero maxime ut si n in quolibet versu, saltē in tertio reperiat notabilis argutia seu conceptg. Quilibet etiā versg aliquid speciale habere debet. Elogiū ē duplex oratoriū et ē cū unū factū aliquod illustre adinventis argutis. conceptibg pertractat. Historicū et ē: cū tota vitæ series. Elogiaristico stylo proponit. In praxi elogiū formari debet perpendā bonæ Materiā, qua laudē continet, percurrendg diligenter index prædicamentor seu categoriar supra dictar, annotandæ ex eo argutiæ & sensibg brevibg exprimendæ non servando periodiā per particulas conexionē. Pro exemplo pono elogiū Patris Alloisij Jugnlaris elaboratū ex hac materiā: Christg natus in Bethlee Juda.

Dirigite viam vestram Mortales
Factus Deus viator est
Rectā incedentibus occurit in vià
Frumentum elector maturū in paleā
Quia in terram bonam ceciderat
Non expectavit æstatem
Quamvis æstas credi potuerit

Sole inter Taurum & Virginem stabulante
Prostrato Deo & in carne captivo
Deditionem cogitat Cœlum
Et militiam jam non utilem bello
Fecialem destinat paci
Daturus de se ipso convivium homini
In Civitate panis
Obsonia ne de essent, factus est caro
Et qui ignem venerat missurus in terras
Aptam concipiendæ flammæ materiem querens
Descendit in fœnum
Ita Deus novum plane Metaphoram fecit in verbo
Quod a propria sede sua eo transtulit
Ubi locus ei venerat
Primus qui cum bene ageret lucem odisset
Dici enim non poterat in lucem editus
Cum Natus sit in nocte
Cum non haberet unde tegeretur
Detectus non est.
Personatus ideo quia nudus &c:

Plura exempla vide in Panegyricis, ac Thesauro comite præterea addo hic brevē doctrinam de Epitaphijs.

Epitaphiū Est inscriptis supra lapidem sepulchralē v tumulū vitâ functor, nomen virtutes et honores breviter commendans sed graviter. Hac definitione innuit Epitaphiis inspergi semper debere doctrinā moralē, quæ vitæ aut incertæ mortis commoneat, & simul pietatē aliasq virtutes commēdet Epitaphia quo ad Stylū n̄ deferūt ob Elogijs scribūt enim pariter cōcisa & arguta elocutione. His Epitaphiū punctis constat. Imo Exordiū Epitaphij ducit aliqua figurâ vivatiore, et ex clamatione, si quærimonia instituat de brevitate vitæ fallatia sæcula, inconstantia fortunæ honor &c: v Prosopopœia qd sæpius fit inducendo mortuū

allo

alloquentē Viatorē ꝛ suū sepulchrale marmor &c: 2do exponunt breviter virtutes et merita defuncti. 3tio Dies mortis et ætas personæ defunctæ. 4to Concludit ꝑ aliquē brevē sensū, & doctrinā moralē in se continentē præfigit ad initiū Epitaphiorum. D. O. M. Id est Deo Optimo. Maximo. Vel Sententia aliqua, ꝛ aliquid aliud æquivalens. Pro exemplo sit Epitaphium alicuius viri pij et gravis.

Sta Viator.
Antequam cadas
Nunquam tibi opportunius loqui potui
Quam é loculo.
Et utilis monere.
Quam é monumento
Crede mihi jam umbræ
Omnia bona præter summū bonū umbra sunt
Et velut umbra prætereunt
Jam cognovi
Quod omnia quæ mundus amat sunt fumus.
Cum subijt fumus
Sum quod eris, fui quod es.
Si sapis hic vive Deo morere mundo
Et memento
Quod omnia somnia credes ultimo vitæ momento
Obij die N. anno N.
Tu diem obitus tui cum ignores
Semper mori disce
Et meis manibus bene præcare

Pulchrum est illud Epitaphium scriptum a Patre Balde cuidam militi.

Viator.
Scito hic militem sepultum esse
Magni nominis umbram
Vigilijs fuit præfectus

Nunc altum dormit, longas excubias
Inquies vixit quietissimus dormit
In cenatus tamen ad manes non ivit
Glande passtus,
Post quem bolum nihil amplius edit
Robusta crudi pabuli vis
Æternitati sagina tum probe transmisit
Dices tamen utiq victorem mortis
Quam ore devoravit

§. TERTIUS.

De oratione Funebri.

Oratio Funebris Consolatoria, tria in universum præstare solet, nempe exprimere dolorem super defunctū laudare de mortuū, solari propinquos, hujus orationis varij quidem sunt modi, præcipue tamen sequentes.
1mus modus in prima parte Ejusmodi orationis ponat laus communis v de altissimo jure mortis cui subjecti sunt omnes v de Atrocitate ejusdē quæ indiscrete sævit in universos, v de benignitate cū magis plurimis liberat. In secunda parte p Apodosim ad propositū funus defuncti descendat ubi debet, condolere orator quod hic vir non longius vixerit Ecclesiæ, Patriæ, Propinquis, atq totā vitæ illius senē /: si opus fuerit :/ occasionaliter recensere. In tertia demū parte consolat Amicos, propinquos asserens: Defunctū n̄ omni parte interijsse, sed meliori vita animo scilicet famaq vivere.
2dus modus in prima parte deplorat mortalitas hominū, ac vitæ brevitas. In 2da parte declarant facta et vita defuncti, quæ n̄ mortalitatē sed immortalitatē merita sunt. In 3tia parte Gratulat Orator famæ perennitatē apud Posteros et n̄ minimā consolationis materiā inde propinquis occidere probat. Porro prædictæ primæ partes optime possunt institui v a sententia v ab eruditione &c: 2do Oratio gratiar actoria infunere hæc Cuncta in se continet; 1mo fit discursus ut in priori de necessitate moriendi, brevitate vitæ &c:

Id potest sumi pariter á sententia v eruditione v allusione ad stemma aut circumstantias quascunq loci temporis vg Veris autumni &c: 2do Exprimit dolor et luctus familiae ex obitu pie defuncti, laudes modeste innuunt. 3tio Gratiae agunt hospitibus pro dignitate cujusq, tandem Oratori. 4to Offerunt obsequia consanguineorum defuncti ad re serviendum in laetioribus occasionibus. 5to Invitant hospites pro convivio funebri si fuerit illud.

Adverte tamen. In orationibus contestantibus dolorem prout communiter tales dicunt. 1mo statim exprimit in particulari compassio et dolor ac saevitia mortis in defunctum qd optime et culte solet exprimi per reflexionem ad stemmata circumstantias loci, temporis officij &c: 2do Recte facta, merita, v spes illorum exprimit. 3tio. Demum mitigat dolor ostendendo defunctum vivere aeternum ac immortalem factorum meritorumq Secorum reliquisse in terris famam, memoriam &c: Nunc Praxes Pono.

ORATIO
Infunere Regis.

Co niegdyś do swoiey Muzy tragiczny mowił Poeta to ia dziś wrzesistych zanurzywszy zrzenice zalach mowić muszę.

Odmien wesołe Staropolska głosy
Odmien w załobę bogate szarłaty
Już y u ciebie parka rzuca losy
Scieląc pod marmor fatalny senaty
Wyrzuca pyszne Regnantow kolosy
Sprowadza na cię nie zyczliwe fata
Aby ozdoby twego brały swiata

Jakoż trudno tam wesołe nucić Kantyleny gdzie mrukliwa Lachesis wdzięcznie brzmiące ostrzyła truny miłą wpłaczliwe, Nonie zamieniwszy melodyą tak dalece że undiq consurgunt gemitus lachrimaeq

sonantes

sonantes tego na smiertelnym oglądaią katafalku od ktorego całey Koronie vita salusq; fluebat. Uspiła tego snem Libitina nigdy nieprzerwanym, ktory na konserwacyą pospolitego dobra, na utrzymanie Koronnych swobod czuł zawsze. Zagasł naiasnieyszy Planeta pod ktorego cieniem Polska nasza bardziey nad złote iasniała południe, to potomnym głosząc wiekom iż n̄ parcunt solijs feralia nubila Parcæ za ktorych surowym mandatem wsmiertelne to słonce zapadło Antypody, ktore przez tak wiele czasu po koronnym krożąc Zodyaku dni pogodne szczęścia y pokoiu sprawowało chcąc symbolisty wypełnić sentyment. Habent et lumina casum et occasū. Lecz się temu dziwować trudno gdyż y naywiększe Luminarze maią swoie Ekliptyki Regia Majestas omnis terrena prosperitas rer̄ series longinqua dierū, tollitura absq; mora, mortis dū venerit hora. Należy iednak lachrimar̄ pondere sensū temu wypłacić, ktory za nas własne spędował życie, należy troskliwie nam nad swoim lamentować Hektorem, zapatruiąc się na tetryczne Oyczyzny, osieroczenie. Jakoż gdyż my tego nayiasnieyszego utracili purpurata, straciliśmy iedyne Krolestwa serce primū Regni vivens. On albowiem prospexit cunctis Dominū Patreq; gerendo za nim tedy wnierodzielną komitywe te wysyłamy affekty y lubo się przeniosł na Empir wysoki trafią tam iednak al to comitante dolore. Niech chełpliwa Starożytność swoim Monarchom kosztowne eryguie Mausoleamy w sercach naszych dobrze w Rzeczypospolitey zasłużonego grzebiemy monarche, aby ktory vivus obligaverat pectora, mortuq; w nich habeat monumenta.

IN FUNERE DUCIS.

Niemogą bardziey bydź niedyszkretnieysze fata iako gdyż z nieodważnemi domatorami zarowno y ieden ze nieuchronney smierci na walecznych Hektorow z sytaią ordinans. N. N. Siedmio głowne pokonywaią odważni Hektorowie hydry w nieprzełamanych y swoich niezwyciężonich siłach, Tryumfuią Anteuszowie, nigdy iednak wybładłey Libitynie dać niemogą repressaryą od smiertelnego oney razu polegaiąc. Niech będzie żelazny albo stalowy Achilles, upadnie od nietąpioney smierci kosy. Swiat cały idzie Alexandrowi wielkiemu w łupy, on in manubias dostaie się Parkom gdy od ich upada postrzałow ale na coż ia starożytnych zgrobu poruszam Hektorow, na co nadokument antiquitatis przywodzę exempla; kiedy oczywisty mam dokument wzłożonym na tym katafalku Hetmanie. N. N. Ktorym tak nieubłagana Lachesis iak lekką zatrząsła trzciną że upasc smiertelnie musiał upadł ten ktory przeciwko czuwaiącym na Oyczyzne nieprzyiaciołow woienne podnosił znaki. Nielękał się ten nieustraszony Ryczerz huczących armat grzmotow nieobawiał się bynaymniey na ogniste rzucac się kartany, teraz go iedno smierci phantazma, iedna sine ossibus umbra, z Zycia wyzuła, immedicabile vulnus całemu zadaiąc Ryczerstwu. Uznaiemy tak cięszkie invictis Heroibus fata, gdyż ich mortuali classico z pod Kawalerskiego komputu wytrębuią zdaiąc komende nieubłaganym żalom y lamentom. Trudnoż tedy signum podnosyć laetitiae gdy ten upadł ktory sarmackie pola nieprzyiacielskiemi zascielał trupami quocunque processit sibi in Triumphum accendit ignes v hostes extinxit v messuit

lauros & plantavit cupressos. Komu przypisać ieżeli nieiemu że złota wolność przy swoich utrzymuie się prawach że niewolniczemi nie brząka kaydanami, et qd libertas serratis vincta catenis n̄ incedat adhuc curavit vindice ferro. I z tąd ci chociaż wsmiertelnym zanurzył się popiele in gratis iednak tak Oyczyzny iako życzliwey sobie ieneralnego Woyska Kawaleryi żyć będzie pectoribus wiekować będzie eternitate gestor gdyż według Oratora Rzymskiego. Tym tylko mors terribilis est, quorum cū vita omnia extinguunt non quorum laus emori non potest.

IN FUNERE ADOLESCENTIS.

Także małe y w momencie prawie upłynne nadzieie nasze że ledwie z niemi troche cieszyć się zaczniemy, aż zaraz za sobo załości prowadząc, cieszą serce zabiiaią rano a niżeli pociecho kontentuią, tak medijs i nimica votis spes parca scindit, że do porządanego niemogą przychodzić skutku. Niedawno zapatruiąc się na wielkie JMP. N. qualitates winszowaliśmy pewney Oyczyźnie podpory, wielkiey parenteli ozdoby, aż oto teraz w samey młodości idzie in praedam libitynie. Mowiliśmy wszyscy quis putas puer iste erit? Już go wobozowych szancach odważnemi piersiami utrzymuią iego adversarea, już na Marsowym placu mężnie do izdżaiącego nieprzyiaciela, iuż na seymach, iuż w Poselskich izbach, swobod Oyczystych y wolności, zelanta przed oczyma sobie stawiliśmy aż oto na tym złożonego Katafalku niebez serdecznego przychodzi oglądać żalu ktożby był temu krwi wielkiey potomkowi in auge honor nieobiecował stanąć ktorego in aurora tak pięknie zaiaśniały były lumina? Ktoby wiescim niewrożył duchem, że solis utramq

domū

domu, wniedorosłey ieszcze męskiey staturze sławo wielkiego Imie
nia miał napełnić, gdyby go in vida magnis libitina gentis smier
telnym nie przykryła całunem, cessit funeri decor et spes oppressa
marmore jacet zamyślk ięzyk ktory wrycerskim kole pro do
mo sua miał perorowac, zaszły chmuro smiertelno oczy, ktore
bono communi prospicere miały, zdrętwiały ręce o ktorych
nie płonno tuszylismy nadzieię, ze całość Oyczyzny piastowac
będą. słusznaby nad tak cięszko ubolewac klęsko słuszna na
niedyskretne uskarzać się fata, gdyby nas ta niecieszyła na
dzieia, ze locus eius in pace ē positus et manes quiescunt in beatitudine

ORATIO IN FUNERE SIGISMUNDI III. REGIS POLONIÆ.

Straciło Krolestwo ozdobną Korone utracił Kościoł Gorliwego Pa
trona utraciło Nayiasnieysze potomstwo Swiątobliwego Oyca. U
traciły wszystkie strony osobliwego interessow Oyczyzny Patrona
słudzy Oyca Rzeczpospolita swoiego oblubienca po ktorym do
syc Fatalnie wiecznymi prawie czasy osirocona została bo gdzie
iest ona głowa ktora zdrowymi radami wysokimi y wspaniały
mi obmysłami po Prowincyach y Xięstwach publicam securitatem
opatrowała poległa? gdzie owe Ramiona Nayiasnieyszego Atlanta
ktory Niebo Oyczyzny naszey wspirały upadły gdzie owa twarz kto
ra iako słonce promieniamy Jasnosci swoiey patrzących cieszy
ła za obłok smierci zapadła gdzie owe Oczy ktore Opatrznością
Panską po Krolestwie iako po Niebie przebiegały chmurą zaszły
co się dzieie z owemi wargami ktore mądre wyroki y ważne spraw
dekreta wydawały klamką smiertelną zawarte co się dzieie z Ser
cem w ktorym się tak wiele Zgdz sprawiedliwych mieściło pod smier

telnym

telnym sarkofagiem skamieniało zgoła wszystko smierc splondrowa ta y winszy krztałt przeminiła robactwu na strawe porzuciła z ro skoszy y pięknosci złupiła z mocy y potencyi rozbiła.

ORATIO IN FUNERE ARCHIEPISCOPI GNESNENSIS.

Jakosz płakać niemaią Rosciołу Polskie Pasterza w same prace re staurandi honoris Divini niespodziano smiercią zabranego iako zało wać niema Principem senatus rzeczpospolita we wszystkich cno tach y godnosciach primatum trzymaiącego iakosz nietęskuie Przy iaciołom bez tego ktory iest wizerunkiem szczyry przyiazni swo bodniey rzekę y rzetelni ze y swiat cały płakać musi opus se culorum wiednym Arcybiskupie z kompendyowane w ktorym iż tak rzekę natura wszystkich doskonałosci krztałt wyrazić usi łowała tu pobożność bez nieodmiennosci tu rozum bez wyniosłosci tu szczerość bez obłudy tu wesołość y statek bez płochosci tu po waga bez na dętości wszystkie cnoty bez hipokryty.

ORATIO EX CIRCUMSTANTIA QUARE MARESCHALCI IN EXEQUIIS REGUM POLONIÆ, FRANGUNT SCIPIONES.

Częstom się dziwował czemu na pogrzebach Krolow Polskich gdy iuż ciała ich do Grobu nosić maią Marszałkowie wielcy Nadworni podłuk starodawney w Oyczyznie ceremonii Laski swe Marszałkowskie łamią czy to dlatego że iako każdy zgminu trafi nemo unquam erravit ad sepulchrum mowi Seneka rzekłbym dla tego że się nikomu do ciemnego Grobowca lochu by też nayiasnieyszym Monarchom przod kować y Marszałkować niechce ibimus ibimus utcunq precedas na pisał Horatius Chodz by też do ulubionego mecenasa czyli też po

dobro

dobno dla tego ze zmarłym Krolom insza przyswieca assystentya in
sza przodkuie kalwakata nad ktoro władzi Marszałkowski zażyć by
tez nayiasnieyszemu magestatowi niepodobna. Alia vos e Reges de
ducet aula ad sepulchrum putredo vermis tenebrae. Rzekłbym iesz
cze dla tego ze Marszałkowska godnosć przy swey assystencyi
słysząc owe przy konduktach Koscielnych spiewania subvenite
filii Dei succurrite angeli Dei suscipientes animam ejus. Słuchaiąc
tedy tego spiewania biorą przed się inszy rosądek ze insza zmarłych
ludzi assystencya onych do Niebieskich przeprowadza Pałacow kru
szą laski a tym samym do siebie samych załosne czynią apostrofi
nieziemskie tam bydź musi Gubernium non terrestris potestas y da
leka od naszych Marszałkow Ziemskich prerogatywa nie tu widzę
po ziemskich scypionach y po kruchych Marszałkowskiey go
dnosci laskach rzekłby kto ze smierc iest wielkich potentatow niby
wysokiego drzewa fatalnym podcięciem succidite arborem & precidi
te frondes eius ze tak wyniosłe magestatow drzewo pod fatalny
ostrego zelaza zamach pod pada y zepnie strącone o ziemie się uderza
słusznie się owe laski łamią ktore pro gubernio nayiasnieyszych po
tentatow trzymała ręka musząc się y ułomki y wiary doczesny
potencyi łamać y upadać z ktorych fatalna umbra wyso
kich magestatow Iak wielka każdy rozumną dymensyią zmie
rzyć potrafi quanta putas fortunae fragmenta quanta felici
tatis humanae regimina in terram cadere cum Reges ruunt z
dumiały napisał apolinaris. Insza tego iednak przyczyna
y za wszystkie racyę solidior bo swiata tego niestateczne gu
bernia są, niby tez to vitri fragile słabe y kruche ktoz albo
wiem

wiem. kiedy ab in cunabulis mundi dawnieysze kiotruiąc wie
ki widział aby złote berła Krolewskie laski oraz Marszałko
wie tak mocne y nieprzełamane były aby się na nich zdro
wie czerstwość y siły nayiaśnieyszych potentatow dobrze się
opieraiąc od upadku dalekie zostawały.

SALUTATIO ALICUIUS PALATINI SU UM PALATINATUM INGREDIENTIS.

W samy drodze pożądany termin szczęśliwości naszey znayduiemy kie
dy miłą presencyą W.P. na ktorą życzliwe nasze tęskliwie szczekiwały
woła, pożądaną radością oglądamy sama nam fortuna w kraie nasze po
wracaiąca obiiam w drodze dzisiay zaszła poniewasz w osobie WPana
wszelkie szczęśliwości do Woiewodztwa naszego wkracaiące witamy
iuż pewną nadzieię maiąc że za wiazdem WPana wszystkie nas od
biegą calamitates za szczęśliwym gospodarza swego rządem całe Woiewodztwo
nasze w krotce z nieprzyiaznych fatow zostatniey toni wybrnowszy upor
tu porządany szczęśliwości stanie spodziewami się zapewne iż po uprzy
krzony żelaznych lat porze przywrocisz nam W.P. miłe złotych wie
kow czasy y mądro dyrekcyą swoią wszystkie pomyslne sukcessa do
nas wprowadzisz y zupełnie rozumiem że nas ta nadzieia nie omy
li niech tylko przyiazne Nieba iako łaskawe nam dały tak in co
lumem iak naydłużey niech konserwuią.

ORATIO DUCIS EXERCITUUM REGNI POLONIÆ ANTE CONFLICTUM CUM RELIQuijs hostiu.

Gdybym sprzysięgłych pochancow złączoną z rebelizantami potęgę wszy
ku stoiąco widział spoyrzawszy iednak na męstwo odwagę dzielność y nieu
straszony animusz rycerstwa moiego naymniey bym owygrany niewątpił
ale to teraznieyszy y resztą goniąc y milicyi non fortis bellona mihi bo
nie one sto krotne buntownikow tysiące ale ostatek niedobitkow przed oczy
ma y na placu stoiących wiedziemy nastąpiła była gwałtowna nieprzyia
cielska

cielska nawalność ale placu niedotrzymawszy pierzchać musiała stanoł zuchwały nieprzyiaciel ale go ani ryczące harmata przed Polakiem uchronić niemogła te oczy są swiadkiem iako one pułkow nieprzyiazne gromady wroszyplce poszły te ręce swieżym dokumentem naroboracyą prawdy przed swiatem staią iako po pierwszym usparciu nieprzyiaciela nie pugna ale cedes barbarorum przez kilka dni trwała też ręce odważnych Kawalerow y Tryumphalnych zwycięscow zdrowie Oyczyzny piastuią całe corpus rebellii złamalismy a cuż subsistentes ieszcze membrorum reliquie pod naszą władzą pod padać niemaią.

ORATIO IN FUNERE CUIUSDAM DICTUM EXTHEMATE: HOC SPECTACULUM FACTI SUMUS MUNDO PRIMA AD CORINTHIOS QUARTO.

Przytey smutny załobie ktorą ten uspaniały Kosciół dziś wdział na siebie zeszlismy się też y my iey chcąc bydź Partycypantami zpowinnosci Chrzescianski y zmiłosci Braterski nie iako mieyscu temu pociechę czyniąc y smutku iego iakiekolwiek ulżenie wielki bowiem zaiste żal bydź musi kiedy oko iuż tego niewidzi ktory niegdy wdomu Bożym stał y swiecił iako słup. ognisty o ciemnosciach Egipskich mowi pismo że były Palpabiles geste dotkliwe ale to tu większe gdzie ani ręka domacać ani ięzyk może się tego dopytać ktorego kto miewał za swiatłość oka swego dobrze nam Pan nas pogroził wpierwszą adwentową Niedziele iakimscie zaćmieniem y gwiazd upadkiem ale to załosna że te Eclipses y sądy swoie pierwey na Osobach duchownych nie nad samym swiatem wyprawuie. A iako Piotr S. mowi incipit judicium a domo dei mała szkoda chociażby mniey gwiazd nan siebie było ale to nie oszacowana gdy smierć ludzie godne spycha zdobrowego Nieba & prophetam & senem & honorabilem vultu &c: takich tu wiele niedostaie nam &c: a za nasze nie stoi że się nie widziemy y z sobą cieszyć się niemożemy in tenebris et in umbra mortis zostaiąc a iakżeby się proszę w takim przypadku poratować ia zaiste niewiem coby inszego czynić iedno iako bywa na pogrzebach

swie

swi dostatkiem dodac z łaski Bozy nieschodzi nam nie bez Słonca y Miesiąca pogrzeb się ten odprawuie iest tu Syn y Matka. Jezus y Marya luminare minus et luminare maius ktory w Bogu ze szedł y wielbił za zywota swego ięzykiem y piorem. &c: &c:

ELOCUTIO EX PANEGIRICI FUNEBRI CUIUS DAM ILLUSTRISSIMI.

Major Juz też za swere zwykłey nieludzkosci wykroczyły fata gdyby to co iest w człowieku mortale podeptawszy na same się niesmiertelnosc targnęły z dawnac się na to parcere nescia Parki ręka rzucała ale non est mortale qd optat wziąwszy in spolium zycia ludzkiego Exivias samym się tylko popiołem kontentowac musi nec quod sub pulvere spirat tempus ad et nec fata prement cineremq verabunt non aurum. Też same dekreta ktore ad urnam vocant vitam a morte distinguunt a iakoz niepochybny zycia po smierci dokument iezeli nie on ascanium meminisse Patris totumq renesci Eneam vivido sub pectore Ahatem zyc w ludzki pamięci o ktorey Phœnix prawie polytykow libsius vivens in memoria posterorum Phœnix es et æstu desidiorum renasceris y toc iest punctum do ktorego magnæ mentes cursem smiertelnosci zmierzaią ktorego kto dosiąg omne tulit punktum bo coz potym zyc tierkulesowym szczęsciem na swiecie iezeli nietylko w grobowym piasku ale też y w niepamięci restat bydz pogrzebionym iakoby in mare mortuum zapasc a niegdy słonecznym obrotem ab occasu mortis niewybrnoc.

Minor Winszuiąc sobie szczęscia tego Illustrissimæ umbræ horum manes pia cineres I w Jego Mci P. N. Ze in visceribus arte mizia ale in solio amoris w Sercu miły Oyczyzny post fata supersunt vindicatum a præda martis spiritum w Sercach Przyiacielskich post kumum presentuią. Chciałac ta ręka ktora scribit magnis jura qui ritibus krwią smiertelne dekreta pisac ktora się niegdys w tym domu in purpuras teraz we łzy rozlała ale uprzedziła Macierzynska Oyczyzny.

miłość ktora łzy tych octu y krew inspongiam zbiera chcąc citra e risim Tirannidis doznać quam bene oleat sanguis civium z komputo wała ta Matka woienne trudy na ktorych krwią własną drogą per te libertatem et salutem Państwa tego odważył zliczyła Oycowskie prawie około dobra pospolitego solicitudines a za to nie in Clore iako catonum nie nastali torquatem Rzym rysował ale na tym marmorze ktorym nieiedna Gutta cavanis piszę nagrobek ktory wieczności sama czytać będzie iacet hic quem troia perennem /: si dis voba auditent :/ vo luit wylewaią Parentales lachrimas Geminae Oyczyzny pupillae Senator ski y Rycerski Stany ktorych seros renovanda per Annos wielkiego Senatora pamięć będzie pro fastis z ktorych by się posteri nauczyli quid sit implere curules non fastu sed factis liczy y Mars Polski Try umphalne kroki a na każdym z Spoetą wiecznym Stylem pisze huc Per sens ibat pariunt vestigia laures iuż tedy ponimus pena planctibus a przy tey załobie ktorą cała na siebie Oyczyzna wzięła miscemus medijs gaudia luctibus że ten ktorego teraz we łzach topiemy memoriam potomnych wiekow enatabit non per Setheos oblivionis fontes ten płynie Jego Msc ktory we łzach Przyiaciół do portu nieśmiertelności gravem mentis przybia onerariam żyć będzie post fata superstes in exemplo imitatore na ostatku niechay życzliwych osoby ostatnim Boetyusza pożegnam wyrokiem vidistis plura digna solatio quam fletu acta plus ergo gaudijs quam fletibus indulgete.

Prænoto 3tio ab Apologis Parabolis minus invenies politicas oratio nes crebrius Exordium Concionum et ipsas propositiones ab Apolo gis pro Praxi sit Fragmentum concionis cuiusdam probantis hanc propositionem.

EXTRA SÆCULUM BONUM & UTILE EST MORi.

Tym co ieszcze ostanię deliberuią przywodzę Apolog o Żani na uwagę gonią żanią myśliwi wpada z przestrachu do Owczarni Kościelny ieszcze na ten czas Pogański zaczym iey dali gonić nieśmieli, więc iuż bezpieczna Żani myśli o sobie y odalszym życiu deliberować pocznie tym sposobem coż iuż więcey do kniej mam powracać y wrzosu daleko szukać y między ktorymi drapieżą

LIBER ELOQUENTIÆ

Varias Epistolas, Amplificationes, Phrases, Sententi;
as, Sermones, Orationes, Epigrammata, Versus, ac Alias Sci
tu Dignas Res et Ulteriori Usui Profuturas per Partes in se

CONTINENS.

Per me Simonem Wasilewski Scholæ Eloquen
tiæ Auditorem Gratia Efformandi Characteris Do
mi propria Conscribi Manu.

INCHOATUS.

Anno Domini.

1724,

PARS PRIMA
Complectens Varios Sermones.
SERMO IMUS.
Mowa Iego Msci Pana Poninskiego Instygatora Koronnego Przeswietnego Trybunału Radomskiego przy wykonaney Przysiędze.

Wykonawszy wiernosci moiey ku Majestatowi JKMści Panu Naszemu Miłosciwemu Y ku całey Rzeczypospolitey przysięgę, według dyspozycyi Prawa y swiątobliwego zwyczaiu. Stawam tu pro coronide nienawisney funkcyi: A lubo destynowany na wieczne milczenie silentiarius, niepowinien bym przyduszonego zabierac głosu Jednak kiedy za zdaniem polityka: Nemo laudabiliter tacuit, nisi qui utcunq; loqui potest nie tak ex pruritu szczebietliwego ięzyka iako raczey z rekognicyi respektu pełney praeterire tego niemogę: abym niemiał konaiącą iuz na tym mieyscu wymową tanta Nomina. JWW. M. P. y Dobro: Venerari, kaze się adorowac Oyczysty Twoy Kleynot JWMsci Biskupie

Xięże

Xięzę Kamienicki Przeswietnego Trybunału Radom. Prezydencie, ktorego zasługi, nie tylko światu Polskiemu, ale całey Europie wiadoma zasługami, do Kardynalskich Preeminencyi Otwarty Herbowney Nodze utorowawszy gościniec, y w Oyczyźnie naszey do dalszey nadziei Vidm Regiam sobie ułatwia; Wiem dobrze, że Justygatorskiey Funkcyi, ciasna bardzo ścieszka, ktorą Tysiąc invidyi circumstant aulei et lapidem offensionis na drogę moią niechętnie rzucaią, na ktorey abym nie zbłądził, za zbawiennego przewodnika biorę sobie Vestigia Luis Herbu Przeswietnego: a ieżeli przez szczęśliwy JWWM. Pana Dobro: ad altiora postępek, miałbym na tym mieyscu chwalebny ten szlak stracić, Udaię się od nog do Pasterskiey ręki, za ktorey błogosławieństwem erunt Prava in directa et aspera in vias planas; Adoruię y ciebie JW Mci Panie Kasztellanie Płocki Przeswietnego Trybunału Radomskiego Marszałku, ktory przy piętnastoletney, na tym mieyscu pracy: Lustra Magistratu numeras annosq labore Patricio, podziękites publicis curis życie, zdrowie

y fortunę, a z Herbownego Junoszy pretium confers et vellera Regno: Uczyniłes wdzięczne Oyczyznie Sacrificium, a wdzięcznieyszą ieszcze Majestatowi JK Msci pamięc, ktorey Herbowny twoy Kleynot w rekompensę, tak prawowitych zasług pro aureo vellere, na piersiach swoich nosić zaczynasz, do ktorego że JW WMP. Dobro. Otwarty patet aditus, konferowany Klucz Podkomorski JW. JMsci Panu Dobrzynskiemu dosc iawnie pokazuie. Niemogę y ciebie zapomnieć JW Msci Panie Woiewodo Lubelski: gestarum series clarissima rerum bo cokolwiek iest w publicznym pokoiu bespiecznego, w Radach bystrego y przezornego, w exekucyi swiątobliwych Praw mocnego y skutecznego, wszystko to wspaniałego umysłu twego y herbownego Starzy, Architektura y wiekopomne dzieło, gdziekolwiek rzucę oko, gdziekolwiek ciekawe puszczę ucho, occuris ubiq; magnus et inspiras pavidis conatibus ausum. Uzycz heroicznych Sentymentow pracuiącemu pro executione Legum a

spo

spodziewam się, ze nieudolnosci moiey: magnum dabit ascia punctum: schylam na ostatek in veneratio nem wszystkich JWWM. Panow y Dobrodzieiow na głonioną głowę y kiedy non censor, verum mutus sine Nomine Testis na tym tu mieyscu zasiadam: Sciągnąwszy iuz do Krucyfixu rękę, z Krucyfixa przenoszę na usta palce, iako nie naruszoną wiecznego milczenia pieczęc y milczec zaczynam: tantosq Patres taciturnus. Adoro.

SERMO 2DUS.

W ktorey mowca Polski radzi aby prawa punktual nie zachowane były wyliczaiąc niektóre dosyc po trzebne iednak niezachowane.

Stanąwszy w tym publicznym obrad kole in hoc publico libentis sacrario Mam sobie y Oyczyznie czego powinszowac A naprzod sobie ze mi łaskawe uzyczyły Nieba przyiacielskie salve złozyc insinum WM WM Panow y Braci Mam czego powinszowac y Dobru Pospolitemu, ze dla zachowania złotey wol

nosci całosci Oyczyzny, y ugruntowania praw tey Rze
czypospolitey widzę zgromadzonych WM W Panow,
Nieinna w prawdzie y mego przybycia iest impreza,
nieinny cel y intencya tylko abym WM Panom toż sa
mo przełożył, iako nam obserwacya praw oyczystych,
konstytucyi uchwalonych bardzo iest potrzebna, y ze
na nich cardo vertitur Dobra Pospolitego, a fortun pry
watnych znakomita szczęśliwosc wynika, niby siedmio
ptynnego Nylu, hoynym influxem starac się za tym ma
my, y providere zdrowemi radami zabiegać, aby w gtownych
Areopagach nayiasnieyszych Trybunałach, podług korre
ktury swięta kwitneła sprawiedliwości żeby w nich vena
les animæ korrupcyami się nie uwodziły. Żeby ubodzy
sieroty oppressyi od wyższey kondycyi y stanu ludzi nie
cierpieli, bo inaczey vindicta Dei takie Krolestwa czeka, Po
wtore aby Żołnierze Szlachta zasłużeni, ktorzy fortunę y
zdrowie azardowali za Oyczyznę mieli nastarosc przy ubo
stwie swoim zdobr Krolewskich albo ze Skarbu Rzeczy
pospolitey opatrzenia, gdyż to sama sprawiedliwość ka

że

ze, y w drugich wzbudzi ochotę y dodа Serca do Kawa lerskich czynow y podobnych odwag dla obrony Oyczyzny Jako o Auguscie Cesarzu napisał Tayt ubi Militem donis, populum annona cunctos dulcedine otij pellexit przy kład mamy co dotego, od postronnych narodow w ktorych na zasłużonych w boiu prawią obywatele zyjący w po koiu a czemusz y Unas, tego respektu mieć niemaią zy cie swe pro bono publico konsekrujący. Naostatek y na to względ mieć trzeba, aby Cudzoziemcy pieniędzy za gra nice niewywozili, y zbogaciwszy się sami nieuchodzili, ex tra limites Polonię, niech to złote runo ktorym obrosli zo stawuią u nas, a tak złote Polszcze będą przywrocone la ta, aurea remeabunt Sæcla Saturni Lo alto judicio WM
x WM Panom y Braciom przetożywszy, z tym się oświadczam iż doskonalszym samych ze WM WM Panow Sentymentom y doyrzałemu rozsądkowi plura relinquo animadvertenda, upraszaiąc abyście WM Panowie wszystkim kto re postrzeżenie wcześnie chcieli obviam ire malis.

SERMO 3TIUS.

Poseł pierwszy dziękuie za Instrukcyą Ablegatowi IKMci.
Złota godzina Woiewodztwu całemu intonuit, ze dla sie
bie to szczęscie pozyskało y zktozby te zywe vocis oracula
nieadorował, ktoby ich niemiał amplecti onym ze siebie sa
mego podpisac nie animował, gdyz Punkta konferowane od
WMPana, JKMci są to basia y fundamenta całey Rze
czypospolitey na ktorych wszystek zpiera się firmament.
Lubo subtilissima subiecta Nayiasnieyszego Majestatu. Dwor
konserwuie, iednakowosz niemogł doskonalszego na tę fun
kcyą destynowac Oratora iako WMWMPana, ktory gra
vitate sua wielką powagę allegowanym czynisz propozy
cyom. Albowiem tysiącznych godna pochwał industrya
y przezornosć niezwyciężonego Krola Jmci ze zawczasu men
ti Patriae forti zabiega consilio co niema=tym iest ukonten
towaniem Oyczyzny ze tak czuwaiącego dla siebie odbiera
Pana. Wzaiem my wszelkie staranie y applikacyą spendo
wac zechcemy abysmy menti JKMci correspondere mogli
takich Posłow obieraiąc ktorzyby bespieczenstwo Publiczne y
Dobro Pospolite nieprywatne maiąc na pieczy pokazali się
Oyczyznę szczerze kochaiącemi, Prawa Oyczystego umieiętnemi
pro honore wolnemu Narodowi y Nayiasnieyszemu Maje
statowi funkcyą swoią dedykowali obrac zechcemy.

SERMO 4TUS.

Poseł drugi dziękuie za affekt Braci Szlachty y Dobrodzieiow.

Iako kollegę mego przychylne WMWMPanow ku niemu Serce do powinnego Woiewodztwa tuteyszego Jmieniowi y honorowi pociągneło, dziękczynienia, tak y mnie wyswiadczona w teyze samey okolicznosci WMWMPanow łaska, nie do mnieyszey pobudkę daie wdzięcznosci y obligacyi, ktorego mi wypełnie gdy nieudolnosc y niesposobnosc sił moich tak iakby się godziło in instanti niepozwala, więc całe zycie moie na usługi y rozkazy Woiewodztwa tego konsekruię. Funkcya Poselska ktorey mnie WMWm Panowie nullius meriti et æstimationis będącego participem czynicie niepodobna aby mi wstrętu nieczyniła ile ze wiadomo WMWMPanom iak dobrze ufundowanego iuz to w prawach, iuz to y w inszych okolicznosciach, ta godnosc potrzebuie, iednakowosz abym owey Polytyka wszedł krytyki consul ingratus noluit præesse vocatus czyniąc zadosyc rozkazowi WMWMPanow a bardziey wdzięczną ich niepogardzaiąc łaską, przyimuie tak ciężki a niezniosły na słabe barki moie tey godnosci ciężar w tym nieomylną czyniąc sobie otuchę ze czego niesposobnosc sił

moich do wypełnienia rozkazow WMWM Panow czynić nie
pozwoli, to mnie bynaymniey w ich affekcie ruinować nie
będzie owszem trzymam o przychylności WMWM Pa
now, że mi tego ciężaru unitis animorum votis dźwigać
pomoczenie. A za tym z respektu WMWM Panow otrzy
mam, nieomieszkiwam powtornie WW. nayniższe złożyć
podziękowanie za teraźnieyszą mnie na ten godności z
topień promocyą, ktora campum mihi aperuit na dal
szy życia mego proceder do lepszego zasłużenia się Woie
wodztwu tuteyszemu, Tę zas na siebie biorę obligacyą,
y w tym się przynaymniey przysłużyć godnym Posesso
natom zechcę, abym stanąwszy ante oculos Reipublicæ
interessa podanemi od WMWM Panow applikacyą mo
ią skutecznie uczynił. A do tego abym bardziey WM
WM Panow sobie zalechcił serca, będę chciał nietylko pu
blizne Woiewodztwa tuteyszego interessa, przed Tronem
JKMci Pana Naszego Miłosciwego utrzymywać, ale też
y partykularne zlecone mnie stawaniu dystyngwowanych
Osob desideria będę usiłował dostatecznie explikować ma
iąc in votis ażebym pełne konsolacyi a Throno Gratiæ
przywiózł dokumenta.

SERMO STUS.

Votum Pro Electione Mareschalli.

Iest się czym zaszczycyć przed całym przeswietnego Senatu kołem, taką wesołey konsolacyi prerogatywą ze szczesliwie Fortunato passu do celu y mety zgoł naszych przystąpiwszy, concordia tak rozumiem trahemus vota variosq; posse mus conjungere sensus. Mam czego Ziemi naszey Niebu Europy y całemu Przeswiańskiemu powinszować Swiatu, kiedy Unanimi voto et voce na to się libere y chętnie zgadzamy, ażebysmy unum de medio tak przeswietnego koła Marszałkowskiey Laski uczynili kandydatem z ktorego ia upatruie JMci Pana N. Ktorego virtus digna legi gdyż po wiele kroć lub Polskie lub Deputackie funkcye ex decore odprawuiąc Rzeczypospolitey naszey delikatnie stawą piastował ktory na to pracował ut implicat curules ktore za taską y konsensem WM Panow ocupabit.

SERMO 6TUS.

Wktorey Poseł Woiewodztwa Mazowieckiego uprasza IKMsci azeby przed Seymem w Grodnie mogły bydz rozdane Wakanse w Warszawie.

Konsekrowane na usługi WKMsci Pana Naszego Miło
sciwego, wierne remonstruiące poddanstwo temu, Qui po
pulos urbesq regit pacemq togatam Woiewodztwa nasze
go Mazowieckiego grono z całym swym orszakiem przez
mnie z teyze ziemi delegowanego Posła prezentuie się z
nayglębszą adoracyą oblicza WKMsci Pana Naszego
Miłosciwego nayniższą pod stopy iego składaiąc wene
racyą. Sława wobecznosci WKMsci Woiewodztwo na
sze nie z inszą pretensyą tylko azeby wierną Panu swe
mu czołobitnosc oddawszy mogło się na tak dobrego
pobożnego Pana twarz zapatrywac z ktorey veram ju
stitiæ qui vult depingere formam niech się tey twa
rzy przypatrzy ktora delikatnym swoiey białosci kan
dorem przyczernione niepięknym zafarbowanych kolo
rem brudow z Rzeczypospolitey y Oyczyzny naszey z
gładza y spędza makuły. Odgłos przybycia Krolewskie
go w nas horyzont iezeli insze osobliwiey nasze do tego
stymuluie Woiewodztwo abysmy zawsze zawołani iako
wierni poddani na rozkazy tak łaskawego tak szczodro
bliwego tak sprawiedliwego Monarchy zostawali y na
iego zapatrywali się usta ktore vix non nulla ver
ba loquuntur iuzci to miodopłynne słow wymowio

nych

nych ambroży wszelka natarczywych insultow zo-
od Rzeczy pospolitey naszey wyrugowana zostaie Przy-
tomny na ostatek obecności WKMści iestem azebym
Imieniem ziemi moiey statut praw Rzeczy pospolitey
obserwuiąc iuż nie uszcsciu Niedzielach lecz w tak
długo przedłużonym czasie o maiące bydź rozdane przed
Sejmem w Grodnie tu w Warszawie Wakanse pokor
ną Majestatu Panskiego zebrał supplikę Jakoż roz
szerzaie się tu mowie moiey nieiest rzecz, lecz zadney
temu niemasz kontradykuy gdyż lubo będą rozda
ne Wakanse tu w Warszawie nikt iednak lubo to
go to minie głos kontradykuyonalny przeciwko temu
w Grodnie na Sejmie uszczynać niemoże gdyż na dal
szy czas Skarbie sobie respekt Krolewski kazdemu
za nayprzeruszą maxymę będzie. A tak gdy suppli
ka nasza pożądanym będzie ukoronowana skutkiem
my wiernemi szczerych applikacyi naszych zasługami
Tronowi WKMści wyświadczony dla wiernego poddan
stwa respekt kompensowac będziemy na ktorych dowod
ten pod stopy WKMści rzucamy wierszyk.

Felix dominium durans iam sceda per annos,
Sit nostro Regi qui nisi Victor eat.

SERMO 7MUS.

W ktorey Szlachcic na Seymiku głos maiący uprasza Ich Mciow aby zasłużeni Szlachta powinną miec mogli promocyą.

Złożywszy naynizszey unizonosci ukłon stawam tu w obecznosci W. Mci Panow Braci y Dobrodziciow naprzod ciesząc się z tego ze w czerstwym zostaiących zdrowiu mam to szczęscie powitac Braci y Dobrodziciow a po tym ze przy ich mnie faworyzuiącey łasce mam liberum dicendi campum ze Braterski interes moim mogę wyrazic głosem ktory iakąby w sobie zamykał essencyą dalsza to uszystko pokaze konsekwencya. Płynącego z czoła zasłuzonych dla Rzeczypospolitey potu krople mnie do tego stymuluią aby praca godnych zasłużonych w Oyczyznie była kompensowana płacą. Barki pracowitych dla Dobra Pospolitego ciężarami Rzeczypospolitey nadwątlone do tego mnie pociągaią abym toto ore mowił y perswadował azeby były nadgrodą sobie powinną podźwignione Jasne sprawiedliwosci swiatło kazdemu oddac co komu należy rozkazuie ktore ieżeli gdzie osobliwie w naszym ma bydź obserwowane Panstwie. Bo ieżeli koło roli pracu

iący

iący oraz za swoię fatygę od Bogini zboz należytą od
biera płac, cozmy rekompensy nam powinney bydź nie
mamy godni ktorzy około Dobra Pospolitego ustawiczne
znoszemy starania iuz nie styrpem ktory lecz obozieczným
bułatem sprzysiezone na naszą Oyczyznę karki usmierza
my, zwyciężamy y swoiey podbiiamy mocy, iuz niewodą
lecz słonego potu kroplami suchą dla przygrzywania
częstego natarczywych insultow ziemię skrapiaiąc. Je
zelic po bezdennym zegluiący morzu styrnik, kiedyz
tedyz portu dopływaiąc pożądanych intencyi obdaro
wany za fatygę nadgrodą bywa, cozmy niemamy bydz
ukoronowani wiencemptacy ktorzy zagle łodki Rze
czypospolitey do pożądanego szczęsliwosci portu do
prowadzamy ią od burzliwosci natarczywych zasta
niaiąc nie zaięczego Serca, zostaiący za Oyczyznę na
szę umierac zawsze gotowi otwarte piersi za Oyczyznę
pokazuiący kul y rażących nas posztrzał, niewzdry
gamy się, spodziewaiąc się ze nam za pracę palma
zwycięstwa y powinney wyrosnie płacy. Jakoz gdy
tak a nie inaczey dziac się będzie Oyczyzna na go
dnych niebędzie zbywac ludziach ktorzyby wieczną
upadaiącey Oyczyzny podporą zostawali O co ia głosu
mego zakonczaiąc dykcyą iak naygodnieyszych zy

czyć

czac Oyczyznie do podpory ludzi pokornym Sercem
supplikuię.

SERMO 8VUS.

W ktorey Marszałek podaie kandydata do Poselskiey funkcyi.

Zapatrzywszy się na liczne Imien y Osob WW. MPanow zgromadzenie, a niemniey teraźnieysze Woiewodztwa naszego czyli Izby tuteyszey zważywszy położenie, gdy W. Mciwych Panow w radach publicznych służących się do woli JKMci Pana Naszego Miłosciwego y Dobro Pospolite usilne podeymuiących starania widzę niechcę WPanom tak potrzebnych podupadłey Oyczyznie pożytecznych Dobru Pospolitemu, a pożądanych od dawnych czasow przerywać rad lecz będąc kochaiącym Oyczyzny Synem a czyniąc zadosyć temu do czego mnie moia pociąga funkcya, abym tym lepiey do dalszych obrad zachęcił WPanow, nieomieszkiwam powinszować całemu tuteyszemu Woiewodztwu z godnego powinszować Sejmikowania, z ktorego nie tylko przykład WPanowie daiecie innym ziemiom, lecz do tego z tąd iak wielkie ukontentowanie Senatowi, iak niewypowiedziana Panowi Rycerskiemu pociechę Tronowi Krolewskiemu przynosicie radość si mihi centen

mis

nis resonarent vocibus ora iednak dostatecznie wyra
zic nie potrafiłbym. Co gdy tak iest niemnieyszą czynię
sobie otuchę, że WPanowie y dalszy interessow swoich pro
ceder będziecie proznowowali, aby y ten byt pomyślny y
swoy odebrał skutek iezeli w czym to osobliwie w Posłow
ekcyi na Seym. Niewyrażam quanta molis iest ta fun
kcya gdyż wiadomo WPanom że potrzebuie optimum
virum dignum de consule nasci w czym gdy się zapa
truie na ich przymioty wszystkie te u WPanow znay
duią się, iednak gdy y JMści N. wszystkie te ma w so
bie więc JMci P. do tey z mieysca mego upraszam fun
kcyi będzie umiał pro gloria gentis et libertatis hono
re uymowac, się dogodzi myslom WPanow tylko go
chcieyąc swoim potwierdzieć zdaniem na tey go osa
dzaiąc funkcyi.

SERMO 9NUS

W ktorey Poseł pierwszy dziękuie za dobroczynnosc wyswiadczoną na teraznieyszym Seymiku temuż IMci nowo obranemu Posłowi Ich Mciow Panow Braci Szlachty y Dobrodzieiow.

Iakom to sobie wziął za naywiększą maxymę abym chę
tnie pełnił rozkazy WPanow w pierwszey maiąc reflek

xyi usługi Rzeczypospolitey, tak y teraz nieiestem tey by naymniey mysli abym się miał woli y zdaniu WPanow sprzeciwiać, Poselską funkcyą z wdzięcznym przyimuiąc Sercem. Jakoz w prawdzie czyli się zapatruie na godne Jmion y Osob WPanow zgromadzenie, czyli insze uważam okoliczności abym miał przystąpić do tey funkcyi non me tali dignor honore widząc się bydź do niey tak z familij iako z cnot y z zasług niegodnym iednakowoz abym woli y zamysłem WPanow czynił zadosyc podeymuię się tego ciężaru. A kiedy powinnego za ich mnie sprzyiaiącą y w teraznieyszey okoliczności łaskę niemogę uczynić podziękowania to przynaymniey zycie moie na dalszę usługi konsekruiąc będę chciał łaskę WPanow tym przynaymniey odwdzięczyc ze nietylko Woiewodztwa tego publiczne interessa ale tez y partykularne sprawy WPanow stanąwszy ante oculos czyli in facye Reipublicæ nieoziębłe promowowac y do skutku przyprowadzac zechcecie.

SERMO LOMUS.

Gratias agendo pro honore Mareschalcali.

Maiąc doswiadczony tot experimentis zyczliwy WMPanow affekt ktorego tempore inprasenti zprzeswietnego WMPanow

- now koła tanquam ex rota Fortunæ doznaię y odbieram coz bowiem znaczy podana mi w ręcę lubo niezasłużone mu ta Marszałkowska Laska ieżeli nie łaskę y osobliwsze WMPanow respekta ktoremi immeritus Patriæ na to subselium Marszałkostwa wywyzszony iestem dosc widzę zyczliwe WMPanow Serca ktorym nigdy zawdzięczyc niepotrafię iednak ze kiedy my in manum hic scipio porrectus a przez Wota od WMPanow konsekrowany niemogę tedy affectui fraterno contradicere lecz go maxima cum veneratione WMPanow ad manum odbieram za co gotowym będąc na kazde skinienie wraz chętnie odbieram Laskę y łaskę to wyrazaiąc ze perpetuus grati debitor hujus ero.

SERMO IIMUS.

Senator radzi azeby Rzeczpospolita uczyniła alians z iaką pograniczną potencyą dla pewney z tamtąd pomocy gdyby iaka była potrzeba.

Zapatrzywszy się na wypogodzony od Nayiasnieyszego Regnanta in hoc sanctuario WMWMPanow kongres w ktorym iako Jasnie Wielmoznych tytułow powaga, tak iasny ku Domu Oyczyzny zelus, intaminatis fulget honoribus, tudziesz zwazywszy nieustanne w promocyi Oyczystych swobod Pana Miłosciwego pieczołowanie, ktorym Regem

pa

Patremq gerit iako sobie ex incolumitate, y powitania Jaśnie Wielmoznych Wielmoznych WMWM Panow winszuię szczęscia. Gdy mi zas przychodzi teraz ex stallo meo fundamentalną załozyc propozycyą z ktoreyby Oyczyzna miec mogła bespieczenstwo, ten od WMWM Panow biorę głos ze sensu meo salvo iednak wszystkich WMW Panow wolnych Sentymentow calculo za naypierwszą do rady kategoryą a naywiększą do uszczęsliwienia Oyczyzny maxymę Auxyliarnego potrzebę Woyska bydz sądzę. Arma virumq cano. wszakze iezeli się godzi z cudzych procederow y ostroznosci mensuras własnego brac szczęscia sic fac et vives, ktorez tak bespieczne pod słoncem moze znalesc się Panstwo ktore tak Belluardami zmocnione wielkoscią ludzi y oręza obronnę miasto zeby bez luznego Woyska w łasnemu dufało bespieczenstwu, lecz się starac powinnismy abysmy u postronnych Narodow wielką rosneli extymacyą y tego trzymali się sentymentu duo sunt quibus servatur Respublica militum in hoste fortitudo et domi concordia, co tak trzymam po zgodnych WMWM Panow głosach ze Auxyliarne Woysko za staraniem ich, w polszcze obstalowane będzie, bo czy dalibysmy sobie ostatni

ka

kawałek chleba z nieznosnym od gęby wydzierac w
stydem niech to kazdy WMWM Panow zdrowym -
przeniknie rozumem a chybaby w sobie Serca nie miał
miłosci ku Oyczyznie miłosierdzia na braci, chybaby o
stawę Narodu estymacyą polskiego Imienia bynay
mniey nie stał, zeby iakim niedopomogł sposobem, a
przynaymniey zgodnym wraz z inszemi konsen
sem zawołał, zgoda na Aukcyą Woyska.

SERMO 12MUS.

Mowa kontruiąca.

Senator radzi azeby takiey aliancyi nie czynic z zadną po
tencyą, y wylicza wiele złego, ktore z tąd wyniknąc moze na
oppressyą Rzeczypospolitey.

Widząc zgodne na aukcyą Woyska WMWM Panow Sen
tymenta, a dotego nie nagłą widząc Oyczyzny potrzebę y
mnie by się zdało, nie zbawiennieyszego nad tą propozycyą
boc ten dobrze krolestwom zyczył, ktory powiedział in ar
mati militis manu est, quid quid voles, quid quid nolles, for
tunas et infortunia, ale drugiey dawszy ucho stronie, a sły
szac iak wszędzie duris premit in rebus egestas, woyska
aukcya zdaiemi się niepodobna tatwość, to uradzic, y liczne

woysko na kartach odmalowac Regimenty, ale na potrze
bną tak wielkiego ludu sustentacyą na konie rynsztuki
armaty, prochy, kule, barwy wyprawy porządki z kąd ze Rzec
pospolita pod ten czas gotową mieć może sufficyencyą czy
li między innemi czynnie pogranicznemi potencyami nie
zgody brac alians od iednej wziąwszy drugą na siebie za
iątrzyc y niby uarmowawszy się w siły na nich uderzyc
w takiey będąc cuspiyi aby z nas się mogł lepiey ura
gac malevolus Sąsiadow livor, Populus hii, edpit edi
fiare et non potuit consummare, niegroszem się zbroyny
waży żołnierz ani się kawałkiem żelaza kontentuie hic ani
mus, ale znacznego wyciągu kosztu, z kądze na to, iak ad ar
ma agere manus, kiedy sobie w ruinach Oyczyzna pomocny
dac nie może ręki z własnego kiedy incliga pauperias,
rebusq, inimica secundis wszystkim dogadza, pusc my ie
no za szpiega ucho, po całey Polszcze, iakie lamenta ię
ki, stękania, płacze, naszekania ubogich ludzi, resonat
magnis clamoribus ethes, tak mowię ze szczupła woyska
naszego garstka, et legis et brevis millionowym nieprzy
iaciół naszych imprezom Oczywistym Oyczyzny niebespie
czeństwom, zdolny dac może odpor ia zas abym się
przy swoim znaydował dostoieństwie iak nayleplszych

Rzeczypospolitey życząc sukcessow, upraszam WM WM Panow abyście z łaskawości swoiey chcieli dobrze zważyć: Quid valeant humeri quid ferre recusent.

SERMO XTIUS.

Senator radzi azeby na Deputacką Funkcyą nietylko Possessyonatow ale do tego gdyby naywiększey fortuny obierac.

Iezeli bowiem kiedy teraz osobliwie ut consulamus Patriæ nam samym prospiiamus zgromadziliśmy się do tego obrad sacrarium gravem każdy znas, nietak za prywatnym interessem iako w publicznej sprawie Oyczyzny agere Catonem nierozumiem iakoby z lepszym honorem Oyczyzny naszey y uszczęśliwieniem całego Dobra pospolitego bydź mogło, iako takich ile znacznieyszych Panow obierac y im znacznych powierzac Urzędow, ktoryby się starali z punktu obligacyi swoiey absq censura, szczerem sercem każdemu z WM Panow pro voto dogodzić, y to wszelkim promowowac usiłowaniem cokolwiek ad integritatem honoru Boskiego do dostoieństwa Majestatu JKMci do zachowania praw wolności ad secu

ni

ritatem powszechnych fortun przynalezato. Więc
darmo takich na tę Funkcyą promowowac ktorzy
chcąc swoią szczupłą fortunkę wielkiemi skarbami
uczynic bez administrowania swiętey sprawiedliwosci
y bydź z fawore tey strony y iey się akkomodowac
z ktorey się spodźiewa dalszego dla siebie profitu y trzy
maiąc się iakiego interessu bez słuszności y sumnie
nia gotowi przy nim obstawac wcale się tych wys
trzegac y oddalac od takich funkcyc aby nam co
postronne niemiały co wyrzucac na oczy Narody
iż niesprawiedliwie swoie utrzymuiemy interessa
bo by to było z wielkim nas wszystkich honoru
uszczerbkiem y całey Rzeczypospolitey konfuzyą
Ja zas głosu mojego zakończaiąc dykcyą doskonal
szym samychże WM Panow sentymentem y doy
zrałemu rozsądkowi zyczę Oyczyznie naygodniey
szych do podpory ludźi plura relinquo animo
advertenda.

SERMO IAMUS.

Mowa Kontruiąca

Trybunał koronny Jurysdykcyą y powagę Nayiasnieyszey

szego Maiestatu reprezentuiący azeby w swoich
kwitnoł y konserwował się ozdobach wielką z godnych
sentymentow WM Pana miecby mogł pomoc gdyby
według wniesioney od WM Pana propozycyi, ktora
iest taka aby na Deputacką Funkcyą by naymozniey
szych Possessyonatow obierac Ale ze zachodzą niekto
re reflexye do uwagi podane zaczym ia moy sen
tyment ktory bydz rozumiem od WM WM Panow nie
odrzucony, ze wszystkie rady y statuta Rzeczypospo
litey postanowione nieszkodząc w niczym wolnosci
ani tez drogi pokazuiąc do iakich kolwiek absolu
tnych rządow do zniszczenia Oyczyzny coby się stac
to wszystko mogło gdyby według WM Pana zdania
Panowie iak nayznacznieysi na Deputacką funkcyą
wysadzeni byli exkluduiąc innych w szczupłey
fortunie swoiey zostaiących ale zasłuzonych kto
rzyby mogli lepiey administrowac Rzeczą pospoli
tą zachowywac prawa y inne dla uszczęsliwienia
Rzeczypospolitey wynaydywac sposoby niemaiąc zas
inszego sposobu aby się mogli na taką wyniesc fun
kcyą wnoszą sobie æmulam æqualitatem chcą eminere
nad drugich iak w kredycie u całey Rzeczypospoli

tey

tey tak w rowney z niemi chcąc zostawać funkcyi iż się tam niczego nie trzeba spodziewać iako proximam libertatis ruinam. iak opisuie Lukan chcąc wyrazić co się stało z Rzymską Rzeczpospolitą. Non potuit ferre Cesarve priorem Pompeius ve parem. Z moiey zas strony życzę iako nayleprzych y skutecznych rad Rzeczypospolitey iż czyli to WM Panowie na moim czyli też na przeciwnym przystawać będziecie sentymencie o to się bynaymniey nieurazę byle Dobro pospolite ocalało y wolności w niczym z mniey szona nie była.

SERMO 15TUS

Senator radzi azeby dla zagęszczenia chandlow od Rzeczypospolitey kupcom aggrawacyi nie czyniono; przez wybieranie wielkich ceł y azeby procz co do skarbu Rzeczypospolitey dawac powinni niko mu więcey po drogach nic opłacali się.

Niewiem coby z lepszym Oyczyzny naszey bydź mogło tylko to w zobopolney radzie y iednosci medium tego po nas wyciąga, gdy inne wynayduiąc Rzeczypospolitey skuteczne sposoby ten takze na swoim mogli utrzymać zdaniu aby w Oyczyznie naszey iak naywiększe zagęszczały handle Bo ktoz nie przy

znd

zna z iakim to będzie u szczęsliwieniem Dopra pospo
litego z honorem całey Rzeczypospolitey z profitem
y coby publiczne ukontentowac mogło desideria z
czegosz wyięczony skarb Rzeczypospolitey ziewa
ieżeli nie z podupadłych dochodow czynszow intrat
ktore bywac zwykły przez nieugęszczanie han.
dłow więc się temu dziwic nie potrzeba bo kupcy
nie smieią się odwazyc sprowadzac towary dla nie
dyskretnego po drogach wsiach zdzierstwa za ktore
Bog krolestwo całe karze Gdy zas na to nie damy
baczności zapewne tam co raz większe a większe po dro
gach będzie kwitnęło zdzierstwo bo ktokolwiek cho
ciasz nienależący na swoy będzie wybierał profit.
Nie inny zas moy umysł tylko ten ktory iako wszy
stkich WMPanow za Serca chwyta tak ad unionem
animorum do wsparcia Oyczyznie potrzebnych chan
dlow łaskawie prowadzi y nie wątpię po WMPa
now dalszych teraznieyszego Seymowania procede
rach, gdy to paterna dextera conformari zechcecie ile
tych moią weneruiąc unizonością ktorym szczera przy
znaie prawda vestrum Respublica consilijs opibusq
vester.

SERMO 16TUS.

Senator radzi azeby dla konserwacyi Panstwa w całosci niepozwalac zadnym Herezyom szerzyc się y z swoiey Religii miec exercitium.

Tęsknione całey Rzeczypospolitey prayrnienia pożądana Waszey Krolewskiey Mci przytomnosć zupełnie nas nasyta y gdy nam oraz w czerstwym zdrowiu widzieć wi tac łaskawego Pana sprzyiaiące pozwolity Nieba, iako sobie ex Jneolumitate y powitania Jasnie Wielmoznych W MPanow winszuię szczęścia. Tak z tąd niemniey obrad dalszych dla Oyczyzny naszey formuię sukces. Znaci się ieszcze na to nie Prowidencyi Boskiey z nayduiemy kie dy nam y Bog czasu tempus acceptabile dies salutis y Nayiaśnieyszy Regnant tyle do publicznych obrad pozwala momentow abysmy mogli dla utrzymania w niczym nienaruszoney Oyczyzny naszey rebus sic currere lapsis Gdy mi zas przychodzi teraz ex statu meo fundamentalną założyc propozycyą z ktorey by Oyczyzna nasza miec mogła bes pieczenstwo ten od WM Panow biorę głos, że sensu meo salvo iednak wszystkich WM WM Panow wolnych Sentymentow calculo za nayprzewszą do rady kategoryą a nay większą do uszczęśliwienia Oyczyzny naszey ma xymę bo ktoż może lepiey do pomoc Dobru pospolitemu względem zachowania pokoiu y zgody ktoraz bydź

moze miedzy obywatelami wyniosłey Ozdoby dziel
nosc, ktoz bowiem utrzymac moze wiernych y zyczli
wych sobie Obywatelow w prawdziwey przyiazni y
miłosci trzymaiących się iezeli nie iednosc Religij ci się
gotowi uiąc za honor zwłaszcza kosciola Bozego go
towi go barkami swoiemi podeprzec gotowi za Honor
Dobra publicznego gotowi się na ostatku wspomaiąc
bronic ratowac gdyby y zycie utracic maią sobie za ho
nor estymacyą dla Religij Jako nieiedemu wiadomo
iakie się zagęsciły w tych Krolestwach rewolucye An
gielskim Szwedzkim Francuskim Węgierskim y innych
Panstwach Niemieckich iakie krwi rozlania a to
szczegulnie dla Dyssencyi względem utrzymania Re
ligij. Bo oni chcą utrzymac pod pretextem swoich
swiątobliwych ustaw y szukaią swego interessu chcąc
sobie nawyzsze przywłaszczyc rządy. Jz gdyby się
trafiła z iaką potencyą od Wiary S. Katolickiey od
szczepioną do odprawienia woyna tedy pomięsza
ne woysko katolickie z Dyssydentami zwłaszcza Prze
dnieysi y kommendę maiący nad Zołnierzami Offi
cierowie niebędą szczerze obstawali przy swoim Pryn
cypale w Wierze S. katolickiey zyiącym, ale bardziey
swoim Dyssydentom sprzyiaiąc gotowi zdradę uczy
nic y ruinę Panstwu. Coz iuz będzie po prawach nie
tylko

tylko Duchownym Osobom służących ale y Swieckim: co po przywileiach co po statutach kiedy wszystko to studia et opiniones priwatorum zepsowac y podnosic pro arbitrio suo będą mogły. Więc Patrzcie WMPanowie co tu dałey za tym idzie kiedy ci tak zakamieniali w swych intentach ludzie na wiarę powszechną na Osoby Duchowne na sługi Boze na kosciół iego następuią y w niwecz prawie obrocic go chcą. Zaczym WMPanow y Braci naszey prosimy y iako naypilniey usiłuie my abyscie WMPanowie priwata wszystkie studia na stronę odłożywszy pilno tę sprawę wzieli przed się y umiarkowanemi animuszami weyrzeli w to co uraża Pana Boga wszechmogącego chwałę iego Swię tą a potym y nas sługi iego y tak te rzeczy naprawo wali y leczyli coby była z pomnożeniem chwały Jmie nia Jego swiętego z zbawieniem Dusz ludzkich z ochro ną praw koscielnych a nieśmiertelną chwałą WM WMPanow.

SERMO ATMUS.

Marszałek limituie Seymik

Iako od manudukcyi sprzyiaiącey ręki Boskiey te się nasze zaczynały consilia, tak się y teraz za manu dukcyą Boską niechay szczęsliwie zakonkluduią. Po

winnismy sobie to miec za szczęscie ze nam się te con
silia zaczynaiące y konkluduiące stały sub auspiciis
szczęsliwie Panuiącego Monarchy. Pana Naszego Mi
łosciwego. Muszę tu WMWM Panom in hoc publi
co Theatro podziękowac za zgodę et unita corda.
serc Braterskich w roznych okolicznosciach y konjun
kturach ze niemaiąc względu na prywatne interes
sa cokolwiek by nalezało ad commune bonum a pryn
cypalnie co z honorem całego Woiewodztwa y Rze
czypospolitey bydz mogło, z konkludowac raczyli a o
raz przepraszam WMWM Panow iezeli co kiedy
do nieukontentowania z Funkcyi moiey bydz mo
gło, niech to Braterska Authoritas nieudolnosc mo
ia pokryie gdzie activitate zupełnie służyc mi nie
przyszło teraz milczeniem veniam precor dalszym
WMWM Panow insynuiąc się affektem.

Finis Coronat
Opus.

PARS SECUNDA

Varias Epistolas, et Sensus breves ad Familiarem Sermonem Valituros.

In Se

COMPLECTENS.

EPISTOLA

In qua Amicus Amico gratulatur Nativitatem Christi Domini

Nazaszczyt zyczliwey Propensyi y powinnosci moiey obfita mi się podaie Materia, kiedy donec uno capite obowiozanemu per vicarium, godzi się calamum WPana venerari, y dorocznym obrotem powracaiącego dnia Nowo Narodzonego Zbawiciela Animitus Powinszowac. Przystało by wprawdzie Harpocratico silentio premere vocem kiedy niestworzone Słowo w niemowlęcych milczy członkach. Nieprzeto iednak muto senatori calamo Funkcyi zakaza

no

no y zyczliwo nie odzywać się kongratulacyą. Za czym Arca
nis ktore dawno revolvo dosyc czyniąc votis dzisieyszey win
szuię Solennizacyi, oraz azeby Nowo Narodzony Zbawiciel
Successus successibus addat y następuiące przedłuzonym
komputem lata pomyslnym przeplatał szczęsciem szcze
rze z przyiam.

RESPONSORIA AD PRÆCEDentem

Miałbym Przyiacielskie WPana Anticipare Vota iako plu
ribus łaski y dobroczynnosci obdarzony proluvijs y Nowo
Narodzonego Boga Infantilibus ligatum Fascijs WPanu
powinszowac. Ale ze mnie WPan suis praeoccupavit
votis przy Nowo Narodzonego Zbawiciela powinszowaniu
tylko eadem refundo vota y reciproco affectu za zyczliwą
WPanu podziękowawszy kongratulacyą Nowo Naro
dzonego uprzeymie zycze Boga, azeby ten Fascijs liga
tus pozwolił WPanu uno omnia fausta tenere modo
y złote fortuny zbierac zniwo czego uprzeymie zycząc
Pisze się.

EPISTOLA

In qua Amicus Amico gratulatur Festum.

Dla niesposobności moiey niemogąc w tym profi
towaiu szczęściu, azebym w lidzbie życzliwych Przyia
ciół iego sam przytomny powinszowanie złożył
wota, przynaymniey y listownie z oświadczeniem
szczerych ustug moich excurro in applausum do
rocznego Festu Imię Wielkiego Wodza Woysk
Niebieskich acz niezdolne na wychwalenie godno
ści iego usta, na obszerne iednak sposobi wota kto
re z tysiącznemi dobrze życzących Przyiaciół mie
szcze życze azebyś WMPan sub auspicijs zwycięskie
go Imienia swego Fortunne sukcessa y które godne
mu Imieniowi przyzwoite za honory miał sobie
powolne a iako w czerstwym zdrowiu ten Festo do
roczny WMPan odprawuie, tak przy nie ustaią
cych Błogosławieństwach Boskich tunc lætitiâ di
em dłuzey niz przez setne lata, plenus fortunâ mu
neribus obchodził a mnie tym na zawsze udarował
honorem, azebym codzien nie w nieodmiennym
affekcie y łasce iego zostaiąc był nayspierwszy
woli iego y rozkazow executorem.

RESPONSORIA AD PRÆCEDENtem.

Mam to sobie pro rato et grato iakobym samego WMPana godnosc w domu moim pozyskał, gdy zyczliwe powinszowanie Swiętego Patrona mego z ukontentowaniem czytam; a ile swiadomy roznych interessow temu się bynaymniey nie przeciwie ze WMPan iako w liscie swoim namieniasz przytomnoscią swoią nie uszczęsliwił tak mnię iako y wszystkich Jchmciow na mnie łaskawych y w domu moim obecznych i ten czas ktory WMPan obrał sobie na wyrazenie zyczliwych apprekacyi moze ze był z iakim uszczęsliwieniem y opoznieniem majoris momenti zabaw WMPana co mi tym większą iest pobutką do powazania y odwdzięczenia prawdziwego affektu iego, y przyiazni przynalezy mi tu tylko iak za podiętą fatygę tak y pamięc na mnie nie zasłuzonego sługę swego nayglębsze złozyc podziękowanie. Co w tym większą czynię ochotą im bardziey uznaię się bydz zawsze potrzebnym łask y respektow iego, Swięty moy Patron, w ktorego ręku aequam bilancem sprawiedliwosc Boska złozyła, niechay in pondere et mensura pomyslne dla Osoby iego odmierzy

Sukcessa a dla mnie gotowość do pełnienia każdych ro
zkazow iego zostawaiąc mam się bydź z głębokim
respektem.

EPISTOLA

In qua Amicus Amico gratias agit pro beneficio recepto.

Wiem dobrze że gratiæ gratias exigunt złote łask fon
tany z ktorych pleno czerpamy alveo niezwiędło
wdzięczności Koroną Koronować trzeba wyczerpa
łem y ia e septemplici obfitych łask WMść Pana
Nilo uberiores gratias w nowo odebranym dobrodziey
stwie ktoremi stimulum addit ut nova coronationem
gratitudinem. Że iednak impari sorte libertati W
Mść Pana digne gratus być niemogę tego sobie przy
mniey życzę abym mogł dignus gratijs vivere et esse
do wszelkich iego na każde skinienie usług. Ktorego

EPISTOLA

In qua Amicus Amico gratulatur Festum Patroni.

W wielkobym popadł exkomunikę sæculisq; in au
ditu comitterem scelus gdybym Festu Patrona
WPana cui reverentia onego nieobchodził ktory
prawdziwie iest Festum ad Populum a barziey

tym

tym ktorzy to sinceri cultores amicitiæ obligowa
ni sub præcepto swoiey zadośc uczynic obligacyi z
naiąc się y ia do tego zem iest Amicus usq ad aras.
Lubo in ordine ultimus przeciesz primo et princi
paliter singulari cordis pietate chciałbym ob
chodzic uroczystosc Imienin WPana. Poniewaz sa
me mi Przyiacielskie remonstruię rubrum aby ten
dzien niebył u mnie deferia præcipue tedy adoro
magnum cultum WPana zycząc aby to Imie u
czyniło WPana wszystkich fortunnych Imion No
minatem gdzie się tez przy tey WPana uroczystosci
præcatorias czyli raczey apprecatorias absolvere pre
ces ut festos semper et sine nube w długie lat prze
ciągi ducas dies ktore in votiva cordis gdy rysuie
tabella samego mnie zapisuie WMPanu.

EPISTOLA
Familiaris ad Amicum.

Quanto te amore prosequi officium meum du
xerit qui te puto primum amicitiæ locum tene
re non dubita quin tibi essem carissimus hæc
a me necessitas postulat ut semper tuis man
datis obsequar quem ad modum Nullius boni

sine

sine otio jucunda possessio est. Nunquam me
tanta amplexa est felicitas tam longo temporis in
tervallo ut potuerim acquirere a MDV. Literam
quam cum pro funda animi demissione expe
ctavi habens cum MDV. necessitudinem ipsemet nunc
scribo profitendo me nunquam ab dstimatione
MD sud recessurum Debitd venerationis cultum in
limine ferens nil aliud habens ad exprimendum
solum ut sim inscriptis in Cathalogo Amicorum
MD sud ausus sum exploratricem apellari li
teram quam dum in tesseram incorruptd mitto
amicitid reciprocam d MD sua prestolor cujus
me affectui insinuo.

RESPONSORIA AD PRÆCE

Cum summa animi sum affectus lætitiâ et pro
principali duco mihi honore cum video affabilita
tem sinceritatis MD. sud cum bono de mi animi
corde. Stimulum mihi addit ad exolvendam hu
millimam pro hoc gratiarum actionem pro
pter quot viarid affectus mei pagina quam
pono in adorationem Personæ ejus loquatur gra
tiis

tias cum hac attestatione quod semper memorabo prdstitd gratid simul in simili actu habens o bligationem ad exolvendum semper curabo ut recenti feram memoria favorem MD sud sint iste qui sum.

EPISTOLA GRATULAToria.

Novi Anni S.S. Papæ.

Habeo ex quo in gaudia consluere qui tanto prdditus fortunato tempore ut indigno haractere Sanctitati Vestrd queo congratulationem inferre, fas quidem est ibi in applausum excurrere ubi summd prdsidium tenent gratid sed dabis veniam Pater Sanctissime, nisi me tua benignitas in debitum excitaret homagium non auderem congratulari. Igitur ad novum annum novos Sanctitati Vestrd importo successus. ita ut in longdvam annorum seriem faveant ne unquam funestam patiantur eclipsin.

LIST

W ktorym uprasza Xiązecia IMCi Kardynała IMci

NN aby wniosł za nim supplikę do Krola aby mogł bydz iemuz niektory Wakans konferowany.

Eminentissime Cardinalis Protector mei gratiosissime.

Niegodną litery moiey legendą oczu WXMCi Dobrodzieia nie smiałbym fatygowac, prywatnym literalnego karteluszu adressem publicznemi obciązonego Rzeczypospolitey y Oyczyzny naszey trudnosciami nie wazyłbym się inkommodowac Protektora y Dobrodzieia, gdyby mi do tego calcar et stimulum nie dawał respekt dla wszystkich y miłosierdzie Waszey Eminencyi. Jakoz nie wątpie azebym miał na moiey oschnąc nadziei, gdy się nie gdzie indziey udaię tylko ad gratiam scilicet Joannem przy ktorym otuchę dobrą y stateczną sobie czynię ze grato animo WXMci Dobrodzieia moia będzie przyięta litera, ktora w krotce potym suum sortietur eventum gdy JOMCie Xiąze Protektorze y Dobrodzieiu za mną wniesiesz do Nayiasnieyszego Pana Miłosciwego instancyą mnie protekcyonalną przy przytomney swey szczodrobliwosci manudukcyi podaiąc rękę. Nie upraszałbym prœmiatricem od WXMci Dobrodzieia dexteram gdyby po mnie krwawe

dla

dla Dobra Pospolitego poniesione zasługi moie tego po mnie niewyciągały ktore iako wiadome WXMci Dobrodzieiowi są tak chciey ie przed Oczyma Krolewskiemi remonstrowac azebym był dignus operarius mercede mea. Po odebraniu tey zas funkcyi iezeli przed tym chwalebne dla Oyczyzny z ktoremi się nie szczycę zasługi moie były tym chwalebnieysze zostawac będą gdy się nie z konkluduią chyba z konkluzyą zycia mego. Dalszą nie chcę inkommodowac WXMci Dobrodzieia słow moich kategoryą teraz tylko temi do WXMci Dobrodzieia dykcya moia peroruie słowy in Te Domine confido in Tuis manibus sortes meae chcieyze tedy WCXMcy Dobrodziey mnie w swoiey miec protekcyi chciey łaskawie przed Tronem Maiestatu Krolewskiego moy promulgowac interess Jako tego ktory donec mu splendidi tenebris mortis non claudentur ocelli iest nec zawsze.

LIST.

I.O. Xiązecia IMCi Teodora Potockiego do

Krola Angielskiego oznaymuiący smierc Kro. la Polskiego z łacinskiego na Polski przetłumaczony.

Iakbysmy życie ziązat pod ktorych cichym y tashawym zostawalismy rządcom naymilsze y nayksztowniey sze bydź życzyli sobie gdyby to za ludzką nasza stac się mogło kooperauą serc życzliwych uprzy mą przychylnosią raczi bysmy Im iegoż przydu zyc, ktore Nayiasnieyszemu Krolowi Augustowi drugiemu dnia pierwszego Lutego od czartuiących na naszą szczęśliwosc y czasu spokoynosc smierci furyi skrocone o czym nie mniemalismy tym bar dziey teraz iestesmy przerazeni y smutne bardzo na ludzi umarłych spoyrzenie publiczny tudzież zal wszystkich smutną okryie pomroką Płacze Or fanskie Krolestwo Straconego Krola takiemi utalen towanego cnotami ktory gdyby był iak naydłuzey zył pragnienie siebie w nas bez zadnego wstydu u mnieyszyłby. Rzecz pospolita nasza temi czasy nayzatosliwsza ani wie iak wiele rzecz potrze bnaby była w teraznieyszey okolicznosci zewnętrznym bydź wsparta dobrem, ktorego od Maiestatu Wk Mci względem dawnych z tym Krolestwem przy

ia

iazni usilnie prosi dosyc szczęsliwego y przykrosciom wszelkim mocnego siebie przyobiecuie iezeli na takiego Krola ktorego sławą cały napełniony Swiat zyczliwe zasłuzy godnosci.

RESPONS

Na tenze list Od Krola Angielskiego.

Ordynowaną do mnie załosliwie smutku y bolesci w sobie zamykaiącą nowiny waszą literę dnia 20go Miesiąca przeszłego w Warszawie z wdzięcznym przyiołem Sercem z ktorego gdy niepocieszną przerazaiącą serce ludzkie wyczytuię gazetę wielkiey dla ozdoby y podpory Oyczyzny szkody, dla sędziwych przeswietnego Senatu obrad przezroczystemi promienmi swiecącego Oyczyznie przed tym a teraz cieniem smierci zagaszonego luminarzu zgromadzonym stanom iedynego serc ukontentowania całemu swiatu utraconey pociechy załuię Same kazdemu iawne cnoty Nayiaznieyszego Krola nietylko nas ale tez y inne postronne nazyc do załosci pobudzaią ktore lubo iuz po smierci iednakowoz zywym go

czynią

czynią, chwalebne iego uczynki w pamięci wiekopomney zostaiące Jego mieć w swiezey rozkazuią mysli ktorego cnoty opisać żadne niepotrafi pioro, czyny opowiedzieć zaden na to niezdobędzie się ięzyk gdyz ile w morzu piasku ile w wodzie kropel tyle w nim kazdy cnot mogł wyliczać. Utraciła Europa obserwuiącego statut wolnosci obywatela podcieła obozieczną kozą miłego w wszelkim rządzie Ameryce przyiaciela Afryce Asyi podobaiącego się w wszelkich postepkach sąziada smierc w swoie zabrała progi o ktorym ze nam W. Panstwo donosicie ze o dawney nie zapominacie przyiazni dziekuiemy my tez expressyą naszego pokazuiąc affektu Posła do nich wyzyłamy ktory o naszym affekcie opowie Sukkursie iezeli iakiego potrzeba wszelkiego załowac niebędziemy a teraz piszemy się bydz.

LIST

W Ktorym Senator do Senatora pisze zaprasza iąc na Seym do Grodna.

Nie insza litery moiey okkazya, nie inszy kartelusz
wego charakteru assumpt tylko ten abym z wro
dzoną Braterskiego affektu oswiadczył się W. Panu
uprzeymoscią czego gdy personalnie wypełnić nie
mogę literę tedy moię zasyłaiąc W Panu trybut po
winney wypłacam obligacyi, Jego łasce Braterskiey
y dawney przypominaiąc się przyiaźni. Lubom
zas domowemi wielce iest obciążony interessami,
ktore mi ani na krok coż dopiero na tak wielką
podroż ruszeć się nie pozwalaią od siebie iednakowoż
gdy częścią dla woli Jk Mci Pana Naszego Miło
sciwego częścią dla interessow publicznych sta
wać na Seym blisko przypadaiący w Grodnie mu
szę więc ażebym tam Jegoż przytomną obecnosc
mogł mieć upraszam, ktora iako całey ile pod
ten czas iest potrzebna Rzeczypospolitey tak o tym
nie wątpię że na niey nie tylko mnie ale też wy
gromadzonym obywatelom sąsiedzką z W Panem
certuiącym przyiaźnią zbywać nie będzie. Czas
bowiem teraz ten nadchodzi w ktorym zdrowe
rady W Państwa mogą iuż wielce na sytuacyi

ostabiata Oyczyznę naszę do pierwszego przyprowa
dzie zdrowia, czas ten nadchodzi w ktorym upada
iącą Oyczyznę mozecie W Panstwo nieprzetoma
nemi głow uczonych radami podeprzyc y stato
stac ieyi podporą, czasu tego nie insza nastąpuie go
dzina w ktorey złomany zgwałcony praw Rzeczy
pospolitey y konstytucyi statut do pierwszego mo
ze bydz przyprowadzony poszaniowania, czas ten
nadchodzi w ktorym obrona Rzeczypospolitey le
piey bydź moze obmyslona lepsze rządy Woyska
Koronnego zaktuduiąc. Czas ten nadchodzi w
ktorym czego nie mogły iuż tylo rakie przez
niezgodliwe Braci głosy zerwane dokazac sey
my to moze una hora moderna efficere quod
diuturnus inceptus negaverat annus Rzeczy
pospolitey herbam ad florem przyprowadza
iąc rządow, co wszystko gdy bez Osoby W Pana
stac się nie moze wiem ze swoię w Grodnie darmo
iak gosciom przytomnym tak y mnie prezencyą
ktorey avidissimo cultu na tamtymze mieyscu
wyglądaiąc przy złozeniu nayuszonej submissyi

z naygłębszą weneracyą piszę się bydź.

RESPONS

Na ten ze list.

Za wyrazoną przez ktorę uprzeymosc powin
ne dzięki czyniąc Wac Panu piorem kiedy okry
slic moiey przeciwko W. Panu zyczliwosci y przy
iazni niemogę, w sercu dalsze mego affektu zacho
wuie znaki, ktore iako nigdy ukryte przed Oso
bą W. Pana nie zostawały tak y teraz kiedy mi
swoię wyrazaiąc unizonosc do mnie fatyguiesz
rękę z naygłębszą weneracyą powtornie dzięku
iąc za ten uczyniony respekt dawney przyia
zni y ligi między sobą ieszcze w niemowlecych
latach zabraney nie zapominaiąc gotowego do
wszelkich usług do wszelkich rozkazow mnie
dla siebie wynaydziesz przyiaciela. Jezeli mnie
do tego wiele moia godnosci pociąga obligacya
osobliwiey iednak gdy mnie rozkaz W. Pana li
stowny do tego stymuluie abym na Seym w
Grodnie stawał, ktory iako sobie mam za nay

przyneypalnieyszy interess tak iegoz nie zaniedby
waiąc stuzuiąc się do Woli Wac Pana pospieszyc
do Grodna zechcę abym się tam lepiey ustnie
w wszelkich moich interessach rozmowił z
Wac Panem y iego nacieszył się obecnoscią. Ra
cye ktoremi do podrozy pociągasz mnie Wac
Pan są mi bardzo miłe ktore zeby tylko a
nie insze na Seymie w Grodnie proponowa
ne y promowowane były. Czas Wac Pan
sądzisz ten w ktorym przez zdrowe Senato
row rady moze bydz podniesiona y podzwi
gniona Oyczyzna nasza czego ia zycząc so
bie kollegow moich inszych całemi siłami do
tego animowac będę lecz day Boze aby się
przeciwnym nie działo sposobem to iest aby
smy przez niezgodliwe głosy y rady nasze
podupadłą Oyczyznę do ostatniey nie przy
prowadzili kleski Taka bowiem w naszey Pol
szcze dzieie się bez poboznosc ze iezeli cokolwiek
podniesiemy Oyczyznę to dla tego azeby całe
dzieło iey cięzey ab alto cadat casu graviore

ruendo. Czemu ia zabiegaiąc całe siły tam przybywszy na to tozyć będę abym przy dosztym Seymie z inszemi Kollegami moiemi mogł Dobru Pospolitemu moią radą prodesse non obesse co wyraźniey będzie wiadomo każdemu gdy będę nie ozięble promowował Rzeczypospolitey interessa z czym się oświadczaiąc przy wyrażeniu moiey submissyi z wszelką weneracyą iestem.

LIST.

Senator do Senatora pisze aby utrzymywał propozycyą na Seymie względem aukcyi Woyska

Ieżeli za insze niezliczonych tak Dobrodzieystwa nieskończone Bogu czynić powinniśmy dzięki osobliwszą iednak Panu Zastępowi winni iesteśmy modlitwę ze za iego prowidencyą w zdrowiu czerstwym przy pomyślnym sukcessie seymowań Rzeczypospolitey szczęśliwie prowadzić możemy interessa. Od Boga który początkiem y końcem wszech rzeczy nazywa się szczęśliwy

mozemy dla Oyczyzny tuszyc sukcess ze interessa Rzeczypospolitey szczęsliwie zaczęte do pożądane go będą doprowadzone konca. Między ktoremi gdy tez y ten interess promowowac aby aukcya staneła Woyska zamyslam upraszam abys Wac Pan chciał nie tylko mi do tego swoią do pomoc radą, ale tez inszych do tego pociągac aby na to zezwolic chcieli. Jakoz kazdy Dobro Pospolito kochaiący przeczec temu nie będzie Zabiegac bowiem zawczasu potrzeba złomic aby nas postronne nacye bez bronnych swo iey nie podbity Oyczyznie zawczasu nam o aukcyi Woyska myslec potrzeba, co Wac Pan łaskawoscią swoią utrzymasz to ze aukcya Woy ska przez staranie iego z inszemi w Polszcze ob stalowana będzie O co upraszaiąc Wac Pana z wszelką weneracyą pisze się.

RESPONS

Na tenze list

Iakom się niegdy nie wzdrygał rozkazow Wac

Pana tak y teraz moiego w tym nie umknę starania azebym mogł się moią usługą nay przod Oyczyznie a potym Wać Panu przy służyc. Perswadowac inszym JchMciom ze chcę aby zgodnym swoim głosem czyniąc to nayprzod dla podpory Oyczyzny a potym dla przyiazni Wać Pana zezwolili na ten interess y iego potwierdzili propozycyą w czym iakom ię raz obiecał tak w tym moie staranie będzie abym interess ten do skutku mogł przyprowadzic z czym oswiadczaiąc się iedno staynym na zawsze sercem iestem.

LIST

W ktorym Syn Oycu winszuie Patrona Swiętego.

Doroczny festu Patrona Swiętego rekurs ie zelic spoione nieodmiennym przyiazni affektem sąsiedzkie serca do winszownych applauzow postronne nacye do wesołych apprekacyi, z godne y godne pobliską certuiących affektu kon

testacyą

testacya Brati y Dobrodzieiow imiona do mi
tych przy głosnym powinszowaniu pociąga o
krzykow coz dopiero mowić o Synowskiey pro
pensyi, ktora aby trybut powinney wypłacita
obligacyi z appreharsem Rodzicielskiey powa
dze przyzwoitym pospieszyć nie zaniedbywa,
przez literę wyrazone wotum między inszemi
pierwsze w sercu Rodzicielskim lokuiąc. Abys
Wac Pan. Dobrodziey przez interessya Patrona
Swiętego iak naydłuższe dla ozdoby Imienia
swego, dla podpory Oyczyzny długoletnie, dla
Senatu pociechy stoletnie, dla przyiacielskich
affektow Nestorowe przepędzał lata przy
ktorych stała zdrowia niech służy czerstwosc
omylne fortuny losy niech się do zamystow
stosuią y woli Wac Pana Dobrodzieia abys
Wac Pan dobrodziey w zdrowiu czerstwosci
w zyuia długoletnosci zostaiąc mogł mi dac
do wyższego godnosci stopnia promocya ktorey
ia z łaskawego respektu Rodzicielskiego oczeki
waiąc przy upadnieniu do stop Rodzicielskich
pisze się bydź.

LIST

W ktorym poufale ieden drugiego napo mina azeby się rządził według własnego sumnienia y na niczyiey łasce nie fundował się.

Niepocieszna gdy mnie przez roznych Jchmo sciow relacyą dochodzi nowina o nie dobrym powodzeniu sukcessow Wac Pana to iest ze wielce zturbowany w ciężkiey zostaiesz afflikcyi iakabym zatosmemu Sercu Wac Pana mogł zastac konsolacyą iako strapionemu życiu mogł ofiarowac ochłodę żadney nie wynayduię, lecz Wac Pana po dawney szczerey przyiaźni napo mnice przyiacielskim Sercem zachęcę abys:|: lubo żadney do tey alteracyi okkazyi bydź nie widzę, iednakowoż:|: pewney do tey. Zatosci pro wadzącey zaniechał. rzeczy to iest inszych na dęty duchem abyś Wac Pan cudzą radą swoy nie posilał umysł y na cudzy nie spuszczał się respekt. Tey bowiem okoliczności okkazyą mitego zamysłom Wac Pana nie pozwala spo

czynku

czynku, to Wac Pana do wszelkich interessow
niesposobnym y zatosnym czyni co gdy słucha
iąc przyiacielskiey perswazyi porzuciss y z swe
go wyrzyguiesz serca ia Braterską Wac Pana u
pewniaiąc miłością biorę to na siebie ze wszel
kie przeszłe nie ukontentowania y zatosliwe
czasy w wesołe stusuiące się do zamysłow Wac
Pana pomyslnych szczęsliwosci zamienią się
sukcessa. Bo ktoż kiedy do wyższego godnosci da
iący stopnia do piot swego, na swoiey nie zawodzi
się im prezie ktory nie według swoiey rządząc się
woli przez cudze głowy siebie samego do tego nie
przykładaiąc swoie promowowat interessa y
dalszy proceder życia swego na cudzey często
omylaiącey zakładat łaskę, ktozby mowię tak
nader wielkim był udarowany szczęściem kto
ryby cudzą żyiąc radą mogł na swych nie
osychłe zamysłach y wszelkich pomyslnosci
pożądanym ucieszyć się skutkiem. Rzadki przy
znam się w licznej kwocie znaydzie się taki
ktoryby nie na swoiey ale na cudzey radzie
polegaiąc mogł bez wszelakich zatosci smut

ku

ku y cierpliwosci mogł widziec się bydź u
częstnikiem niektorych wesołow nieieden to iuz
pod cudze respektuiącey łaski podlatuiący
szkrzydła swoiego nie trzymaiący się zdania
dobrze iest za to skarany gdy nie tylko z for
tuny swescia honoru estymacyi gdy nie tyl
ko zdomowych ruchomosci ale tez y z same
go częstokroe nad ktore nic mu milszego nie
iest zycia ogolocony został nie iednemu da
ły się we znaki respekta Panskie gdy mu
miasto przyczynie umnieyszyły szczęscia, z
wszelkich wysuwaiąc go dostałkow. Słynie
do tych czas ieszcze po całym swiecie owego
starodawnego Wierszopisza perswazya czy
li przestroga ktora iuz nie przez iednych lecz
iezeli nie przez tysiącznych te niesliczonych
prawdzi się ludzi ze Gratia magnatum ne
scit habere statum. Nigdy się roznych chwy
tac nie trzeba sentymentow zawsze się swe
go radzie potrzeba rozumu na cudzey nie
funduiąc się łasce gdyz to pospolite przy
słowie niesie ze na czyim kto zwykł worku
iezdzi

iezdzie tego tez swoiey nie będąc woli pioszkę
opiewac musi. Na nikogo okiem spoyzierac bio
rąc od niego radę nie powinnismy na wła
sne nasze sumnienie wzgląd maiąc niczy
iey słuchac nie powinnismy rady abysmy
ciche w swobodnym pokoiu zycie prowadzic
mogli. Cudze zdania powierzchownie tylko
zwykły nieiaką pokazywac kontentecę na
czas krotki myslom ludzkim czyniąc nieiaką
rozrywkę, w samey zas rzeczy wielką senu
ludzkiemu zadaiąc ranę piołunem y zołcią
staią się. Jako koło drugich kruszczow bawią
cy się nemiesnicy im głębiey drogie zyły y
podłe wykopuią kruszcze tym ieszcze drozszych
bez wątpienia spodziewaią się kamieni swo
iey radząc się a nie cudzey mysli, tak kiedy
ktona fundamencie łaski cudzey swoie za
kłada przedsiewzięcia częstokroc zadosyc wo
li nie czyni swoiey. Jako wody swym natural
nym płynąc biegiem zawsze załozoney sobie do
chodzi mety, wior zas na wodę rzucony ze iuz
nie swoią wolą lecz gdzie go woda unosi idzie
tak ktokolwiek swego umysłu Panem bydz się

nie

nie sądzi iako wierna wodzie tak się z swoią wolą inszym podlegaiąc unosić musi. Umysły ludzkie ktore kolwiek na cudzy zdaią się respekt iedno iest iakby się na wiatr puściły na ie go wolą spuszczaiąc się. Chcieyże tedy Wać Pan te odemnie założone racye z wdzięcznym przyiąć Sercem, ia zas powtornie upewniam Wać Pana ze zawsze szczęsliwe prowadzić będziesz momenta.

LIST

Senator do Senatora pisze rekommenduiąc negotia Reipublicæ aby ie promowował na Seymie y utrzymował.

Lubo mnie moia godnosci y honoru prerogatywa do tego pociąga abym na Seymie Grodzinskim nie oziębłe Rzeczypospolitey promował interessa, y iey utrzymywał dobro, iednakowoż kiedy dla roznych trudnosci na tamtymże mieyscu bydź nie mogę przytomnym poufałym Wać Pana kochanego Brata supplikuię Sercem azebys chciał mei vices gerere co ia usługami moiemi kompensować Wać Panu

zechce

zechcą cokolwiek zas Wa: Pan Dobrodźiey dla mnie wyswiadczysz będźie to nie tylko z za szczęściem Imienia y honoru Wa: Pana Do brodźieia z wieczną Oyczyzny chwałą. Sekretnie sze rzeczy mnie azebys Wa: Pan chciał też wyiawić pokornie supplikuię Jako ten ktory &&c.

LIST

Proszący od Przyiaciela Instancyi do Krola o wakuiące Starostwo. N.N.

Niewakuie Sympatyczny moy affekt doznaney nieraz W.K. życzliwosci, y teraz oneyze supplica re. Gdys się tak spodziewam ze y teraz nie ra czysz meam contemnere petitionem będąc pro ximus Tronum dementiæ z ktorego larga manus vacantia distribuit vacantibus officia Wakuie teraz po szczęśliwie zeszłym J.K.M. sta rostwo N. Chcieyze tedy W.M.P. interponere os et manus do Krola Jmci aby za instan cyą W.M.P. Mnie szczerozyczliwego Syna Oy czyzny has porcione raczył providere iako ta skawy Oiciec y P. N. M. Wczym iezeli my W.M. P. largam raczysz porrigere dexteram, bde mi

hi

hi semper erunt in mente medullis. y za affekt
onego hoc repositum alta mente manebit, kto
rego dłuższą niebawiąc legendą to tylko kro
tko wyrażam Quove viam fauis ad mea vo
ta vadam będąc na zawsze eius dignus amo
re życzliwy Brat y nayniższy Sługa. N.N.

LIST

Do zgromadzenia zakonnego proszący o ad missyą.

Że Boska inśpiracya y we mnie zakonnego
tchnęła Ducha bo ten Spiritus ubi vult spirat, tu
dno mam nie przyznać dość nie krótką pierwszą
domową czyniłem probę, czyli nie zły Duch, kto
ry mnie wiedźie do klasztornego desertum alem
uznał iż istynkt Niebieski y Święta wokacya: za
czym nie śmiem extingvere spiritum ani contra
torrentem niti tey influencyi niebieskiey gdyż wiem
y doznaię ze durum est contra stimulum Świętych
instynktow calcitrare stuchaiąc tedy Boskiey
wokacyi ktora iak samuela nie raz mnie pobu
dza muszę mowić: loquere Domine ecce audit
servus tuus oraz wiedząc Chrystusowe moni

torium

torium y assekuracyą: pulsate et aperietur vo
bis znieomylną nadzieią powazam się do kla
sztorney przeswietnego Zakonu kołatać forty.
Nim tedy siebie samego oddam całemu nayprze
wielebnieyszego zgromadzenia capitulo supplı
cem przesyłam manum żebrząc moim chęciom
annectum azebym pium velle zakonnego zy
cia mogł perficere y gratiam powołania do
tey Reguły ieżynić przez wykonanie officia
cem. Jakoż trzymam po łasce przeswiętnego
zgromadzenia iz ktorego Bog powołał z go
dnym głosem przyiąć do siebie zechce, y w nie
zamknięty stug Boskich w pisaı Regestr. Ja
zas otrzymawszy liberum passum z swiata
do Zakonney klauzury, y stanowszy in meta
votorum wszelką moią zapisnię applikacyą
iako pro posse usiłować zechcę, abym Bogu
y całemu mogł służyć zgromadzeniu na co
się teraz piszę, zem iest y będę sacratissimi or
dinis &c.

LIST

Do Opata proszący o admissią

Ze zakonną wokacyą przez nieodwłoczny instynk
confirmavit Deus ktorą raz we mnie operatus

est

y iuz tempus acceptabile et dies salutis przyszedł
Swięte przyszłego zycia wykonac chęci, iuz dal
szey niechcę czynic remoram, boc w cale po so
bie czuię ze nescit tardare molimina. Spiritus
Sancti gratia. Do tego wiem iako wielu nocu
it differre paratis iako nie ieden periit cum
voce corvina ad cras, do cras Swięte odwłacza
iąc intencye. Zaczym szukam w tey mierze mi
sericordiam, do Panskich W. Dobrodzieia stop
się rzuciwszy, azebys uciekaiącego od Swiata
pod swoię y swiętą zakonney investytury przy
iął protekcyą a tak beatum się byc uznam
gdy będę procul negotijs. Ktorą ze pozyskam
admissii łaskę Boską naprzod na tę służbę
wolą y wemnie chcąc a potym W. Dobrodzie
ia sprawi konsens, pod S. Regu y Opacyą ie
go władzą siebie poddawszy, mogł iako vinctus
in Domino, do zywotnim byc ich niewolnikiem.
Czekam tedy de super Panskiey ręki skinienia
na swoie przybycie, z tym się oswiadczaiąc
iz poty do zakonney forty y łaski W. Dobro
dzieia kołatac będę poki mi otworem niebędzie
y poki przyięty nie rzekę hæc requies mea, hic
habitabo quoniam elegi eam. W M P. Naynizszy &c.

LIST

Czyniący relacyą o Seymie Pacificationis.

Do tych czas suppono ze kazdy ile będąc remotus od Warszawskiey metropolii niezmyślony ostrzyć a petyt aby mogł hanc optimam portionem aum gustu ab auditu non remoto auribus ukęsić non o re, przy odebraniu iakiey nawałij czyli nowiny z teraznieyszego pacificationis seymu z tych wszystkich desideran tow rozumiem ze y WM Pana nie mieyszy uwodzi apetyt y pragnienie, ktoremu bym ia chciał verbis de alieno ore takiey przyprawić nowiny, y onę iako nayprędzy postać in cursoria penna ale zem ieszcze y sam in hac portione nie utył, lubo quotidie przesens ad mensam directoris bo cale niemasz nic takiego coby gustu przypasc mogło speciale, oprocz tym tylko dosmakiem ktorzy pingvem imitantur fidem, zkąd im w trop stawa zpochwałą tropus Synecdoche a w nim species totum pro parte z takąż explikacyą ze chociasz przy częstych Apostolskich wiliiach y suchych piątkach bovem habent in lingva dla czego hdie onerata polonica dogmata, prawdy mowie niepotrafią co większa ze się ex hac pingve

Jedne

dine, wiele polskich Demostenesow gardłowy po
raziło chorobą ktorą roznie to argenina to argen
tenina medici nazywaią. ta choroba tak iest szko
dliwa ba y od samych nieuleczona medykow bo
nietylko samemu gardłu szkodzi ale y usta domo
wy truie, y zmysły nay mędrszych głow psuie cere
bra miscet et sic tutat ktorey zem ieszcze suprema
numinis dispositione bene valens niedoznał, do
S. Walentego obrałem nabożenstwo aby mię
tak wielkiey bronił choroby iednakże ostrożnie
WMP. cum hac legenda sobie poczniey lepiey
zdaleka czytay bo się obawiam aby cursor lite
rarum przez Warszawskie iadąc ulice z tego
wiatru od tegoż paroxyzmu nie zatrwożił y w
progi W.P. nie wprowadził a gdy zas to nieszczęscie
w Warszawie ustanie y co pocieszonego słychać
będzie tom gotow in futuro WP. do niesc przez
pocztę ktorego iestem &c:

EPISTOLA
Gratulatoria Nativitatis Christi Domini.

Osobliwym ukontentowany szczęściem multas ga
visus in horas gdy mi charakteru moią literą po
pisywać się przychodzi życzliwy tey WMPanu

wyrazaiąc affekt winszuiąc WM Panu Narodzo
nego Boga, ktorego dźis in omnem terram exivit
sonus żeby ten głos Dziecinny wszystkie przeraził ad
versitates a pomyślne wmowił fortuny szczupto
ręką chcyne fortunnych importował sukcessow
konsolacye nieprzyiazne rozpędził infortunia za
me tylko in cumulum zebrawszy honorow pre
eminencye WM Pana niemi osadził tak żeby
niegdy dyminucyi WM Pan w nich nie uznawał
ia zas augmentum szczerą obligacyą moią do
nich adstringo iako ten ktory iestem &c:&c:

RESPONSORIA AD PRÆCE DENTEM

W kongratulacyi Wyrazony affekt WM Pana mil
le gaudia intendit sonus ten Nowo Narodzony
Dziecinny wesołą harmonią napełnił powin szo
waniem WM Pana progi moie, więc tantis będą
cy prædditus gaudiis vice versa na WM Pana
repiono przez ręce Nowo Narodzoney Dziecinny
konsolacye tak żeby WM Pan tetrycznych ni
gdy nieodbierał chwilow ale zawsze przy głosie
Dziecinny fortunne partycypował chasto tego nie

tylko mową ale y affektem zyczę WMPanu iako ten ktory na zawsze iestem.

EPISTOLA

Gratiarum Actoria pro Beneficijs.

Dobry to w niedostatku ludzkim proceder abysmy tym ktorych łasie y szczodrobliwosci rownego za wdzięczenia reponere niemozem pospolity nie dostatkow tarczą słowy y dziękczynieniem za staniami się dobroczynne Serca Zaiedyne centrum sobie wdzięcznosci maiąc: iezeli bowiem nieskasowany potomnoscią dobroczynnosci oblik Beneficij accepti recordatio perpetua esse debet na Sercach Ryty nosiemy. Na wielką by censurę u Swiata słuzył, ktoby do kumentalne faworow przyiaznych monumenta słow nawet samych chciało literare niepamięcią do tey y ia Indygencyi Skarbniey po ufale dzis rekurs czynię gdy tak hoynie złoto płyną iego prawie Paktola osobliwy WMPana Provisus szczodrobliwosci łaskami wieczną na nie wypłaczam gratitudinem kto y WMPana wdzięcznie przymiesz namniey nie wątpie poniewasz nie mnieyszy to Dobroczynnosci argument insufficientium egenorum

pro

prowidowac iako y nierowną zasługuiących wdzię
cznosc mile przyimowac ze zas paritatem zawdzię
czenia mego nieznayduię to wrekompense przy
rzekam iz semper in oblita repetam tua mune
ra mente.

EPISTOLA
Invitatoria pro Funere

W gorzkich łzach w moczonym piorem teraznieyszą karte moię okresliwszy o Braterski WM Pana w tym upraszam affekt aby gdy /: minuitur in plures divisus dolor :/ kommonikacyą smutku z przyiacielskiey swey zyczliwosci przyiąc raczył a nadzien presentis przybył a tak ktore mu inter vivos superstiti dalszą pragnął wyswiadczac łaskę iuz fatis cedenti ostatnią oddał usługę.

EPISTOLA
Invitatoria pro Comitijs.

Poniewaz zarasniał czas dies magni consilij y mię non aliud od WM Pana expostulowac przychodzi abys ile perfacilitata negotia rzecz mozna będzie pro die N. praesentis ingremium koła nasze

go

go przybyc raczył y publicznych obrad naszych teathrum præsencyą y radą zdrową illustrare. Niebyłbym hoc in casu importunem, gdybym niewiedział ze nunc instare nunc toto robore niti omnibus pro Matre decet o co repetitis upraszaiąc vicibus zostaie.

EPISTOLA
Petitoria Stabilis Amicitiæ

Wscisłą do tąd a Braterską z WM Panem wkroczywszy komitywę aby reciproca od Brata mego by tez ad vitæ tempora był obdarzony talione przy unizonym ukłonie moim ktorym się stabilem na zawsze przyrzekam WM Pana byc przyiacielem unizenie upraszam azebyś pristinum candorem in vigore zyczliwosci nie naruszoney konserwuiąc w dalsze czasy nie odmiennymi raczył testari affekt, pamiętaiąc na to ze Amicitia quæ desiit nunquam vera fuit o co iterato WM Pana upraszaiąc piszę się &c.

RESPONSORIA AD PRÆCEDENtem
In quacunq; Materia

Zawszem się tego chronił abym niebył magis

di

disertus quam efficax więc com niedawno W
M Panu ad coram deklarował affective dziś effe
ctive z chęcią wyswiadczam nie odmienney ła
sce rekommenduiąc &c:

EPISTOLA

Literæ Vicini ad Vicinum quibus appromitti tur conservatio mutui affectus.

Nie rozerwana chociasz krotkiego zycia wieczno
scią fila Delficzna unia, ad secunda amoris con
trahit vincula Amicum. Ile gdy przy pierwszym
peryodzie, scisłey przyiazni Serca WMPana u
wazam rotunditatem fortior widzę. Zawsze by
wa gordio nodo nierozerwana przyiazn ktorey
ia bez zadney dyssolucyi zawsze pragnę reno
vare documenta. Zycząc sobie ochotnym Sercem
aby hanc unitatem zabraney raz na zawsze
z WMPanem przyiazni Machinata adversi
tas rozerwac niepotrafiła. Tac to iest sąmsie
czkiey przyiazni iedyna, a prawie nie znaią
ca waloru perła pogranicznego sąmsięstwa
prawdziwym sprzyiaiąca affektem zyczli
wosc ktorey estimationem zwazywszy in li
bra judicij przyiaznym onę dozgonnie pra

gnę

gnę wypłacać trybutem. Jako WMPana vinctus et victus zyczliwy Brat y Sługa N. &c:

EPISTOLA

Gratulatoria Amico Festi S. Mathiæ

Azebym szczerą Braterskich affektow wyraził przyiazn mille titulis obowiązane Serce przydorocznym Patrona WMPana festynie per hanc paginam pronominali vinculo WMPanu, ofiaruię ktore te wsobie zawieraiąc wota zyczę azeby na WMPana ktory Apostolskie na siebie wyrazasz Jmie Macieja S. Fortunny padał los ut zawsze concordi omnium voce primus honorum ascendas curules, czego zyczliwym zyczęc affektem sam się Braterskiey zaleciwszy przyiazni iestem zyczliwy Brat y Sługa. N. &c:

RESPONSORIA AD PRÆCEDENTem

Poniewasz mnie Braterskie affekta cordiali dzisieyszego festu strinxerunt vinculo z ktorego nigdy ia się nie wywięzuiąc gordium Braterskiey przyiazni nodum tak sciste konserwować obiecuię ktorego ani Alexandra obosie

czny

czny miecz ani płytka fatow nigdy nie prze
tnie kosa. Vota zas votis refundens życzę
aby ten ze Macieia S. los padat na Wm
Pana zadnych odmiennej fortuny w sobie nie
monstruiąc vices czego intimo Wm Pann zy
czę effektu sam się wzaiemney Wm Pana
zalecam przyiaźni ktory iestem życzliwy
Brat y Sługa. N. &c.

EPISTOLA
Gratulatoria S. Adalberto.

Kiedy tasteawe Nieba annuam Imienin
Wm Pana Woyciecha Swiętego revolvunt
diem ia w powinnych kongratulacyi ap
plauzach literą swoią omieszkać nie mogę
gdy mi Męczenskie Woyciecha Swiętego Pa
trona Wm Pana wiosło za pioro ze tak rzekę
stać się ktorym nie mogąc ore przy naymnie
in hac pagina wyrazam appretacyą życzę
Wm Pana aby ten Swięty Patron swym męcze
ńskim wiosłem iakeby Archiepiscopali Pastora
li w domu iego wieczną pobłogosławiwszy for
tunę zdrowia iego był Pastor Bonus. &c.

EPISTOLA

In qua petit Amicus Amicum ut mutuam sibi daret pecuniam

Znaiąc zawsze WMPana łaskawy respekt ktory mnie semel pro semper bydź Sługą y Przyiacielem iego obligavit. Tak rozumiem że y teraz WMPan prozbie moiey nie będziesz raczył repulsam dare. Z wielkiey potrzeby moiey ktora mnie przycisnełas rogo, muszę kochanemu Dobrodzieiowi verbum explikowac rogo: prawda że u mnie Indicativus ipse caret modo y niewiem z kąd zacząc ten wykład czyli explikacyą zaczynam na odwagę ab imperfecto, rozumieiąc po łaskawym WMPana Sercu że mnie raczysz w tey adiuvare imperfekcyi a że ta konstrukcya omnino rekwiruie nominativum więc muszę pokorną do WMPana formowac lokucyą: vg Pod czas Trybunału Koronnego dla prawney expensy moy worek cięszko zachorował radziłem się w Warszawie roznych doktorow, ale mi zgodnie wszyscy odpowiedzieli, że mu nasze nic nie pomoże consilium: poniewaz go sama zdebilitowała recepta, prozno się z nim y do Apteki odzywac bo y tam dla niego sławnego Galena zostawione

vacuum

vacuum. Więc zdawney poufałosci, y swiad
czonych mi tyle razy faworow do WM Pana
y kochanego Brata iako ad optimum consul
torem recurro chciey Mci Dobro: poradzic mi
natę workową debilitacyą: przy naymiey tysią
ca złotych percepto ktorą ia za skuteczną ode
brawszy receptę zawsze WM Panu zdrowemi si
łami odsługowac zechcę y powinnym w prowizyi
wypłacac się affektem summie zas w oddaniu
zadney nie uczynię prolongacyi bo się spodzie
wam odebrac ieszcze przed Swiętym Janem To
nam non polliceam sed auream ze Starostwa
Sylwianskiego z pod zieloney puszczy a pro
interim bardzo iestem potrzebny w czym y po
wtornie repeto verbum rogo WM Pana upra
szaiąc: unde formatur ibi resolvatur. Ja zas
iestem przy dobrey rezolucyi y znac się bę
dę do prętkiey exsolucyi. Jak tylko odbierę a te
raz tym kończe ze y poddaniu Summy.
Perpetuus grati Debitor huius ero.

EPISTOLA

Scribit N: ad N: ut promoveret pro vacante honore.

Niemogąc recta ad osculum manus. JKMli gressus meos promovere oraz nie smieiąc moią Osobą interes przed majestatem onegoz przekładac a day my to choebym się odwazył JKMli audyencyi proponowac moy interes nullius by była moia prozba valoris bez interpozycyi benemerentium u Krola JMli więc supplicem pisząc do WMPana libellum iak nayunizeniey upraszam chciey WMPan suam authoritatem interponere zamną do Krola JKMli y mnie wakuiące tego honoru N: krzesło sub directionem wyiednac a ianim nanim osiędę ruam in amplexum do nog W. P. Dobrodzieia y zawyswiadczoną mnie łaskę wieczną wdzięcznosc y usługę na wszelkie onego rozkazy deklaruię będąc y teraz nayniższym sługą

EPISTOLA

Scribit Amicus ad Amicum exprobran:

„do amicitiam.

Rozumiałem w cale iż bym ieszcze W Pana u
nicam scintillam do tego czasu amore arden
tem ku sobie mogł znaleść ale widzę. Iż w ca
le wygasły W. Pana ku mnie amicitiæ deside
ria kiedy wodległych W. Pan zostaiący teraiach
do tych czas przyiaźni nie podaiesz znaku go
dziłoby się iednak aby przez listowną kurencyą
znak podał ieszcze do tych czas. ardentis amo
ris ku życzliwemu sobie W. Pan iżeli się czu
iesz walescere ale widzę iż w cale ostygłe W Pan
masz ku mnie serce, przed tym albowiem za
wsze z ust W Pana te słowa unum et commu
ne Bonum unaq; salus ambobus nobis erat.
Co ia y teraz renovando tym koniecz zem iest
iako życzliwy Brat y Sługa. W. &c:

RESPONSORIA AD PRÆCEDENtem.

Lubo e w prawdzie antiqui amoris, w Bra
terskim ku Osobie W. Pana sercu nunquam ex
tinguebatur ignis iednak ze go W. Pan zdaz się
swoim resuscitare pożądowym Folialem ktory

carbone notabilis ipso, ten mi explikuie argument azebym raz zawziętey z W. Panem szczyrey przyiazni, incinere nie pamięci nie zagrzebał. Fervet y u mnie zawsze in corde scintilla azebym niegdy nie był do szczerey z W Panem przyiazni oziębłym Zimorodkiem. Mozesz mię W. Pan smiele nazwac w swoiey zyczliwosci, stoletnim prawdziwego przyiazni pragniącym ognia fenixem y lubo iestem persona remotus iednak ze nie za Arabskiemi gurami y owszem ze opadał dla tego magis proditur z przyiaznego Serca flamma ignis ktora ze nigdy nie zgasnie iawnym y iasnim wyrazam dokumentem: ze będę W Pana wdalszey korrespondencyi pilnym cum igne teleantesem iako W Pana zyczliwy Brat y Sługa N. &c:

EPISTOLA

Invitatoria Studiosum ad Palestram post Vacationes

Utęsknione bez prezencyi Wac Pana często contristatur Serce ktore hac pagina pożądaney Wac

Pana

Pana expostuluie prezencyi oraz pod szczęsliwą Pallady zapraszaiąc Dyrekcyą ktora wszelkich sukcessow będzie Wac Panu imperatrix więc tedy chciey Wac Pan iak nayprędzey hanc adorare imperatricem, poniewasz scientia est omnium honorum apex. Na ktorym Wac Pan zasiadszy moie utęsknione uweselisz Serce, ktorym ochotnie Wac Pana oczekiwaiąc iestem zyczliwy Brat y Sługa. N. &c:

EPISTOLA

Nunciatoria de discessu Regis Grodnam.

Sama mię do tego scisłey przyiazni pobudza miłosc azebym to Volatili iak nayprędzey chciał committere pennæ co mi się per publicam zdarzy wiedziec famam iakoz bowiem to wiadomosci przyiacielskiey oznaymiac chyba per Paginam w ktorey zyczliwa częstokroc wyraza się Przyiazn ktora niemogąc się specificare obtutui przyiaciol corpore animo fertur. Więc y ia quamvis corpore non possum mente ferror do W. Pana y zadosyc czyniąc korrespondencyi

to

to do wiadomosci W. Pana podaię iz Serenis-
sima Regis Præsentia 19 7bris suam dirigen
do maiestatem in oriente to iest do Grodna
na Seym intenebris absencyi swoiey zostawiła
Warszawe y chyba one az in Decembri sua se
renabit præsentia ktorey in dies spodziewac się
będziemy a teraz iestem WPana semel pro sem
per zyczliwy Brat y Nayniższy Sługa. N. &c.

RESPONSORIA AD PRÆCEDENTEM

Wzaiemnym affektem odebrawszy tę od WMPa
na nowine ktorą mi przez manuskrypcyą listu
swego oznaymił ktora mnie edocuit o wyiez
dzie z Warszawy Nayiasnieyszego K. P. N. M.
ktory iuz iako czytam w liscie do Grodna
swoy maiestat przeniosł na ktorego maie
stat nie zmruzonym okiem multi spectabunt
bo tak długo iego bytnosci do Grodna multi
exspectabant więc y ia tam moy wyiazd bę
dę ordynował y zechce Serenissimam Regis
oglądac Præsentiam a W. Panu za oznaymie
nie dziękuie ktorego zyczliwy Brat y nayniż

szy Sługa N. &c:

EPISTOLA
Gratulatoria Nativitatis Xti Domini.

Niemogłem zyczliwey Cohercere propensyi y ku WM Panu abym communi orbis gaudio niemiał zkochanym Przyiacielem uti y te ktore Anielskie obwołały głosy solatia miał conticere albo tam=niemym się stac y zyczliwym się nie odezwac affektem gdzie słowo przedwieczne wymownym mi byc kaze. Więc na zadne się nie zdobywa iąc Panegiryczne kongratulacye iednym sło wem przed=wiecznym W Panu winszuie y w nim amica concludo vota, azeby Niebo Honor fortunę y szczęscie tym przyrzekło słowem y wiecznie go dotrzymało; mnie zas wotuiącego sławnym uczyniło, ktory zawsze słowa y przy iazni dotrzymuiąc pisze się prawdziwie &c:

RESPONSORIA AD PRÆCEDEntem.

Niewiedziałem cale iak respondere W. Pana vo tis ktore tali inclusisti verbo na ktore słowa odpowiedziec niepodobna iednakze facundus

amor

amor umyslił toz samo retorquere verbum assumptum. Do zyczliwey wotow wziąwszy korrespondencyi azeby wzaiemnie W. Panu omnia loquatur ad mentem y pro domo iego Oratorem agat, a sławę domu tego oyczyznie ogłosiło y moie wmowiło wota ktorych sobie zycze skutku iako &c:

EPISTOLA

In qua Amicus Amico gratulatur Festu Paschatis.

Przy podniesieniu Tryumfalney Niebieskiego zwycięscy Chorągwi usłyszawszy publiczne Swiatu wydane a larmo, y ia tez militans nomini et honori W. Pana zzyczliwym affektow przynaymniey literaliter popisuie się, ywarmowane votis Serce, lubo dawno Braterskiey podbitę przyiazni za Trybut niosę, zycząc azeby pod znakiem Tryumfatora tego W. Panu militet Æther, et conjurati veniant ad Classica venti a Heroiczne akty iako salutares tyle razy Reipublicæ nietylko castrensi, ale tez y Imperiali Coronâ niechay ozdobi Oyczyzna y mnie ampliorem poda campum certare pro

Spartha

Spartha W Pana ktorego teraz zpowinną pisze ią obserwancyą &c:

RESPONSORIA AD PRÆCEDENtem.

Iako zawsze certare byłem paratus z W. Panem przyiaznią y affektem, tak y teraz zwyciężonym bye niechcę, ani ustąpię pola, ażebym na zwycięskie Hasło Tryumphantis Dei niemiał de pari pugnare, y złożoney in vagina cordis podnosić broni vota votis reddendo, ktore hoc sonant, że nie tylko węzła Braterskiey przyiazni praescindere niechcą, ale też optant honorarios wnim involvere fasces y W. Pana zwycięzcą przeciwney uczynie fortuny, mnie zas naywiększy będzie Tryumf y szczęście bydź W. Pana &c

EPISTOLA

In qua Amicus Amico gratulatur Festum Tutelaris

Zyczyłem sobie całym sercem przybyc ad solenne wielkiego Patrona W. Pana Festum y augmentum Tryumfu uczynie, ale że mnie wiolencya interessu moiego retraxit, y obiecem posuit, przynaymniey literaliter z Braterską popisuie się życzliwością, y w re

jestr

iestr applauduiących W. Panu ingrossuie, te na Sercu bardziey, niż na karcie rysuiąc wota ażeby hoc nomen virtutis wpisane ad album wpierwszych do godnosci kandydatow, nie tylko estymuiącey go Oyczyznie, ale y exterosoli ogłosiła sława, aby: sic habeat faciles in sua vota Deos, mnie zas dosyc będzie na tym szczęscia, magnum nomen et numen w Osobie iego venerari, y zostawac perenniter W. Pana &c:

RESPONSORIA AD PRÆCEDENtem.

Zyczliwego affektu y Braterskiey przyiazny odebrawszy wota od W. Pana intra cordis abdita lokowałem zycząc wzaiemnie cokolwiek mnie y sobie W. Pana mens augurat annuerit fortuna favens dextriq secundent ista Dij. I lubo niemam tego szczęscia ażebym mogł solennius przy godnosci W. Pana tunc celebrare diem przeciesz wiele mi accessit z tego zyczliwosci dokumentu in vigore ktorego nietylko magnus nominis cultor y w reiestrze zyczliwych non postremus nazwac się de jure mogę ale tez to sobie vendicare Jmie żem iest W. Pana zyczliwym Bratem y sługą

EPISTOLA

Gratulatoria Nativitatis Christi â Circumstantia= quod Christus dicatur aquila.

Miłą mi ta Braterska W. Pana expressya uczyniła legendę ile że ią Aureo Stylo prætiosior aquilæ wyrazyła penna magnarum alarum zkąd y ia nie inszego Stylo meo dobieram piora do wyrazenia Serdeczney ku W. Panu moiey propensyi tylko ex eadem ala, takie w responsie zyczliwosci moiey rysuiąc charaktery abys W. Pan sub umbra alarum eius nieznał nigdy æstum Martis miał zawsze wygodny spoczynek ia zas sine ullo impedimento tym się onemu podpisuie piorem, zem iest do uszelkich usług W. Pana zawsze ochoczym y czuynym na rozkaz iego sługą.

EPISTOLA

Gratulatoria S: Nicolao.

Spiesze cum profundissimo cultu in adorationem wielkiego Imienia W. Pana. gdy przy rekursie Nominalnego Festu iego tę Literalną

expressya

Expressyą zwinnym Imienin powinszowaniem do rąk onego adressuię: ktorey lubo laconico stylo uszakże dosc obszernym affektem bo patulo corde to exprimo votum, aby od tąd za Pasterską mirenskiego Biskupa Benedykcyą W. P. przy affluencyi uszelkiey pomyślnosci omnis currat sine mirra dies czego gdy iterato voto życzę z tym się protestuię zem iest WP. nayniższym sługą. N. N. &c.

EPISTOLA

In qua Amicus Amico gratulatur Honorem

Konferowana słusznie Woiewodztwie naszym W. Panu godnosc nietylko na Osobę iego particulariter refunditur ale y nam życzliwym ad gloriam ktorych W. Pan iesteś grande Decus columenq; rerum a lubo virtus ordine maior nizszy daleko otrzymata stopien y dawno należało liczne zasługi w Oyczyznie et clarum nomen avorum zacnieyszym urgalizoweu Honorem przeciesz y ten in partem meriti poydzie ktory na dokument życzliwych chęci y regnatyfikacyi oddany wielki znak wy-

dotych

sokich Tytułow remonstruie ktore zebym mogł
venerari iak nayprędzey życzę candidissime nie
wątpiąc że mutato statu nieodmienisz W. Pan
affektu Braterskiego y propensyi ale będziesz
mnie w swoim konserwował Respekcie ktore
mu się oddawszy zostaie W. Pana &c:

RESPONSORIA AD PRÆCEDENtem

Swiadczony dla mnie JKMci fawor y premium
non laboranti collatum z szczodrobliwey ręki Pan
skiey, ktorey nunquam satis dare nie moim za
sługąm, do ktorych się nieznam, ale affektem
y respektem WM Panow przypisuię ktorzyscie
mnie na to subselium suis suffragiis u Dworu
wyniesli, poniewaz te non viribus istis munera
conveniunt; ktore zdolnieyszych y zgodnieyszych
potrzebuię barkow, y bardzieyby godnosci W. M Pa
na nalezały y wysokiey cnocie iego tyle razy kom
probowany, nie mnie nullius meriti viro wiedząc
do siebie, że teniis mihi campus aratur, illud erat
magnæ fertilitatis opus; przecięsz y tę ktora mi
się dostała sortem insinum Braterskiego składam
affektu, z tym się protestuiąc że ten sobie tylko uzur
powac będę Tytuł, zem iest ze wszelką obserwancyą godno
sci na zawsze WM Pana &c:

EPISTOLA

Qua Amicus ab Amico petit sibi concedi pecuniam

Doznawszy tyle razy respektu W. Pana y Braterskiey przyiazni dokumentow y teraz chcę probare zyczliwey propensyi, ktora bywa spectata per ignes czyniąc refugium do łaskiey W. Pana ieżeli ktorą mam o pożyczenie dziesiąciu czerwonych złotych na pilną moią potrzebę pokaz teraz W. Pan socialem amorem ia kosmy zawsze prezentował, azebym poznał przyiaciela carum quidem semper cognitum tempore duro a ia swiadczony fawor y expertam operam do ktorey W. Pana dura fortuna vocat, obliguię się odsługiwać y servatus per te si modo server do zawdzięczenia y rekompensyi się znaiąc zostawać będę perenniter W. Pana &c.

RESPONSORIA AD PRÆCEDENTEM

Wiem dobrze y za naywiększą to sobie mam maxymę, co pewney powiedział Statysta: Amicos in rebus secundis adesse debere vocatos, in adversis vero sua sponte et non vocatos Znam się do moiey obligacyi, zem powinien Przyiacielowi fidem, ktorey poscunt secunda, adversa exigunt, y niechciałbym iey violare, gdyby takze moie interessa pozwoliły, y teraznieysze niepotrzebne expensa, ktore extenuant fortunam, iednakze upraszam do siebie, a choeby iednym groszem dzielić się będę, azebym pokazał, ze non fortunæ sum Amicus, y o wszem zyczliwym sobie me participem casus sociabit in omnes, czego samym zechcę probować experymentem y pokazać się sine fuco W. M. Pana &c.

EPISTOLA

Qua Filius petit Parentem ut pro se mittat pro Vacationibus.

Zblizaiąc się do kresu prac y fatyg iuz szkolnych, y stoiąc w mecie rocznego w naukach biegu contigimus portum quo mihi cursus erat, kiedy zemdlonym spoczynek naznaczony siłom, iuz mi tu nihil restat, tylko upadłszy do Stop rodzicielskich supplikowac pokornie, azebym to respirium mogł peragere wdomu Oycowskim y pożądaną W. Pana Do: cieszyc się prezencyą, do ktorey pospieszyc chciał bym w dzien S: Jakoba, kiedy vela legunt Socij et proras ad littora torquent uszyscy, oraz konkluduie my szkoły. Czekaiąc tedy łaski W. Pana Do: teraz przy seysnieniu Stop Oycowskich pisze się W. Pana Do: &c:

RESPONSORIA AD PRÆCEDENTEm

Słuszne twoie prozby łatwi mogą odebrac skutek, bo tego sam zwyczay y potrzeba wyciąga, ale będę chciał wiedziec pozytek moich impensow y kosztow ktore łoże, iezeli się na moiey niemylę nadziei. Więc przestrzegam cię azebys zgodowoscią uszelkich twoich szkolnych zabaw przyiachał, y dał kalkulacyą złozonych tak na papier iako y insze potrzeby kosztow, bo in quantum dowiem się o niedbalstwie albo o iakich exorbitancyach niespodzieway się dobrego przywi

tania

tania, ani dalszych expensow na szkoły, wolę ze bę
dziesz wdomu ze mną przyczyniał fortuny, ni
zeli bys ią miał tracić y mnie zawodzić. Więc zy
czyłbym ci applikować się przy konczu gdzie powi
nien bydz motus velocior, poki masz sposob y czas,
zebys nie nasmutek, ale na konsolacyą moię wy
rosł, ktorey się spodziewaiąc Panu Bogu cię teraz
oddaie, iako twoy kochaiący Oyciec. &c:

EPISTOLA

Qua Amicus Studioso svadet Statum Militarem.

Uznawaiąc zawsze osobliuszą W. Pana przychylnoś
ku Osobie moiey y tyle razy odebrawszy zyczliwe
go affektu dokument smiem y teraz wnadzieie da
wney przyiazni persvadere, y co optimum mi się
zda W. Panu szczerey propensyi moiey zyczyć to iest
do tąd in arena Scholastica bawiącego się na plac
marsowy z sobą wokować, poniewaz według moiego
zdania convenientissimum będziesz iego wrodzoney ad
magnam cnocie a calamo do zelaza manum move
re y kwitnące lata, ktore iuz nabrawszy nauk wygo
ru więdnieć muszą sławy y estymacyi przy Heroicznych
aktach zdobić laurami poniewaz iezeli turpe senex
miles, dopieroz bardziey annosus puer, a do tego
szkoły preliminaria tylko są ad status y proba cno
ty a W. Pan iuz, tak dawno na tey zostaiąc proba
cyi,

cyi, trzeba zeby się tez pokazał Quid valeant humeri quid ferre recusent, nieumbrach szkolnych swoie cnot gasił kwalitedy, ktore ze W. Pana sposobnym ad seria marsowych potrzeb czynią, więc zyczyłbym deserere szkolne fretum, y nietak daleko brnąc in altura scientiarum bowiem ze dyspudowac W. Pan nie będziesz w Katedrze, ale chyba radzie Oyczyznie na krzesle, czym niebędziesz umiał postąpic prosto wyszedłszy ze szkoł iezeli poloru nienabędziesz przy publikach y między godnemi, ktorych mi dosyc maiąc przy kompucie naszym y W. Pana zaprzaszamy a osobliwie ia czekam Sollennissime ktory iestem cum perenni cultu W. M. Pana. &c:

RESPONSORIA AD PRÆCEDENtem

Niewiedziałem zeby nowy Liciniusz poustał na swiecie, ktorey powietrzem zwał nauki, ale widzę nasladowcę iego W. Pana, ktorey tak zeloze inveheris przeciwko nim, iakoby W. Pan niewiedział, ze scientijs swiatzyie, y sam niewiedział ze cokolwiek mamy ozdoby tak in Senatûs consilijs, areopagis iako tez y w Oyczystym Woysku ludzmi ich nauki uczyniły, y rzadko ktory Krzesło zasiada, ktory pierwey w szkolnych się niezapolił ławkach iezeli o polor idzie, tego się prędzey nauczyc mogę, nizeli przy polityce bydz mądrym. Co zas ad statum militarem nalezy, wtym przepraszam W. Pana ze

zadło

zadosyc iego nieuczynię perswazyi, bo mam inszo przed sobą drogę, ktorąbym oprocił y według Boskich Mandatow poszedł ani dalsze nauki mnie szpecą, bo W. Pan niewiesz czyli do krzesła, czy do katedry urodzony iestem, ale czy to szach, czy to Met lepiey iuż zaczęte konczyc opus nizeli wielu sprobowawszy a zadnemu zadosyc nieuczynic. Dziękuie iednak W. Panu za Przyiacielską admonicyą y milę przyimuie iako dobrze mnie życzącą, y pamięc na mnie sługę swego obliguię się odsłuzyc y zostawac prawdziwie W. Pana &c.

EPISTOLA

In qua Amicus nuntiat Amico mortem Patris eius.

Niechciałem wprawdzie publico dolori, ktory W. Pana iako membrum Oyczyzny strangulat particularem addere y oleum affundere igni, gdyby mi Kawalerskie iego Serce animum non adderet, ktore się na rezygnacyą vitæ et necis rezolwowało, tak trzymaiąc ze lubo nuntium tristem Oyca swego y Dobro: W. Pan odbierzesz superum jussa bardziey, nizeli sua incommoda et dolorem upatrywac będziesz, a zal cięszki mecum divides, ktory iako in lætis, tak in tristibus nieodmiennie iestem &c.

RESPONSORIA AD PRÆCEDENTEM

Namienione tylko propter lenimen doloris Oyca mo iego fatum y Przyiacielska zalu ale alleviacia con

tinuit

tinuit mnie prawda âlachrymis y ouszem gaudium auxit misero socium habenti doloris, iednakże prze razona cięszko Synouska miłosc dużo sarkneła na fa tow Tyrannią tak, ze succubuit iusto mens ægra dolori y ochdliuszy rękę naretaliacyą Braterskiego affektu lan gventibus tylko venis pozwoliła mi się pisac ze wszelką obligacyą W. Pana &c:

EPISTOLA

In qua Amicus Amicum petit pro Funere Patris sui

Poniewaz ze sie Parcarum fœdere cautum, azebym w cię szkim umartwieniu y ostatniey prawie Ruinie zostawał osierocony z Oyca moiego ktory był iako mearum gran de decus columenq; rerum, tak cięzey teraz muszę szwan kowac, gdy mi ta basis upadła, na ktorey zawisł, Status & salus meæ salutis, więc trudno superum resi stere iussis justa tylko solvere ciału należy z cięzkim zalem, w ktorym azebym lenimen aliquod odniosł, upra szam WM Pana azebys swoią prezencyą ten smutny ozdobic raczył akt destynowany pro Die N. Mensis N. w Kosciele N. zeby tak divisus in plures minus feri at dolor. A ia swiadczony dla mnie respekt in læ tioribus obliguię się odsłuzyc occasionibq, a iezeli na dzięk uczynienie deerunt justo sua verba dolori, wy mowny affekt perorowac będzie y z tym się protesto wac zawsze zem iest W. M Pana &c:

RESPONSORIA AD PRÆCEDENTEm

Jezeli de condigno prawdziwy przyiaciel definitusi alterego,

toć

toe y ia eodem tactus vulnere nie tak condoleo super sortem WPana, iako ipse doleo magnam stragē tak wielkiego Męża, ktorego Oyczyzna straciła, ze się trudno znalez może illo melior, et amantior Æqui ktorego iakom był estymatorem Imienia viventis, tak y teraz W.Panu w Osobie Oyca swego będącemu assystowac gotow, y assystuiąc załobnemu aktowi tę wypłacic obligacyą, do ktorey tyle racyami obowiązany iestem, oraz præbere documentum, ze nietylko in prosperis ale tez in adversis iestem zausze WMPana y Dobrodzieia &c:

EPISTOLA

In qua Filius valedicit Parenti ingressurus Religionem.

Dotandem na łonie Oycowskiey wychowany protekcyi pod Rodzicielską zostawał Manudukcyą, y iego pełnił Mandata, teraz vocatus ab alto muszę temu bydz posłusznym, in quo omnes vivimq movemur et sumq, y iego słuchac głosu sequere me, y nietylko fortuny y Wrodzoney zapomniec miłosci, ale tez y abnegare me ipsum, poniewaz tedy providq Ætheris sic ordo sancit azebym vale oddał Swiatu y znim rozbrat uczynił, a poszedł via arcta tollens Crucem meā za Chrystusem według iego rozkazu, więc wyprawuiąc się na tę podroz oddaię ostatnią W.P.D. valetę a upraszam o Oycowskie błogosławienstwo zebym szczęsliwie in via domini mogł proficere a ia synowski affekt in Spiritualem tylko odmieniuszy zausze w Sercu konserwowac będę, y za ten ostatni respekt odebrany z ręku W.P.D. do boku Regis Regum Nadeo większe bydz niemoze szczęscie, nieustannie Majestat iego pro integritate W.P.D. błagac będę, y w zakonnych umbrach niezgasłą nigdy konserwuiąc wdzięcznosc y za klauzurą iey mocnie strzegąc, iako iestem tak y będę nieodmienne WMPana y Dobrodzieia &c:

RESPONSORIA AD PRÆCEDENTEM

To prawda że trudno sprzeciwiać się Boskiey woli, y ie go kontradykowac Dyspozycyom ktorym własna y wro dzona miłosc y naturalne prawo ustępowac musi ponie waż omne sub arbitrio desinit esse Dei, iednakże wiedzieć doskonale nikt niemoże, iaki mu Duch inspirat, y do kąd wołuie, y często vera fallaces probantq et simulant molles dura Nieprzyiaciele, więc y tobie życzyłbym do brze sprobowac Ducha y pomiarkowac się z Siłami, y dobrze uważyc na co się odważaz bo to iest ten Punkt od ktorego całe życie zawisło, zebys potym mittens ma num adaratrum w tył się nieodwrocił y nieżałował tego cos zaczął. Co zas z moiey strony zadney miec niebędziesz przeszkody, y owszem za osobliwsze sobie będę miał szczę scie y pociechę, maiąc cię przy boku tego, ktoremu ser vire, regnare est, y przyczynę przed Majestatem Jego, a le że niemasz zadney gotowosci, więc przyieżdżay tak pobłogosławieństwo Oycowskie iako y po wyprawę. A teraz iestem kochaiącym cię Oyciem.

EPISTOLA

In qua excusat se Filius de crimine sibi obiecto a Parente

Ze skutku poznawam prawdę onego wyroku, iż nienawisc ugodzi wszędzie, choc podobienstwa nie będzie, niespodziewałem się iako do niczego nie poczuwaiący się takowey WPana ku mnie Indygnacyi. Lecz iako widzę iż znalazł się zeolus nieiakis na mnie y na słuwę moię; cum Theomino niocący się dente, ktorey wszystkie recte facta opak przewrociwszy wnie[redacted]nawisc mnie WPan podał. Sam sobie niewierzę bo et parte veri fabula semper habet. A do tego kto sine lapse. Więc ad aram clementiæ WPana: zuniżoną udaiąc się apprecatio, subra propositas obiectiones rekollikowac się umysliłem. I præsens zas ku dobroczynnym WP pronio stopom. Wszystkie in posterum progressa moie ad beneplacitum onego stosowac deklaruiąc. &c: &c:

Epistola amici dolentis ad Amicum, communicatoria sui Infortunij ratione bonorum vastatorum et igni damnatorum.

Ledwo mi ingens dolor, y tego piora ñ excussit manu, ktorym chciałem przy kommunikacyi iniquæ sortis meæ czyli bardziey malewolencyi zprzysięgłych na zgubę moię nieprzyiaciół mæsto Cordi znalesc wprzyiacielskim sercu W.M.Pana levamen. Dotknęła y mnię tych Herostratow ręka, ktorzy ex publico incendio, przez nieugaszoną

szoną zawziętosc infamem pragną nabyc famam; kiedy dobra ~~nietylko~~ moie nietylko funditus zrabowane, zruynowane, lecz nakoniec furenti manu niesłychaną ani od samych dzikich barbarzyncow praktykowaną złoscią, damnata Rego iuz poszły in favillam. Zarzy we mnie słuszny gniew, tam atrox incendium vindicemq̃ exposcit manum okrutny y nieugłaskaney surowosci proceder, wszak ze bardziey accendit gemitus crudumq̃ dolorem, ustawiczny luctus populi, ogołoconych z ubogiey substancyi nawet y z samych domow poddanych moich. Trudnomi się spodziewac z tych fatalnych popiołow fortuny moiey redivivũ Phœnicem chyba tylko po tak feralney dobr moich incineracyi ostatniey cum subdito populo zguby y ruiny, to mię iednak in tam acerbo dolore cieszy, ze w takowym nieprzyiazney fortuny szczęsciu w doznanego nieraz WPana uznawac będę przyiaciela iako ten ktory &c.

Responsoria cum Consolatione.

Iuz ta flamma dawniey in publicum ~~ebullit~~ ebulluit, y do mnie tez doszła, ñ sine tactu cordis intrinseco dolore, nim odebrałem List od WPana, ktorą szczegulna zawziętosc in practicata Tyrannide w dobrach iego rozdeła. Chciałem odebrawszy primum feralem Nuntium przyiacielską konsolacyą to obligare vulnus crudeq̃ mederi cicatrici, ktorą tam atrox facinus, sercu WMPana zadało, alem się obawiał abym immaturâ medicinâ bardziey nie zaszkodził y chcąc zabiedz dolori dum recens sæviret bardziey go irritando non accenderem, dezolacyia dobr WPana wkrotce się odmieni onemuz infortunatius solatium. Wszak ze przez to ñ ẽ abbreviata manus Dñi doydzie to do Uszu Pana, y alongin quo sciągnie in recompensationem Dobroczynną rękę, kiedy albo tym feralnym popiołom przy nowey dobr restauracyi inspirabit animam Krolewska Munificencya, albo co hostilis-

per

per nefas wydart livor, to de Bonis Regalibus ~~nag~~ nagrodzi.
Ja zas wkazdey fortunie wyprobowanym y doznanym
pragnąc byc przyiacielem, wszelkim iego rozkazom allabora
re zechcę. iako ten &c.

Finis Coronat opus.

SENSUS POLONICI CORRECTI AD FAMILIARE SERMONEM VALITURI.

GAUDEO.

1. Ingenti perfundor latitia y za osobliwszą mam to= sobie konsolacyą.
2. Z nay większą serca mego kontentecą summa animi afficior voluptate ze &c:
3. Inter solennes dies poczytam sobie dzień dzisieyszy ktory mię w tym ubeatyfikował ze &c:
4. Odbieram to cum plenitudine gaudij co mie zupeł nie kontentuie.
5. Sztusznie mi się liquidis gaudijs serce rozpływać musi gdy hanc latitiã odbieram tesseram. ze &c:
6. Pleno to muszę excipere gaudio co mnie pomyślnie potyka &c:
7. Ingens sercu memu affulget serenum, y miła czoło ro zwesela pogoda gdy to in magnam partem consolatio nis odbieram.
8. Cordiali latitiã tangor affectu gdy mię tak pomyślna kontentuie pora w ktorey pleno gaudiorum alveo ser ce rozpływać się musi &c:
9. Osobliwsze mi occupant solatia pectus kiedy &c:
10. Speciale sercu memu accidit solatium ze &c:

11. Słusznie mi się dzień dzisieyszy Dominica lætare nazwać się może, w który solennem lætitiæ apparatum moim bydź czuię Sercu.
12. Mille cumulor solatijs kiedy w pomyslnych cyrkumstancyach gaudium meum plenum est.
13. In dulci cordis jubilo solennitatem celebruię gaudiorum.
14. Wielką dzisiay Sercu memu znayduię konsolacyą.
15. Musi dziś loqui gaudio pectus et testem lætitiæ promere vocem.
16. Millena Sercu memu accidunt solatia.
17. Pomyslna dzisieysza cirkumstancya lætam mihi exporruit frontem
18. Czuię dziś że mi ingens gaudiorum Jubar pectus serenat.
19. Muszę in lætitiæ sensum ora solvere in gaudia effundere pectus.
20. Wesołą nad podziwienie serca mego odbieram konsolacyą.
21 Plenis pectus incedit gaudijs. Kiedy.
22. Niemogę latissimis serca mego gaudijs ublizać granic y co Serce tai ore supprimere
23. Osobliwsza w mym Sercu radosc, lætam mihi exporruit frontem.
24. Z Hoynym Serca mego ukontentowaniem plenis exundo gaudijs.
25. Dulci doznaię experientia diffusa pectore gaudia ktore mi idą z tey okazyi.
26. Wielki dziś solatia mea odbieraią inkrement.

27. Niewymowną napełniony zostaię radością multas gavisus in horas tak pomyślney okazyi &c:
28. Co piąsis dzisieyszego dnia serce moie abundat so latijs. Niewymowne odbieraiąc ukontentowanie.
29. Doznaię dziwiąy iż nihil est difficile magis, quam differre gaudia
30. Adventissimam dnia dzisieyszego solatijs meis u= surpo koram.
31. Tysiączne multiplicata w sercu moim czuię so latia.
32. Nic mię bardziey kontentować niemogło, y tan tis pectus occupare hilarijs niezwykła iako to &c:
33. Cum magna parte moich konsolacyi dzisieyszy mi dzień zaiaśniał w ktorym co dnor solatio.
34. Osobliwsza dziś ob insvetudinem letitiæ w sercu mu taya w czole pogoda.
35. Specialissimum chęci moiey odbieram solamen.
36. Ingens letitiæ sensus stateczną sobie w mym sercu za pisuie lokacyą
37. Wielkie się dziś w domu moim otwieraią chilania
38. Iak wielki pociech y radości dzień mi dzisieyszy przy niosł interement nec lingva valet dicere.
39. Słusznie dziś powinne Bogu magnificat intono= wać potrzeba, kiedy z tak pomyślney okazyi exul= tavit Spiritus meus.
40. Super abundo gaudijs y pełnym radości sercem to przyimuię.
41. Zdam się ze supremum felicitatis attingo gradu kiedy præsentibus z tak miłey okazyi tamgor so latijs.

PRECOR

1 Życzę WM Panu Secundissimo votorum pectore
2 Plena pectoris exvisceratione życzę WM P.
3. Przy tak solennym Imienin WM Pana festynie in tegram votorum sacrificio Hecatombem.
4 Pełnym affektem y sinceriſsima pectoris amicitia sprzyiaiąc WM Panu życzę.
5 Pełne Braterskiey życzliwosci serce in vota effundo życząc ażeby.
6 Cum intimo sensu życzliwego affektu powinney wdzięcznosci życząc ażeby.
7 Nią powinney obligowany wdzięcznosci termi cum votiva animi demiſsione życzę.
8 In tanta solennitate gaudiorum, na prezent Bra terskiego affektu, to ad aram cordis appendo vo tum.
9 Ex intimo affektu te WM Panu ex arcano pecto ris in apertum profundo vota życząc.
10 Zapalonym na affekt sercem, ardentia nuncupo vota.
11 Ardentiſsimo pectore życzę WM Panu.
12 Cordialiſsimæ amicitiæ testem te WM Panu konsekru ie wota, ktoremi życzę.
13 Pełnym prawdziwey życzliwosci affektem to precatorio consigno voto.
14 Plenis votis, iako suo amicus actiati życzę.
15 Fertili votorum corde, to życzliwosci mojey nio

te

się testimonium
16 Do wyrażenia prawdziwey we mnie życzliwosci Bra
terskiey toto pectore nitor.
17 Przy powinnym applauzie votorum debitum Bra
terską oddaię życzliwoscią.
18 Cum intimo Braterskiey życzliwosci sensu to in
rationem votorum fero.
19 Millena w Braterskim Sercu konsekruię vota, kto
re składam in Personam WMPana
20 Indelebili Braterskiey życzliwosci haraktere w mym
sercu zapisuię vota ktore teraz przed WMPanem pa
lam fundo.
21 Z Osobliwszym Braterskiego affektu oświadczeniem
życzliwosci moiey daię dokument.
22 Rzetelney życzliwosci moiey dowod w Braterskich ramio
strunię wotach.
23 Nieznaiąca granic prawdziwa we mnie życzliwosc z
tym się dziś przed WMPanem oświadcza affektu do
kumentem.
24 Pleno desideriorum conamine życzę.
25 Z Pełnym Braterskiey życzliwosci oświadczeniem vo
ta de pectore fundo życząc ażeby.
26 Powinnosci moiey y Braterskiey przyiaźni prawom
zadosc czynię gdy w przeymym życzę sercem.
27 Prawdziwey życzliwosci moiey dowod Braterskie vo
ta, ad amicum depono pectus życząc ażeby.
28 Prawdziwey życzliwosci insignia Braterskie WMPa
nu konsekruię vota życząc &c.
29 Wielkim sercem & pleno voto życzę.

30 Na co WMPan intimis zmierzasz desideriis tego de-
vota mente uprzeymie życzę.
31 Patente desideriis pectore, to precatorio consigno voto.
32 Braterskiey przyiaźni vinculo adstrictum pectus, za
33 wzięt prezentuiąc accenso in vota pectore uprzeymie
życzę.
34 Ex intimo Braterskiey propensyi sensu, fideli pre
cor voto,
35 Obfite życzliwych chęci wota, moie in perennem pra
dźiwey przyiaźni testimonium Jego życzę.
36 Życzliwe Braterskiey przyiaźni votum depono, in sinuma
mici pectoris.
37 Nieratbym się ad Jura amicitiæ, gdybym Braterskiemu
Sercu niemiał dać proby życzliwości moiey.
38 Nioszę in solennitatem Dici Imienin WMPana, które a
mico stant pectore vota.
39 Cum omni conatu życzliwey chęci uprzeymie życzę W.
MPanu.
40 Życzliwe WMPanu defero votum.
41 Zwykłą życzliwością moią et noto affektu intime życzę
WMPanu.
42 Pełne życzliwych chęci oddaię wota, któremi życzę W
MPanu.
43 Devoto Imieniowi WMPana pectore tego iedynie żądam
y życzę.

GRATULOR

44 Nie tak Ore iako pectore życzliwe czynię applauzy.
45 Zabrane na mnie jus amicitiæ tego po mnie wyciąga a
bym z życzliwym powinszowaniem był Oratorem pro

Domo

Domo WMPana y zyczyłem quęq faustissima.

46 Chociasz elingvem svadam in debitum gratulationis effer mo winszuiąc. &c:

47 Zabrany na mnie winny dorocznie zyczliwego dług powinszowania dzis in termino Patrona WMPana wy płacam zupełnie.

48 Powinne zyczliwego powinszowania homagium dzi siay prosto WMPanu.

49 Z zyczliwym ku Osobie WMPana feror applauzem.

50 Interpretem animi plausum wesołym powinszowaniem WMPanu defero.

51 Dotąd niewypłacone zyczliwego powinszowania debitum dzis z kwotą przyiaznych chęci exsolvo WMP.

52 Zyczliwy Braterskiego powinszowania affekt, mnie ad vota castimulat.

53 Ad pompam dzisieyszey solenizacyi, ia tez z moim sta wam applauzem.

54 Prdsentem dnia pożądanego winszuię lætitium y fra terno prosequor applauzu.

55 Zyczliwych applauzow obsequium in cuigem dzisiey szey niosę solennizacyi.

56 Zyczliwe serce in gratulationis effundo sensus.

57 Braterskie prawo tego po mnie wyciąga azebym dzis WMPanu zyczliwych applauzow prdstem homa gium.

58 Powinny zyczliwego powinszowania trybut WM Panu dzisiay persolvo.

59 Powinny Przyiacielskiego powinszowania, honor cum fraterni affectus, testimonio oddaię.

60 Nietak usty, lecz zyczliwym sercem zyczliwe dzisiay o
głaszam powinszowanie.
61 Z zyczliwym dzisiay applauzem witam amicum lu
men Osobę WMPana
62 Na zyczliwy applauz cor effundo ora exsolvo.
63 Zyczliwego powinszowania amicum testor affectum.
64 Oddaię cum phenore zyczliwych wotow gratulationis
debitum WMPanu.
65 Przy solennym festynie celebritati diei debito gratu-
lationis immisceo officio.
66 Zyczliwey gratulacyi trybut z Przyiacielskim niosę
applauzem.
67 Solennitati Jmienin WMPana zyczliwym applaudiuę
sercem.
68 Zyczliwe na applauz exstymulo pectus.
69 Zyczliwey propensyi Braterskiego powinszowania wy-
płacaiąc debitum serce za węzeł dedykuię.
70 Dnia dzisieyszego z Zyczliwym muszę comparere ap-
plauzem.
71 Wzaiemney przyiaźni prawo powinney po mnie
zyczliwości Braterskiey wyciąga trybut.
72 Zyczliwych dzisiay daię Przyiacielskich applau
zow odgłos.
73 Zyczliwym dzisiay powinszowaniem nierozerwa
ney przyiaźni czynię dowod
74 Do głosney serca zyczliwosci ora resolvunt Przyiaciel
skie powinszowania.
75 Gdy solennemu Jmieniowi WMPana socijs applau
do gaudijs.

Bra

15. Braterskie applauzy życzliwego affektu dadzą Świadectwo kiedy &c:
17. Dawno zabraney zobopolney przyiaźni nexus do życzliwego mnie dzisiay powinszowania adstringit.
18. Zwyczayney tantæ solennitatis Przyiaźni życzliwe niosę applauzy.
19. Toto pectoris nisu życzliwe duię applauzy.
20. Gdy przy wesołym dzisieyszym Festynie applaudo manibus pectus in gaudia, usta na życzliwe resolvo applauzy.

PRECOR OMNIA FAUSTA ET PROSPERA.

1. Laconico termino życzę WMPanu quidquid Faustissima.
2. Życzę uprzeymie ażebyś WMPan faventi fortuna summos senescas in annos.
3. Życzę ażeby Domowi WMPana poprzysięgła w długie lata hołdowała fortuna.
4. Życzę ażebyś WMPan tyle pomyślności ile w swym życiu lat żyć będziesz momentów.
5. Życzę aby do proporcyi chęci moich, wszystkie Domowi WMPana chodzące lata in serenos exurrant soles.
6. Życzę prawdziwym Braterskiey przyiaźni affektem zkompendyowanych w długie lata sukcessow.
7. Życzę ażeby WMPana przy statecznym szczęściu nigdy nieżrzymowana służyła fortuna przy mto

dym

dym wieku y zdrowiu senescat senior etas.

8 Życzę WMPanu ażebys przy wszelkiey fortun affluencyi faustos competot annos.

9 Uprzeymie życzę abys WMPan przy pomyślnych zprzyiaiącey fortuny sukcesach decurrat hestoris annos.

10 Życzę ażebys WMPan mimo wszelkiey pomyślney fortun alteracyi ipsis vivat superior fatis.

11 Życzę ażeby zprzyiaiące Domowi WMPana Niebieski felices multo accendant lumine soles.

12 Długich lat nieprzerwanych fortuny sukcesow et vine nube dies.

13 Życzę aby łaskawe wszelkiemi sukcesami WMPana ubeatyfikowały nieba, oraz przy pomyślnych życiu pilam felix attingat senectam

14 Życzę aby raz zprowadzone w Dom WMPana szczęśliwości wiekowały.

15 Życzę ażeby przy nieodmiennej w Domu WMPana iaśnieiącey miłych pomyślności pogodzie fortuna crescat ad perfectam diem.

16 Bym szczerey życzliwości moiey dowod pokazał, długich nieutraconym fortun sukcesem lat życzę WMPanu et de meis addat Jupiter annis.

17 Życzę ażeby WMPan injurias pati et longa tempora vincas.

18 Życzę ażeby wszelakim złęciom WMPana

et

et anchetis subscribant numina votis.

19 We wszelkich okazyach faveant WM Panu atq; eant in vota Dij

20 Nieprzerwanych z Życiem sukcessom nigdy nie zatorowanego w długie lata zdrowia przyciel skiem życzę sercem WM Panu.

21 Życzę azeby WM Pan w pozne lata naypomyślnieyszego szczęścia uczyniła dziedzicem fortuna.

22 Życzę azeby fortunne sukcessa pleno alveo w Dom się zlały WM Pana.

23 Życzę azeby choynym błogosławieństwem dextra Dom WM Pana cumulare nieprzestała.

24 Życzę azeby WM Pan in numeris auctus successibus et annis życia y fortun plenam dosiągłszy.

25 Życzę azeby przy nieodmiennym fortun favore animis ac viribus successibus annos.

26 Życzę azeby WM Panu za Błogosławieństwem Boskim wszelka chodząca fortuna ad metas votorum, WM Pana szczęśliwie doprowadziła.

27 Życzę azeby w długim y pomyślnym pożytku auspicio felix quilibet annus eat.

28 Życzę azeby nieprzerwane żadną przeciwnością sukcessa w Domu WM Pana nec metas, nec tempora planat.

29 Życzę WM Panu tych wszystkich pomyślności, kto

ktorych WMPana spolne y zyczliwych przyia
ciół, wymierzaią wota.

30 Zyczę azeby w długim y pomyslnym zyciu hoy
ne y nieprzerwane zawsze. Osobę WMPana kon
tentowały, solatia.

31 Zyczę tak przedłuzonych Fortuną lat, WMPa
nu azebys niemi vivas longeva sæcula felix

32 Zyczę WMPanu, azeby mimo pochmurney ie-
dnostaynego szczęscia. alteracyi zawsze pogoda
y wesołe słuzyły czasy.

33 Zyczę WMPanu aby przedłuzone w pozny wiek
lata, cedro lauroq; notandi dies licznym konwo
iowały szeręgiem.

34 Zyczę azeby w Dom WMPana odległego letnie
sukcessa nieprzerwanym zawsze zgromadzały
się szeręgiem.

35 Zyczę azeby w progi WMPana uszelkie pomyśl
nosci zawitawszy zawsze chołduiąc rządzom W
MPana.

36 Zyczę azeby raz z Domem WMPana Fortunne
scisłe zabrawszy przymierze nigdy to vinculum
nieroztrzygły.

GRATIAS AGO

37 Nayniższe grati animi testem w progach WMPana
składam podziękowanie.

38 Specialissimas WM Panu persolvo gratias wieczną za fawory iego Imieniowi WM Pana adstrictus obligacyą.

39 Nayniższego podziękowania honor oddaię WM Panu.

40 Za odebrany fawor gdy się z powinną oświadczam wdzięcznością do tego się bydź winnym na zawsze czuię iż tak długo świadczonych mi łask muszę bydź pamiętnym quousq memor ipse mei.

41 Na okazanie prawdziwey wdzięczności, za party appowane przezemnie łaski WM Pana cor in vo ces effundo.

42 Że nieinogę do proporcyi łask WM Pana powinną respondere wdzięczności więc tylko affekt wdzięczności debitum remonstruię.

43 Zniżaiąc się z pokornym podziękowaniem upadam do stop. WM Pana Dobrodzieia czekaiąc na tym wszelkich rozkazow do odsłużenia.

47 Za fawor osobliwszey łaski WM Pana te na siebie zabieram obligacyą iż zawsze będę gotowym nutus rekwizycyi Braterskiey.

45 Za wyświadczony respekt pokornie vita superstes erit wdzięcznym tego będę.

46 W niewygasłey pamięci konserwować będę dokumenta faworu y łaski WM Pana za które te raz nayniższe składam podziękowanie.

47 Tę na mnie za oswiadczony faworu WMPana dokument obligacyą zabieram ze poty w niezgluzowaney znaiąc się do mey nieudolnosci ze gratitudine gratijs impos ero z tym się tylko oswiadczam, ze inoblita repetam tua munera mente.

48 Wielkiemi benewolencyi WMPana zobligowany faworami w niesmiertelney ten respekt, zywym wdzięcznosci harakterem zapisuię pamięci.

49 Osobliwsze mi od WMPana wyswiadczone dobrodzieystwo, primo loco w Regestrze moich zapisuię Mecenasow.

50 Osobliwa łaski WMPana ku mnie szczodrobliwosc do powinnego nakłania podziękowania y do nie smiertelney obowięzuie wdzięcznosci.

51 Za darowany mi Przyiacielski affekt dłużnym będę na zawsze powinną wypłacac się wdzięcznoscią.

52 Powinną łaskom WMPana obowiązany wdzięcznoscią z tym się oswiadczam iż perpetuus animi debitor huius ero.

53 Za wielkie łask y faworow WMPana dzisiay dane dowody magnas gratias habeo, dozgonną do odwdzięczenia maiąc obligacyą.

54 Wswiezey zawsze pamięci nie zkomputowane fawory miec będę za ktore teraz naypokornieysze oddaię dzięki.

55 Za odebrane tyle faworow summy testimonia do zgonną powinien będę wypłacać się wdzięcznością
56 Że niemogę do proporcyi łaski mi swiadczonych correspondere gratitudine prze to pro donis vota pro gratijs grates refero WMPanu.
57 Za swiadczone mi respekta WMPanu publiczne niosę powinszowanie.
58 Znam się bydź obowiązanym tot titulis do wieczney pamięci y niewyrugowaney nigdy wdzięcznosci.
59 Gdy mie novus titulus dobroczynney zachodzi łaski ia też novum na siebie titulum zabieram obligacyi do odwdzięczenia.
60 Gdy mię tak bardzo dobroczynny kontentuie affekt, z tym się ukazuię oswiadczeniem że do ukazania wdzięcznosci moiey wszelkich okazyi y sposobow zażyię.
61 W nieustanney pamięci konserwować będę dobroczynny fawor WMPana.
62 I powinne in sinum Nominis Osoby WMPana składam podziękowanie, y niesmiertelne obligowaney wdzięcznosci prawo legem scriptam in corde sobie stanowię.
63 Tak wielu dobroczynnego faworu ku mnie WMPana dowodami obowiązanym będąc krotkim stylem nie skroconey we mnie zadną czasow alternatą zapisuię pamięci y wdzięcznosci oswiadczam się obligacyą.
64 Chcę się z tym popisać że hoyną WMPana ręką rzuco

ne

ne pełne dobrodzieystw ziarna padły in terram bonam serca moiego bo się do tego sposobie chcę abys WMPan iako seminasti beneficia tak y metas gratitudinis.

65 Znam się do tego że niegodnoscią moią łaskom WMPana impar iestem y nieudolnoscią do rekompensy niewystarczę w wieczney pamięci konserwowac będę konferowane mi dobrodzieystwa.

66 Poniewaz z łaskawego ku mnie respektu iż w pierwszym sług y klientow znayduie się Regestrze więc na zawdzięczeniu swiadczoney łaski wieczną in tabula cordis zapisuię obligacyą

67 Tym z większą weneracyą łaskę iako fructum manuum WMPana mi wyswiadczoną odbieram im więcey y we mnie niegodnosci y w Osobie WMPana zacnosci upatruię. Za ktory poty będę pamiętny poki memor ipse mei.

PETO

68 Pokorną prozby moiey supplikę składam u nog WMPana.

69 Z unizoną Osoby WMPana adoracyą pokorną zamną samym, wnaszam prozbę abys chciał pro suo favore moiey zabieżec indyencyi.

70 Uduię się iako ad asilum nieszczęsliwosci do łaski WMPana, ktora mi iako się spodziewam auxyliarną poda rękę.

71 Z Osobliwszą ku godney Osobie WMPana submissyą idę de favore iego securus uciekam się zas do łaski

WMPana

WMPana iako ad errarium gratiarum, upraszaiąc o Przyiacielski w mych potrzebach suplement.

72 Przymij WMPan łaskawym uchem prozby moie ktorebym w pokornych moich rekwizycyach mogł odebrac.

73 Z powinną demissyą odwazam się meis molestare precibus dozgonną dla mnie łaskę WMPana.

74 Rozumiem ze odniosę repulsam od WMPana ktorego dobroczynnosc, po tysiąckroc u mnie doznana do dalszych prozb moich stimulum fiduciamq facit.

75 Poufale w potrzebach moich udaie się do łaski WMPana upraszaiąc o ten respekt, ktorego zawsze będę estimator.

76 Luboc się w zadnych nieznayduię zasługach, iednakze odwazam się confugere ad sinum amici pectoris maiąc pro compto, ze WMPan zechcesz z łaskawey swoiey munificencyi rebus meis succurrere lapsis.

77 Poufały czynię rekurs do respektu do ktorego mi dawna przyiazn WMPana y łask iego experyencya drogę utorowała.

78 Rozumiem iz iako się cieszę nadzieią łaski WM WMPana ale się tez na niey nie zawiodę.

79 Oblikuię WMPana per pira amicitie abys mi chciał w tak nieszczęsliwey toni łaskawą podac rękę y przyiacielskim w nieszczęsciach podzwignąc poratowaniem.

80 Doznawszy nieraz Braterskiego WMPana ku mnie affektu, chcę y teraz zyczliwą probare propensyą

1. Przyciśniony extrema habendi necessitate muszę się mieć do respektu WM Pana, upraszaiąc.
2. Jak w pilney moiey potrzebie zapatrywam się na łaskawe serce WM Pana. y w nim moią pokładam nadzieię.
3. Odważam się odiosum verbum rogo zanieść do łaski WM Pana iako do tego ktory zawsze był mi dobrodzieiem w postulatach moich.
4. Ociężony tylą potrzebami w łasce WM Pana quero levamen y mam nadzieię ze levabis egenti, przyiaciel ską podawszy rękę.
5. Nigdym się niezawiódł w intencyaih y prozbach moich, kiedykolwiek uczynił rekurs do WM Pana odważam się y teraz iako ad locum refugij udać się do łaski WM Pana supplikuiąc.
6. Chociaż się nieznam do zacnych usług, WM Panu przecież się spodzieiwam tyle favoru ze y niezasłużonemu u siebie stodze a estymatorowi godnosci iego zechcesz dobroczynną podać rękę.
7. Doznawszy po tyle razy łaski dla mnie świadczoney WM Pana śmiem do dalszey protestacyi supplicem tendere manum.
8. Jakom nigdy w moich niezawiódł się intentach idem razy udać się do łaski WM Pana tak y teraz tuszyć sobie mogę ze zawiedzionym nie będę.
9. Nimaiąc innego dla siebie poratowania y pomyślnego w mey indygencyi sposobu rekurs czynię do Osoby WM Pana.

10 Chociasz się nieczuię do żadney zasługi ufaiąc iednak faworowi WMPana, smiem supplici instare prece.

TRISTOR.

11 Smutkiem przywalone Serce w cięszkosci żalu ięczyc musi.

12 Smutną Serce pokryte żałobą nieumie tylko milczeniem usta pieczę

13 Jak kamieniem przywalony bydź się czuię tylu smutkow cięszkoscią gdy w ciężarach folgi nie mam.

14 Żołcią napoione serce żadną się konsolacyi słodyczą uła godzie nie daie.

15 W morzu przykrosci y utrapienia serce tonie, gdy po wierzchowne szczęscie wnętrznego pokoiu wywraca mu tacyc.

16 Dzien mi dzisieyszy dies mœroris smutnym nieszczęscia obłokiem czoło odkrywa oko we łzach topi.

17 Ostatniey nieszczęscia na mnie dobywszy siły mœrore tru cidat

18 Nieznąsną cięszkosci utrapienia bolesc y vulnus triste doloris zasmuconym muszę ponosic sercem.

19 Strapione serce smutek katuie żal ręce tamie kiedy.

20 W smutku y lamentach dni miginą rzadka y gosciem prawie u mnie wesołosc, bolesc w sercu Gospodarzem.

21 Cięszkie smutkow iarzmo z bolescią niesę gdy nad in sze czasy nieszczęsnych fatow pigum grevatum est su per me.

22 Pod tak wielkim przykrosci y utrapienia ciężarem stę kaiący, ledwo sub onere non fatisco.

23 Smutne serce y czoło zabrała melancholia kiedy. &c:
24 Ciężkiego utrapienia triste jugum przeciwna na mnie złożyła fortuna.
25 Chmurą posępnego smutku zaćmione czoło wypogodzić się nie daie.
26 Dzien dzisieyszy atro notandus calculo. srogim mię nakarmił smutkiem.
27 Przez tak długi czas tęsknicę y utrapienia, iako intermalleum et inundem z tąd od wnętrzney alteracyi ingd od wnętrznych afflikcyi pochodzi.
28 Ciężka smutkow alteracya wnętrzney choroności gwałt czyni.
29 Natarczywą trwkliwoscią y przeciwney fortuny afflikcyą iak postrzałem dotknioney zostaię.
30 Nieszczęśliwe na mnie teraźnieysze czasy smutne dni Heraklita odnowienią, gdy posępną melancholią czoło zakwasiły.
31 Zewsząd mię smutek y utrapienie opasało.
Ciężka w zalterowanych myslach melancholia, iak kamieniem serce przywała.
32 Srogi smutek serce katuie.
33 Zalterowana przeciwnosciami myśl smutna iakies na fantazyi stawia. imaginacye.
34 Smutney Zatoby postac w sercu y myśli się wiie.

DOLEO

35 Napoł serce kraie okrutna zatosc.
36 Niemaiący zal uwagi rozum prawie odbiera gdy sam

sobie dac rady nie potrafi.
37 Nieznosne cięszkiey bolesci iarzmo na sercu noszę
38 Oko we łzach pławi serce, w żalach iak w morzu tonie.
39 Wnętrzney serca spokoynosci załosc sroga, gwałt gdy czy
ni ani bolescią.
40 Okrutna załosci siła rwie serce, gdy cięszką trapi bo-
lescią.
41 Obległa serce bolesc y okrutnie więzi.
42 Oko się we łzach topi serce w żalach pływa.
43 Wielkiemi serce obciążone żalami łzy w Oczach wyci
ska.
44 Strapiony bolescią animusz nieznosną na sercu czu
ię ranę.
45 Okropną zdięty bolescią pod zamachem przeciwno
sci ięczyc y kwilic się muszę
46 Zdięte bolescią serce łzy z oczu wyciska gdy &c:
47 We łzach mi dni spełzaią nie uchronna bolesc dniem
y nocą w sercu grassuie
48 Srogim scisniony żalem, castiger pectora luctu.
49 W załosciach ponurzone serce gruntu pod sobą nie znay
duie.
50 Nieznosna me serce trapi bolesc.
51 Od oppressyi cięszkiego żalu serce omdlewa.
52 W głębokosci żalu serce zatopione wynurzyc się nie może.
53 Z pod ciężaru bolesci wydobyc się nie mogę
54 Srogoscią żalu mysl udręczona folgi nieznayduie
55 Niepomyslnym dotkniony szczęsciem w bolesci życie wiodę.
56 Zalterowane niepomyslnoscią serce żal głowny obległ.

57 W ciężkich więzach me serce trzymaią żale.
58 Opprymuiąca mnie bolesc prawie życie odeymuie gdy roztargniony bolescią animusz y myśl ciężko strapiona siebie nieznayduie.
59 Okrutny w sercu żal się szerzy.
60 Nieznośna bolesc na uniżenie serca mego wszystkie wywarła siły nieiwymowiny żal mowić nieumie chyba że łzami słowa mięszaiąc. Nie mogę się odpędzić natrętnemu żalowi.

DEPRECOR

61 Spodzieiwam się po wielkiey y dobrze znaiomey WM Pana moderacyi, że parces supplicanti y pokornym supplikuiom z powolną do odpuszczenia łaskawością da mieysce.
62 Znayde tyle fauoru dla siebie w łasce WM Pana iż pokażesz się venia benignus.
63 Wielki moderacyi swoiey WM Pan pokażesz dokument ieżeli do pierwszego mię WM Pan przywroćie zechcesz affektu.
64 Z pokorną do nog WM Pana upadam deprekuiąc.
65 Pusze się znac do potrzebney mi uniżoności przed WM Panem y pokorney ku Osobie iego deprekuię.
66 Upraszam WM Pana o ten respekt ktory mi stanie za nayuiększe dobrodzieystwo abym łaskawym sercem wziął taką do mnie z siebie złożył urazę.
67 Uniżoną do fauoru WM Pana łamną samym mię

się instancyą abyś mi chciał darować neywiększą cząst
kę affektu swego.

68 Tym z lepszą nadzieią odebrania łaskawego faworu WM
Pana moia idzie deprekacya im zwiększą w mey niego
dnosci toczy się submissya.

69 Wielki mi WMPan dobroczynnosci swoiey dasz dowod
kiedy kołacącemu do łaskawego respektu, iego z łaskawą prze
baczysz powolnoscią.

70 Znam się do tego ze słusznemu gniewowi WMPana byłem
okkazyą więc teraz pokorną głowę schylam winney depre
kacyi oddaiąc homagium.

71 Ufam w łasce WMPana ze nie odrzucisz, owszem łaskawym
przyimiesz sercem pokorną deprekacyą.

72 Unizoną u nog WMPana składam deprekacyą y nie wąt
pię ze veniam odbiorę.

73 Lubo wiem ze nihil magis facile quam accipere injuri
am et nihil difficile quam donare acceptam z tym wszy
stkim spodziewam się ze WMPana łaskawego znay
dę do darowania tego wszystkiego cokolwiek urazy ze
mnie było.

74 Winnym się bydź daię zem wykroczył przeciw godnosci
WMPana ale chciey swoią łaskawoscią mnie do zwykłe
go przyiąć affektu.

75 Łatwy do odpuszczenia Geniusz WMPana tak rozumiem
ze y ku mnie zwykłey się znaydzie łaskawosci, gdy nie
moia do pokorney deprekacyi skłania submissya.

76 Spodziewam się ze od faworu WMPana plenarium odbiorę

in

indulgentiam gdy z pokornym moim wyznaniem. po
korne ogłaszam confiteor.

77 Wielce się trapię zem Przyiacielskiemu WMPana sercu do
resentymentu y urazy nie uważnym moim procederem
dał okazyą.

78 Jakom się pokazał bydź łatwym do nieroważnego prze
ciw Osobie WMPana, obrażenia tak się spodźiewam, po wi
domey moderacyi WMPana że mi łatwym się pokaże
do odpuszczenia.

Żeznaię zem moim postępkiem zasłużył odrzucenie od
79 faworu WMPana, ale gdy iuż pokorną czynię deprekacyą
taskawey do dawnego respektu spodźiewam się admis
80 Winnym się bydź zdaię izem wykroczył przeciw
ko stałeczney WMPana ku mnie przyiaźni victus do
manus a od WMPana upraszam o serce y nieodmien
ną przyiaźń.

DESIDERO.

1 Z utęsknioną tak długo rządzą wyglądam WMPana.
2 Niepochamowane chęci dotąd się w mym sercu palą.
3 Natężone długim oczekiwaniem chęci swey się nie mogą
doczekać konwolacyi.
4 Zatrzymane długą rządzą radości końca nie znayduią
ubolewaią.
5 Tak dalece w mym sercu nieugaszona rządza się
est flamma medullas że się niczym uspokoić nie daie.

Ucil

6 Usilnie pragnę y poty się nie uspokoię aż tym mo-
im pożądliwosciom stanie się zadosyc
7 Nieuspokoioną zapalony rządzą oczekiwam.
8 Spragniony długim a tęskliwym oczekiwaniem w chę-
ciach miary nie uznaię.
9 Pożądanego niedoczekawszy się szczęscia w tęsknicy y smut-
kach dni pędzę.
10 Uięte usilnym pragnieniem serce swoiey się doczekać
nie może słodyczy.
11 Nieuiętą pałam rządzą.
12 Usilnie chęci dotąd w mym sercu spokoynego nie
maią wytchnienia.
13 Jak z łuku strzała z nałężonego serca wymknięte rzą-
dze do zamierzonego lecą celu.
14 Spragnione chęci ukontentować się nie dadzą aż
swą znaydą ochłodę.
15 Utęsknione dobywaią się rządze do tak długo czeka-
ney konsolacyi.
16 W uprzykrzoney tęsknicy tak długo zostawać muszę
gdy pożądaney nie odbieram pociechy.
17 Tak długą pożądanego szczęscia prolongacyą uwodzo-
ne chęci, smierci się rownaią.
18 Pałaiąca w sercu rządza niczym się ugasić nie daie
19 Nieuscigłą chciwoscią pałaią rządze.
20 Długą expektatywą zatrzymane rządze pomyslney do-
czekać się niemogą radosci.
21 Zgłodniałe długą expektatywą chęci samą się tylko kar-
mią

mią nadzieią.

22 Jako kamień do swego centrum tak usilnie rządze do swego zmierzaią terminu.

23 Niezwyczayna serce uięta rządza.

24 Zwątlone przedłużonym czekaniem chęci martwieią

25 Ztroskane tęskliwą expektatywą chęci swoiey nadzieci skutkiem cieszyc się mogą.

SVADEO.

26 Jezeli y od Nieprzyiaciela dana niema kontemptu rada fas est, ab hoste doceri tym bardziey y przyiacielska perswazya powolną sobie ma ziednac akceptacyą.

27 Przyimie WmPan łaskawie Braterską radę ktorą mi zyczliwosc dyktuie ze periculum in mora zyczę WmPanu. Tempestiuo remedio przyszłym zabieżec paroxyzmom ne serum sit cavendi tempus in medijs malis.

28 Trzymam tak po łasce y wielkiey WmPana uwadze ze moią perswazyą za dowod Braterskiey przyimiesz przyiaźni ani to do urazy pociągniesz bo choc przeciwne ale zyczliwe natrącam zdanie.

29 Jako zdawna sercem ku WmPanu przywiązany byłem tak y teraz tey zyczliwosci chcę dac probę tą perswazyą ktora origentem de corde trahit.

30 Trzymam po przyiacielskim WmPana faworze, ze Braterska perswazya w iego sercu miec będzie mieysce et a

li

liquid mea verba valebunt.

31 Starodawna moia ku WMPanu zyczliwosc niektore do uwagi podaie reflexye ktore gdy łaskawym przyimiesz sercem nieomylney swey przyiazni dowod pokazesz.

CZYNIĘ LISTOWNĄ ODEZWĘ

32 Niemoze tego przewiesc na zyczliwych sercach mieysca odległosc, aby tezz affektem rozdział uczyniła, to dziś mea litera signat.

33 Lubo przyiacielska między mną a WMPanem zdawna zawzięta konfidencya odległoscią roztrzygniona została przecież ciasnym węzłem zkoiarzone serca rozerwac się nie mogą.

34 Wygasłyby w przyiacielskim sercu zdawna zawzięte affekta gdyby swey niemiały podniety.

35 Oddalenie mieysca niemoze zyczliwe serca od siebie alienowac.

36 Niezdałbym się ad Jura amicitiæ gdybym ią listowną odezwą zaniechał renowowac.

37 Nieodmienny zadną mutacyą affekt tym listem oswiadczam

38 Zpoiąną zdawna zabraney zyczliwosci mey ku WMPanu renowacyą z łaskawą WMPan przyimiesz interpozycyą rozumieiąc ze to nieiaka nieudolnosc, lecz z odległosci mieysca

niemoznosc pisania sprawiła
39 Dałbym płochey w affekcie przyiacielskiey niestateczno
sci dowod gdyby się to we mnie prawdziło, quam pro
cul ex oculis tam procul ibit amor.

SPERO

40 Samą się tylko cieszę nadzieią gdy innego niemam po
cieszenia.
41 Zwątlony tylu przeciwnosciami animusz dobrą się ozy
wia nadzieią.
42 Rozumiem ze mi niezawodna nadzieia utonie dro
gę.
43 Jak mię uciężyła afflikcya tak do konsolacyi podna
sza nadzieia.
44 To tylo mię w biedach moich cieszy ze mi ieszcze
sperare relictum est.
45 Z tąd tylo odbieram cząstę konsolacyi ze mie iesz
cze dobra nieopusciła nadzieia.
46 Wielorakie sercu memu zadane afflikcye dobrze a
nimuiąca miarkuie nadzieia.
47 Nawęrężone długim czekaniem chęci ieszcze iakakol
wiek cieszy nadzieia.
48 Tyle mi ieszcze zostaie nadziei ze przy moich niesz
częsciach nic cale nic desperuię.
49 W tym iedynie moią funduię nadzieię opuszczony ze
wsząd od nieprzyiazney fortuny.
50 Spodziewam się ze mie moia nieomyli nadzieia.

AUDEO

51 Na wiele się odważam tym się animuiąc audaces fortuna iuvat.

52 Ciężkie interessa do tego mię gwałtem prowadzą bym się odważył.

53 Śmiele sobie postąpić muszę gdy inaczey nie mogę.

54 Gwałtowny interes odważnym mię uczynił.

55 Nigdybym się na to odważyć nie mógł, gdybym mi dobra nadzieia śmiałości nie dodawała.

56 Wiedząc o tym że timidos fortuna repellit odważnie w tym sobie postąpić musiałem

57 W wielu okkurrencyach doznawszy łaskawego serca WMPana śmiele y teraz do respektu iego kotlę.

58 Nieżyczyłbym sobie nigdy na to się odważyć gdyby mi natrętna potrzeba do tey śmiałości przymuszenia nie czyniła.

59 Znaiąc zawsze łaskawe ku mnie serce WM Pana odważam się y teraz bespieczny do łaski iego uczynić recurs.

60 Po długiey wątpliwości deliberacyi iuż się na to rezolwować muszę.

61 Tyle sobie pozwalam śmiałości.

AUDIO

62. Publiczna to do moiey prywatney wiadomosci donosi gazeta.
63 Ta się do mych uszu podaie nowina
64 Co mi ad notitiam publiczna donosi fama.
65 O moie się obito uszy co pospolity głosi rumor.
66 Suspensus narrantis ab ore tey słuchałem relacyi.
67 Nowę odebrałem nowelte ktorą mi prywatna kommunikowała relacya.
68 Miłą uchem y Sercem przyiołem gazetę.
69 To mi teraznieysza poczta do wiadomosci podała.
70 Głosney sławy Echo dało mi się słyszec.
71 Wiesc publiczna w tym mię uwiadomiła
72 Przed moią nieutaiła się wiadomoscią nowina.
73 Dochodzi mie ta wiadomosc.
74 Ta się mi dała słyszec nowina.
75 W tym mię ordynaryina ad praesens uwiadomiła gazeta.
76 Z ukontentowaniem to mym uchom przyiołem serce WmPana.
77 Swięszcza wiadomosc to do mych uszu przyniosła.

DESPERO

78 Juz mie nietylko szczęscie y fortuna ale y sama opusciła nadzieia.
79 Juz mi od takiego nieszczęscia ogarnionemu y nadzieia nawet ręki do poratowania nie podaie.
80 Juz mie prawie niespodziana ogarneła desperacya.

SALUTANDO QUEm.

1 Ledwo kiedysz tedysz długim czekaniem upatrzone go sobie doznaię szczęscia ze wdomu moim lub w progach z przytomnosci WMPana pozwolone mi za bieram konsolacye.

2 Osobliwszy WMPan Domowi moiemu lub stancyi moiey uczyniłes chonor gdy swoią przyozdobiłes prezencyą

3 Przyiacielską WMPan progi moie oswiecasz pytnoscią tak mile iako kiedy venit post nubila febus.

4 Wesoły w dom moy zaszedł promien gdy wnim prezen cyą WMPana addruię.

5 Jak noc ze dnia uschodzącego tak z zawitaney wdo mu moim prezencyi WMPana wszelaka wsercu mo im opada melancholia.

RETINENDO HOSPITem.

6 Chcieyze WMPan uzyczonych mi swą bytnoscią ieszcze na kilka momentow przedłuzyc konsolacyi.

7 Nieczęstą w Domu moim bytnosc swoią teraz przynay mniey WMPan nadaną ieszcze iaką godziną chciey nad grodzic.

8 Wszystkie zycia momenta z WMPanem w miłey ko mitywie przepędzic chciałbym ale ze to niepodobna, przy naymniey mi WMPan dnia dzisieyszego ieszcze na

tyle

tyle momentow swoiey użycz przytomnosci
9 Niechże mam to szczęscie w domu moim ieszcze na iaki czasik się bytnoscią WMPana kontentowac.
10 Niechcieyże WMPan tak rychło miłey dla mnie w osobie WMPana umknąc prezencyi.
11 Wielką bys WMPan memu sercu zadał ranę gdybys mi tyle pożądanego nie pozwolił czasu, ktorybym ieszcze cokolwiek w miłey z WMPanem przebył komitywie.
12 Chciey WMPan choc na moment iaki swoią zatrzymac wdomu moim prezencyą.

VALEDICENDO ABEUNTI HOSPITI

13 Niechcę daley tęskliwe do odeyscia rządze WMPana bawic ale upraszam częstszą mię sługę swego odwiedzac y kontentowac bytnoscią.
14 Poniewaz dłuszszym w progach moich prezencyi WMPana zabawieniem cieszyc się mi nie godzi przynaymniey tylko Osobą mie WMPan swoią ale nie sercem y przyiacielskim porzucay affektem
15 Juz się naprzykrzac niechcę chęciom WMPana, ale mie WMPan wielkiego uprzykrzenia [illegible]bawił że tak rychło y troskliwie swoiey bytnosci umknąc naparłes się. Chciałbym ieszcze dłuzey udzielonym mi z prezencyi WM

Pana

Pana Konsolacyom pobłażać y dalszą miłego go
scia w domu moim bytnosc affektować, ale izbym się
przykrym przez to pokazał, więc iuz ulegać muszę
chęciom WMPana do oddalenia się z domu mego.

DICENDA AB HOSPITE ABEUNTE

16 Iuz tez czas za łaskawą a cale hoyną w Domu WM
Pana akkomodacyą wdzięcznym płacić dziękczynie
niem, a mnie dalszemu WMPana poleciwszy się
respektowi do drogi się zabierać.
17 Oddalam się z tąd ale zyczliwe y faworem Przy
iacielskim obligowane zostawuię Serce
18 Cięszki mi rozdział z Osobą WMPana natrętne
nakazuią interessa, ktoremu tak scisle z Sercem
WMPana zpoionemu bez gwałtowney wiolencyi roz
stać się niepodobna.
19 Iuz mię sam czas upomina, do oddania należy
tey wdzięcznosci zahoynie partycypowane w Domu
WMPana fawory.
20 Zawszebym sobie zyczył miłą z WMPanem cieszyc
się Konwersacyą, ale mi gosciem tylo bydź w domu WM
Pana domowe każą interessa.
21 Oddawszy tedy zpowinną w Domu WMPana wenera
cyą

cyą y uniżone za przyiacielskim traktament podzię
kowanie nareście amicum reddo vale.

MORTUUS EST

22 Na ostatnim życia swego stanoł Terminie.
23 Dług Smiertelnosci wypłacił.
24 Ostatnim życie zapieczętował momentem.
25 Duszę Bogu ludziom ostatnie smiertelnosci zwło
ki, y zmutną zlecił załobę.
26 Z swiatem się pożegnała z Niebem przywitał.
27 Burslwe doczęsnego życia wybywszy niepogody sta
noł na brzegu wiecznosci
28 Ostatnią godziną doczęsne zamknoł życie.

ADMONENDO ALIQUEM AMICABILITER

29 Spodziewam się po przyiacielskim sercu WM Pana
że w tym co powiem życzliwych moim sercem testa
tus amor u WM Pana niebędzie amaror. O to per
jura amicitiae zaklinam WM Pana ażebys tak usty
dliwego sobie chciał zaniechać zwyczaiu.
30 Niemoże tego milczeniem zniesc życzliwosc moia żebym
w tym WM Pana nieprzestrzegł co iest z przyganą same
go WM Pana.

31 Wiem po przyiacielskim sercu WMPana ze zyczliwą moię a cale z dobrego affektu pochodzącą przyimiesz przestrogę.

32 Cos mi sam affekt y przyiacielska dyktuie zyczliwosc to ieżeli łaskawym przyimiesz Sercem czego się spodziewam na pozyteczną WMPanu wypowiem przestrogę.

33 Ufaiąc w znaiomey mi moderacyi y oraz przyiaźni WMPana, ważę się owszem zyczliwosci moiey przymuszony iestem te do Serca WMPana podac przestrogę.

34 Wiedząc o tym ze Przyiacielskie z Zyczliwego serca pochodzące upomnienie nieiako przykra y ostra incyzya ale owszem iako łagodny Plastr na ranę mile przyięty mabydz spodziewam się ze ta moia amica manus sercu WMPana niebędzie violenta, ktorey zyczliwa podnosi przestroga.

35 Jezeli wstrętu Przyiacielska nieodniesię admonicya, to ią na przestrogę WMPana wypowiem inaczey zas gdyby to miało roynowac affekta nasze y słowa niepowiem.

GRATIAS AGENTI

RESPONSORIA

36 Konfundować się muszę że w tak lichey okazyi z usługą moią stawić się przytrafiło, życzyłbym sobie w większych y poważnieyszych rzeczach życzliwości Braterskiey ochotną przysługą dać dokument.

37 Okazyą te ktorami sposob podała do oswiadczenia WMPanu mey życzliwości na osobliwszy przyimuię dowod szczęscia moiego.

38 Niezwyczaynym ogarniony czuię się bydź wstydem że mi WMPan solennieysze czyni podziękowanie niż moia zasłużyła przysługa.

39 Owszem WMPan mi swoy fawor oswiadczyłes gdy okazyą y sposob podałes do usłużenia sobie, co mi zawszey osobliwszey iest przyczyną konsolacyi.

40 Nietakbymi za oswiadczone łaski od WMPana wypłacać się należało za ktore dostateczną nigdy nie uczynię solucyą.

41 Łaskawa WMPana tey lichey przysługi moiey akceptacya nową w mym sercu czyni podnietę do dalszych usług ad omnes nutus rozkazow Braterskich.

RESPONSORIA PETENTI

CONCEDENDO

42. Nietylko powolnym owszem chętnym y cale ukontentowanym przyimuię sercem. Braterski rozkaz ktory mam to sobie za osobliwszą cząstkę serca mego we wszelkich okazyach przyiacielskie skarbie affekta.

43. Jako zawsze mie WMPan gotowego znalazł w rekwizycyach moich tak y teraz w zasztym rozkazie rownie masz powolnego.

44. Jako zawsze mnie WMPan miałes punktualnie powolnego na swe rozkazy tak y teraz doznasz bo chętnie zlecony mi od WMPana przyimuię interess y wykonac myslę.

45. Nieznałbym się do przyiacielskiego serca, gdybym na rekwizycye Braterskie z powolną do usłuzenia nie stawił się ochotą.

46. Jako do obietnicy prętki, tak do samego iey skutku ochotny y pilny będę.

47. Jak miłym uchem, tak ochoczym do usług WMPana sercem iego przyimuię rozkazy.

RESPONSORIA PETENTI NON CONCEDENDO

48 Nic mie bardziey zasmucic y zalterowac niemo
gło, iak teraznieysza WMPana rekwizycya a to dla
tego iz się w tych nieznayduię siłach, ktorebym mogł
do usłuzenia WMPanu w tym punkcie konsekrowac.
49 Upraszam WMPana wzaiemnie si tantum stat corde
favoris abys prawdziwą moię exkuzacyą ktorą się re
kwizycyą WMPana chcąc niechcąc złozyc muszę łaska
wym chciał przyiąc sercem.
50 Innych sobie zyczę okazyi do oddania moich usług
na pełnienie Braterskich roskazow, co teraz więcey
mi ochoty zyczliwosc niz sił do usłuzenia sposobnosc
WMPanu daie
51 Ilem razy był rekwirowany do usług WMPana za
wszem się ochoczo stawił rowna y wemnie teraz ocho
ta sed sine viribus ardor.
52 Zawsze interessom WMPana słuzyłem y daley gotow
słuzyc iestem, gdzie tylko moznosc mey ochocie spo
sob do usłuzenia poda.
53 Niechcę WMPana daremną uwodzie obietnicą bo
się do tych sił y moznosci nie czuię abym mogł za
dosyc Braterskim WMPana uczynic rekwizycyom.

VENEROR

54 Z pokorną w progach WMPana stawam weneracyą
55 Z pokorną submissyą upadam do nog WMPana
56 Z powinną weneracyą vitam amicum lumen w Osobie
WMPana.

57 Powinną godnemu Jmieniowi WMPana, u nog skła
dam weneracyą.
58 Upokorzoney submissyi adoracyą do uwenerowania
osoby WMPana niskim ukłonem remonstruię
59 Do uwenerowania godnosci WMPana pokorne skła
dam prono.
60 Unizonosc moię zwykłą submissyą pod nogi scielę
61 Z głęboką submissyą do nog WMPana przypadam
62 Powinna mie weneracya do nog WMPana submittuię.
63 Powinney submissyi y adoracyi niosę usługę scieląc
mie u nog WMPana
64 Powinney weneracyi honor oddaię WMPanu.

CONDOLEO

65 Infortunium WMPana nieznosną Przyiaciel
skiemu sercu moiemu czyni wiolencyą.
66 Uczyniona od zawisney przeciwnosci szczęsciu WM
Pana oppressya y mnie cieszy iako tego, u ktore
go amicus alter ego.
67 Ubolewam duzo nad nieszczęsciem WMPana
owszem nad nieszczęsciem moim bo czy szczę
scie, czy nieszczęscie, czy smutek czy radosc ami
corum omnia sunt communia
68 Rowną z WMPanem ponoszę szkodę z nieszczęscia
iego wielką na sercu czuiąc dezolacyą.

69 Cięszki to Sercu memu przypadek cokolwiek cięzey WMPana dolega.

69 Cięszką załosc WMPana iuzbym chciał cale przeniesc na siebie, ale zeniepodobna.

69 Przyiazni węzłem zkoiarzone Sercu iak wczęsciu, tak w nieszczęsciu rowney w sobie doznawaią mutacyi.

69 Widząc WMPana smucącego się cięszką na Sercu moim ponoszę bolesc.

Finis coronat opus.

PARS TERTIA

Complectens Varias Amplificationes

AMPLIFICATIO PRIMA

Huius Materiæ

Reges decet pietas in superos.

Quid prodest si Serenissimi Regnorum soles, pretioso huic periferiæ suo lucescant splendore, si illos sole clarior aurora pietas non præcedat. Majorem umbram non splendorem Regales tradunt Coronæ, quibus claræ pietatis virtutes non sunt pro decore. Pudor non decus in Regia videretur purpura quæ pietate plenum non tegeret cordis rubiconem decet pro certo Regale caput Corona, sed cui pretiosior adamante adhæret virtus pietatis, splendide nituntur Coronati tempora auro, quæ prudentia et pietate prius quam pulvere aurum, expulita, condecorat Regis Brachium Bissus & Purpura Regalis, maxime tamen, si manus expensæ superis offerunt sæpius rubrum cordis et candorem delectant manum Regalem, aureum pomum, melius tamen liber devotu eam delectabit.

AMPLIFICATIO SECUNDA

Huius Materiæ

Pax Regna tuetur

Jam felices successere dies, cum stridens furentis Bellonæ æquor, ad gratam optatæ pacis componitur Malatiam, ubi Onerata aureis gazarum velleribus, publicæ felicitatis navigia, nullo iam adversantium animorum impetu fatalis naufragij alliduntur scopulo, nec de humanis inter mavortias procellas obruuntur fluctibus, sed præduce Beatæ pacis Cynosura optatas desiderio attingunt insulas

AMPLIFICATIO TERTIA

Huius Materiæ

Nihil in Orbe securum est.

Quid in Vastissimo mundi hujus Orbe Nostros cadit sub optutus quid ad spectaculum arte probatorum proponit labor, hoc omne, vitrea fortitudine inevitabili subjacet ruinæ, spectamus enim ac præsenti ævo, magnificas specissimarum domorum inexpugnabilium arcium sumptiosorum Palatiorum, ad Cæli confinia evectarum turrium structuras, et quid si huc brevi temporis intervallo aut insperati incendij flammâ, aut instanti vi hostium, aut Communis belli motu, aut furentium ventorum turbine, proprijs sepeliuntur in ruderibus. Vidimus tot proceras altæ familiæ cedros, ingentibus per

frangi

frangi fatorum a ventis, vidimus ac humiles paupere egestatis miricas, secum adversitatum excisas, ac acri, ligo ne infelicitatum eradicatas fuisse, unde facile colligere possumus, quod nihil securum nihil tutum vastissimo re periatur in orbe.

AMPLIFICATIO QUARTA

Huius Materiæ

Tempus omnia consumit

Vorax famelici temporis rubigo quid quid coruscо pre tiosi auri mundo relucet splendore, quid quid Regalia col lucet Diademmata, quid quid infracta herculei roboris manq de abjectis gladiorum numeris vetera jam rubigine tinctis acutissimam splendore fecit aciem martiali atte rens arena hoc in satiabilis temporis avarities consumpsit quid Regiam purpuram de aureo ductam vollere sena toriam togam sub qua flagrantissimi Bellonæ propugna tores martiali exudi sago suas reficiebant vires hanc in cauta nocivaq ædacis temporis tinea potius quam Theo mino dirupuit dente, quid achæneos demolitur muros quid decoratas Palatiorum corrodit parietes quid ho norum Basilicas in minimum revolvit pulverem si non temporis vermis quos in ruinam mundani decoris in vidum parturit tempus.

AMPLIFICATIO QUINTA

Huius Materiæ

Sequitur post gaudia luctus.

Decoram Princeps mensium Majus universo pandit mundo pulcherimam vestit herbosis nudata arva graminibus implet odoriferis vacuos hortos floribus operit viridibus nudatas a violentibus Euris folijs arbores, conducit in steriles campos varijs decoratos herbis gratos favonios lentes Zephiros, ut amœni flores suavior mortalibus arrideant odori brevi appropinquante autumno perit hæc pulcherima redimita Rosis marcescit hortor florentia in quam jam non favonij lenis afflant Zephieris sed irati Euri violentis afflatibus viridi arbores denudant vestimento.

AMPLIFICATIO SEXTA

Huius Materiæ

Virtus ubique Honoratur.

Quid sub Serenissimo hujus mundi reperiatur sole, quod Homines honoratos dignosq celsis honor efficiat cumulibus, nec aurea disertissimi Tullij verba, nec serenissimus illustris generis splendor, nec in fracta indomiti mavortis dexteritas digna suæ fortitudinis promeretur encomia, solus n nisi illustris virtutis splendor magnum nobis lumen gloriæ reaccendit ubiq solus in quam purpureus in clitæ virtutis pudor nos purpuratos

in terris &c.

Amplificatio Supra Materiam

Nihil est in Mundo stabile.

Falleris O! homo, si in hoc fallaci et instabili mundo manente? ac stabile? autumas possedisse Civitate, in quo omnia pereunt, cuncta vergunt ad interitum Omnia etenim edax famelico dente depascit tempus omnia carpit, omnia diruit. Reflecte palpebram ad tot imperior ruinas, erige aurem ad vocem emutis cineribus Clamantium Urbium, ausculta qd crebra Heroum testentur funera qd Regnorum loquantur ruinæ qd sæculor occinant annales: In se cuncta ruunt, hunc cunctis numina rebus crescendi posuere modum, tot Urbes tot Provinciæ in Cinere insperata sua deplorant fata, collapsa arces et mænia subitaneos deflent casus et qd nihil sit in hoc durabile mundo, tacito loqvunt ore sine manu indigitant ubi illa toties oppugnata vix dolo expugnata fortissima Troiæ propugnacula, ubi famosæ divitiæ et splendores perijt fama? conquassata fortitudo, supbia Urbis conculcata, transierant divitiæ, evanuit splendor, omnis pompam intriste degeneravit fungus cuncta etenim fuere fumus. Ubi aurea Neronis domus, obscuratus illius nitor, viluit pretium falsum tantum ac picticium fuisse aur tempus, verior Lydius probavit lapis. Luculli ubi amplæ ditiones pensiles Semiramidis horti? ubi Herculis Columnæ? has vorax aut absumpsit ignis aut vetustatis consumpsit caries, aut nunqm senescens antiqtas demolijt, ita tot annis et sumptibus erecta ædificia, unica devorat scintilla, ingentes Naves haurit Oceanus, ferrum exscindit Sylvas, turrita mænia humi repens expugnat aries, et nihil est cuj n sit periculum etiam ob invalido. Non te itaq rer decipiat forma, quam deformem ipsa facit diuturnitas, cuncta in orbe inquis fatis subjacent, imo ipse stat casibus mundus casibus quoq ruiturus.

Amplificatio Supra Materiam.

Fortuna dum blanditur fallit.

Male sanæ mentis quis illum n̄ reputabit, qui tota mente fallaci adhæret fortunæ Oleum et operam perdit, quis quis totam impendit operam ut faventem sibi impetu instabilem conciliet Deam, imo omnem movit lapidem, ut duriorem omni lapide commoveat ad perennem sibi favorem, lunaticum numen fortuna, nunq̄m eandē figuram retinet, vix crescere incipit decrescit, et cum blandienti vultu arridere videtur, irridet, ac in ipso clarescentium opum ac hónor̄ meridie eclypsatur. Meridianâ luce clarius Vertumnum agere cæcum illud numen, et in omnes se transfigurat formas et cū post placidum ver, auream æstatem, aut divitem opum variar̄ pollicetur autumnum, asperiorem brumam reinducit. Protheum diceres q̄t colludit formis et figuris, tot informis suis illudit sectatoribus. quá dextræ illata Regum dextris scæptra in ɔtivas transformat ac ligones, q̄m bellem asvetam bellis, et clavæ manum adaptat aratro lacticlavia commutat in lacinias et purpuratis lacertis, laceros injcit Centones, solo relicto verecundiæ purpurissa. Nēte ergo confidas toto pectore Deæ, ne credæ blandientis fucato colore etiam cū blandit fallit cū vere se tibi captivam exhibet decipit.

Amplificatio per Sensus Allegoricos

hujus Sententiæ: Nil n̄ Mortale tenemus.

Nihil sub Orbis circuitu tam constans est, quod Mortalem n̄ debeat sperare tumulum. Omnia finem habent, quo terminent vitam fluentem. Ducant cum Sole illustrem omnis prosperitatis ortum; vibrent meridianos felicitatis radios, omnibus tamen in natu est, ut etiam infelicem sperent occasum. Lætantur illustres tituli aureis splendoribus,

et

et diem honorarium toti demonstrant orbi, brevi tamen fatales patientur Cimmerias. Et quis quis Serenis lætatur temporibus, tristem Eclypsim patietur. Quia illa lex omnium mortalium est, ut nil non mortale teneant.

Finis Coronat opus.

PARS QUARTA

Complectens varias Gratulationes et Imo Nativitatis Christi Domini

Gratulatio Ima.

Przy Hipostatyczney w Cielonego Boga unij y Perłowa Demostenesow taniec musi perora, y naywybornieysza krasomowcow ustąpic waloru Eloqwencya. N.N. Cud. Swiata nieperła Kleopatry Była, ktora wspaniałego cenę wsobie zawieraiąc Krolestwa rownego do szacunku swego niemiała Jubilera, w komparacyą iednak y ta z dzisieyszym zadną miarą isc niemoze kleynotem, bo ten nie z ziemskiego iakiego Erytru, ale z Niebieskiey nieprzebranych łask Boskich Skarbnice wzbawiennym Swiatu oddany depozycie. Ten Tedy tak kosztowny karbunkuł nayprzod do zgonney niech Dług wypłaca Obligacyi moiey, Długo letnych przy tym koronie wiekow tysiącznemi szacunku niech dodaie Błogosławienstwy. Dixi

Gratulatio 2da

Nigdy się lepiey z powinney Wiecznie obowiązanego Serca wdzięcznosci, niezdolny Orator Synowski niemogł wymowic

affekt

affekt iako gdy w Cielonego do siebie dzisiay przybiera słowa. Ta
tak bowiem Cudziennie Swiadczone Oycowskiey Dobrocznności
Klemencye WPana Do: Respekta y Laski Mocnym mi ięzyk y Usta
zkrepowaty obowiązkiem, ze ich wzyczliwey uprzeymego serca
explikacyi na słowa nigstanie chyba samo iedyne Boskie
słowo w prorockich przedwieki ogłoszone wyrokach mownego
na siebie funkcyą Wyrazi Oratora. Niechayże to Boskie
~~[illegible]~~ wcielone Słowo prym y Mieysce wobligacyi, ięzyk
y usta w mowieniu Synowskiemu dzis biorąc affektowi, wszelka
Zust Boskich zamowiwszy Błogosławieństwa, zgodnym ie NN.
do myśli y serca peroruie głosem a tak na iego Wiekuistey
rozkazy, w kroku stanowszy przy mitym zdrowiu pomyślny
fortuna y honor, niechay ięnigdy wzczyrych WPana Do: Ustrz
gach y na ieden moment niewymawiaią. Dixi

Gratulatio 3tia.

Jnowic, y Scistym usta piecretować Milczeniem Synowskiey
dzis przynależy Eloquencyi NN. Domowienia uprawdzie wrodzone
Stymulnie propensya stymulnią Laski y respekta Rodzicielskiey
ktore co momentalną namnię spitrzaią Dobrocznością, mil
czec zas głęboka roskazuie admiracya, ze to Słowo Przedwie
czne, ktore przedtym dzielnosciq niewymowną całą Swiata
zniczego wyprowadziło Machinę, dzis w Niemowlęcey zamilkło
niedolności. Więc y Ja uprzeymemi powinszowanie Zamyka
iąc Votami Sercem bardziey niż Usty życzę, aby to Słowo
Boskie Sukcesa fortunne y lata długie WPanu Do: amplifiko
wało. Dixi

Gratulatio 4ta

Nie tayną uniwersalnego Swiata dezolacyą nowym dzis
Niebo reparuie Cudem NN. Ciężko upadła, od pierwszego
upadku w Kain, Cała sublunarna Swera, ktorą Boska
chcąc podźwignąć inwencya, Nayską w niey denowo zaszła
Cirkumferencyą, do ktorey z Niebieskich Wirydarzow Kwiat
Nazarenski Nowo Narodzonego przeniosła Jezusa. Niechayże
przy kwitnącym na ziemi Nazareyskim kwiecie NN.

nayp

Naypomyslnieysze Zakwitnie zdrowie z ktorego przyiemnie honoru y fortuny wydane owoce codziennie nietayno lecz iawnie kontentowac będzie. Dixi

Gratulatio 5ta.

Na Tryumfalną Narodzenia Panskiego Rezonancyą, stawam y ia do Łaskawych uszu, owolny Głos Suplikuiąc NN. dosyc głosne Niebu y ziemi Anielskich applauzow wdzięczno brzmiące kapelle, ktorych ozyczliwe Serce wiecznie przyiemne obija się Echo ktore przewdzięcznym Nowo Narodzonego Boga koncentem przy szczyrozyczliwey Kongratulacyi do prawdziwey bo Serdeczney pobudza kontestacyi Niechayze y w domu WPanstwa Do: przy zdrowiu iak naylepszym stateczna fortuna y honor zmyłą anielskiey melodyi Rezonancyą, zawsze będą z tryumfem iak w raiu. Dixi

Gratulatio 6ta.

Bog we łzy ia się wzyczliwe rozpływam affekta NN. Niemilczy Zbawiciel miasto wymowy głosne Łzy leie y ia nie Zamilknę nie łzami ale wdzięcznoscią peroruię daie się cały krępowac Bog dawca Zycia rzekłbym ze przy Narodzeniu swoim iest Ligatus albo z parnassu Orator ale tego powinna moia nie dopusci obligacya w wolney kochamy się wymowie, azebysmy Wolnieyszemi ięzykami na większe się zdobyli applauzy Stygnie Bog pod Niebem w moim zas Sercu affekta Pałaią Iten ci iest ogień przy ktorym iuż Zyczliwę WPD. Serce topnieie, tusząc ze zapłaczliwy głos Narodzonego Boga wesołe obudzi Szczęscie ktoreby w progach WPD. w długu przemieszkiwały wieki. Dixi

Gratulatio 7ma.

Od kolebki Narodzonego ktora z zyczliwą w progach Dobroczynnych stawam obligacyą NN. Iak prędko w ludzkim ciele odwiekow Niebieski Regnant otworzył sobie Zycie, tak zaraz

z całym

z całym światem zawierać pakta usiłuie ledwo wpierwszym kro-
kiem na Ziemi stanoł aiurci każdemu pragnie Życzliwy prezen-
tować affekt nienaco innego Pieluszkami związany tylko aby się-
do każdego przywiązał Sercem, w kolebce nie na Tronie Pan nad Pany
spoczywa, tylko aby całego Świata wspokoił niezgodę Czego tedy od
tego Monarchy gtowic niebędę WPP. tuszę że przyszczęśliwym rządzeniu
Niebieskiego Pana w domu WPP. fortuna zamowi sobie spokoy, wktory
niechay wpotomne rezydnie wieki. Dixi

Gratulatio 8va.

Nie trudno dziś o wymiawę kiedy się słowo rodzi NN. Prawda że ie-
dno tylko yto Verbum abreviatum, bo ten iest Boski y Lynowski Styl
więcey mowie Sercem aniżeli usty nie tak się narodzięgtą słowa
perorę iako na affekt Jednakże gdy Nayświętszy Orator Bo-
Narodzony w Betleemskiey katedrze wymownemi peroruie Ma-
mi y Lynowski do ogtoszenia wielonego Słowa nieramilknie -
affekt ktory przy dobroczynnych NN. te składa wota, tuszę że-
Narodzone Słowo ktore Święta Lucyna Marya Dziecinnemi-
powita fasciami wszelkie w domu WPP. Zatrowiwszy niesrecz-
się sciszą obowiązze fortunę. Dixi

Gratulatio 9na

Coż przeciwnego dnia dzisieyszego upatrzuie ~~tu~~ gdy ludzki
rozum dociec y poiąć niepotrafi areby Mrozem skrępowane
kwiaty miały zakwitnąć NN. y wpośrodku burzliwy Zimy Wiry
darz przyiemne wydawać wigory y owoce rodzić tego wszystkiego
dnia dzisieyszego w Betleemskiey upatrzuie Staienn[illegible]ce. Gdy Wir
darz Panna Nayswiętszy Kwiat Nazarenski Christusa rodzi
na, ktorego piękność wszystkie ozdobi ktorego woniose wszystki
zgromadzone przechodzi Balsamy. Napełniony tedy Lynowski
affekt woniością y zkwiatu Betleemskiego oney nawzaiemne wy-
wa apprekawą Życząc aby Nigdy niezwiędniała w progach WPP.
iak wraiu kwitnęła fortuna. Dixi

Gratulatio 10ma

Kiedy anielskie Chory w ludzkim Ciele Narodzonego Boga
Świata

Swiatu Całemu ogłosiły y mnie tego Niebieskiego Regnanta w do
mu WPD. niepodobna zataic, tusząc że przynowo Narodzonym Bo
gu Szczęsliwa odrodzi się fortuna y w długo wieczne panowac
będzie lata. Dixi

Gratulatio 11ma.

Zchodzące na Betleemskim Choryzoncie Słonce dzien wesoły do Ser
decznych zapala applauzow N.N. dosyc długo posępne Kroto
file południowy Szczęscia przygasali splendor dosyc tego że y No
cne umbry na przyiemne miłego sprowadzały Zycia teraz iuz
gdy Niestworzony Tytan na Swiat zaiasniał cały bez alternaty
pomyslne będą applaudowac Szczęscia. Nieba to w prawdzie tylko
słonce dziedzicem byc musi, iednak gdy się pod Miesięcznemi, kom
munikuie Swiatu niegdzieindziey w progach tylko WPD. wie
cznosc zakłada sobie Pokoy. Dixi

Gratulatio 12ma.

Kiedy Na ziemi przedwieczna Stacionem sobie załozyła pra
wda, silent idolorum mendaces linguæ: prozno iednak Zy
czliwym nieodezwac się Iezykiem kiedy kwitącego się w ciele
Ludzkim Boga Lachrimæ pondera vocis habent oraz Uberem
dicendi venom nam otwieraią. a iezeli przy wschodzie Mate
ryalnego Słonca basliwa niegdys Memnona Statua wymowne
go na się wzięła Oratora; ktoz dzis niemym stanie się kamie
niem kiedy Niestworzone Słonce na Betleemskim zaiasniawszy
Horyzącie, publiczney radosci po całym Swiecie rozsiawszy pro
mienie, do uprzeymego wszystkich zapala powinszowania z tym ia
dzis przed WPD. oswiadczywszy się tego faventi Zyczę Corde aby ta
przedwieczna prawda nietylko nie obłudney fortuny w domu WPD.
ufundowała hæreditatem, lecz obfite kwilącego się we złobie Pana
lachrimar gemmæ in gemmea onemu przemieniły się Sæcula. Dixi

Gratulatio 13tia.

Nowo wschodzącego Niestworonego Pheba promienie ust moich Ia ska
listo Memnona Statuę Harpokratesowe rozwięzuię więzy aby ~~[illegible]~~

Synowskie moiey powinnosci mogł dosic czynic, to iest abym przy Doro
czney Festu Dzisieyszego Gratulacyi moiey y Słowy wyraził wota, kto
re zyczę NN. azeby Nowo Narodzone Swiatło sprzysiężonych fatow
rospędziło Cymmerye. Dixi

Gratulatio 14ta

Twardszym bym nad skalistą zostawał ziemie, gdy bym przy Try=
umfalnym dniu dzisieyszym Narodzenia Pańskiego napowinną
niemogł zdobyć się gratulacyą NN. albowiem dzien Narodzeia
Panskiego wszystkim nam iest dniem radosci y Wesela publicznego,
ktorego y ia WPD. uprzeymie Winszuiąc tego Zyczę aby ten, ktory
dziś całemu Swiatu in Mensa ogłosił gaudia pomyslnych fortun
przy fortunach honorow przy honorach Szczęsliwych Sukcessow y Zdro=
wia nienaruszonego na długo wieczne uzyczał dni y lata. Dixi

Gratulatio 15ta.

Jezeli kiedy pogodnieyszą godzinę do oddania Zwykłey Rodzicom swoim
obligacyi, Synowska może wynalesc propensya, iako gdy przedwie=
czny Ociec bez zadney obligacyi własnego Ziemi oddaie Syna NN.
zdewinkowało sobie sublunarną Swerę tak drogim prezętem
Niebo, ze Cały Niemal Swiata Okrąk w Niebieski się transfor
muie Horyzont, gdy z Stępuiącemu z nieba Bogu wolny wstęp,
oraz w sobie wieczną Niebieskiemu Panu Offiaruie rezydęcyą; Niech
ze tym Niebieskim upominkiem y Synowska powinnosc Rodziciel=
skie dewinkuie Serca ktora gdy z wcielonym Bogiem przed kon
spektem WPD. stawa, tego Sprzyia, aby to Cały Swiat ubłogosła=
wiaiąca znowo Narodzonym Panem wprowadzona pociecha w dom
Rodzicow y Dobrodzieiow moich, pomyslne Sukcessa, y wszel=
kie wprowadziła pociechy. Dixi

Gratulatio 16ta.

Obszernieysze dzisiay lubo przy Ukroconym Słowie, otwiera się
niewymownemu Sercu pole, gdzie wysokiemi przynalezy mo
wic Słowy NN. z Nieba rozumiem wniesiona mądrosc, Sy
nowską obligacyą obowiązane affekty, naychoynieyszą
przymusza wyciekac wymownosc, aby gdzie Szersza Oyco=
wskiey Dobroczynnosci, wydaie się meta, tam hołduiąca

nie

nie umiata ukracac się skłonnosc, więc tedy Samey wiecznosci oskrze
lonq, czasem przy Oycowskich driviay Składam Nogach, unizonosc,
nigdy Ukrocona, ale ustawiczna zawsze mieba ptynęta fortuna. Dixi

Gratulatio XIma.

Wrodzona to Nayia mieyszey Planecie, zegdy nowe zpedziwszy
Cienie, Nowe exordium huius złotemi promieniami, na Swiatowe rozrzą
snie krainy zarar ospate, zrzenicy y affekty ludzkie w werote prze
bierą się cienie. Dant sobie cunabula planetum Alie si Parva compone
re magnis Szczesliwsza dnia drisieyszego Smiertelnych Mieszkancow
Kondycya; ato albowiem niemateryalny Luminarz leer niestworzone
a orat niedosciągte, w tym Biegu y splendorze stonce, wielowładny Swia
tu rządca, przy niestychanym Narodzenia swego wschodzie, z Betle
emskich powstawszy ciemnosci, na pod Niebne Swiatła kraie, nierga
ste nigdy rzuca splendore, y skuteczniey nad Magnesa drielnose lu
dzkie Serca do wselney pociąga Sceny Orions cumulat mea Gau
dia Phabus. Ato y W MM. Consortio tey werotay szczesliwosci przy
chylne postawiły Nieba; ponieważ złote tak nieoszacowaney taski
promienie, y w Panskie WMM. podwoie szczesliwie przeniknęły.
Więc powinnym tey fortuny winszuie affektem na Seren w Wiel
mozney Domu WM. to życzliwe wotum zpoczęta zapisuiąc. Dixi

Gratulatio XIIda

Dobry dzis dzien pozadanych pociech Synowska Rodzicom nos
im ogłasza propensya. M. Zawsq albowiem Swiatu Całemu na
Betleemskim Zodyaku przy mitym Wschodzie Sprawiedliwosci Slon
ce Nowo Narodzony Chrystus Czyni illuminacyą Niechayzey W Pan
stwo nakierowawszy swym kursem przed Wrota cały Dom Rodzi
cow y Dobrodziejow moich, Swymi Owrzeca promieniami, aby przy
dobrym zawsze zdrowiu złote iasniały momenta Czego Synowska ży
czy propensya. Dixi

Gratulatio XIIma

Jezeli przyiemny dzis głos Synowski Rodzicom, trudno się y mnie do
niego nie przyłączyc, kiedy Oyciec przedwiecany iednokrodzonego Syna Swe
go Swiatu zapocieche daie Toc y mnie nie tak Usty iako Sercem tey
Konsolacyi mieć potrzebna Amplifikacya, bardziey potrzebnieyszy
żyrliwy affekt. Ktorym ia W Panstwu życzę aby ten Nowo Narodzo

ny

ny Nieba y Ziemie Regnant, z skompendiowawszy Wsetne lata Zdrowie y fortunne Sukcessa wszystkie dni y Momenta Błogosławił. Dixi

Gratulatio 20ma

Po Utraconey w Rayskim Owocu Słodyczy, Słodsze dziś bo kanarowe, Synowska propensya, w domowym herbownego Jabłka frukcie, z gustem Wynayduie delicye N.N. przyiemne było niegdyś Fenelli Jabłuzsko, coż potym kiedy odbieraiącemu one, siedmią Strzałami Smiertelną zadało ranę: Dulce malum amoris, vulnus infecit amarum. Niedosyć że przyiemne coś więcey że podzielne herbownego Kleynotu Jabłko, bo trzema Mieczami, na trzy rozdzielone porcye, solum mihi dat vulnus Amoris, ile że Umnie Domestica trina sunt Misteria divina. Trzech Osob; Jednego Boga, Taiemnicę wiedno z koncentrowawszy Łaskawe Nieba, in fructu ex Arbore vitae z przeczystey Panny Zywota, Nowo Narodzonego Swiatu wydaie Chrystusa, ktory pełnym będąc Panienskiego Kanaru, przy Domowey WPanstwa Do: Słodyczy, słodszego przydaie Nektaru; Niechże przy tey Niebieskiey affluencyi, długoletne Zdrowie z fortunnym Sukcessem w Rayskie wyrastaią Owoce. Dixi.

Conceptus Gratulatorij Nativitatis Christi

1 Skrępowane niemowlęcemi Piechoskami Boskie Słowo, rozwiązuie y mnie Usta do powinney WPaństwu Publicznego tego Wesela kongratulacyi ktorego gdy Spokorną demissyą Winszuię to zawołum Przydaię, aby to Boskie słowo wszelkie fortunne Sukcessa Nakazało Domowi WPanstwa. Dixi

2 Publiczny dziś Znarodzonego Boga y Człowieka ~~Ka~~ Całego Swiata aplauz, każe y mnie Zwinnym Stawać przed konspektem WPanstwa Do: aplauzem, ktorym przy powinszowaniu tak wielkiego Festu, tego Życzę aby znowo Narodzonym Panem w nowe się Dom WPanstwa Do: odrodzili Szczęsliwosci. Dixi

3 Na konspekt Swiatu dziś Boskie wystawione słowo stawiaiącemu y mnie przed konspektem WPanstwa do pokornego powinszowania Swiąt słow dodaie. Jakoż akkomoduiąc się abreviato verbo, krotkim Stylem te przynoszę apprekacyą aby to przedwieczne słowo iak naydłuższe WPan: przy wszelkiey fortun affluencyi nakazało. Dixi

4 Nieba y Ziemie Monarcha dziś in præsepio reclinatus, nie
oszacowany Całego Skarb na Macierzyńskim Łonie Nowo Narodzony
Chrystus, gdy Całemu Światu do Weselá mnie też do powinnego iest powodem
powinszowania więc krotką, wstawy ale długo w obszerne wota WPP. tey Ich
Cnotości winszuiąc peroruę, życzę aby ten Rabi et terræ ancillantem WPana
Zalotne pomyślną uczynił fortunę: Dixi

5 Trudno tam Zpośpolitym Zasypiać powinszowaniem, kiedy Dzień wypogo-
dzony dwoiakie dziś Światu wschodzące reprezentuie Słońce: Mur tam
niewiem iako ospały Oczucie się affekt, gdy Słońce przednaszemi stano
wszy wroty, wypogodzone nam złotey fortuny obiecuie godziny. Niech że
na Bethleemskim Horyzoncie wschodzące przytak wielu Luminarzow Asyi-
steneyi Sprawiedliwości Słońce wszone lata WPP: przyświeca y pomyślnych
Szczęśliwości Influencyami nieprzestannie dobroczynne uweselá Serce. Dixi

6 Uczynioney z Nieba na Ziemie translacyi abbreviato Verbo krotkim la-
koniznem Winszuię WPP: tego latiori soto Życząc aby stałecznie hołdu-
cá Domowi WP. fortuna nigdy a żadney zniego niezmyślita translacyi: Dixi

7 Kiedy Mistyczny Phabus dziś przy wschodzie gratiorem Nam reddit di-
em muszę y ia Niby rosy kamienny odezwać się Hałuą Salwe Sol; złoto-
tkim odezwawszy się komplementem: abyś WPan Clarior dziś ex infortunij Um-
bris resurgas Apollo; to zaś Mistyczne Słońce Narodzony Chrystus spar-
gat onemu diem Meliore Coma Dixi

8 Skrępowanego Dziecięcia infantiles fascer, Ustawy powinnych rozwięzuią Kor
gratulacyi, ażeby ten Narodzony Infant Liberum Passum Wprogi WP. wszel-
kim dał fortunam: Dixi

9 Niemowlęcey Narodzonego Chrystusa głos Przyiacielskiemu Sercu to
dyskrecie wotum ażeby tym głosem incarnati verbi WP. asekurowany
stałecznej wprogach Swoiey doznawał fortuny: Dixi

10 Pomyślna radości wcielone słowo Boże przy świetle całego weselu publiczny
applauz Nakazawszy, stow my umyka do dalszey peroray: iakoż krotkim
Stylem winszuiąc abbreviatum Verbum życzę aby to słowo iak Nayduższe
WPP. pomyślne nakazało lata: Dixi

Responsorius.

1. Dość diserte affekt WP. abbreviatum winszuiący Verbum peroru-
il, kiedy my od Nowo wcielonego Słowa Życzby Dłuższych naka-
zania lat kompatiu, ia Reciproce refundo też na WP. wota.

aby

aby to przedwieczne Słowo ad vota Przyiacielskich affektow=
w iak nayfortunnieysze y Naypoźnieysze wieki Zycie WP. prze=
dłuzyło. Dixi

2 Codzienne temu daie Swiadectwo ustawiczna Experyencya iz diffi=
cile est tristi fingere mente iocos. Niemieysza zachodzi trudnosc dissi=
mulare gaudia wktore dzis cały swiat opływaiąc abit in tripudium,
toc y ia hac pressus dificultate, gdy publicznego dzis Wesela alto=
Silentio Suprimere niemogę Nascentem Wszelkiey pomyslney rado=
sci Patrem winszuię WP. Zyczac aby te inchoata dzis Orbis gaudia,
zadna miey pocieszna nieturbowała alternata. Dixi

3 Dawał niegdys te Naukę Rzymski Politik ex magno viro etiam
tacente proficias Iace ex parvo bo ieszcze in Cunis in fante Deo pra=
gnąc profere, gdy Niemowlęcy iego intervagitus uwazam odgłos=
tacere niemogę, abym Zyczliwym niemiał odezwac się powinszowa
niem to zabraterskie przydaiąc votum aby ten parvus względem
ciała Infans Naywiekszę wdomu WP. pomyslney fortuny uczy=
nił incrementum. Dixi

Gratulationes Nativitatis Xti Versibus.

1. Niechay się dzis weseli wszelakie Stworzenie
Niech wydaie z ust swoich słodko Brzmiące pienie
Gdy Sami Aniołowie głosy uprzeymemi
Chwałą Boga na Niebie Muzyki wdzięcznemi
Wszystek Swiat do Niezmierney radosci wzbudzaiąc
Narodzenie Jezusa Ludziom ogłaszaiąc
y Iam tez dzis niemieyszą radoscią wzbudzony
Gdym przed Rodzicielskiemi Oczy postawiony
Zyczac tego WPanstwu niech fortuna Służy
Nowo zas Narodzony Chrystus iak Naydłuzy
Niech wzdrowiu Błogosławi Nestorowe wieki
A fatalne przestrogi niech zamkną powieki. Dixi

2. Ustopiły z Egiptu Szatanskie podszwary
Ustopciesz y wy błędy, z między Swiętey wiary
Niechay ma do Niey przystęp, Chrystus Narodzony
Krol nad Krolow w Niebieskiey, y Ziemskiey Korony
ktory nato Szczegulnie, na Swiat się narodził
aby wszystkie zawzięte, narody pogodził

y pokazał swą Łaskę nad okrągem Swiata
Zechce dać złoty pokoy, w nim Szczęsliwe lata
Tegoż Ja dziś WPanstwu Monarchy Winszuię
Chrystusa w ludzkim Ciele y Onym adoruię
Ze Gotow y WPanstwu, dać Lata Szczęsliwe
Złote dni y Momenta w nych wieki Sędziwe
Fortunę bez odmiany Szczęscie bez przeszkody
Zdrowie bez Naruszenia, w Nim Szczęsliwe gody
Co Niechay wszystko Sprawi, tenże Narodzony
Chrystus dziś w Betleemskiey, w kolebce złożony
ktorego trzey krolowie, wszopie adoruią
złoto, mirę, kadzidło, iemu konferuią
Ten Niechay konferuie WPanstwu te dary
ktore mogą zgłozowac Niefortunne kary
Niechay da Swoie Słowo; o wieczney koronie
Niechay w czasie potrzeby Stawi przy Swym Tronie. Dixi

3 Milczy związane Słowo y Nam Wiąże Słowa
Bo większa ma być wdzięcznosc Serc niż Ust wymowa
Więc Sercem do WPanstwa mowie zusty Spolnie
Choc związany Bog dla Nas ma Swe Serce wolnie
Choc w powiciu ma wolne ręce do Szafunku
By Zlewał na WPanstwo dary bez Szacunku
Niesmiertelnosc dziś daie Bog w smiertelney Cerze
Aby Ludzkosc swą oddał ludzką postac bierze
Byłaby rzecz nieludzka y Niewdzięcznosc Sroga
Niewinszowac WPanstwu tak ludzkiego Boga
Bog wielki w Małych członkach rowny Oycu Swemu
Niech wszelkie Łaski Zsyła Dobrodzieystwu memu
Tak Szczera chociasz mała dziś moia perora
Bo Pan mały małego chce miec Oratora. Dixi

4 Słowo przedwieczne, słowo bez początku
Gdy się dziś daie Słyszec w Niemowłotku
Swiat, gurne Nieba y kray pod mięsięczny
Na głos Perory zwabia Jezus wdzięczny

więc

Więc y Ja scisłosc milczenia przerywam
Oraz się z Słowem Niebieskim odzywam
Cokolwiek Serce w życzliwosci dzielnie
Dyktuią Usta to głosząc rzetelnie
ktore w słodkich Łzach słowo obiawienia
Szpieszy w polnocy tayne zbawienia
Gdyż poto przyszedł by Smutek odmienił
Niefortunne w fortunne Sukcessa przemienił. Dixi
5 Maluczki Jezus dzisiay w złobie płacze
A Swiat z radosci pod Niebiosa Skacze
Anielskie chory Tryumfy Spiewaią
Mnie do Applauzow ochoczych wzbudzaią
Niechayże przytym Narodzonym Panie
Fortuna z kołem Wacpanstwu trop wstanie. Dixi
6 Porzuć Oyczyzno niewolnicze Pęta
Przyszłać z Betleem radość Niepoięta
Krol nad Krolamy, Bog z Panny się rodzi
Przeto ztąd Swiatu, pociecha przychodzi
Bo Nowy Regnant na Ziemi zrodzony
Wszystkie ma w mocy* księstwa y Korony
Ten dzisiay każe, spiewaycie Anieli
Ludziom Na ziemi aby Pokoy mieli
Tey Ja radosci Wacpanstwu winszuię
y tym Synowskie wota konkluduię
Niech ten Monarcha Bog z Ciałem złączony
Użyczy Zdrowia y Wieczney korony. Dixi
7 Zust mych dopiero dziś Perora płynie
Gdy w Betleemskiey płacz słychać Krainie
Infanta małego, tu iuż miłe gody
Przychodzą Swiatu wsze z niego powody
kiedy we Złobie leży Skrępowany
Więc do Applauzu iest iuż rozwiązany
Affekt Synowski ktory takie wota
Daię; niec Szczęscie, w wasze wiezdza wrota. Dixi
8 Przy Akcie Narodzenia Jezusa Małego
W Betleemskiey Staience Nowo Narodzonego

Ktory

Ktory ieszcze w kolebce, a iuz prorokuie
Wiecznosci Szczęsliwey nam drogę toruie
Niechze ten da WPanstwu, wieki zpociechami
Niechay nowemi Chrystus, oswieca gwiazdami
Tego dzisiay WPanstwu zafektem winszuię
y Zyczliwosc Synowska wiecznie zapisuię. Dixi

9 Gdy Bog Wcielony Ciało na się bierze
Ludzkie aliz z fortuną przymierze
Takowe czyni by w tym Domu wiecznie
Przydłuzszym zdrowiu, słuzyła statecznie
Na co Ja dzisiay Słowo Boskie daię
Ze sprzyiac będzie y Na tym przestaię. Dixi

10 W kolebce nie na tronie lezy Pan nad Pany
Bog ktory Pieluszkami oraz skrępowany
By niezgodę całego uspokoił swiata
a szczęsliwe kazdemu zobowiązał lata
Zkąd Ja Tuszę ze przy tym Narodzonym Panie
Fortuna się WPanstwu Sprzyiaiącą Stanie. Dixi

Gratulationes Novi Anni

1 W same hiperborycznych rygorow czasy z uniwersalney denominacyi dnia dzisieyszego mamy Nowe lato NN: Zaiste nielada coś nowego in meditullio Zimy Lato, ktore pewnie Boska Infancya gorąco scią ordinatissimæ ku Narodowi Ludzkiemu Charitatis sprawuie; lecz y w klientalnym Sercu niewygasła wdzięcznąść, gore affekt, zarzy się obligacya et Votis ardentibus optat, aby w ninieyszym Roku niedogrzewała NN: zadna adversantium Fatorum malignitas, ale Auspicio felix totus ut Annus eat, tego ingrossuiąc mnie in Album iako Nayzyczliwszych Godnosci Imienia WPanstwa Dobrodzieiow klientow intimo zyczę affectu. Dixi

2 Przy szczęsliwey wznowionego Roku Rewolucyi Laurem niegdys Rzymianie Domow swoich więczyli progi, Ja uwitą zpowinnych apprekacyi koroną Dobroczynne NN: koronuię stopy gdy hoynie spływaiących na mnie Dobrodzieystw liberalem Nilum wdzięczną ~~[illegible]~~ zeznawam rekognicyą Niechze Następuiącego Roku Orbita iako nayszczęsliwsze NN: pomyslnych honorow y przyiazniey —

Fortuny

fortuny toczy koło. Dixi

3 Ukoronowane Szczęściem wdom N N: niosę Czasy bo całą nowego Roku przed konspekt stawię koronę. Bierze NN: ten odemnie upominek ofiarowany, na którym życzliwy takie Wotum rysuie affekt, aby w tym rocznym Circule aureo ambitu przez dni y momenta złota NN: toczyła się fortuna a Nowego Roku Sphera niejednio rocznych wiekow za sobą ciągnęła = Orbitas. Dixi

4 Starszy nad wieki przy Nowym Narodzeniu Infant, ledwo co Nowego zostanie particeps żywota ar Zarar Starozytności, z pokory swey podpadać musi Ceremoniom którego winiewinności do Rymicyi futura Lassio= nis Materna Stimuluie Charitas NN: wylewa dziś ten Nay niewinnieyszy w Macierzenskich Piersiach wieren nietylko Krzy aleter y= krew Swoię znać dla tego aby Starego Roku cnyli Starego wieku = wszystkie grzechowe Kayskiego Gubernatora obmyć Zamroki y Brzydy Celestia impedimenta a Nowey Nadziei dat in sanguine suo dokumenta które areby y WMć przy Nowym Roku futuram spra= wity Caniciem y fortunnych Sukcessow codzienną bytą konfirmacyą Czego życzę WMći Dobro: natym moim konkludуię affektem. Dixi

5 Słowo mi dziś Sama Nowego Roku pora do Powinszowania podaie okazyą NN: a a lubo Zaczętym Rokiem Czas Swoiey podlega odmianie, moy iednak nieodmienny affekt, veteris Servat vestigia fortuna, y przeto przy Nowo zaczętey złotey chwili przemieninach= tę moię referuie y konsekruie wota, aby ś przynigdy niestaniałych wiekach nowę a nową Szczęśliwości Vtyn Nowym Rokiem fortunnym po= stępował krokiem. Dixi

GRATULATIONES Paschatis.

1 Iwardsze Nad Kamion Synowskie bydź musiałoby Serce, gdyby go pospolite całego Chrześciaństwa Plausus, głosne Tryumfy do wzaiemney dziś nie pobudziły radości N N: Dzikiey niełudzkiey byłby natury, gdy się Zmarłych wstałemu Chrystusowi grobowe otwieraią Marmory, aby tu Synowski affekt, nie ścisnięciem zawarty, Ukochanym Rodzicom Życzliwey przy publicznym Swiata Tryumfie nie pokazał propensyi. Wtey ia dziś poczuwaiąc się powinności Serce maiąc należytą obowiązane miłością, wzrał życzliwe Usta Zgrobowem Chrystusa Otwieraiąc Jochom żadnych wzobie nietaiąc Chytrości Szczerozyczliwe bo Synowskie affekta Rodzicom

dzicom y Dobrodziejow moim zdzisieyszym Barankiem offia
ruię Serce. Z ktorego ta przez Usta moie wychodzi apprekacya: aby Zo
twieraiącego się grobu Wszelkie WPanstwu wypłynęli wesela, Niech oraz =
z Smiertelnego prochu, nieśmiertelney Sławy rozkwitnie Palma, nigdy nie
zaiędłe Statecznego Szczęscia Laury, Obfite wpomyslnych WPD. Sukcessach
niechay wydaią. Dixi

2 Po przelanych Rubikonach Tryumfatora Boga dictionum Corallia
na koronament Oratorska dedykuie swada NN: Lubo bowiem nienowina
godnym Skroniom tysiączne Piastowac korony, gdyz czyli to herbowne Skro
nie nieprzyiacielskie płatały karki, zawsze Laury szczepiły, czyli pro
Bono Communi podieły fatygi zawsze millenam frugem zbierała Oyczyzna,
aurea messe cieszyła się Rzeczpospolita, przeswietne Imie Gloriae adore=
am odnosiło; iednak ze et votorum serta nie wzgardzisz przy appreka
cyi, azeby Superi we wszystkim koronowały Desideria. Dixi

3 Ktore w ubostwionym Zmartwychstałego Chrystusa Ciele Otworem Zo
stały rany, nietylko mi Usta do Expressyi Zyczliwych wotow, ale tez y sa
mo Serce do uprzeymego otwieraią affektu NN: Luboc wprawdzie
Szczerozyczliwa przychilnosc nigdy serdecznych niepieczętowała
Sekretow lecz zawsze oczywiste swey uprzeymosci prezentowała
dokumenta Dzis iednak gdy Bog otwartym uniwersalnemu swiatu
sprzyia Sercem, osobliwszą bo publiczną Zyczliwych chęci w winszo
wnich applauzach czyni kontestacyą. Ten Zyczliwey apprekacyi
przydaiąc Manifest, aby otwarte Zmartwychstaiącego Chrystusa Ra
ny, wolny WPanstwu do wszelkich honorow uczyniły ingress. Dixi

4 Wgrobowe Słonce Sprawiedliwosci Chrystus zapadszy antypody dzi
siay wesoło na niższym roziasniało Choryzoncie NN: Iezeli bowiem
złote całego swiata oko okropną ciemney nocy zachmurzone powie
ką Swym Schodem tetryczne wypogadza Niebo iezeli po Miesiącznego
okrągu cirkumferencyi przyiemnym złotych promieni obiasnia =
Okiem daleko bardziey dzisieyszemu Słoncu krwawy męki Swoiey
obiasniwszy Zodyak przyznac trzeba, kiedy przy swoim wschodzie
ludzkie wypogadza Serca. Co gdy tak iest niech mi się godzi Dnia
dzisieyszego przed konspektem WPanstwa Dobro: Stanąc zową Symbo

liczno

liczno nad nowo weszłym Słoncem inskrypcyą hac Lata ministrant
y tego Życząc aby to mistyczne Słonce Chrystus w domu Wlanstwa Dobro:
roziasniawszy dotąd swoich uzyczało promieni, do kąd przy fortunnych
Sukcessach przepędzą lata. Dixi

5 Nieprzystoi y przy wielkiey Nocy ospałym się w obligacyi swoi pokazać
NN: te iuz albowiem mocą swoią Boską iak z smiertelnego letargu
wskruszeni Zmartwystaiący Chrystus Tryumfalną z grobu podnoszą
głowę wesołą iakby ze snu przeciera oko. Teraz ze wschodzące Słonce
sprawiedliwosci posępne rozpędziwszy Nocy dzień iasny dzień nad
samo pogodnieyszy południe Swiatu zapala I ktorzby był tak ospałego
Oka zeby przyiasnym tego Słonca wschodzie przy Boskim z grobu
powstaniu miał zasypiac ani się w swoiey obligacyi poczuwac mu
siał by ten byc nad samego Endymiona gnusnieyszym komuby przy
Iasnym Resurrekcyi wzbudza, poczuwaiącym się do Obligacyi
byc przynalezy, niech ze tedy y przy samey wielkiey Nocy iasne
dni Szczescia y fortuny Niebo zapali. Dixi

6 Płynze na Powinszowanie applauzy Oratorska fakundya
gdy Słowo przedwieczney mądrąsci wełzy się rozpływa NN:
nie lichy koncept gdzie niewyczerpana mądrosci Boskiey
exabundancya, szerzyc się iednak nie przystoi samym Orator:
skiey Eloquencyi zrodłom luboby przy Expressyi Rodzicielskich
Łask na wielkie mogły wypłynąc morza tego Synowski affekt
przy płaczliwych Infanta Niebieskiego Zyczy potokach, azeby
Nowe w dom Wlanstwa spływały pociechy y fortunne affluen:
cye czego ex abundantia Cordis uprzeymie Zyczę. Dixi

7 Tryumfalną y do rozweselenia N:N: Dnia dzisieyszego bo
ex visione pacis przynosze Nowinę, ktora iuz nie do Zatrwożenia
w teraznieyszey okolicznosci nie do Smutku, y Melancholij, ale do
~~wielkiey pociech~~ wielkiey pociechy nas Wszystkich animuie NN:
Tak rozumiem ze Większa in Universo mundo Znaleść się temu
niemoze konsolacya ktory in quolibet zostaiąc periculo, szczę:
sliwey doczeka się rekoncyliacyi. A małez y Nad Nami do:
tych

tych czas wisiały Zamachy, które widzę Nayswyższy nasz Salvator Zbawiciel Jezus, Sam się za Nas tymi gotyska Nieprzyiacioły y Szczęśliwie wygrawszy Lw Magno Polatio do Nas się powraca na dokument zaś Szczęśliwey Wiktoryi, prezentuie Nam Pięć Nay znaczniieyszych Wiele Swoim Nayświętszym Postrzałow, którymi Nas Cieszą asekuruie, że Na wszelkie nawały Nieprzyiacielskie tymi iako tarczami mamy się zastawiać. Niechay że tedy te zwycięskie Palmy w domu Wspaństwa iednym stanowią Błogosławieństwem Niechay tu przy Zdrowiu y wszelkich Sukcessach Szczęśliwe w Oyczyźnie Niebieskiey Zapisza Błogosławieństwo, czego moia skłonna y Szczerozyczliwa Wspaństwu Życzy Propensya. Dixi

8 Trudno się widzę dnia dzisieyszego wpośrzodku dłużey utrzymać milczeniu, kiedy przy wesołym całego Swiata alleluia, Sam się ięzyk na oddanie Synowskiey daniny wydziera, Wstyd by mię było teraźnieyszey wypogodzonych czasow rewolucyey. które przy porządnej rozwijaiącey się wiośnie inszą przypisuią facient Niechay Jerozolimskim Gwardyan przy Grobowcu Pańskim Triumfalne na Niebie czynią ognie, w Synowskich Sercach Szczególne tylko rozniecaią affekta Niechay y NN: przy Dorocznym Chwalebnego Festu pionowie, takowe gotownie przyswoiią, żeby Starożytnych Domu Naszego Splendorow przeciwna fortuna nigdy nieprzemineła. Niechay dzisieyszy Triumfator który Boską mocą Smiertelności potencyą przetłumaił in Sbra fata Tyciel NN: konserwuie. Dixi

9 Trudno wgłębokich aplauzu obłodzić cieniach gdzie sprawiedliwości Słońce Boy powstaie NN: albo tu ex Academiale Umbris przychodzą lubo wielko Piątkowego żalu pokryty chmurą od zamierzonej iednak nieuchybię mety, kiedy niedawno zapadłe Smiertelne Antypody mistyczne Słońce Chrystus Stamtąd wyniosszy głowę, Jasne nacały świat rzuca promienie, któremi Synowski będę obiaśniony affekt ztąd się adrypa appreheduą aby to Mistyczne Słońce Christus Wszelkie rozpędziwszy nieszczęścia fortunami tylko przy długo letnim zdrowiu Wdomu Wspaństwa przyświecało promieniami. Dixi

XO

10. Kiedy dziś Niebieski Zwycięzca Chrystus y niezwyciężony Wszystkich Potencyi Mocarz, przy chwalebnym Zmartwystaniu swoim tryumfalną rozwija Chorogiew, mi Życzliwe affekta Nasze pod Zaciąg wiernych usług ordynuiemy, Łaskami zdewinkowany y Zkrępowany ścisłymi obligacyi Więzami inszym trybem zpowinnego wypłacić się mogę trybutu iako szkolne zniewalaiąc Część na wieczne się konferował usługi. Dixi

11 Posmutnych Zapadaiącego Słonca tragedyach y pożałosnych cierpiącego Nieba y Ziemi Regnanta umbrach, Dziś wesoła Serdecznego wyiaśnia się pogoda, gdy Sprawiedliwosci Słonce Zmartwychstały Chrystus na Ziemskim Choryzoncie uwielbiona twarz pokazawszy wielką NN: przynosi radość ktorey ia winszuiąc WPanstwu te przydaię apprekacyą aby to sprawiedliwosci Słonce wdomu NN: ustawicznemi fortuny zaiaśniało promieniami. Dixi

12 Iako gdy Iasne Słonce na Niebieskim wschodzi firmamencie wszelkie do wesela Stworzenie słusznie się zapala NN: Tak gdy dnia dzisieyszego przedwieczne Słonce Christus Pan Spodziemnego powstał Łochu do wszelkiey gratulacyi muię Sługę do NN: animuie. Day Boże aby to niestworzone Słonce złotym pomyslnych fortun y nienaruszone zdrowia promieniami długoletnie lata wdomu NN: Iaśniało. Dixi

Conceptus Gratulatorij Resurrectionis Christi

1 Od Grobowcu Chrystusowego zabieram aplauz y Wota moię Życząc uprzeymym NN: affektem aby wszelkiey fortuny stał się Lidius y nad podpore całego Domu lapis Angularis. Dixi

2 Nie tak O Uszy iako osame serce dzisieyszego Alleluja Oraz Braterskiego WPana affektu obijasię od głos ktoremu tym że odpowiada Echo aby zawsze vocale było Classicum nieustannych pociech wdomu WPana. Dixi

3 Ktore nam kosciół S: Zapoczoł alleluja toż samo y ia wdomu WPana ponawiaiąc z okolicznosci tey wkosciele Swiętym Ceremonij, Życzę azeby WPan iako teraz wczerstwym Zdrowiu

powszechney

powszechney iestes uczęstnikiem wesołosci tak przez naydłuższe lata, przy przymnożeniu Nowych konsolacyi tę obchodził uroczistosc. Dixi

4 Przy Doroczney Swiąt Zmartwychstania Panskiego resolucyi życzliwą Serca y affektu mego uprzeymość życząc ażeby Grobowy Chrystusa Kamień Stałym był fundamentem na ktorym chonor Szczęscie pomyslne Sukcessa z swoią założywszy Subsystencyą WPanu wpozne przy nie poalterowanym zdrowiu Służyły lata. Dixi

Respons.

1 Ktore mi WPan zokolicznosci Swiąt Zmartwychstania Panskiego konsekruie wota. wdzięcznym y obligowanym za dowod Szczerey iego ku mnie przyiazni Dziękuię Sercem nie inaczey tey konsolacyi ktorey WPan życzy Zażywac chcę tylko oraz NN: ktoremu czerstwego Zdrowia wiak naydłuższe lata życząc siebie samego nieodmienney przyiazni y affektowi rekommenduię. Dixi

~~Stan~~ Gratulatio Novi Anni

Stawam Zaplauzem wniestępnim Kroku
Do Winszowania, dziś Nowego Roku
ktory lubo się, zaczyna przy smutku
Przecięsz Nadzieja, w Bogu doskutku
Będzie wesołym, gdy przyszedł tak choyny
Krol do Betleem, ziemskie gromic woyny
Toc y ia dzisiay, smiele mowic mogę
że y tu w Polszcze, uskromi tę trwogę
Co niechay Sprawi swe Narodzenie
Chrystus w Cielony na nasze zbawienie
Niechay NN: w tym Roku szczęsliwie
godziny płyno, na wieki Sędziwie
Niechay y Zdrowie Szczęsciem opatruie
Chrystus w Cieleniu, potym niech daruie
w Niebie korone. Dixi

Gratulationes Resurrectionis Christi Versibus.

1.

1 Wesołe dzisiay Niebo, Wesoły Swiat cały
Bo go iuz rozweselił, Chrystus Zmartwychstały.
ktory Smierc Zwoiowawszy, piekłu nieprzepuscił
Zktorego Oycow Swiętych, do Nieba przypuscił
I nas do tąd będących, pod Umbrą Załobną
Udarował wolnoscią, tym Swiętym podobną
kiedy Oyczyzna Nasza do tych czas strapiona
Dzis Iego Zmartwychstaniem, iest uweselona
Toc wtym wielka Nadzieia Nayswiętszym Wiktorze
Ze y to uspokoi niespokoyne Morze
Y WPanstwa przy Zdrowiu fortunne Okręty
Niepoydą od tąd Nigdy, w połnocne Zamęty
Czego y ia WPanstwu, aby Nieszły Zyczę
y Synowskie affekta, na dokument liczę
Zycząc by Zmartwychstały Chrystus Tryumfator
w swoim Imieniu Iezus nam Znaczny Salvator
Salwował wdługie lata fortuną y Zdrowiem
Tego Zycząc WPanstwu więcy ieszcze powiem
Niech przy wszelkich Sukcessach chonor promolguie
Poki w Niebie WPanstwu koron Niezgotuie. Dixi
2 Powstawszy Iasne Słonce, zpod Umbry Grobowy
Zaiasniało dzis SWiatu, y na widok Nowy
Prezentuie publicznie, niezgasłe promienie
ktore Nam wszystkim będą, Swiecic na Zbawienie
Coz to Są za promienie, co zaluminarze
Oto Rany Naydrozsze, Duszne excitarze
ktore Słonce Mysticzne, Chrystus Zmartwychstały
Za Nas podioł na krzyzu, gdy wisiał Zbolały
Teraz Znimi zaiasniał, wtym o krągu Swiata
Ominuiąc WPanstwu, złote dni y lata
ktorych y Ia WPanstwu dzis Zyczę Winszuiąc
Niechay Zdrowie ze Szczęsciem Służy niefałsuiąc
Niech

Niech WPanstwa tym Szczęściem Chrystus Udaruie
Czego Zgdza WPanstwa, co dzien potrzebuie. Dixi
3 Dzień ten Chwalebny dzień iest pożądany
Gdy Uwesela Lud cale Stroskany
Gdy dziś Chwalebnie Chrystus Zmartwychstaie
Swiatu Całemu wiesc wesoło daie
Smutnym też każe Chrystus Milczec tronom
A wdzięcznym czas iest brzmiec głoszno kamenom
Zycze lat wiele Szczęsliwi Dobrodzieie osobliwi
Aż Poki gwiazdy Na Swym firmamencie
Swiecą przypatki niech zginą w momencie
Niech odmian Zadnych Zycie niepoczuie
Niech Niebo Zgdze wszystkie koronuie
Nie Naruszone Zdrowie Niechay Służy
Pokoy pomyslny niechay zawsze płuży
Przy otwartym grobowcu dziś Zmartwychstałego
Pana Milczec niemożna lecz z Serca całego
Wyskrzykac Alleluja Niech Złoty wiek daie
Ten ktory przy wesołych Tryumfach powstaie
Złych Grobowcem Zawali zewziętosci fata
Laurami Swych Tryumfow przepletaiąc lata Dixi
4 Wieczne Wesele Swiatu ogłaszaycie
Panstwa y trony radosc przyznawaycie
Jezus Zmartwychstał czego Ja winszuie
Sercem uprzeymym y tym aplauduie
Niech ktory Skruszył pod ziemne tarasy
Da długie lata złoto płynne Czasy. Dixi
5 Kiedy Mistyczne Słonce z Smierci Tryumfuie
pod Panskie Nuszki affekt Zyczliwy się Snuie
Jezyk Zpowinszowaniem ma sie do wymowy
Na konspekt Zyczliwosci zdobywa się nowy
Niech zeto Słonce Sprzyia wSzczęsciu y honorze

Niech

Niech WPanstwu Lat długich niezaganą zorze. Dixi
6 Gdy Dzisiay Pan wszechmocny zgrobowcu powstaie
Niemało wszemu Swiatu ztąd pociechy daie
Ze swą mocą zwyciężył nam przeciwne fata
ktore od tąd niebędą bic na ludzkie lata
Niechże ten Pan WPanstwu długich lat użyczy
Z szczęsciem tak Syn uprzeymie Swym Rodzicom Zyczy. Dixi

GRATULATIONES FESTORUM

Ex Varijs Circumstantijs

Antonio

1. Iam non Sola tuum veneratur Padva Patronum
Filius ecce tuus Nomen adorat idem
Nunc Oratores elingues Solvite linguas
Illæsa Antonij dicere lingua iubet
Nunc mea mens blande Resonato Carmine Plausus
Antonij exultans Annua Festa Cole
Felix ista dies tuumq̃ Canenda per Orbem
Quæ Nobis hodie gaudia grata dedit
Continuent Superi pleno tua Vota favore
Vive diu felix vive perenne Præcor. Dixi

De Eadem Materia

2 Non promit tantos Flores hortensius Ore
In quibus ut possit condecorare satis
Floribus haud Opus est minime tibi quando Patronus
Antonius divus Lilia grata tenet
Candida Patronus dum gestat lilia dextra
Crescunt de facto Florida Secla tibi
Antonius Divus librum Christumq̃ sedentem
Continet in Manibus gratia ~~gratia~~ Magna nimis
Hic liber est vitæ quisq̃ inscriptus in illo
Vivet in æternum neq̃ Monetur ita

hinc

Hinc proprio Calamo te divino inscribere libro
Immortale tuum credito nomen erit Dixi

3 In manibus Sanctis dive fortuna Patroni
Summa patet quando sustinet ille Deum
Continet in dextra Supremum numen Olimpi
Antonius Divus consecrat ergo tibi
Filius indignus qui Patris Carmine Plausus
Antonij exultans Annua festa Colit
Felix ista dies tuumq canenda per Orbem
Quæ Nobis hodie gaudia grata dedit
Ergo cum Genitor Patronum Nomine gestas
Antonium Divum sit tibi gaza Deus
Ad quem Thesaurum Saturni tempora vivas
Ne careas oculi lumine Numen habe. Dixi

4 Quæ Observantiæ ac existimatione Dignissimi Nominis tui me-
esse oporteat, non tam ex inani Verborum fuco, quam ex sincera
propensione cordium Cognoveris N: N: mereris enim hujus a Nobis
testificationem animi, qui Virtutum et Rectegestorum tuorum amplitu-
dine, Sapientissimorum ac Clarissimorum Virorum famam adæqua
sti, neq melius ad exprimendas animi tui dotes potuisti assumere No
men, quam dum Antonij Lilia, quæ ut plenitudinem laudum in se
continet, ita te vita, moribus, meritis, Sapientia, ingenio ac omni
bus ornamentis dignum, qui eodem nuncuperis adinvenit. Faxit Su
peri ut cum gloriæ amplitudine, ac laudum copia adæquas optimos
etiam omnes ætate Superes atq omnia fausta contingant tuo. Dixi

5 Nie Zginie Dobra okazya do oddania Winney Kongratulacyi, przy Nomi-
nalnym Rekursie Patrona WPana wnet oniq Jako osobliwy Patron
perditarum rerum, Serdeczney przywroci affektacyi, abym Zwinnym
Stanowszy powinszowaniem Stabilem WPanu Uzyczył fortunam. Aze persona
liter niemogę hoc exolvere debitum WPanu, interprete tedy mente paginam
meam ze wszelką naypomyslnieyszych Sukcessow apprekacyą expedi
do WPana Zwieczną przy tym Kontestacyą. Dixi

6

Gratulatio Paschatis Versibus.

Precz Zasępione Ustępuycie Chmury
Niech Zaiasnieie Swiat dotąd ponury
Iuz koniec przyszedł, Smutku y Załosci
Samey tu tylko dziś Mieysce radosci
Ktorą Sam Chrystus, Zmartwych wstały wnosi
Zkąd Kosciół wdzięczne, alleluja głosi
I iabym niechciał dziś zataic głosu
Zyczę WPanstwu fortunnego Losu
Niech w zdrowiu wszczęsciu WPanstwu fortuna
Złotą niech kręci zkolchyckiego runa
A przytym tenze Chrystus Zmartwych wstały
Tego WPanstwu Zyczę gdy Winszuię
wtym Zyczliwoscią moią konkluduię. Dixi

Antonio

Niech Milczy Hortensyusz, zswoimi Ruzami
Ia dziś mowię Zaczynam Wonnymi kwiatami
Iest w Ręku Antoniego Kwiat wszak Nazarenski
Iest Lilia Snieżysta Czystosci Panienskiey
Ia zem Iozef to przydam Lilią Patrona
A tak będzie kwiecista Moia y Korona
Oycu y Dobrodziejowi dziś na Imieniny
Antoni Chętnie przyda kwiat z ręku Iedyny
Iest dziś czego WPanu z affektem Winszowac
I szczęsliwe Sukcessa Smiele Ominowac
Gdy kwiat Iezus Napełnia Cały Dom Odorem
Lilia Antoniego przybiera kandorem
Niechze przy długim zdrowiu szczęscie iak wogrodzie
WPanu zawsze kwitnie przy miłey Swobodzie
Niech fortuna miłego tu wzywa Maiu
w Całym Domu WPanstwa niech będzie iak wraiu Dixi

Antonio

Skarb nieoszacowany kazdy upatruie
W rękach Patrona twego gdy Boga Piastuie

Antoni

Antoni ktory niechay ten Skarb wdom twoy Składa
Tobie niesprzyiaiące nieszczęsciu upada
Upadnie gdy miec będziesz Boga wdepozycie
Przy ktorym długo wieczne służyc będzie życie
Poniewasz Cudotworca da Odpor Antoni
Nie szczęsciu odktorego Bogiem cie zasłoni
Zasłoni a fortunne wdom szczęscie wprowadzi
Ktore przy Czerstwym zdrowiu Antoni osadzi. Dixi

Antonio

Powstac y upasc na applauz Imieniu Cudotwornego Antoniego S. godna Activitas N: N: powstac Naliche votum Patrona S. Synowski Życzliwosci rozkazuie Mandat upasc znaynizszą Submissyą do Nog Dobroczynnych przy powinney Cudotwornego Antoniego S. niezliczone Rodzicielskiego affektu obligacyą fawory. Powstawam na applauz Imieniowi Patrona S. Oraz zantoniego S. pokorą y Demissyą donog iego upadam, Życząc aby ten Cudotworca Antoni S. iako widomym iest Boga piastunem tak niechay Życia zdrowia iak naydłuzszego będzie prawym Opiekunem. Niechay Bogiem tym ktorego na Ręku Patron Piastuie od wszelkiego nieszczęscia y upadku zasłoni a fortunne tylko niech sprowadza lata Dixi

Josepho

Verba mihi desunt in Laudem nescio quali
Te Laudare modo lingua repressa silet
Cætera Verba tacent nec iam mihi dicere fas est
X Quæ Virtus resonat hæc mea ~~Au~~ Suada Canit
Sat narrare potest nemo qd respice mente
Dissimulando prudens hæc mea vota vide
Plausu Natalem nequit obscurare Lucina
Quo te prodiderat, plaudat et illa tibi
Nominis augmentum pretium dat mille Josephi
Quo fortuna tibi ~~di~~ ditet in Orbe dies
Tu sub Natali laudum splendore Notatus

Poplite

Poplite demisso vota ferendo cado
Laudibus evenias Candore Notabilis ipso
Sat Narrare nequit, Lingua qd ore precor. Dixi

Josepho.

Hactenus in Truncos Plausus Josephe videres
Si non Patroni forte Secure fore
Truncati Vates igitur tibi vota Donamus
Optando quidvis ferrea Secla tibi
Et cum Patroni Armatus Josephe bipenni
Extruat hæc clarum Nomen in Orbe tibi. Dixi

Josepho.

Suscipe Clausa vireta Josephus qui Nomine gaudes
Hic tibi Succrescat pectore gratus Amor. Dixi
Vive diu felix longevos vive per Annos
Hæc ego dum Voveo et mella Secla fluant. Dixi

Josepho

Tutorem divum Josephum Mundus adorat
Tu Nostris Votis Cerneris esse favor
Ad te cum Mandas frater Josephe venire
Quis non Mandatis temperet Ergo tujs
Instruat et Plausus quos nunc ego Præsto Josepho
Vive diu felix aureus Annus eat. Dixi

Josepho.

Nominis Acrescens crescat fortuna per Annis
Hæc Ego dum Voveo Sit tibi Cuncta Bona
Vive diu felix longevos vive per Annos
Omnia tibi fausta mella Secla fluant
Successusq tene Novos in Orbe triumphos
Omnia sub Spolium facta proterva cadunt
Deniq qd iam dixi animo Judicabis ameno
Vacua nimis refero plurimam Corde loquor. Dixi

Josepho.

Fas est nobis sine dubio sacris semper obtemperare Paginis, mandatum ergo Scripturæ hodie exequor dicentis ite ad Joseph cui et nunc parendo,

dum

dum me tuo super dignissime Josephe sisto conspectui indebitam tibi Nominalium tuorum excurro congratulationem eidemq̃ Festum et faustum Divi indigetis ejus sonora voce gratulor diem intimoq̃ apprecor Corde ut cuncta prospera quæ sunt intenti ejus advota Divus impertiat Patronus. Dixi Josepho.

229

Novum te hodie imo feliciorem præter domesticam Miecislai fabulam fortunæ tuæ quis esse neget Fabrum, N: N: Sat Clare fructuosum Nominis tui incrementum fortunata hujus ostendit documenta, Clarius tamen bene expolita laboribus Divi Patroni Ascia fabricat accrescenti Josepho latum aureæ Crescentiæ granarium Collige ergo ad illud Triumphales laurus, victrices Palmas, donec post Aureæ messis fatigia, Cœlesti incola, Sanctior Architectus Josephus in Senatu Sanctus Senecio, Regale penes Solium Sellam ad quietem non edificabit. Dixi

Josepho.

Obfita w ręku Josefa Liliowa krescencya cum Accrescente Nomine Sędziwe WPana od kandoru Lilija lata; oraz niezwiędłe wszelkich Sukcessow pomyslnych incrementa ominantur. Dixi

Josepho.

Peccarem graviter contra fraternæ obligationis Jura, si festivam indigetis tui diem harpocrato prætermitterem Silentio. Frater amantissimæ. Elinguem revera memnonis in me representarem Statuam, si sat Clara Nominalia tua, Solenni gratulationis voce et voto, non celebrarem. Ast absit hoc a me Nefas, disertum libens ago oratorem, dum tibi Frater Dignissime Festum indigetis tui Gratulor diem, eidemq̃ intimo præcor Corde, ut quecunq̃ in vita sua fausta sibi evenire Cupit ea ad mentem a Divo Indigete suo obtineat. Dixi Josepho.

Nomine Nativo Josephus Crescat ad alta
Corpore Sum parvus qui tibi magna præcor. Dixi.

Josepho.

Dosc Obfita w ręku Josefa Liliowa Crescentia Conditum przystym a Candore Suo WPana Symbolizuie Nomen, tudziesz cum accrescenti Nomine

mine Imie tez WPana, in florida Annorum virescere ~~[illegible]~~
lokuie Secula, ktore aby wpomyslnych Sukcessach y Zycia=
iak naydłuzszego, zadney niedochodziło mety, moiey ta iedyney=
apprekacyi Szczegulna iest meta Dixi

Stanislao Episcopo.

Iako Owieczka tak w Pasterskie Slady
Wstępowac zechcę gdyz Zadney Zawady
Niewidzę gdzieby applaudowac chcący
Syn zbłodził do Nog twoich się garnący
Upasc wszak kazdy nie iest bez Pasterza
Tak y moy Affekt dzis na Votum Zmierza
Zyczęc; niech S. Patron Błogosławi
Swym Pastoratem y fortunę ustawi. Dixi

Stanislao

Cud nad Cudami gdy Zastanisława
Mocą Piotrowin przed krolem powstawa
Ia tym dzis Cudem Patrona wzbudzeny
Dobroczynymi fawory Scyspniony
Stawam na aplauz iak zesnu przecieram
Oczy itemi Słowami Zawieram
Synowske wotum by Zastanisława
Swiętego Mocą brzmiała iego Sława
tak zeby wolne wdom WPana weyscie
fortuna miała nieznaiąc nieszczęscia Dixi

Stanislao

Ktoz się ospałym na applauz pokaze
Stanisławowi gdy 5 orłow Straze
pilnie odprawia nad Ciałem Patrona
Swiętego zeby z nas była obrona
Ia dzis z applauzem zorty wylatuię
Na Wotum Liche ktore Dedykuię

By

By Patron Swięty przy fortunie lata
W dom twoy wprowadził ustępuiąc fata Dixi

Stanislao

Doday Weny z hypokreny Mądry Apollinie
Doday swady z twoiey rady Łatwosc wierszy niech płynie
By się zdały na Pochwały Zacnego Imienia
Ktore Imie ze Westymie iest to bez wątpienia
Sama Sława Stanisława, wyniosła podnieba
Rzekę Smiele, zec tu wiele pochwał niepotrzeba
Więc Winszuię y Adoruię przy zwykłey pokorze
Niech twe wieki wczas daleki, idą w szczęsciu porze. Dixi

Stanislao

Chociazbym w Smiertelnym Grobowcu znaydował się, iednak przy Rekursie Stanisława S. Chciał bym z Piotrowinem głowe podniesc, abym Onę in venerationem Imienia WPana iak Naynizey nachilił: Co teraz chętnie ad effectum przychodząc Constantissimo affectu Stateczney fortuny lat y słowy, niemogąc godnie wychwalic Stanisława Zyczę. Dixi

Stanislao

Sławne Polskiego Infulata Imie w domowych zostaiącego progach mnie pobudziło, abym Zyczliwą Naywizszych to honorow apprekacyą Sławnemu WPana Imieniowi mogł augere famam. Dixi

Stanislao

Naywiększe to Staranie, było Stanisława
Zeby w stanie Małzenskim, zawsze była Sława
Winszuie dzis WPanu, takiego Patrona
Przez ktorego y Zgoda, y miłosc Wskrzeszona
Miłą w Sercach Małzenskich, dzis Statywę bierze
Ze ma na zawsze mieszkac, to czyni przymierze
Niechay ze zawsze mieszka, ia przydam Zmey Chęci
Swięty Stanisław niechay, dwa Serca poswięci
Niechay Zdrowie z fortuną, w zgodzie Błogosławi
Wypędziwszy ztąd Zwady, niech sławi Nabawi. Dixi

Stanislao

Przy Wesołey bo Majowey Letycyi, Stawam dziś z niezwiedłym affektem, ktorym szczerozyczliwie kwitnącego cudami Patrona Swiętego Stanisława WPanu winszuię. To za serdeczną przydaiąc apprekacyą aby ten Swięty Patron, zaszczepił dziś w domu WPana pomyślną zgodę, y miłość wzaiemną aby ta od iego dziś solennizacyi przy dobrym zawsze zdrowiu y pomyślney fortunie WPanu Dobrodzieiowi kwitneła. Dixi

Andreæ

Szczęsliwa y bespieczna dzisieyszey Kongratulacyiey Expressya N:N: Szczęsliwosci albowiem iawney przydaie męczenskiego Krzyża Jędrzeia Swiętego Benedykcya w braterskim zas bespieczenstwie tym ze samym uzbroiona krzyżem przy ktorym azeby WPanu sprzyiaiąca fortuna z pomyslnym na krzyż przełożona zdrowiem przy wysokiey honoru exaltacyey bespiecznie służyły pod znakiem krzyżowym. Dixi

Andreæ

Niedarmo fastigium coronarum krzyże koronuie bo wszystkich honorow fastigia Patron WPanu reprezentuie, abys hoc secundissimo signo, in secundas z Kontantinem zwyciężywszy sortes, soles mogł regnare paccatus we wszelkich przeciwnosciach Krzyż Jędrzeia S: na straży ulokowawszy. Dixi

Augustino

Trudno niebyc Amicus a corde kiedy serdeczny Patron WPana sercem dyryguie, manibus præcordia Regit, Trudnoz temuz pleno ore non solvi in Applausus, ktorego zniewolone serce Braterskim affektem ingenti celebrat nova gaudia plausu, a poniewaz os Judex est Cordis ore tandem et re sprzyiam WPanu z szczerozyczliwego serca, abys in corde seculorum, przeciwney fortuny niedoznał sortem.

Barbaræ

Wysoka y bespieczna dzisieyszey kongratulacyi Wydaie się Kontestacya N:N: Wysokoscią bowiem zasadza się Nawiezy Swiętey Patronki Barbary lubo niezdolna moja Wymowa, pewnego bespieczenstwa pr

Solenney